Micu Serafim

FLORILEGIUM DUHOVNICESC

***

APĂRĂTORII DREPTEI CREDINȚE

Redactor: Prof. Ecaterina Micu
Grafică copertă: Grigorescu Mihail

Consilieri editoriali de specialitate: - Preot Prof. Univ. Dr. Gheorghe I. Drăgulin
- Preot Dr. Valer Irimia

Tehnoredactare computerizată: - Elisabeta Niculescu
- Prof. Ecaterina Micu

„Florilegium duhovnicesc“, lucrare cu conţinut religios în 7 volume.

Tipărită la Tipigrafia Digitală
– ECAS TRADE –
Bucureşti
2010

ISBN: 978-973-0-08068-1

Micu Serafim

FLORILEGIUM DUHOVNICESC

***

APĂRĂTORII DREPTEI CREDINȚE

Ediția I

Tipărită cu binecuvântarea Preasfințitului
† **GALACTION**
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

București
2010

„Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor.ț

Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut.

Care pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara, şi S-a făcut om.

Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat.

Şi a înviat a treia zi după Scripturi.

Şi S-a înălțat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui.

Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârşit.

Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci.

Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică.

Mărturisesc un Botez întru iertarea păcatelor.

Aştept învierea morților.

Şi viața veacului, ce va să vie. Amin! “

(„Crezul“ sau „Simbolul Credinței“)

„Crezul sau Credeul“, cu cele XII Articole ale sale, este explicarea prescurtată a „Mărturisirii de credință“, a „Învățăturii de Credință Creştină Ortodoxă“, fixată de Sfinții Părinți în primele două Sinoade Ecumenice.“

Sinodul Întâi Ecumenic de la Niceea (325) cu 318 Părinți, împotriva arienilor; Despre Dumnezeirea lui Iisus;

Sinodul al II-lea Ecumenic, Constantinopol (381) Cu 150 Părinți Despre Duhul Sfânt; împotriva ereziei pnevmatomahilor lui Macedonie

PARTEA I

MĂRTURISIREA DE CREDINȚĂ ŞI SIMBOLUL DREPTEI CREDINȚE ORTODOXE (CREZUL)

Sfânta Treime – izvorul mântuirii noastre *

„Am văzut Lumina cea adevărată,
am primit Duhul Cel ceresc;
Am aflat credința cea adevărată.
nedespărțitei Sfintei Treimi
închinându-ne, că aceasta
ne-a mântuit pe noi.“**

Pentru creştinul ortodox, Preasfânta Treime este punctul de plecare şi destinația ultimă a întregii teologii şi spiritualități, a întregii antropologii şi eclesiologii, a întregii înțelegeri a lumii şi a vieții.

Faptul că aproape toate Sfintele Taine ale Bisericii Ortodoxe încep cu formula **„Binecuvântată este Împărăția Tatălui şi Fiului şi a Sfântului Duh“** arată că întreaga viață sacramentală a Bisericii este o introducere şi o afundare în comuniunea Treimică, şi, în acelaşi timp, o sălăşluire a vieții trinitare în noi.

Din acest motiv, Biserica Apostolică **„a identificat de timpuriu Botezul ca participare la Taina Crucii şi a Învierii lui Hristos“** (1), şi **„la comuniunea veşnică Treimică a Tatălui, Fiului şi Sfântului Duh“**(2). Această experiență a prezenței vii a Preasfintei Treimi în viața Bisericii era, pentru primii creştini, atât de profundă şi puternică, încât puteau uşor să înțeleagă adevărul că **„Biserica este plină de Treime“.**/3

Astfel, comuniunea veşnică a Persoanelor divine şi de-o ființă constituie temeiul, izvorul nesecat, puterea şi modelul ultim al vieții Bisericii (4), precum şi conținutul Împărăției lui Dumnezeu, când toată

---

* „Cuvânt înainte“ al Preafericitului Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Romane la „Calendarul Creştin Ortodox“ 2010;

** Cântare din Sfânta Liturghie Ortodoxă;

1. Romani 6,3-4;
2. Matei 28,19;
3. Origen;
4. Cf. Ioan 17,21-23;

credința va fi reînnoită și unită în Dumnezeu. /5.

Harul Sfintei Treimi ne luminează zi de zi, astfel ca timpul vieții noastre creştine pe pământ, petrecut întru credință dreaptă şi fapte bune, devine o călătorie spre Împărăția cerurilor, dar şi o ofrandă de laudă adusă lui Dumnezeu, Cel în Treime preamărit. De aceea **participarea credincioşilor la viața liturgică, împărtăşirea cu Sfintele Taine, rugăciunea şi faptele bune ne unesc cu Sfânta Treime,** izvorul bucuriei și al vieții veşnice în Biserica lui Hristos, din toate timpurile și din toate locurile, mărturisită și slujită de Sfinții din timpuri şi neamuri diferite, uniți laolaltă în lumina şi iubirea lui Dumnezeu.

În acest context al mărturisirii credinței ortodoxe se cuvine să ne întoarcem cu recunoştință către Sfinții Părinți, participanți la Sinodul I Ecumenic de la Niceea din anul 325 şi către cei din Constantinopol din 381, care au formulat **cele 12 articole ale Simbolului de Credință al Bisericii.** Totodată ne gândim la **recunoaşterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române de către Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol din anul 1885.**

În bucuria şi lumina acestor evenimente aniversare omagiale ale anului 2010, ne rugăm Preasfintei Treimi să ne ajute pe toți să cunoaştem mai bine și să mărturisim dreapta credință ca fiind lumină a vieții și izvor de mântuire, fiindcă prin ea cunoaştem iubirea și viața veşnică din Împărăția cerurilor“ (Preafericitul Părinte Daniel, Patriarhul Romaniei)

Când rosteşte credinciosul „Crezul“?

Credinciosul rosteşte „Crezul“ mai întâi la „rugăciunile de dimineață“, atunci când creştinul îşi face canonul de rugăciune, împreună cu „rugăciunile începătoare“, apoi îl rosteşte şi la rugăciunile de seară.

În Sfânta Biserică, se rostește „Crezul“, la Sfânta Liturghie şi la Sfântul Botez. Iată „rugăciunile începătoare“, rostite de noi, împreună cu „Crezul“, de fiecare dată, atunci când ne rugăm:

---

4. Cf. Ioan 17,21-23;
5. Apocalipsa 21,1-4;

Rugăciunile începătoare

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin!

Slavă Ţie, Dumnezeul nostru, slavă Ţie!

Împărate ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, Care pretutindenea eşti şi toate le împlineşti, Vistierul bunătăţilor şi Dădătorule de viaţă, vino şi Te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte de toată întinăciunea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de noarte, miluieşte-ne pe noi. (de trei ori)

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Prea Sfântă Treime, miluieşte-ne pe noi; Doamne, curăţeşte păcatele noastre; Stăpâne, iartă fărădelegile noastre; Sfinte, cercetează şi vindecă neputinţele noastre, pentru numele Tău.

Doamne miluieşte, Doamne miluieşte, Doamne miluieşte!

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Tatăl nostru, Care eşti în ceruri, sfinţească-Se numele Tău, vie împărăţia Ta, facă-se voia Ta, precum în cer, aşa şi pe pământ. Pâinea noastră cea de toate zilele, dă-ne-o nouă astăzi. Şi ne iartă nouă greşelile noastre, precum şi noi iertăm greşiţilor noştri. Şi nu ne duce pe noi în ispită, ci ne izbăveşte de cel rău.

Că a Ta este împărăţia şi puterea şi slava, a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

„Crezul“ sau „Simbolul Credinţei“

1. „Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor.

2. Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut.

3. Care pentru noi, oamenii, şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara, şi S-a făcut om.

4. Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat.

5. Şi a înviat a treia zi după Scripturi.

6. Şi S-a înălțat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui.

7. Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârşit.

8. Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci.

9. Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică.

10. Mărturisesc un Botez întru iertarea păcatelor.

11. Aştept învierea morților.

12. Şi viața veacului, ce va să vie. Amin! “

Cu Părintele Episcop Justinian Chira Maramureşanul despre Sfânta Tradiție*

Despre toate minunile Mântuitorului precum şi alte lucruri din viața Bisericii lui Hristos, Sfânta Scriptură şi Scrierile Sfinților Apostoli, n-au putut să le cuprindă pe toate, mai ales că din cauza persecuțiilor, multe dintre ele au fost scrise la mari distanțe temporale de la desfăşurarea evenimentelor. Ca să nu mai vorbim şi de perioada întunecată a istoriei cu persecuții neîntrerupte ale creştinătății, şi până la legiferarea acordării libertăților religioase de către Sfinții Împărați Constantin şi Elena şi până la clarificarea dogmelor la Sinoadele ecumenice, când Dreptei Credințe începuseră să-i ia loc ereziile. Pentru toate aceste situații de mare ajutor a fost Sfânta Tradiție, care a completat lacunele istoriei creştine cu date prețioase înscrise şi în operele Sfinților Părinți, care s-au sprijinit pe Sfânta Tradiție şi ne-au transmis şi nouă comori spirituale creştine.

Despre Sfânta Tradiție ne vorbeşte şi Părintele Justinian Chira în lucrarea „Darurile Bisericii“ şi iată ce ne spune:

„Sfânta Scriptură nu este întreagă dacă nu este însoțită de Sfânta Tradiție a Bisericii. Sfânta Tradiție este învățătura, care a rămas nescrisă de către Sfinții Apostoli, după cum Apostolul Ioan, care a scris ultimul

---

* Justinian Chira Maramureşanul, Episcop-Vicar: „Darurile Bisericii“, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Cluj Napoca 1983.

Evanghelia, la sfârşitul cărţii sale, menţionează: <<Deci şi alte multe minuni a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în cartea aceasta.“ /1.

Iar mai departe repetă: „Sunt şi alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus şi care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărţile ce s-ar fi scris.“ /2.

Sfânta Tradiţie cuprinde Cuvântul lui Dumnezeu care a rămas nescris de Sfinţii Apostoli, dar care (prin iconomia lui Dumnezeu) nu s-a pierdut, ci Biserica l-a păstrat cu deosebită grijă (chiar şi în perioadele persecuţiilor) şi mai târziu l-a adunat în cărţile ei sfinte cum sunt: Scrierile Sfinţilor Părinţi, Hotărârile şi canoanele Sfintelor Canoane ecumenice (7 la număr), Vieţile Sfinţilor şi cărţile de cult. În toate acestea se găseşte învăţătura sau tainele descoperite oamenilor de Dumnezeu, în deplină concordanţă cu Sfânta Scriptură.

Învăţătura nescrisă de Apostoli, dar transmisă de aceştia prin viu grai urmaşilor lor, se mai numeşte şi Predanie. Sfinţii Apostoli poruncesc creştinilor să păzească Predania şi să o cinstească cu grijă.

Sfântul Apostol Pavel scrie despre acest lucru ucenicului său iubit Timotei: „O, Timotei, păzeşte ceea ce ţi s-a încredinţat“ (3) adică ceea ce te-am învăţat, ceea ce ţi-am comunicat prin viu grai, continuând şi-n Epistola a II a, pe care i-o trimite lui Timotei, unde din nou îi vorbeşte despre învăţăturile nescrise, zicându-i: „Ţine dreptarul cuvintelor sănătoase, pe care le-ai auzit de la mine.“ (4), repetând în aceiaşi Epistolă: „Rămâi în cele ce ai învăţat şi de care eşti încredinţat“, adică te-ai convins că sunt drepte şi bune „deoarece ştii de la cine le-ai învăţat“./5.

„Ceea ce aţi învăţat şi aţi primit, şi aţi auzit şi aţi văzut la mine, acestea să faceţi“ (6), scrie Sfântul Apostol Pavel şi creştinilor din Filipi, iar pe cei din Tesalonic îi îndeamnă: <<Fraţilor, staţi bine şi ţineţi predaniile pe care le-aţi învăţat, fie prin cuvânt, fie prin scrisoarea noastră.>> (7), confirmând încă o dată valoarea Sfintei Tradiţii, a

---

1. Ioan 20,30;
2. Ioan 21,25;
3. I Tim. 6,20;
4. II Tim. 1,13;
5. II Tim. 3,14;
6. Filip 4,9;
7. II Tes. 2,15;

Predaniilor, adică a învățăturilor, pe care primii creştini le-au primit prin viu grai de la Sfinții Apostoli, învățături mult mai cuprinzătoare decât cele ce le-au fost lăsate creştinilor în scris.

Însăşi Scriptura, în mare parte, atât Vechiul, cât şi Noul Testament, din Tradiție s-a scris.

Mai înainte de a scrie Evanghelistul Matei Evanghelia, creştinii ştiau Tatăl nostru, cunoşteau rânduiala Sfântului Botez, ştiau cum să-şi facă semnul Sfintei Cruci şi cum să se închine spre Răsărit, cunoşteau minunile şi parabolele Domnului. Ştiau cum S-a născut, unde a crescut, cum a primit Botezul de la Ioan în Iordan, cum a fost ispitit de satana în pustie, ce a pătimit, cum a înviat şi cum S-a înălțat la ceruri Hristos.

Sfântul Apostol Matei a scris Evanghelia târziu, după ce s-au petrecut toate acestea, atunci când martorii, care au văzut şi au auzit pe Domnul se împuținau şi creştinii plecau din Ierusalim. El a scris Evanghelia, pe care până atunci o propovăduise cu viu grai, ca să rămână o sfântă mărturie pentru urmaşi.

Din aceste motive Sfântul Apostol Pavel le porunceşte creştinilor, în numele Domnului nostru Iisus Hristos <<să se ferească de cei ce umblă fără rânduială şi nu după învățătura primită de la noi.>>(8) Iar cei ce au primit din mâna apostolilor sarcina să slujească Biserica, urmaşii cei mai apropiați ai apostolilor, Sfinții Părinți, vorbind despre Sfânta Tradiție bisericească, ne învață: <<Toți care doresc să vadă adevărul, pot afla în orice Biserică Tradiția Apostolilor, răspândită în toată lumea.>> /9.

Tertulian, episcopul Cartaginei, care a trăit în secolul al II-lea, ne vorbeşte despre Tradiție astfel: <<Ce au propovăduit apostolii sau ce a învățat Hristos, cred că se poate cunoaşte prin mijlocirea bisericilor, conduse şi învățate mai întâi de apostoli, prin viu grai şi după aceea, prin scrierile lor.>>/10.

Sfântul Ciprian, deasemenea, descoperindu-ne importanța Sfintei Tradiții, pentru păstrarea Dreptei Credințe, a învățăturii rămase Bisericii de la Apostoli, zice: <<Sufletelelor cucernice şi simple le este uşor să scape de rătăciri şi să găsească adevărul, căci întotdeauna, când ne îndreptăm către izvorul Dumnezeieştii Tradiții, rătăcirea dispare.>>

---

8. II Tes. 3,6;
9. Sfântul Irineu de Lyon (+ 202)
10. Tertulian „Contra ereticilor“, cap. 21;

Sfântul Ioan Gură de Aur, comentând Epistola a II-a către Tesaloniceni, spunea: <<Apostolii au răspândit unele din învățăturile lor, prin Epistole, dar pe cele mai multe le-au răspândit prin viu grai, fără Epistole. De aceea noi trebuie să socotim vrednice de ascultat şi de urmat învățăturile ce s-au păstrat în Tradiția bisericească.>>/11.

Marele dascăl bisericesc Vincențiu de Lerin, care a trăit în secolul al V-lea, ne învață care sunt semnele adevăratei Sfinte Tradiții:

<<În Biserică trebuie să ne ținem cu deadinsul de ceea ce s-a crezut pretutindenea şi întotdeauna, în ceea ce au crezut toți, precum că numai ceea ce este un adevăr universal este valabil.>>...

În Sfânta Biserică a rămas atât ceea ce a agonisit Sfânta Tradiție cât şi Cuvântul lui Dumnezeu din Sfintele Evanghelii şi explicarea acestora are dreptul să o facă numai Biserica, pentru că ea este infailibilă, fără greşeală.

Glasul Bisericii este îndreptarul sau temelia adevărului, care ne apără şi ne fereşte de greşeli... Glasul Bisericii este Glasul lui Dumnezeu. Prin glasul Bisericii vorbeşte Duhul Sfânt, care lucrează şi conduce Biserica lui Hristos.

Creştinul luminat, Primind Sfânta Scriptură, ca pe un mare dar de la Sfânta Biserică, o citeşte cu credință şi cu smerenie, iar când nu înțelege ceva, ca un fiu bun şi înțelept, aleargă la Biserică astfel ca la o mamă bună şi o roagă să îl ajute. Şi aşa cum au făcut toți oamenii luminați (12), o roagă să îi explice, să-l lămurească, ca să înțeleagă bine şi drept Sfintele Scripturi şi Tradiția, unde sunt multe lucruri <<cu anevoie de înțeles, pe care cei neştiutori şi neîntăriți le răstălmăcesc, ca şi pe celelalte Scripturi (apocrife) spre a lor pierzare.>> /13.

Biserica, ca o mamă adevărată, niciodată nu dă învățături greşite fiilor ei, ci întotdeauna ne îndrumă pe calea cea bună, ne dă „învățătura cea sănătoasă“ (14) „ne spune cuvânt fără prihană“ (15), care întotdeauna să ne fie de folos. Amin!

---

11. Sfântul Ioan Gură de Aur: „Tâlcuiri la Epistola a doua către Tesaloniceni“;
12. F. Ap. 8,27-31;
13. II Petru 3,16;
14. Tit 1,9;
15. Tit 2,8;

Noul Testament, temelie a vieții creştine*

Credinciosul, dornic să se informeze precis şi documentat despre Iisus Hristos - Domnul nostru, despre Biserică şi despre creştinism în general, trebuie în primul rând şi mai presus de orice, să apeleze la cel mai autorizat izvor, la cel mai luminat document, care este textul Noului Testament.

Arheologia, istoria, numismatica şi toate cele câte stau astăzi la îndemâna cercetătorului serios îl vor face să ajungă la convingerea că Noul Testament nu este altceva decât ceea ce îl consideră Biserica. Nu poate fi încadrat într-o altă epocă, la o altă dată, decât aceea în care Sfânta Tradiție a Bisericii confirmă că s-a scris. Atmosfera din Noul Testament este atmosfera pe care o găsim în orice document scris de Biserică şi de religie din epoca respectivă, de la începutul erei noastre creştine.

Deosebirile din textul celor patru cărți ce compun Sfintele Evanghelii, sunt dovezi foarte prețioase, ce întăresc autenticitatea cărților scrise de cei patru autori. Din acestea se vede că, de pe poziții diferite, cu scopuri diferite, în locuri diferite, având şi sursă de inspirație diferită, autorii acestor cărți au scris istoria unei vieți, fără să se consulte unul cu altul, fără să lucreze după un plan comun şi totuşi, privită lucrarea lor în ansamblu, nu se poate găsi nici o umbră de contrazicere în problemele esențiale.

Cele patru cărți sunt una după conținut, deşi au fost scrise, precum s-a mai spus, de patru persoane diferite. Astfel micile deosebiri de formă sunt mari dovezi că aceste cărți s-au scris liber, servind o cauză deosebit de importantă şi de bine cunoscută în lumea de atunci.

Textul Noului Testament, pe lângă că este de un cutremurător realism, de o probitate şi exprimare directă, fără precedent, mai are şi o calitate: Deşi aparent este simplu, este deosebit de profund.

În timp ce orice altă carte, după ce ai citit-o de două-trei ori, ai impresia că ai epuizat conținutul ei, nu te mai interesează, îl cunoşti, începi să-ți dai seama sau cel puțin să te gândeşti că aşa ceva, până la

---

* Justinian Chira Maramureşanul, Episcop-Vicar: „Darurile Bisericii“, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe Române Cluj Napoca 1983 şi Telegraful Român nr. 37-38/ 1977;

urma urmei ai putea scrie şi tu.. Noul Testament, însă, ori de câte ori îl citeşte credinciosul cu grijă, i se pare că e din ce în ce mai profund, mai real, mai plin de înțelesuri. Noul Testament nu se învecheşte, nu îmbătrâneşte, nu ajunge să fie depăşit de timp. El rămâne, potrivit tuturor locurilor, tuturor timpurilor, tuturor oamenilor. În afară de acestea toate, fiecare cuvânt al lui are o încărcătură foarte mare. Dincolo de text, există, presimți un fond mult mai bogat decât însuşi textul.

Aceste cărți „vorbesc în acelaşi duh la toți, însă acest duh nu luminează pe toți deopotrivă, pentru că adevăratul învățător, care de sub coaja slovei arată adevărul sunt eu“, aşa ar zice prin revelație Domnul./1.

O lume infinită, ca un spațiu nemărginit, simți că se află dincolo de textul Noului Testament. Este lumea spiritului, ce în contrazicere cu litera ce limitează, ce ucide, el este viu, roditor şi de viață dădător.

Acesta este şi motivul pentru care Sfântul Evanghelist Ioan atrage atenția lumii, când îşi încheie cartea sa, zicând: „Sunt şi alte multe lucruri pe care le-a făcut Iisus şi care, dacă s-ar fi scris cu de-amănuntul, cred că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris.“/2.

Numai că aceste „multe lucruri“ nu s-au pierdut, ele pot fi întrezărite, ele pot fi bănuite, ele sunt cuprinse şi pot fi văzute, în ultima instanță, în cele ce s-au scris, în cele ce cuprinde Noul Testament despre Domnul Iisus, Mântuitorul nostru.

Cu textul Noului Testament poate fi reconstituită o viață, viața lui Hristos-Domnul, o epocă în care s-a scris o carte, o lume, în lumea nouă care mereu se găseşte în Sfânta Evanghelie, lumea în care arta, ştiința, dreptatea, pacea sunt bunuri, adevărate pietre de temelie pentru o societate, care a trebuit să lupte multe secole, până în timpul nostru, când toate aceste valori sau bunuri evanghelice au început să fie prețuite.

Partea nescrisă se descoperă ochiului sufletului prin textul scris. Acesta, textul scris, este un jalon, un indicator minunat spre marile profunzimi ale spiritului, ce se află dincolo de literă, dincolo de text, dar care, într-o formă incipientă, într-o fază oarecum limitată, se găseşte şi în literă şi în text.

---

1. Toma de Kempis: „Urmarea lui Hristos“, ed. Neamț, 1927;
2. Ioan 21,25;

Aşa se explică că, deşi este mic în cuprins, textul Evangheliei a dat naştere la o lucrare atât de extinsă, la o literatură religioasă atât de bogată, la o viaţă şi la o trăire aşa de diversă, de intensă şi de minunată. Textul acesta nici astăzi, după două mii de ani, nu dă semne de epuizare, de istovire, ci rămâne şi acum proaspăt, viu, temeinic şi bogat pentru credinciosul care este dornic să împlinească în viaţă lucruri mari, lucruri bune şi binecuvântate de Dumnezeu.

Despre libertatea credinţei creştine sub Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena

Pe la anul 312, Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena înlătură de la conducerea Imperiului Roman pe împăratul Maxentiu şi se dă libertate credinţei creştine.

Sfinţii Împăraţi Constantin şi Maica sa, Elena, îşi au originea în pământul sfânt al strămoşilor noştri, căci Sfânta Elena se trăgea din spiţa neamului traco-dac sau daco-roman şi era creştină; tatăl ei era ofiţer roman şi conducătorul legiunii romane de la Dunăre până la Rin, sub domnia împăratului Diocleţian.

Sfânta Elena primise de mică Botezul creştin şi era o femeie foarte evlavioasă, care în taină se ruga la Hristos. În credinţa creştină l-a crescut Sfânta Elena şi pe fiul ei, Constantin, pe vremea când creştinismul era atât de persecutat.

Atunci când Sfânta Elena a ajuns împărătească, pentru întărirea credinţei în Hristos a locuitorilor Imperiului, ea intreprinde săpături pe dealurile Golgotei şi scoate la lumină, spre cinstire, Crucea Mântuitorului cea făcătoare de minuni. /1.

Înălţarea Sfintei Cruci a avut loc în ziua de 4 sept. anul 327. După reuşita acestei acţiuni, mulţi cetăţeni romani s-au botezat şi au devenit creştini, mântuindu-se întru Hristos.

Împăratul Constantin cel Mare îi urmează în credinţă şi libertăţi religioase mamei sale Elena, după adormirea acesteia, evidenţiindu-se toleranţa sa religioasă, chiar de la începutul domniei, atunci când edictul emis împotriva creştinilor de către fostul împărat, era încă în vigoare.

După o vedenie cerească a Sfintei Cruci, cu inscripţia: „Prin

---

1. Din Crucea Mântuitorului se păstrează şi la noi în ţară câteva fragmente, în Bucureşti, spre exemplu, la Biserica Sfântul Vasile de pe Calea Victoriei.

acest semn vei învinge“, vedenie avută într-o deplasare prin părțile noastre, la Dervent, Ostrov la Dunăre, el pornește la atac și-l zdrobește în luptă pe împăratul Maxențiu (312).

În anul 313 Împăratul Constantin dă Edictul de la Milan, recunoscând libertatea religioasă a Bisericii creștine.

Împreună cu Împăratul Constantin încă mai era și împăratul Liciniu, care nu a respectat acest nou Edict și continuă persecutarea creștinilor, mai ales a celor militari. El va pregăti o ofensivă împotriva Împăratului Constantin, pentru a prelua întreaga putere.

Un înger i se arată împăratului Liciniu și îl sfătuiește să oprească persecuțiile contra Bisericii creștine. El nu se supune Divinității, îl atacă pe Împăratul Constantin și e biruit de acesta și Provincia Ilirică, de care aparține și Dacia, va fi anexată de Împăratul Constantin cel biruitor, la restul Imperiului, condus de el.

Atacurile repetate ale lui Liciniu, care nu s-a supus Împăratului creștin, îl va face pe Constantin să-i retragă domnia și astfel Constantin devine unicul Împărat al Imperiului Roman de Răsărit și Apus. La data de 18 sept. 324, Împăratul Constantin înterprinde în Imperiu serioase și numeroase reforme.

Pe la anul 318 este aprobată înființarea justiției și a instanțelor episcopale și sunt întărite și granițele Imperiului de la Nord de Dunăre, pe vremea când prin părțile noastre era episcopul Ștefan.

În anul 321 Împăratul dă o lege pentru administrarea Bisericii creștine și rânduiește pentru toți creștinii din Imperiu sărbătoarea obligatorie a Duminicii ca zi de odihnă. Dacii liberi sunt și ei încreștinați și supuși Imperiului, împreună cu ținuturile lor traco-dace, iar Împăratul Constantin cel biruitor al păgânătății (2) ia și numele de „Maximus Carpicum“ cel biruitor în Munții Carpați și pentru biruința sa ridică un arc triumfal la Roma.

Pe vremea aceea, cetatea Tomisului avea o episcopie veche încă de pe vremea Sfântului Apostol Andrei și un mare număr de preoți. Eparhiile creștine se înmulțiseră și în tot Imperiul.

În Biserica creștină, însă, nu era pace, fiindcă pe atunci erau și unii eretici care se îndoiau și tăgăduiau Dumnezeirea lui Hristos. Și mare tulburare provocau aceștia în rândul creștinilor, precum ereticul Arie.

---

2. A luptat și contra năvălirii popoarelor migratoare;

Pentru a înlătura ereziile, Împăratul Constantin strânge episcopii din tot Imperiul, ca să se sfătuiască cu ei la primul Sinod Ecumenic de la Niceea, în anul 325 şi să hotărască ei care este dreapta credinţă. La acel prim Sinod au luat parte peste 318 Sfinţi Părinţi şi s-a început elaborarea „Mărturisirii de credinţă“, completându-se primele şapte articole ale Crezului.

Împăratul Constantin cel Mare măreşte Cetatea Constantinopol, ridică aici Biserica Sfinţii Apostoli, săvârşind sfinţirea ei şi a cetăţii la data de 11 mai 330. Atunci se dă numele cetăţii de Constantinopole, după numele Împăratului Constantin. Mai târziu, după moartea Împăratului, şi spre cinstire, Cetatea Tomisului de la Marea Neagră a luat numele primului Împărat creştin şi S-a numit Constanţa.

Împrejurările şi perioadele când a fost conceput Crezul precum şi necesitatea întocmirii lui.

Necesitatea formulării „Crezului“ s-a ivit odată cu trecerea de la o interpretare monoteistă a fiinţei lui Dumnezeu (din Vechiul Testament), la interpretarea trinitară din Sfintele Evanghelii ale Noului Testament, care evidenţiază cele Trei Persoane sub care există adevăratul Dumnezeu.

Întruparea Mântuitorului a făcut ca omenirea să cunoască îndeaproape atât pe Fiul lui Dumnezeu Cel prezis în vechime de prooroci cât şi chipul celei de-a Treia Feţe Dumnezeieşti a Duhului Sfânt, sub forma materială de alb porumbel.

Moartea pe Cruce, Învierea şi Înălţarea la cer a Mântuitorului au adus după sine Pogorârea definitivă a Sfântului Duh, Care purcedând de la Dumnezeu Tatăl şi trimisă nouă de Fiul lui Dumnezeu, sub formă de Lumină imaterială necreată, a umplut şi-a animat întreaga creaţie.

Prin interzicerea şi prigonirea de către romani a Dreptei Credinţe, rămasă nouă de la Hristos, drept credincioşii, împrăştiaţi pe-ntreg pământul, au început să fie asaltaţi de o serie întreagă de eretici precum Arie, cu erezii care desfiinţau Treimea Divină, afirmând că Fiul lui Dumnezeu a fost un om oarecare cu însuşiri oarecare de prooroc. Alţii spuneau şi că Învierea a adus în mijlocul oamenilor doar un duh şi nu pe Fiul lui Dumnezeu cu trup material duhovnicesc, înviat din morţi.

Ei bine, toate aceste erezii, ucigătoare şi zmintitoare de suflet

precum şi alte eresuri prin care Mântuitorul era blasfemiat iar credincioşii erau minţiţi că mai au de aşteptat până la venirea pe pământ a Fiului lui Dumnezeu, au făcut ca Episcopii Dreaptei Credinţe să strângă rândurile şi să se adune în anul 325 la Niceea spre a clarifica statutul adevărat al Treimii Divine şi-al vieţii Bisericii. Era urgent şi deosebit de necesară această întrunire a episcopilor de pe-ntreg pământul, deoarece ereziile ajunseseră să sminteasc şi clerul şi mulţi episcopi abandonaseră Dreapta Credinţă, îmbrăţişând şi militând pentru erezia lui Arie, zmintind poporul.

Dar şi trecerea de la concepţia monoteistă la învăţătura despre Trinitate nu s-a făcut cu uşurinţă în primele secole creştine. Ezitările s-au văzut şi la scriitorii bisericeşti din acea perioadă precum:

Iustin (+163) ce scria în „Dialogul cu iudeul Trifon“ cap LVI aşa: „Cuvântul este celălalt Dumnezeu, Care S-a arătat lui Avraam.“ (alt Dumnezeu în afară de Creatorul tuturor)

Clement Alexandrinul (150-211) scria că „Diferenţa dintre Tatăl şi Fiul poate fi comparată cu cea dintre nevăzut şi văzut.“ Şi în general, toţi scriitorii bisericeşti ai acestei perioade de dinaintea Primului Sinod Ecumenic de la Niceea, în special apologeţii, nu aveau clară în doctrina lor trinitatea Unuia adevăratul Dumnezeu, Dumnezeu cel unic în fiinţă dar întreit în persoane. De aceea toate aceste neclarităţi şi neînţelegeri au contribuit şi ele la necesitatea unor clarificări şi puneri de-acord a clerului din toată lumea, pentru îndepărtarea oricărui eres cu privire la identitatea, natura şi unitatea Persoanelor Sfintei Treimi. Era neapărat necesar ca Biserica să formuleze nişte articole de credinţă care să lămurească definitiv toate aceste chestiuni. Şi primele articole ale Simbolului Dreptei Credinţe au fost elaborate la Primul Sinod Ecumenic de la Niceea, în anul 325. Atunci s-a redactat prima parte a Crezului Ortodox inclusiv zicerea: „Şi în Duhul Sfânt“. Celelalte articole s-au elaborat la Sinodul următor.

Sinodul al II-lea Ecumenic de la Constantinopole (381) a completat Crezul de la Niceea cu articolul de credinţă despre Duhul Sfânt. Biserica a reuşit să elaboreze articolul de credinţă fundamental al creştinismului, ce afirma că nu avem trei dumnezei ci unul singur adevăratul „Dumnezeu cel viu, unic în fiinţă şi întreit în Persoane“.*

---

* Din Prof. Dr. Ion Brie, art. „Dogma Sfintei Treimi“, rev. Studii teologice, 1991

Erezia lui Arie

Problema ridicată de Arie, un preot din Alexandria, se referea la faptul că Dumnezeu Cuvântul este, după natură, radical diferit de Dumnezeu Tatăl şi subordonat Acestuia. El susținea deci că Tatăl şi Fiul nu sunt la fel ci au două naturi diferite şi separate. Dumnezeu Tatăl este veşnic, nu are început şi este necreat, în timp ce Fiul are un început, fiind creat mai târziu de Tatăl din ceea ce nu există, din neființă. Tot Arie mai afirmă şi faptul că dacă Fiul ar fi fără de început, atunci ar fi fratele Tatălui şi nu Fiul Acestuia. La Arie Fiul nici măcar nu este văzut ca o divinitate ci ca o primă creație a Tatălui, o creatură specială „Unul născut“ şi primul născut dintre creaturi, şi nu Dumnezeu ca fiind una din Persoanele Treimii Divine. Aşa a interpretat Arie Sfânta Evanghelie.

Sfinții Părinți au combătut la Niceea erezia lui Arie, preotul eretic ce a participat şi el la Primul Sinod, căci era o evidentă absurditate a spune că Mântuitorul nu este Dumnezeu ci o simplă creatură. În şedința sinodală, Arie este chiar pălmuit de Arhiepiscopul Mirelor Lichiei, Sfântul Nicolae iar Episcopul Alexandru al Alexandriei combate cu vehemență erezia lui Arie.

În timpul lucrărilor Sinodului, după ce Arie e condamnat pentru erezie, acesta este depus din preoție. Arie se va adresa lui Eusebiu de Nicomidia ca să-i susțină teoriile şi reuşeşte chiar să şi-l facă partizan şi sprijinitor. În felul acesta, în timpul lucrărilor Sinodului vor apare două grupări oponente ce se vor înfrunta direct: una condusă de Eusebiu de Nicomidia, cel care-l susținea pe Arie şi gruparea dreptei crednțe condusă de Episcopul Alexandru de Alexandria, care îl combătea pe Arie şi susținea că Fiul este unul cu Tatăl iar în această luptă Sinodul de la Niceea va combate arianismul defnitiv.

Şi la Primul Sinod s-a pus anatema pe capul lui Arie, s-a combătut orice erezie şi s-au conceput primele articole ale Crezului. Prin decret imperial, sinodalii care nu au semnat Crezul şi anatema împotriva ereziilor au fost îndepărtați din cler, fără a mai avea dreptul de a-şi exercita funcția lor de slujitori ai lui Dumnezeu. Arie a fost şi el exilat, dar otrava doctrinei lui, care prinsese rădăcini în conştiința oamenilor, a mai persistat încă multă vreme şi lupta a trebuit să

continuie şi-n sinoadele următoare. Însuşi împăratul Valens a devenit arian şi-a adus prigoană mare Sfinţilor Părinţi, participanţi la Sinoadele Ecumenice, unde s-au consolidat Articolele de bază ale Crezului.

Ereziile primelor veacuri ale creştinătăţii şi necesitatea îndreptării eresurilor în cele şapte Sinoade Ecumenice.

„Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume şi S-a înălţat întru slavă." (I Tim. 3,16

Eretici şi erezii au existat şi pe vremea Mântuitorului; nu degeaba ne sfătuia Domnul să ne ferim de proorocii cei mincinoşi, ucigaşii de suflete care au fost, sunt şi vor exista până la sfârşitul veacurilor.

Existenţa lui Dumnezeu este certitudinea mântuirii noastre iar mijlocul de-a o atinge e credinţa dreaptă cea însoţită şi întărită de harul lui Dumnezeu, de smerenie şi de fapte bune, care fac din creştini următori şi trăitori în Hristos, Dumnezeu. Sfântul Apostol Pavel le vorbea, în Epistole, drept-credincioşilor, atrăgându-le atenţia asupra pericolului doctrinei ereziilor ce-i îndepărta pe creştini de la dreapta credinţă, şi-i îndemna pe-aceştia să lupte împotriva răului:

„Vă îndemn, fraţilor, să fiţi cu luare aminte asupra celor ce produc dezbinări şi sminteli împotriva învăţăturii pe care v-aţi însuşit-o. Fugiţi de ei pentru că aceştia nu slujesc Domnului nostru Iisus Hristos... şi prin vorbele lor blânde şi prin binecuvântarea lor înşeală minţile celor fără de răutate." /1

În perioada postapostolică, după înfrângerea în luptă a lui Maxenţiu, Împăratul Constantin cel Mare decretează libertatea creştinilor, prin Edictul de la Milan din anul 313 şi se intensifică cultul Bisericii şi al cinstirii Sfintei Cruci. Apar, însă, grupări eretice care, trecând de la faza cunoaşterii Evangheliilor, se distanţează de învăţătura acestora, negând şi falsificând istoria mântuirii, pe care ne-a lăsat-o Hristos; aşa s-a trecut de la faza de cunoaştere la poziţia de erezie şi s-a ajuns la abaterea de la credinţă, prin falsificarea Evangheliei. Biserica atunci a trebuit să ia măsuri eficiente, pentru demascarea greşelilor

---

1. Romani 16, 17-18;

dogmatice şi-a ereziilor, mai ales că multe din textele sfinte au fost distruse în perioada interzicerii lor şi ceea ce-a mai rămas din ele au fost transcrise şi-ar fi putut să se strecoare greşeli.

În felul acesta au apărut două grupări antagonice şi contestatare, cea eretică, ce căuta să falsifice istoria şi cea a dreptcredincioşilor, contraofensiva Bisericii. Aşa au luat fiinţă şi Sinoadele Ecumenice, care, de fiecare dată când apărea câte o erezie,-au luptat pentru lămurirea lucrurilor şi apărarea dreptei credinţe. În Sfintele Sinoade s-a fixat în scris canonul Noului Testament, s-a alcătuit Mărturisirea de Credinţă, rezumată în cele XII Articole; aşa au apărut dogmele, canoanele precum şi întreaga literatură patristică.

Ereziile au fost deci acelea, care au determinat convocarea grabnică a Sinoadelor şi apariţia atâtor acte şi documente precum şi scrierea lucrărilor patristice, care au arătat şi-au explica unicul adevăr, care duce la mântuire. În general ereziile contestau, mai toate, Învierea din morţi a Mântuitorului (2) dar ideile falsificatoare se extindeau şi asupra altor aspecte. Fără voia lor, însă, ele au făcut ca Sfinţii Părinţi să-şi intensifice efortul de a lămuri dogma Bisericii. Chiar şi Sfântul Apostol Pavel spunea în Epistola I către Corinteni, referindu-se la experienţa sa de luptător contra eresurilor, care-au existat şi în perioada apostolică, „căci trebuie să fie între voi şi eresuri, ca să se învedereze între voi, cei încercaţi.“ /3.

Erezia lui Arie arăta că Fiul este creat de Dumnezeu, care s-a numit apoi că este aidoma cu Tatăl; şi că este cea mai perfectă creatură făcută din nimic care se poate numi Fiul lui Dumnezeu şi anume Fiu adoptiv, (deci arianismul are aici influienţă platonică).

Sinodul I Ecumenic de la Niceea (325) combate erezia lui Arie şi formulează învăţătura despre Sf. Treime (în Art I-VII ale Crezului) /4.

---

2. „Dacă Hristos n-ar fi înviat, zadarnică ar fi credinţa voastră, fără rost propovăduirea noastră iar noi am fi nişte martori mincinoşi în faţa lumii.“ (I Cor. 15,15) ;

3. I Cor. 11,15;

4. Tot la primul Sinod Ecumenic de la Niceea se stabileşte în anul 325 şi modalitatea fixării marelui praznic al Paştilor, în funcţie de echinocţiul de primăvară. Paştile creştinilor sunt legate de Învierea Domnului şi data va fi fixată, ţinându-se cont de datele astronomice: În prima duminică, după Lună plină, după echinocţiul de primăvară (20-25 martie) Şi dacă s-ar întâmpla în aceiaşi zi cu Paştele mozaic, să se amâne cu o săptămână. Deci sărbătoarea creştinilor este comună cerului şi pământului, datorită Învierii lui Hrstos.

Acest prim Sinod contribuie la refacerea pentru o vreme a păcii în Biserica creştină, cea asaltată de erezii, şi se alcătuiesc primele şapte articole ale „Mărturisirii de credinţă“; astfel sunt combătute falsele concepţii gnostice, platonice şi ariene, care contestau esenţa creştinismului, Învierea Mântuitorului şi Dumnezeirea Lui.

În Articolul IV, spre exemplu, se spune: „Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponţiu Pilat, a pătimit şi S-a-ngropat, şi a-nviat a treia zi, după Scripturi“. În felul acesta Sfinţii Părinţi rezumă şi rostul Jertfei Mântuitorului, pentru mântuirea noastră, prin răstignirea şi Patima ca început al mântuirii şi-al împăcării omului cu Dumnezeu. Iar în **Articolul al VII-lea** se vorbeşte despre a 2-a venire a lui Hristos Dumnezeu, pe care nu o ştie nimeni, nici Iisus Hristos, ca Fiu al lui Dumnezeu şi nici îngerii din cer. /5.

În Simbolul Credinţei, ultimul articol elaborat la Niceea, ni se arată adevărul despre învăţătura Mântuitorului despre Parusie, sau a doua Lui venire, pe care Biserica a predicat-o permanent, şi numai cei care au încălcat-o şi s-au abătut de la ea au creat alte concepţii eretice. Dar iată şi răspunsul Sinodului la erezia care contesta Parusia: „şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morţii a Căruia împărăţie nu va avea sfârşit“. (Articolul VII)

La acest prim Sinod de la Niceea au participat 318 episcopi din toată lumea, dreptcredincioşi Părinţi capadocieni, dar şi arieni, într-o confruntare directă. De la noi, la Niceea, a participat Marcu, şi Bretanion, Episcopi de Tomis, şi Teofil al Goţilor, ca arian.

Sinodul al doilea constantinopolean avea să vină şi să încheie ideea Parusiei din Articolul VII cu completarea „Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să vie. Amin“ a ultimului Articol.

Al II-lea Sinod Ecumenic de la Constantinopol (381) ce s-a ţinut cu 150 de Părinţi, combate erezia lui Macedonie, a cărui doctrină subordona pe Duhul atât Tatălui, cât şi Fiului şi susţinea că Sfântul Duh nu are dumnezeire, fiinţă şi egalitate cu Tatăl şi cu Fiul. Ereticii care au îmbrăţişat această erezie s-au numit pnevmatomahi sau macedonieni după Macedonie, iniţiatorul şi susţinătorul acestei doctrine. Biserica a combătut această erezie a lui Macedonie, opunându-i adevărata şi dreapta credinţă în legătură cu Sfântul Duh.

Însuşirile şi activitatea Duhului Divin au fost formulate şi

---

5. Mt. 24,36;

rezumate la Sinodul II Ecumenic în Articolele VIII-XII ale Simbolului Dreptei Credințe, ale „Crezului“.

„Crezul sau Credeul“, cu cele XII Articole ale sale, este explicarea prescurtată a „Mărturisirii de credință“, a „Învățăturii de Credință Creştină Ortodoxă“, fixată de Sfinții Părinți în primele două Sinoade ecumenice. Învățătura Ortodoxă este deci concentrată în „Mărturisirea de credință“ niceo-constantinopolitană, hotărâtă la primele două Sinoade Ecumenice.

Din păcate, deşi dreapta credință ortodoxă, a susținut adevărul cu privire la Duhul Sfânt şi la Învierea lui Hristos; erezia a continuat şi există şi-n zilele noastre de la forma filioqve şi până la teoriile mistico-transcedentale ale secolului XXI. /6.

Sinodul al III-lea Ecumenic de la Efes (431) combate erezia nestorienilor şi ne arată că teoriile acestora ajung cu blasfemia până la mistificarea naşterii lui Hristos, la negarea răstignirii, morții şi învierii Sale. Erezia lui Nestorie reținea Faptul că Iisus Hristos a avut nu numai două firi, ci şi două persoane: persoana divină a Fiului lui Dumnezeu, născut din Tatăl mai nainte de toți vecii şi persoana umană a lui Iisus Hristos, cu care S-a născut din Maria, de aceea erezia după Nestorie s-a numit nestorianism. Şi în legătură cu combaterea acestei erezi s-a întrunit Sinodul al III-lea Ecumenic care a stabilit credința cea adevărată ce a condamnând erezia, arătând unirea ipostatică, credincioşilor şi care este dreapta credință a morții, răstignirii şi învierii Mântuitorului.

Sinodul al IV-lea Ecumenic de la Calcedon (451) reia şi aprofundează tema dezbătută la Sinodul III Ecumenic şi condamnă monofizitismul.

Sinodul al V-lea Ecumenic – Constantinopol (553) şi **Sinodul al VI-lea** (care s-a ținut tot la Constantinopol în anul 680-681) condamnă monotelismul.

Sinodul Ecumenic al VII-lea de la Niceea (787) combate iconoclaştii, pe cei care scoteau icoanele şi moaştele sfinților din Biserică. În martie 843 se produce restaurarea ortodoxiei, stare benefică a Bisericii şi-a dreptei credințe care se păstrează până-n zilele noastre.

---

6. Simbolul Credinței, sau Crezul este formulat în XII articole la Sinoadele Ecumenice I şi II. Sinodul I, Niceea 325 (Articolele I-VII) şi Sinodul II, Constantinopol, 381 (Articolele VIII-XII) Sinoadele III-VII combat alte erezii care au subminat Biserica creştină primară până la divizarea definitivă a ei la marea schismă de la 1054.

Şi pentru ca în sânul Bisericii să domnească pacea şi armonia, clerul şi credincioşii trebuie să păzească cu trevzie valorile ortodoxiei pentru ca diversitatea concepţiilor să nu mai ducă la confuzii şi rătăciri.

Dacă **existenţa lui Dumnezeu este**, aşa cum am mai spus, **certitudinea mântuirii noastre**, mijlocul de verificare al potenţelor noastre sufleteşti este **credinţa.** Dumnezeu modelează sufletul omului prin dreapta credinţă, pentru a consolida morala creştină.

Şi faptele bune duc sufletele la mântuire, căci, aşa cum spunea Sfântul Apostol Iacov: „Credinţa fără fapte este moartă“ /7.

Spre evitarea rătăcirilor, să cercetăm tot timpul Cuvântul lui Dumnezeu, acest minunat tezaur, care ne-arată care este calea cea dreaptă, care duce la mântuire. Această comoară spirituală este depozitată în Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie şi prin acestea Dumnezeu ţine contactul cu noi şi ni Se descoperă prin revelaţie. Sfântul Ioan Evanghelistul spunea că „Etapele Revelaţiei dumnezeieşti nu sunt altceva decât dezvelirea voii Sale.“ (Ioan V,20) „întărirea Cuvântului şi revărsarea iubirii Sale asupra celor rătăciţi“ /8. şi 9.

Laudele*
Psalmul 148

Lăudaţi pe Domnul din ceruri, lăudaţi-L pe El întru cele înalte.

Lăudaţi-L pe El toţi îngerii Lui, lăudaţi-L pe El toate puterile Lui.

Lăudaţi-L pe El soarele şi luna, lăudaţi-L pe El toate stelele şi lumina. Lăudaţi-L pe El cerurile cerurilor şi apa cea mai presus de ceruri să laude numele Domnului, că El a zis şi s-au făcut, El a poruncit şi s-au zidit. Pusu-le-ai pe ele în veac şi în veacul veacului; lege le-a pus şi nu o vor trece.

Lăudaţi pe Domnul toţi cei de pe pământ, balaurii şi toate adâncurile; focul, grindina, zăpada, gheaţa, viforul, toate îndepliniţi cuvântul Lui; munţii şi toate dealurile, pomii cei roditori şi toţi cedrii; fiarele şi toate animalele, târâtoarele şi păsările cele zburătoare; împăraţii pământului şi toate popoarele, căpeteniile şi toţi judecătorii

---

7. Iacov II,17;
8. Ioan I,14 şi Luca XV,7;
9. Pr. P.I. David „Călăuză creştină. Sectologie“;

* Din „Ceaslov“, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune a B.O.R. Bucureşti, 1990;

pământului; tinerii şi fecioarele, bătrânii cu tinerii, să laude numele Domnului, că numai numele Lui s-a înălţat. Lauda Lui pe pământ şi în cer. Şi va înălța puterea poporului Lui. Cântare tuturor cuvioşilor Lui, fiilor lui Israil, poporului ce se apropie de El.

Psalmul 149

Cântați Domnului cântare nouă, lauda lui în adunarea celor cuvioşi. Să se veselească Israil de Cel ce l-a făcut şi fiii Sionului să se bucure de împăratul lor. Să laude numele Lui în horă; în timpane şi în psaltire să-I cânte. Că iubeşte Domnul poporul Său şi va înălța pe cei blânzi şi-i va mântui.

Lăuda-se-vor cuvioşii întru slavă şi se vor bucura în aşternuturile lor. Laudele Domnului în gura lor şi săbii cu două tăişuri în mâinile lor, ca să se răzbune pe neamuri şi să pedepsească popoare; ca să lege pe împărații lor în obezi şi pe cei slăviți ai lor în cătuşe de fier; ca să facă întru dânşii judecată scrisă. Slava aceasta este a tuturor cuvioşilor săi.

Psalmul 150

Lăudați pe Domnul întru sfinții Lui; lăudați-L pe El întru tăria puterii Lui. Lăudați-L pe El întru puterile Lui; lăudați-L pe El după mulțimea slavei Lui. Lăudați-L pe El în glas de trâmbiță; lăudați-L pe El în psaltire şi în alăută. Lăudați-L pe El în timpane şi în horă; lăudați-L pe El în strune şi în organe. Lăudați-L pe El în chimvale bine răsunătoare; lăudați-L pe El în chimvale de strigare, Toată suflarea să laude pe Domnul.

Doxologia Mare

Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, şi pe pământ pace, întru oameni bunăvoire.

Lăudămu-Te, bine Te cuvântăm, închinămu-ne Ţie, slăvimu-Te, mulţumim Ţie, pentru slava Ta cea mare.

Doamne, Împărate Ceresc, Dumnezeule, Părinte atotțiitorule, Doamne Fiule, Unule Născut, Iisuse Hristoase şi Duhule Sfinte.

Doamne Dumnezeule, Mieluşelul lui Dumnezeu, Fiul Tatălui, Cel ce ridici păcatul lumii, miluieşte-ne pe noi, Cel ce ridici păcatele

lumii.

Primeşte rugăciunea noastră, Cel ce şezi de-a dreapta Tatălui şi ne miluieşte pe noi.

Că Tu eşti unul Sfânt, Tu eşti unul Domn Iisus Hristos, întru slava lui Dumnezeu Tatăl. Amin!

În toate zilele, bine Te voi cuvânta şi voi lăuda numele Tău în veac şi în veacul veacului.

Învredniceşte-ne, Doamne, în ziua aceasta fără de păcat să ne păzim noi.

Bine eşti cuvântat, Doamne, Dumnezeul părinţilor noştri şi lăudat şi preaslăvit este numele Tău în veci. Amin!

Fie, Doamne, mila Ta spre noi, precum am nădăjduit întru Tine.

Bine eşti cuvântat Doamne, învaţă-mă îndreptările Tale–de 3 ori.

Doamne, scăpare Te-ai făcut nouă în neam şi în neam. Eu am zis: Doamne, miluieşte-mă, vindecă sufletul meu, că am greşit Ţie.

Doamne, către Tine am scăpat, învaţă-mă să fac voia Ta, că Tu eşti Dumnezeul meu.

Că la Tine este izvorul vieţii, întru lumina Ta vom vedea lumină.

Tinde mila Ta celor ce Te cunosc pe Tine.

Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi (de trei ori).

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

Sfinte fără de moarte, miluieşte-ne pe noi.

Ţie slavă se cuvine, Doamne, Dumnezeul nostru, şi Ţie slavă înălţăm, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Apoi

Învredniceşte-ne, Doamne, în ziua aceasta, fără de păcat să ne păzim noi. Bine eşti cuvântat, Doamne, Dumnezeul Părinţilor noştri, şi lăudat şi preaslăvit este numele Tău în veci. Amin. Fie, Doamne, mila Ta spre noi, precum am nădăjduit întru Tine. Bine eşti cuvântat, Doamne, învaţă-ne îndreptările Tale. Bine eşti cuvântat, Stăpâne, înţelepţeşte-ne cu îndreptările Tale. Bine eşti cuvântat, Sfinte, luminează-ne cu îndreptările Tale. Doamne, mila Ta este în veac, lucrurile mâinilor Tale nu le trece cu vederea. Ţie se cuvine laudă, Ţie

se cuvine cântare, Ţie slavă se cuvine, Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Cântările Treimice *
la
Laudele Treimice**

Glasul 1

Cu trupeşti închipuiri, către mintea cea netrupească şi fără materie a Puterilor celor fără de trup ridicându-ne şi prin cântare întreit-sfântă a Dumnezeirii celei în trei ipostasuri, primind strălucire, ca Heruvimii să strigăm către Unul Dumnezeu: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; cu ocrotirile celor fără de trup, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh...

Cu toate Puterile cereşti, ca Heruvimii să strigăm Celui ce este întru cei de sus, întreit-sfântă, laudă înălţându-I: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeule; pentru rugăciunile tuturor Sfinţilor, miluieşte-ne pe noi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor...

Sculându-ne din somn, cădem către Tine, Bunule, şi cântare îngerească strigăm Ţie, Puternice: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Glasul al 2-lea

Puterile celor de sus urmând pe pământ, cântare de biruinţă aducem Ţie, Bunule: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; cu ocrotirile celor fără de trup, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh...

Nezidită fire, Făcătorul tuturor, buzele noastre le deschide, ca să vestim lauda Ta, strigând: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru rugăciunile tuturor sfinţilor Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor...

---

* Din „Ceaslov“, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune a B.O.R. Bucureşti, 1990;

Să se ştie că la sfârşitul Cântărilor Laudelor Treimice se va zice pentru fiecare zi din toată săptămâna: **Luni: „Cu ocrotirile celor fără de trup, miluieşte-ne pe noi.“
Marţi: „Pentru rugăciunile Înaintemergătorului, miluieşte-ne pe noi.„
Miercuri şi **vineri**: „Cu puterea Crucii Tale, păzeşte-ne pe noi.“
Joi: „Pentru rugăciunile Sfinţilor Apostoli, ale Sf. Ier Nicolae, miluieşte-ne pe noi.“
(Tot aşa se va zice şi la luminândele Sfântului şi Marelui Post.)

Din pat şi din somn m-ai ridicat, Doamne, mintea mea o luminează, inima mea şi buzele mele le deschide, ca să Te laud pe Tine, Sfântă Treime: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Glasul al 3-lea

Treime de o fiinţă şi nedespărţită, Unime în trei ipostasuri şi împreună-vecuitoare, Ţie, ca unui singur Dumnezeu, cântare îngerească strigăm: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; cu ocrotirile celor fără de trup, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh...

Pe Tatăl cel fără de început, pe Fiul cel împreună fără de început, pe Duhul cel împreună vecuitor, Dumnezeirea cea una, ca Heruvimii a slăvi îndrăznind, zicem: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru rugăciunile tuturor sfinţilor Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor...

Fără de veste Judecătorul va veni şi faptele fiecăruia se vor descoperi; deci cu frică să strigăm în miezul nopţii: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Glasul al 4-lea

Noi, cei muritori, îndrăznind să aducem cântarea slugilor Tale celor ce sunt duhuri, zicem: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; cu ocrotirile celor fără de trup, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh...

Precum cetele îngerilor acum în cer, aşa şi stările oamenilor pe pământ, cu frică, cântare de biruinţă aducem Ţie, Bunule: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru rugăciunile tuturor sfinţilor Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor...

Pe Părintele Tău cel fără de început şi pe Tine, Hristoase, Dumnezeule, şi pe Duhul cel Preasfânt, ca Heruvimii a slăvi îndrăznind, zicem: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Glasul al 5-lea

Vremea cântării este şi ceasul rugăciunii. Cu osârdie să strigăm către Unul Dumnezeu: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; cu ocrotirile celor fără de trup, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh...

Îndrăznind a ne asemăna oştilor Tale celor înţelegătoare, Treime Ceea ce eşti fără de început, cu guri nevrednice strigăm: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru rugăciunile tuturor sfinţilor Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor...

Cel ce în pântece fecioresc ai încăput şi de sânurile Tatălui nu Te-ai despărţit, Hristoase Dumnezeule, cu îngerii primeşte-ne şi pe noi, care strigăm Ţie: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Glasul al 6-lea

Heruvimii, stând înainte cu frică, şi Serafimii, spăimântându-se cu cutremur, întreit sfântă cântare aduc cu glas fără de tăcere; cu care noi, păcătoşii strigăm: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; cu ocrotirile celor fără de trup, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh...

Cu guri fără de trup, cu doxologii fără tăcere, cei cu câte şase aripi cântă Ţie întreit sfântă cântare, Dumnezeul nostru; iar noi, cei de pe pământ, cu buze nevrednice laudă Ţie înălţăm: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru rugăciunile tuturor sfinţilor Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor...

Pe Unimea Dumnezeirii în Treime, în unire neamestecată O slăvim şi cântare îngerească strigăm: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeule; pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Glasul al 7-lea

Cel ce eşti lăudat de Heruvimi cu putere preaînaltă şi cu dumnezeiască slavă de îngeri închinat, primeşte-ne pe noi, cei de pe pământ, ce cu buze nevrednice laudă Ţie înălţăm: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; cu ocrotirile celor fără de trup, miluieşte-ne.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh...

Ca pe un somn, lepădând lenea, suflete, îndreptare spre lauda Judecătorului arată şi cu frică strigă: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru rugăciunile tuturor sfinţilor Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor...

Dumnezeirii celei neapropiate, Treimii celei într-o Unime, întreit-sfânta laudă a Serafimilor înălţând, cu frică să strigăm: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Glasul al 8-lea

Spre cer inimile având, cetelor îngereşti să urăm şi cu frică la Cel ce nu ia mită să cădem, laudă de biruinţă strigând: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; cu ocrotirile celor fără de trup, miluieşte-ne pe noi.

Slavă Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh...

Heruvimii, neîndrăznind a privi la Tine, zburând strigă cu înălţare de vers cântarea dumnezeiască a glasului celui întreit-sfânt; cu care şi noi strigăm Ţie: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru rugăciunile tuturor sfinţilor Tăi, miluieşte-ne pe noi.

Şi acum şi pururea şi în vecii vecilor...

Fiind robiţi de mulţimea greşalelor noastre şi neîndrăznind a privi la înălţimea Ta, plecăm sufletul şi trupul, şi cu îngerii cântare strigăm Ţie: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Dumnezeul nostru; pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi.

Rugăciuni pentru Preasfânta Treime

I

Din somn sculându-mă, mulţumescu-Ţi Ţie Preasfântă Treime, că pentru multă bunătatea Ta şi pentru îndelungă răbdarea Ta, nu Te-ai mâniat pe mine, leneşul şi păcătosul, nici nu m-ai pierdut pentru fărădelegile mele, ci ai făcut iubire de oameni după obicei; şi întru deznădăjduire zăcând eu, m-ai ridicat ca să mânec şi să slăvesc puterea Ta. Deci acum luminează-mi ochii gândului; deschide-mi gura, ca să învăţ cuvintele Tale, să înţeleg poruncile Tale, să fac voia Ta, să-Ţi cânt întru mărturisirea inimii şi să laud preasfânt numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

II

Slavă Ție, Împărate Dumnezeule atotputernice, Care cu purtarea Ta de grijă cea dumnezeiască şi de oameni iubitoare m-ai învrednicit pe mine, păcătosul şi nevrednicul, a mă scula din somn şi a dobândi intrare în sfântă casa Ta. Primeşte, Doamne, şi glasul rugăciunii mele, şi al sfintelor şi înțelegătoarelor Tale puteri şi binevoieşte ca, din inimă curată şi cu duh de umilință să Ți se aducă Ție laudă din necuratele mele buze; ca şi eu să mă fac părtaş fecioarelor celor înțelepte, cu luminată făclia sufletului meu, şi să Te slăvesc pe Tine, Dumnezeu Cuvântul, Cel slăvit în Tatăl şi în Duhul Sfânt. Amin!

Veniți să ne închinăm Împăratului nostru Dumnezeu!

Veniți să ne închinăm şi să cădem la Hristos, Împăratul nostru Dumnezeu!

Veniți să ne închinăm şi să cădem la însuşi Hristos, Împăratul şi Dumnezeul nostru!

III

Închinându-mă Ție, Preasfântă Treime, Care eşti o ființă de viață făcătoare şi nedespărțită: Părinte şi Fiule şi Duhule Sfinte; cred întru Tine şi Te mărturisesc şi Te slăvesc; mulțumescu-Ți şi Te laud; cinstescu-Te şi Te preaînalț şi Te rog: miluieşte-mă pe mine, nevrednicul robul Tău, pentru numele Tău (de trei ori).

IV

Doamne, Dumnezeule, Atotțiitorule, Care primeşti de la Puterile Tale cele cereşti cântarea Sfintei Treimi, primeşte şi de la noi, nevrednicii robii Tăi, cântarea Sfintei Treimi şi ne dăruieşte ca, în toți anii vieții noastre şi în tot ceasul, Ție slavă să-Ți înălțăm: Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Rugăciunea Sfântului Macarie cel Mare

Doamne, curățeşte-mă pe mine, păcătosul, că niciodată nu am făcut bine înaintea Ta. Izbăveşte-mă, deci de cel viclean şi să fie întru mine voia Ta, ca fără de osândă să deschid gura mea cea nevrednică şi să laud preasfânt numele Tău, al Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!

Sfântul Botez şi Simbolul Dreptei Credinţe Ortodoxe

(Din „Călăuza Ortodoxă“)*

a. Ce este Taina Sfântului Botez:

„Sfântul Botez este taina prin care omul, prin întreita afundare în apă sfinţită de către preot, în numele Preasfintei Treimi, dobândeşte iertarea de păcatul strămoşesc şi (la adulţi) de toate păcatele făcute până atunci. Omul, prin Sfântul Botez, se naşte din nou duhovniceşte şi se face membru al Bisericii lui Hristos. Botezul este numit şi „uşa tainelor“, pentru că numai prin botez devenim fii ai lui Dumnezeu după dar, şi prin el putem primi şi celelalte Sfinte Taine [precum Sfântul şi Marele Mir, cu care se începe în viaţa de creştin miruirea, Sfânta Mărturisire (prin lepădarea întreită de satana şi promisiunea începerii unei vieţi curate de creştin), şi Sfânta Împărtăşanie]“.

Sfântul Botez este întemeiat de Mântuitorul prin cuvintele: „Mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh...“ /1.

În afară de prunci, pot fi botezaţi şi oamenii maturi, care, după ce au fost catehizaţi, se întorc la Ortodoxie şi-L mărturisesc din toată inima şi de bună voie pe Hristos precum şi dreapta credinţă, însuşindu-şi „Simbolul“ ei. (Oamenii bolnavi mintal, care nu-şi pot mărturisi dreapta credinţă nu pot fi botezaţi.) /2.

La botez se pune şi numele copilului, pe care-l va folosi toată viaţa şi cu care va sta la judecată înaintea lui Dumnezeu. Botezul se face numai o dată şi nu poate fi repetat.

b. Care sunt părţile principale ale Sfântului Botez:

Prima parte din slujba Sfântului Botez o formează lepădările sau exorcismele, când cel ce vine să se boteze stă cu faţa la apus şi declară de trei ori, personal sau prin naşi, că „**se leapădă de satana, de toate lucrurile lui, de toţi slujitorii lui, de toată slujirea şi de toată trufia lui“.** Apoi, cel ce se botează este întors cu faţa la răsărit şi iarăşi declară, tot de trei ori, personal sau prin naş (dacă este prunc), că se

---

* Pr. Ioanichie Bălan „Călăuza Ortodoxă în Biserică“, Partea I, Ed. Sfanta Mănăstire Sihăstria, 1991;

1. Matei 28,19;

2. În vechime Crezul îl rosteau numai catehumenii în timpul botezului lor.

uneşte cu Hristos şi rosteşte **„Crezul“**, (Simbolul Dreptei Credinţe Ortodoxe).

A doua parte a Botezului o formează sfinţirea apei, adică facerea agheasmei pentru botez şi turnarea întreită în cristelniţă de untdelemn sfinţit

A treia şi cea mai însemnată parte a Botezului o formează întreita afundare a pruncului în cristelniţă (3), zicând: **„Se botează robul lui Dumnezeu (numele), în numele Tatălui, Amin; şi al Fiului, Amin; şi al Sfântului Duh, Amin!“** Apoi, cel botezat se înfăşoară în pânză albă, curată, numită popular „crismă“, nume care vine de la Hristos. După alte câteva rugăciuni, preotul unge trupul noului botezat cu Sfântul şi Marele Mir, care este a doua Taină a Bisericii, zicând aceste cuvinte: **„Pecetea Harului Duhului Sfânt“** Apoi, îi tunde perii capului în chipul Crucii, ca semn că s-a lepădat de omul cel vechi şi s-a îmbrăcat în cel nou.

Acum, după mirungere, copilul este înveşmântat în straie noi şi dus în faţa Sfântului Altar, unde este împărtăşit cu Trupul şi S!ngele lui Hristos. Astfel noul botezat în dreapta credinţă a lui Hristos, trecând prin „uşa tainelor“, primeşte de-odată nu una ci trei Sfinte Taine: Botezul, Mirungerea şi Sfânta Împărtăşanie.“ /4.

Ce mărturisim în Simbolul Credinţei despre Biserică

Din „Călăuza Ortodoxă în Biserică“*

În Articolul al IX-lea al Simbolului de Credinţă, elaborat la Sinodul constantinopolitan, împreună cu ultimile articole ale Crezului, mărturisim că noi, creştinii, credem **„şi întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică.“** O numim **„una“**, pentru că Unul este Hristos, Capul şi Întemeietotul ei şi nimeni nu poate să pună o altă temelie Bisericii Sale, nici oamenii, nici îngerii. O numim **„sfântă“**, pentru că „Biserica este Trupul lui Hristos, Cel Care a iubit Biserica şi S-a dat pe Sine pentru ea, ca s-o sfinţească, curăţând-o prin baia apei prin cuvânt... ca să fie sfântă şi fără prihană“. /1.

---

3. Dacă este adult, fă ră afundare, doar se stropeşte pe cap cu apă sfinţită;
4. Din „Călăuza Ortodoxă în Biserică“;

* Pr. Ioanichie Bălan „Călăuza Ortodoxă în Biserică“, Partea I, Ed. Sf. Mănăst. Sihăstria, 1991;
1. Efeseni 5,23-27;

Biserica lui Hristos este sfântă şi pentru că în ea se află harul Duhului Sfânt, Sfânta Evanghelie, Crucea, icoanele, sfintele moaşte, Sfântul şi Marele Mir, prin care se pecetluieşte cel botezat cu pecetea Harului Duhului Sfânt, precum şi Sfânta Împărtăşanie.

Biserica este sfântă şi pentru că aici se săvârşeşte zilnic Sfânta Liturghie, se hirotonisesc preoții, se împărtăşesc credincioşii, se botează copiii şi, aici, oamenii laudă neîncetat pe Dumnezeu împreună cu Sfinții Îngeri. În Biserică se află toate harurile mântuirii oamenilor.

Biserica este numită „**sobornicească“**, adică universală, chemată să cuprindă toată lumea. Mântuitorul a poruncit Apostolilor: „Mergând, învățați toate neamurile...“ /2.

Biserica este „sobornicească“ pentru că are plinătatea Adevărului şi a darurilor mântuitoare ale lui Hristos.

Biserica se numeşte şi „apostolică“, pentru că a fost organizată şi răspândită în lume de Sfinții Apostoli a căror învățătură, neschimbată, numai ortodocşii o păstrează până astăzi.

Istoricul rostirii în Sfânta Biserică a Simbolului Credinței

Mărturisirea sau Simbolul Credinței în vechime se rostea numai o singură dată în an, în ziua Vinerei Mari din Săptămâna Patimilor.

În secolul al V-lea, Simbolul Credinței se rosteşte în Biserica Antiohiei.

Pe la Sfârşitul secolului VI, Simbolul Credinței a fost introdus în Biserica din Constantinopol de către Patriarhul Timotei, apoi, s-a rostit treptat în toate Bisericile răsăritene.

După modelul răsăritean, mai târziu, mărturisirea credinței, prin rostirea Crezului, s-a introdus în întreaga Biserică universală a dreptcredincioşilor creştini.

Acum, în vremurile noastre, Crezul se rosteşte în Biserică la fiecare Sfântă Liturghie precum şi la Slujba Botezului, iar în mănăstiri, se rosteşte chir şi de trei ori pe zi: la miezo-noptică, la Sfânta Liturghie şi după cină, precum şi, după nevoie, la alte slujbe.

---

2. Matei 28,19;

Sfânta Liturghie şi Simbolul Credinței

„Sfânta Liturghie este cea mai înaltă rugăciune de laudă, de mulțumire şi de cerere pe care o aduce Biserica lui Dumnezeu pe pământ. Ea mai este numită şi „cununa tuturor laudelor“, ce se săvârşesc în Sfintele Biserici. Cuvântul „Liturghie“ înseamnă „slujbă obştească“, deoarece se face în comun pentru toată lumea care crede în adevăratul Dumnezeu. Sfânta Liturghie este jertfa nesângeroasă a Legii noi, creştine, pe care Domnul a desăvârşit-o prin jertfa Sa de pe Cruce, în locul Legii vechi, cu jertfe sângeroase de animale, care nu puteau mântui pe oameni“ /1.

„În Biserica Ortodoxă se săvârşesc trei feluri de Liturghii:

a. **„Liturghia Sfântului Ioan Gură de Aur“**, care se săvârşeşte aproape în tot timpul anului, afară de Postul Mare şi unele Duminici şi sărbători. Această Liturghia, făcută de Sfântul Ioan Gură de Aur, este cea mai cunoscută de credincioşi, fiind o prescurtare a „Liturghiei Sfântului Vasile cel Mare“.

b. **„Liturghia Sf. Vasile cel Mare“,** mai lungă decât prima, care se săvârşeşte de zece ori pe an, în primele cinci Duminici ale Postului Mare, în Joia şi Sâmbăta Mare, la 1 Ianuarie şi în ajunul Naşterii şi Botezului Domnului. Această Liturghie este o prescurtare a Liturghiei Sfântului Apostol Iacov, cea mai veche Liturghie creştină din secolul I.

c. **„Liturghia înainte sfințită a Sfântului Grigorie Palama, Dialogul“**, care se săvârşeşte în tot Postul Mare, de Luni şi până Vineri, în mănăstirile şi catedralele episcopale. Aceasta este cea mai scurtă Liturghie şi este unită cu slujba Ceasurilor, Obednița şi Vecernia. /2.

La Sfintele Liturghii, „Crezul“ se rosteşte în Biserică, în a doua parte a slujbei, înainte de sfințirea Sfintelor Daruri. Acest lucru se săvârşeşte aşa pentru că iubirea creştină, fără credință dreaptă, nu poate mântui pe nimeni. De aceea, trebuie să unim credința ortodoxă, adică dreaptă, cu iubirea şi împăcarea din inimă, căci numai aşa ne putem mântui, numai aşa avem parte de jertfa liturgică, de Hristos, Mântuitorul.

---

1. Din „Călăuză Ortodoxă în Biserică“;
2. La toate cele trei Sfinte Liturghii se rosteşte în Biserică de către preoți şi binecredincioşi, „Crezul“, înainte de sfințirea Sfintelor Daruri..

Crezul se rostea odinioară de către Sfinții Părinți şi de creştinii cei evlavioşi, atât la începutul cât şi la sfârşitul zilei, la miezul nopții şi mai ales înainte de Sfânta Împărtăşanie. Fără mărturisirea dreptei credințe, niciodată nu se apropiau de Sfintele Taine. De aceea şi noi, cei care asistăm la Sfânta Liturghie, înainte de sfințirea Sfintelor Daruri, trebuie să ne mărturisim dreapta credință în Dumnezeu, rostind cu toții într-un glas „Crezul".

Nu există mântuire pentru nici un suflet fără Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie pentru că ea îi învață pe creştini calea mântuirii şi dogmele dreptei credințe; îi învață pe credincioşi Sfânta Scriptură, apără dreapta credință şi risipeşte toate eresurile ce dezbină Biserica şi pe creştinii ei.

Sfânta Liturghie înmulțeşte credința pe pământ şi ne întăreşte ca să mărturisim dogmele Ortodoxiei în fața tuturor neamurilor din alte culte. Unde nu există Sfânta şi Dumnezeiasca Liturghie nu există mântuire pentru nici un suflet în afara ei.

Cei ce mărturisesc dreapta credință apostolică să apere cu propra lor viață Ortodoxia şi să mărturisească tuturor dreapta credință. Amin!

Rostirea Crezului la Sfânta Liturghie*

„Uşile, uşile! Să luăm minte!" Iată aici o poruncă, rostită în a doua parte a Sfintei Liturghii. Această zicere are două idei fundamentale. Prima „uşile, uşile", se referă la închiderea uşilor Bisericii, înainte de sfințirea Sfintelor Daruri şi este destinată spre vigilența credincioşilor, la apărarea Sfântului Locaş şi-a Sfintei Împărtăşanii, în timpul Liturghiei.

A doua propoziție liturgică: „Cu înțelepciune, să luăm aminte!" este mult mai cuprinzătoare ca încărcătură de idei, căci îi îndeamnă pe credincioşi, nu la izolare ci la înțelepciune şi participare, ca să-şi deschidă uşile simțurilor şi-ale sufletului, pentru a pătrunde în el „Mărturisirea de Credință" şi învățăturile Sfintei Liturghii.

Dacă în prezent aceasta este semnificația zicerii, care este completă, odinioară această propoziție liturgică se va fi mărginit numai la prima ei parte, („Uşile, uşile!"), prin care, probabil, diaconii şi

---

* Material documentar pus la dispoziția credincioşilor pe INTERNET de BOR.

ipodiaconii de la uşi erau făcuți atenți să ia măsuri pentru închiderea şi paza intrărilor în Biserică.

Partea finală: „Cu înțelepciune, să luăm aminte“, reprezintă, desigur o completare ceva mai târzie, pentru a-i face atenți pe credincioşi asupra începerii recitării Simbolului Credinței. Este deci un contrasens istoric explicarea simplistă aplicată de Nicolae Cabasila formulei de astăzi, şi anume că „Preotul ne îndeamnă să deschidem toate uşile, adică gurile şi urechile noastre.“, învățăturii despre Dumnezeu, adevărata înțelepciune, cuprinsă în Simbol, grăind-o şi ascultând-o necontenit, cu luare aminte şi cu concentrare.

În vechime, Bisericile din Răsărit, înainte de Sfintele Sinoade, îşi aveau fiecare mărturisirea lor de credință. Aceasta nu găsea întrebuințare liturgică, decât de câteva ori pe an şi anume la Paşti, la Cincizecime şi la Epifanie (sau Teofanie), adică la Naşterea şi Botezul Domnului, când catehumenii trebuiau să o rostească la botezul lor.

Recitarea regulată a Simbolului de Credință în Sfânta Liturghie a fost inaugurat, după primele două Sinoade ecumenice, mai întâi în Antiohia, de patriarhul monofizit Petru Gnafeus (Fullon), spre finele veacului al V-lea, la anul 471. Obiceiul acesta de a se recita la fiecare Liturghie Mărturisrea de credință niceeo-constantinopolitană s-a generalizat după aceea, în veacul următor, în întreaga Biserică Bizantină şi anume în urma botezării Patriarhului constantinopolitan, Timotei (512-518), reprezentând semnul de recunoaştere al creştinilor ortodocşi.

Propriu-zis Crezul nu este un moment de neglijat în Sfânta Liturghie. Deşi Crezul nu cuprinde nici o mențiune expresă referitoare la Sfânta Jertfă euharistică, nu se poate spune totuşi că el este străin sau fără vreun fel de legătură cu ritualul ei. Se poate lesne observa că, în centrul Simbolului Credinței, stau Articole în care mărturisim opera Sfintei Treimi, pentru mântuirea noastră, Care din nesfârşita Sa iubire de oameni, a trimis pe unicul Fiu al Tatălui Ceresc, spre a ne răscumpăra şi a ne împăca cu Dumnezeu, împărtăşirea noastră de roadele mântuirii, îndeplinindu-se sub acțiunea Sfântului Duh.

În parte, unele amănunte, ce au urmat, după Jertfa Domnului, sunt chiar simbolizate prin acțiunea, ce se desfăşoară în Altar, în timp ce se rosteşte Mărturisirea de Credință.

„Astfel, Preotul, ridicând „aerul“ de pe Sfintele Daruri, îl clatină deasupra lor în sus şi în jos, simbolizând prin aceasta cutremurul ce s-a

petrecut la Învierea Domnului, când îngerul a ridicat piatra de pe mormânt. De aceea, după Articolul al V-lea al Crezului („Şi a înviat din morţi a treia zi.“), se încetează clătinarea „aerului“, care este întocmit şi pus de-o parte.

În timpul clătinării Sfântului Aer, Preotul pronunţă tainic Crezul, împreună cu toţi credincioşii. (Când sunt mai mulţi preoţi, ridică cu toţii Sfântul Aer şi-l clatină, rostind fiecare în taină Simbolul Credinţei)

Preotul ridică Sfântul Aer şi îl clatină deasupra Sfintelor Daruri, pentru ca şi credincioşii să facă mărturisirea credinţei în faţa Mântuitorului şi să vadă cu ochii sufleteşti prezenţa Lui sub chipul Pâinii şi al Vinului, sfinţite. În acelaşi timp, Domnul nostru Iisus Hristos îi priveşte pe credincioşi, din mijlocul Sfintelor Daruri.

Clătinarea marelui acoperământ al Sfântului Aer de către Preot deasupra Sfintelor Daruri, înseamnă umbrirea Sfintelor Daruri cu puterea şi Darul Duhului Sfânt, Care este de faţă acum, precum şi pretutindeni, la plinirea acestor Sfinte Taine.“ /1.

Recitarea Simbolului Credinţei reprezintă încă un moment de concentrată meditaţie şi de pietate adâncă în legătură cu actul mântuirii noastre, care va fi reactualizat imediat în **ritualul Sfintei Jertfe.**

Deci, de fapt Simbolul Credinţei rezumă în general, punctele esenţiale ale credinţei creştine-ortodoxe, referitoare la fiecare din Persoanele Sfintei Treimi, la Biserică, la Sfintele Taine (aici Sfântul Botez) şi la viaţa viitoare. Totuşi nu este greu să se observe că, aşa precum sublinia Sfântul Gherman I-îi al Constantinopolului: „S-a orânduit să se spună Dumnezeescul Simbol al Credinţei Ortodoxe, ca prin el, să cunoască toţi că Unul (Persoană) din Sfânta Treime, Ful cel Unic-Născut şi Cuvântul Tatălui Celui fără de început, S-a făcut Om pentru mântuirea noastră, întrupându-Se din Sfânta Fecioară, răstignindu-Se, îngropându-Se şi înviind.“

În Simbolul Credinţei noi mărturisim că Domnul a îndurat suferinţele, în ceea ce priveşte Trupul, dar că Dumnezeirea S-a păstrat în afară de suferinţă. În acelaşi timp, „Mărturisirea credinţei a fost rânduită ca, prin pronunţarea acestui Dumnezeiesc Simbol, cei neştiutori şi neînvăţaţi să cunoască de-a pururea cele ce s-au dat pe faţă

---

1. „Dumnezeiasca Liturghie cu însemnătatea ei“ de Protos Nicodim Măndiţă, ed. Buna Vestire, Bacău, 1994;

ale tainei credinţei, care nu sunt interzise urechilor noastre.“ /2.

Intercalarea Simbolului de Credinţă în Sfânta Liturghie, nu contravenea de altfel, în nici un fel spiritului ei. Mărturisirea credinţei religioase creştine, prin formulele dogmatice în Simbol, este, desigur, un act de cult, prin recunoaşterea solemnă a existenţei lui Dumnezeu, a însuşirilor şi a operei Lui. În acest sens accentua Sfântul Chiril al Ierusalimului că „Felul cinstirii lui Dumnezeu constă în aceste două lucruri: **dogme pioase şi fapte bune**.“/3.

Despre momentul când se rosteşte, în Sfânta Liturghie, Crezul

„Crezul“ se rosteşte în partea a doua a Sfintei Liturghii, înainte de sfinţirea Darurilor, după ce Preotul a spus zicerea: „Uşile. Uşile, cu înţelepciune să luăm aminte“. Această zicere este o poruncă pentru slujitorii Bisericii, ca să păzească bine uşile, ca nu cumva, după descoperirea Sfintelor Daruri, pentru sfinţire şi transformare, să-ndrăznească cei nevrednici să intre în Sfânta Biserică. Prin această zicere ni se atrage atenţia şi nouă, credincioşilor, să fim cu luare aminte, pentru a nu se strecura în mintea şi fiinţa noastră gânduri păcătoase şi patimi care păgubesc sufletul. Iată ce spunea şi Sfântul Apostol Petru despre cum poate să păzească creştinul uşile sufletului, ca să nu împuţineze credinţa.

„Fiţi treji şi privegheaţi şi vă rugaţi neîncetat, că diavolul umblă ca un leu, răcnind, căutând pe cine să înghită, căruia staţi-i împotrivă, întăriţi fiind de credinţă, ştiind că aceleaşi patimi se întâmplă frăţiei voastre cei din lume. Iar Dumnezeul a tot Harul, Carele ne-a chemat la Slava Sa cea veşnică, prin Iisus Hristos, Acela pe voi, care aţi pătimit puţin, să vă facă desăvârşiţi, să vă întărească, să vă facă puternici, să vă întemeieze. Aceluia Slava şi Stăpânirea, în vecii vecilor. Amin!“ /1.

După: „Uşile, uşile...“, cel mai mare în Sfânta Biserică, mărturiseşte dreapta credinţă creştinească, zicând cu glas înalt şi răspicat, „Simbolul Credinţei“./2.

---

2. Sfântul Chiril al Ierusalimului: „Cateheze“, Ed. Institutului Biblic, Bucureşti, 1943
3. Idem.
1. I Petru 5,8-11;
2. Vezi pg. 7;

Ce semnificație au articolele „Crezului“ în Sfânta Liturghie

Şi acum, iată cum sunt explicate cele 12 Articole ale „Crezului“ în raport cu Sfânta Liturghie, de către Prot. Nicodim Mândiță, în lucrarea: „Dumnezeiasca Liturghie cu însemnătatea ei“ /1.

Art. 1. „Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor.“

„Prin cuvintele primului Articol al Simbolului Credinței, noi, pe temeiul Dumnezeieştilor Scripturi, mărturisim credința noastră într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul; Făcător al tuturor făpturilor; Stăpân şi Domn al tuturor, în Fiul şi în Duhul Sfânt. Credem în Sfânta Treime cea de o Ființă şi nedespărțită, Care este mai presus de orice ființă nevăzută, necuprinsă de minte, nedespărțită, neschimbată, simplă, fără părți şi trup, neîntreruptă, nefăcută, veşnică, nemărginită, de aceeaşi cinste, glorie şi Dumnezeire, nepipăită, neformată şi nemărginită în bunătate, lumină, puterea strălucitoare în trei lumini, mai presus de orice lumină, totdeauna în vecii vecilor.

Dumnezeu a făcut mai întâi lumea spirituală, mulțimea oştilor îngereşti, apoi a făcut lumea pe care o vedem în şase zile (2): „Tu însuți eşti Domnul singur, Cel ce ai făcut cerul, şi cerul cerului, cu toată starea lor; pământul cu toate câte sunt într-însul, mările cu toate câte sunt într-însele...“ (Neem. 9) „Închinați-vă Celui ce a făcut cerul, pământul, şi mările cu toate cele ce sunt într-însele...“ /3.

Art. 2. „Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; Cel de o ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut.“

În acest al doilea Articol al Simbolului Credinței, noi mărturisim credința noastră în a doua Față a Dumnezeirii, în Domnul nostru Iisus Hristos. Unul este Tată din Care sunt toate făpturile nevăzute şi văzute câte sunt. Credem în Dumnezeu Fiul, Carele este preaslăvit în Sfânta Treime, dimpreună cu Tatăl şi cu Duhul.

---

1. Lucrare editată de Ed. „Buna Vestire“, Bacău 1994;
2. Fac. 1,2;
3. Apc. 14,10;

Credem în Dumnezeu Fiul, Carele S-a născut din Dumnezeu Tatăl, mai-nainte de toți vecii. „Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. Născut nu făcut. Cel de o ființă cu Tatăl prin Carele toate s-au făcut“. În cuvintele acestea, ca şi în icoana Mântuitorului, noi vedem, credem şi mărturisim pe Dumnezeu Cel preaslăvit în trei Fețe: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, o unime mai presus de ființă şi Stăpânitoare a toate.

„Noi am crezut că Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu...“ (4) „Eu Lumină am venit în lume.“ (5) „Prntr-Însul toate s-au făcut şi fără de Dânsul nimic nu s-a făcut, ce s-a făcut.“ /6.

Art. 3. „Care pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara, şi S-a făcut om.“

Prin cuvntele Articolului al 3-lea al Simbolului Credinței, noi mărturisim, că: credem în Dumnezeu Fiul, Carele S-a născut din Tatăl Ceresc, fără de mamă, mai-nainte de toți vecii, iar la plinirea vremilor rânduite, S-a pogorât din cer, S-a întrupat de la Duhul Sfânt, prin umbrirea Celui Prea Înalt şi S-a născut fără de Tată pământesc, din pururea Fecioara Maria. „La început era Cuvântul, şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul...“ „Cuvântul Trup S-a făcut (7) şi S-a sălăşluit întru noi.“ „M-am pogorât din cer ca să fac voia Tatălui Meu...Ieşit-am de la Tatăl şi am venit pe lume...Părinte, proslăveşte-Mă, la Tine însuți, cu mărirea care am avut-o la Tine, mai înainte până a nu fi lumea.“ (8) „Iată Pruncul Meu pe Carele am ales, Iubitul Meu întru care a binevoit sufletul Meu, pune-voi Duhul Meu peste Dânsul.“ (9)

„Domnul M-a născut pe Mine mai înainte de a urzi munții şi toate dealurile.“ /10.

„Iată, Fecioara va lua în pântece şi va naşte Fiu şi va chema numele Lui Emanoil... Prunc S-a născut nouă Fiul şi S-a dat nouă, a Căruia stăpânire e peste umărul Lui. El Se cheamă Înger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn păcii, Părintele

---

4. Mt. 15,16; Ioan 6,69; 17,3; 20,21; I Cor. 8,6; I Ioan 5,1)
5. Ioan 12, 46; 3,19; 8,12; 9,5; 2 Cor. 4,6;
6. Ioan 1,2-10; I Cor. 8,6; Efes 1,10; 3,9; Cols. 1,16;
7. Luca 1,26-38;2; Mt. 1;2;
8. Ioan 1,1-18; 6,38; 8,58; 3,31; 17,5-8;
9. Mt. 12,18; Is. 11,2; 42;
10. Prov. Sol. 8,22-25;

veacului viitor. Stăpânirea Lui n-are hotar, e nemărginită, e veşnică... Iată, Dumnezeul meu şi Mântuitorul meu, nădăjdui-voi spre Dânsul şi mă voi mântui. Nu mă voi teme, pentru că mărirea mea şi lauda mea este Domnul şi S-a făcut mie spre mântuire... Iată Dumnezeul nostru în Care am nădăjduit şi ne va mântui pe noi. Acesta este Domnul, aşteptatu-L-am pe El şi ne vom bucura şi ne vom veseli de mântuirea noastră.“ /11.

Art. 4. „Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponţiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat.“

Prin cuvintele Articolului patru al Simbolului Credinţei, noi credem şi mărturisim că Mântuitorul, pentru mântuirea noastră, în zilele guvernatorului Pilat din Pont, a pătimit, S-a răstignit, a murit crucificat şi S-a îngropat, biruind puterea blestemului strămoşesc, a păcatului, a diavolului, a morţii şi a iadului.

„Vai, sufletului lor, că ei au sfătuit rău asupra Lui, zicând:<<Să legăm pe Cel Drept...>> (12) „Chipul Lui a fost necinstit... Om ce era, în bătaie şi ştiind răbda durere, că S-a schimbat Faţa Lui, defăimat a fost şi nesocotit... El pentru noi a răbdat durere şi necaz... Ca o oaie, la junghere S-a dus şi ca un miel fără de glas, înaintea celui ce-L tunde, aşa nu-Şi deschide gura Sa... Sufletul Lui S-a dat la moarte şi cu cei fărăde lege S-a socotit. El păcatele multora a purtat şi pentru fărădelegile lor S-a dat.“ (13) „Poporul Meu, ce am făcut ţie sau cu ce te-am întristat?“ (14) „Ful Omului va pătimi mult şi va fi lepădat de neamul acesta“ şi „Iisus S-a dat pe Sine pentru noi, aducere şi Jertfă lui Dumnezeu întru miros de bună mireasmă... Pentru a sfinţi pe popor, El a pătimit afară de poartă.“ /15 şi 16.

Art. 5. „Şi a înviat a treia zi după Scripturi.“

Prin cuvintele Articolului cinci al Simbolului Credinţei, noi credem şi mărturisim că: Mântuitorul Hristos, prădând iadul, şi liberând pe toţi drepţii dntr-însul, a înviat din mormânt ca un Dumnezeu.

„Deschisu-Ţi-s-au Ţie de frică porţile morţii, şi portarii iadului,

---

11. Is. 7,13; 9,6-7; 11,2; 12,2; 25,9;
12. Is. 3,8-9;
13. Is. 53,3-4; Comp. Ier. 11,19; 18,23; Iov 19,19; Ps. 68,25; 21,20; 88,30; 93,21; 104;18; 105,38;
14. Mih. 6,3;
15. Mt. 17,12; 16,21; Lc. 17,25;
16. Mt. 26; 27; Mc. 14; 15; Lc. 22; 23; Ioan 18; 19;

văzându-Te pe Tine, s-au spăimântat.“ (17) „Înghiţit-a moartea, birund şi iarăşi a luat Dumnezeu lacrima de la toată faţa.“ (18) „Acum Mă voi scula – zice Domnul - şi Mă voi mări şi Mă voi înălţa.“ /19.

„Aşteaptă-Mă pe Mine în ziua învierii Mele, spre mărturie.“ (20) „Drepţii, repauzaţi de multe veacuri, ieşind din mormânturi, după Învierea Lui, au venit în sfânta cetate şi s-au arătat multora“ (21) „Iisus, după ce a înviat, dimineaţa în ziua întâi a Sâmbetelor (adică Duminica) S-a arătat Mariei Magdalena, femeilor mironosiţe, Apostolilor Luca şi Cleopa, Simon Petru şi celor 10 Apostoli, apoi şi Apostolului Toma şi la peste cinci sute de credincioşi...“ /22.

Art. 6. „Şi S-a înălţat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui.“

Prin cuvintele Articolului şase al Simbolului Credinţei, noi credem şi mărturisim că: Mântuitorul Joi, a 40 a zi după Învierea Sa din morţi, S-a înălţat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui: „Voi aţi păcătuit păcat mare, şi acum Eu Mă voi sui către Dumnezeu, ca să Mă rog pentru păcatul vostru.“ (23) „El S-a suit peste Heruvimi şi a zburat, zburat-a peste aripile vânturilor.“ (24) „Ridicaţi-vă porţile cele veşnice şi va intra Împăratul Slavei... Suitu-S-au Domnul întru strigare... Înălţă-Te peste ceruri, Dumnezeule, şi peste tot pământul Slava Ta“ (25) „Domnul, după ce a grăit cu Apostolii, i-a binecuvântat pe ei, S-a depărtat de la dânşii şi S-a înălţat la cer şi a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu.“ (26) „Nimenea nu s-a suit în cer, fără numai Fiul Omului, Care este în cer.“ /27.

Mântuitorul S-a suit la cer cu corp omenesc; iar ca Dumnezeu, El totdeauna a fost şi este în ceruri şi în tot locul.

„Să nu gândeşti că, pentru că zice, că şade Fiul de-a dreapta Tatălui, pentru aceea are întâietate dreaptă Tatăl. Departe cu cugetarea

---

17. Iov 38,17;
18. Is. 25,8;
19. Is. 33,10;
20. Sofonia 3,8;
21. Mt. 27, 52-53;
22. Mt. 28; Mc. 16; Lc. 24; I Ioan 20; 21; F. Ap. 1,1-8; 2,24-32; 3,15; Apoc. 2,8;
23. Eş. 32,30; comp. I Tim. 2,5; Evr. 8,6; 9,15;
24. Ps. 17,12
25. Ps. 23,7-10; 46,5; 56,7-14; 20,14; 67,34; 96,9-10; 106,26; 107,5; 112,5;
26. Mc. 16,19; Lc. 24,50-53;
27. Ioan 3,13-14; Apoc. 12,6;

aceasta! Căci cum se poate, Cel nemărginit a avea loc de-a dreapta! Dreapta şi stânga este a celor mărginiți împrejur. Când zicem „Dreapta Tatălui“, noi înțelegem Slava, cinstea, gloria Dumnezeirii, după care Fiul lui Dumnezeu, fiind, mai-nainte de veci, Dumnezeu de-o Ființă cu Tatăl, întrupându-Se în vremile din urmă, şade trupeşte în ceruri, slăvindu-Se Trupul Lui, împreună cu Dumnezeirea.“ /28.

Art. 7. „Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârşit.“

Prin cuvintele Articolului şapte al Simbolului Credinței, noi credem şi mărturisim că Mântuitorul va veni iarăşi cu Trupul, cu multă Slavă Dumnezeiască, putere şi stăpânire asupra întregii zidiri. Atunci va judeca toată lumea, de la primul om şi până la ultimul om, care s-a născut şi a viețuit pe pământul acesta:

„Bărbați Galileeni – au zis îngerii, Apostolilor în vremea Înălțării – ce staţi, prvind spre cer? Acest Iisus, Care S-a înălțat de la voi, la cer, aşa va veni precum L-ați văzut mergând la cer.“ (29) „Vine ceasul şi acum este, când toți morții cei din mormânturi vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu şi vor ieşi cei ce au făcut cele bune întru învierea vieții; iar cei ce au făcut cele rele întru învierea osândirii.“ Am văzut pe morți, pe cei mici şi pe cei mari, stând înaintea lui Dumnezeu. Atunci cărți s-au deschis, şi altă carte s-a deschis, care este a vieții, şi s-au judecat morții, fieştecarele, din cele scrise în cărțile acelea, după faptele lor...“ (30) „Atunci vor merge cei ce au făcut cele bune în viața veşnică, iar cei ce au făcut cele rele în munca veşnică.“ (31) Împărăția Lui nu va mai avea sfârşit niciodată, că va fi veşnică. /32.

Art. 8. „Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci.“

Prin cuvintele Articolului opt al Simbolului Credinței, noi credem şi mărturisim credința noastră în Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care mai întâi prin prooroci ne-a vorbit, nouă, credincioşilor, când S-a Sălăşluit întru noi „Duhul Domnului a grăit către mine şi

---

28. Damaschin cartea IV;
29. F. Ap. 1,17; I Tes. 4,16;
30. Apoc. 20,12-13;
31. Mt. 25; 78; 79;
32. Lc. 1,33; Evrei 1,8; 2 Petru 1,11; Apoc. 1,15;

cuvântul Lui pe limba mea... Duhul cel Dumnezeiesc este Cel ce m-a învățat pe mine... Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul şi pământul de mărirea Ta..." /33.

„Eu voi ruga pe Tatăl şi Alt Mângâietor va da vouă, ca să rămână cu voi în veac, Duhul adevărului... Acela pe voi vă va învăța tot şi va aduce aminte vouă despre toate cele ce am grăit vouă..." „Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul adevărului, Carele de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi pentru Mine, şi vă va povățui pe voi la tot adevărul." /34.

„Iubiților! Să ne arătăm că suntem carte a lui Hristos, scrisă nu cu cerneală; ci cu Duhul lui Dumnezeu Celui viu... Iar căci sunteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile voastre... De trăim cu Duhul, cu Duhul să şi umblăm, că roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețile, înfrânarea poftelor." /35.

Art. 9 „Într-una sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică"

Prin cuvintele Articolului nouă al Simbolului Credinței, noi mărturisim că suntem într-una Sfântă Sobornicească şi Apostolească Biserică. Ea este Mireasa şi trupul mistic, neprihănit şi neîntinat al Domnului nostru Iisus Hristos, Care-i Capul, Mirele şi Stăpânul conducător şi purtător de grijă al ei. Ea a păstrat şi păstrează în Tezaurul Sfânt, Dumnezeieştile învățături, dogme şi Taine, neştirbite.

Sfânta Biserică este adunarea tuturor creştinilor, păstrători şi următori ai dreptei credințe creştineşti. Biserica Spirituală, cu cea Materială, este într-o aşa de strânsă legătură, cum e sufletul cu trupul:

„Domnul va auzi, din Biserica cea Sfântă a Sa, glasul meu, strigarea mea întru urechile Lui..." /36

„Ales-am şi am sfințit Biserica aceasta, ca să fie Numele Meu într-însa, în veac... În Biserica Domnului, totul grăieşte mărire... Eu (zice Domnul către David) voi băga pe ei în Muntele cel Sfânt al Meu şi îi voi desfăta pe ei în Casa (Biserica) rugăciunii Mele... că, Casa Mea, Casă de rugăciune se va chema, pentru toate neamurile..." /37.

---

33. 2 Împ. 23,2; Iov 33,4; Is. 6; 33,5; 57,15; Iez. 37,1-10;
34. Ioan 14,16-26; 15,26; 16,13;
35. 2 Cor. 3,3; Gal. 4,6; 5,22-25;
36. 2 Împ. 22,7; I Paral. 29,20; II Paral. 6; 7,1-16; Ps. 28,9;
37. Is. 56,1;

Un an întreg Apostolii s-au adunat în Biserică şi au învăţat popor mult: „Luaţi aminte de voi şi de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi Episcopi, ca să păstoriţi Biserica lui Dumnezeu...“ „Voi sunteţi Trupul lui Hristos şi mădulări în parte, şi pe unii a pus Dumnezeu în Biserică: Apostoli, Prooroci, dascăli... Voi sunteţi Biserica lui Dumnezeu şi Duhul lui Dumnezeu locuieşte în voi... De va strica cineva Biserica lui Dumnezeu, strica-va pe acela Dumnezeu, căci Biserica lui Dumnezeu sfântă este, care sunteţi voi...“ /38.

Biserica este sfântă, fiind spălată în baia Botezului, curăţită şi sfinţită cu Sângele Domnului Hristos. /39.

Biserica Creştină Ortodoxă se mai numeşte şi Sobornicească şi Apostolească, pentru că stă neclintită, întemeiată pe învăţătura dogmatică a Apostolilor şi a Sfintelor Sinoade şi pentru că ea are şi primeşte pe toate neamurile care îmbrăţişează credinţa ei cea adevărată, după cuvântul Mântuitorului, Care zice: „Pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară.“ /40.

Art. 10. „Mărturisesc un Botez întru iertarea păcatelor.“

Prin cuvintele Articolului zece al Simbolului Credinţei, noi credem şi mărturisim credinţa noastră într-un unic şi singur botez, însoţit de iertarea păcatelor, care se săvârşeşte în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, prin trei afundări în apă după evanghelicească şi Dumnezeiasca predanie. Botezul se săvârşeşte prin aceste trei afundări în apa sfinţită a cristelniţei, care ne amintesc că noi murim, ne îngropăm şi înviem cu Hristos

Precum omul se naşte o singură dată din pântecele mamei sale, tot aşa şi sufleteşte se naşte (prin botez), numai o singură dată, în numele unicului Dumnezeu, preaslăvit, în trei Ipostasuri. Cei botezaţi odată, după rânduiala Sfintei Biserici Ortodoxe nu mai au voie să fie botezaţi şi a doua oară, căci dacă o vor face, se vor desboteza şi în ziua Judecăţii, vor fi osândiţi, că L-au răstignit pe Domnul. „Când vor intra în Cortul Sfânt, se vor spăla cu apă, ca să nu moară...“ /41.

„Mergi de te spală în Iordan, şi se va însănătoşi trupul tău şi se

---

38. F. Ap. 11,26; 20,28; I Cor. 12,27-28; 3,16-17; I Tim. 3,13; Evr. 2,12; 3,6; Apoc. 2,7-23; 7,15; 11,1-19; 21,3-10,14;
39. Ioan 3,3-8; Rom. 6,3-13; Gal. 3,27; I Cor. 6,11; I Ioan 1-7; Apoc. 5,9-10; 7,9-17;
40. Ioan 6,27;
41. Eş. 30,20-25; 40,9-12;

va curăți...“ /42.

„Amin, amin, amin, grăiesc vouă: De nu se va naşte cineva de sus, din apă şi din Duh, nu va putea să intre întru Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, trup este; şi ce este născut din Duh, Duh este...

Mergeți şi învățați toate neamurile, botezându-le pe ele, în Numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh, învățându-le pe ele să păzească toate câte am poruncit vouă. Şi iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârşitul veacului. Amin!“ /43.

„Au doară poate cineva opri apa, ca să nu se boteze, aceştia care au luat Duh Sfânt?“ „Auzind propovăduirea, mulți dintre Corinteni credeau şi se botezau, în numele Domnului Iisus...“ /44.

„Câți întru Hristos ne-am botezat, în Hristos ne-am îmbrăcat..“(45) „Un Domn, o Credință, un Botez.“/46.

Art. 11. „Aştept învierea morților.“

Prin cuvintele Articolului unsprezece al Simbolului Credinței, noi credem şi mărturisim credința noastră în învierea morților, prefacerea lumii, când partea omului cea muritoare, trupul se va îmbrăca în nemurire şi cea stricăcioasă, în nestricăcioasă. Aceasta o dovedeşte Dumnezeiasca Scriptură, cu Proorocul Ilie înviind pe fiul mort al femeii din Sarepta Sidonului (47), Elisei înviind pe fiul mort al Somanitencei, şi al unui mort, care s-a atins de oasele lui (48), cu Mântuitorul înviind din morți pe fiica lui Iair, pe fiul văduvei din Nain, sau pe Lazăr cel de patru zile mort, îngropat şi intrat în putrefacție, şi mulți drepți înviați la moartea Lui, şi cu Învierea Lui; cu Petru înviind pe Tavita, şi alți Sfinți Apostoli, Mărturisitori şi Cuvioşi, care au înviat mulți morți. /49.

„Acestea, zice Domnul Dumnezeu: din cele patru vânturi, vino Duhule, şi suflă peste morții aceştia şi să învieze! Şi a intrat într-înşii Duh şi au înviat, şi au stătut pe picioarele lor mulțime multă

---

42. 4 Imp. 5,10; Zah. 4,2;
43. Ioan 3,3-8; Mt. 28,19-20; I Cor. 15,26-52;
44. F. Ap. 18,9; 19,4; 22,16;
45. Rzom. 6,3; I Cor. 12,13; Gal. 3,27; Cols. 2,12;
46. Efes. 4,3-5;
47. 3 Împ. 17;
48. 4 Împ. 4;
49. Mt. 9,16-26; Lc. 7,11-18; Ioan 11; Mt. 27,52-53;

foarte..."/50.

„Eu voi deschide mormintele voastre şi voi scoate pe voi din mormintele voastre..." „Mulţi dintre cei ce dormeau în ţărâna pământului se vor scula, unii la viaţa veşnică; iar alţii la ocară şi osândă veşnică."(51) „De n-ar fi avut nădejde, cum că vor învia, cel ce mai înainte au fost căzut, deşert şi de râs lucru ar fi a se mai ruga cineva pentru cei morţi..."/52.

„Amin, amin, grăiesc vouă (adevereşte Mântuitorul) că vine ceasul şi acum este când morţii vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu... Şi vor ieşi cei ce au făcut cele bune întru învierea vieţii; iar cei ce au făcut cele rele, întru învierea Judecăţii... Eu îi voi învia pe ei în ziua cea de apoi..." /53.

Învierea morţilor este asemenea cu semănarea grăunţelor în pământ: „Semănă-se întru stricăciune, sculase-va întru nestricăciune." Şi când trâmbiţa Judecăţii va trâmbiţa, morţii se vor scula nestricaţi şi noi ne vom schimba (54) „Fericit şi sfânt este cel ce are parte întru învierea cea dintâi. Peste acesta moartea cea de a doua nu mai are putere..." /55.

Art. 12. „Şi viaţa veacului, ce va să fie. Amin! "

Prin cuvintele Articolului al 12-lea al Simbolului credinţei, noi credem şi mărturisim că, făcând fapte bune, păstrând dreapta credinţă şi săvârşind toate, după voia Domnului, ne vom învrednici a deveni moştenitori ai Împărăţiei lui Dumnezeu, unde veseli, fericiţi şi îmbrăcaţi în straie strălucitoare vom vieţui în vecii vecilor. Aceasta reiese din multe dovezi scripturistice, care spun:

„Una am cerut de la Domnul, aceasta voi căuta: ca să locuiesc în Casa Domnului, în toate zilele vieţii mele...Locui-voi întru Lăcaşul Tău în veci, acoperi-mă-voi întru acoperământul aripilor Tale... Întru pomenire veşnică va fi dreptul..." /56.

„Precum cerul nou şi pământul nou, care Eu le fac, rămân

---

50. Iez. 37, 5-8 ºi 12-14;
51. Dan. 12,2-4 ºi 12;
52. 2 Mac. 12,44;
53. Ioan 5,25-29; 6,29-40; 44; 54;
54. I Cor. 15,42-53;
55. Apoc. 20,16;
56. Ps. 26,7; 60,4; 111,6;

înaintea Mea... tot aşa vor sta sămânţa voastră şi numele voastre..." (57)

„Drepţii din veac vor fi vii... Împăratul lumii pe noi, cei ce murim pentru apărarea legilor noastre, iarăşi ne va învia, cu înviere de viaţă veşnică." /58.

„Toţi cei ce au lăsat: case, fraţi, surori, tată, mamă, soţie, feciori, holde pentru numele Meu, însutit va lua şi viaţă veşnică vor moşteni... Cei ce cred în Mine şi Mă iubesc, au viaţă veşnică..."/59.

„Zidire de la Dumnezeu avem, casă nefăcută de mâini, veşnică, în ceruri...Petrecerea noastră este în ceruri... acolo pururea cu Domnul vom fi." /60.

„Atunci drepţii vor străluci ca soarele în Împărăţia Tatălui lor..." Toţi atunci vor fi nemuritori, nestricăcioşi, toţi uşor alergători în slavă, fără osteneală, ca vulturii, subţiri şi slăviţi, după rânduiala Trupului Domnului nostru Iisus Hristos, Care cu uşurinţă S-a pogorât din ceruri; în naştere a păstrat fecioria Macii Sale, a umblat uşor, ca o umbră, pe apele mării, a ieşit din mormânt, nestricând peceţile, a trecut prin uşile încuiate la ucenicii Săi, fără a strica ceva din casă; S-a înălţat la ceruri cu o uimitoare uşurinţă. Toţi vom creşte la măsură de bărbat desăvârşit, la măsura vârstei împlinirii lui Hristos... şi Îl vom vedea precum El este... faţă către faţă... şi ne vom îndestula de slava Lui, auzind şi văzând, câte ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit, câte a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe Dânsul, în nemărginitele veacuri..." /61.

Concluziile Sfinţilor Părinţi cu privire la Simbolul Credinţei

„Conciliile bisericeşti au fost ţinute, pentru a rezolva diferite probleme, atunci când nu s-a putut ajunge la consens, prin simple discuţii. Majoritatea conciliilor au fost locale, deşi, în unele cazuri, deciziile adoptate s-au bucurat de o largă acceptare (aşa cum sunt cele şapte Concilii Ecumenice).

---

57. Is. 66,22;
58. 2 Mac. 7,9-36;
59. Mt. 19,29; Ioan 6,47-54; 10,28; 17,2;
60. 2 Cor. 5,1; Filip. 3,20; I Tes. 4,17;
61. Mt. 13,43; Efes. 4,13; I Cor. 13,12; Ps. 16,1; I Cor. 2,9; 64,4; Mt. 25;

Primul Sinod al Bisericii s-a ţinut de către Sfinţii Apostoli la Ierusalim, în primul secol, (pentru alegerea şi hirotonirea celor şapte diaconi, care să se ocupe de slujire), (Fapte 6,1-7).*

Cele şapte Concilii Generale ale întregii Biserici Creştine sunt cunoscute sub numele de Concilii Ecumenice. Ele acoperă perioada dintre 325 şi 757 d. Hr. Iar deciziile lor reprezintă temelia învăţăturii creştine, acceptate de ramurile răsăriteană şi apuseană a Bisericii Creştine. Deciziile acestor Concilii Ecumenice au fost luate sub călăuzirea Duhului Sfânt, aşa cum a promis Iisus Hristos apostolilor.

La aceste Concilii Ecumenice au fost întocmite multe Canoane sau norme, care guvernează administrarea Bisericii.“ (**) Ne vom ocupa acum de primele două Sinoade, în care a fost elaborat „Crezul“:

Iată acum care au fost împrejurările în care s-a ţinut **Primul Sinod Ecumenic de la Niceea** precum şi care au fost hotărât celor 318 Părinţi participanţi:

Primul Sinod Ecumenic a fost convocat de Împăratul Constantin cel Mare pe 20 Mai anul 325. Sinodul s-a întrunit la Niceea, în Bitinia din Asia Mică, fiind deschis oficial chiar de către Împăratul Constantin.

Sinodul a adoptat 20 de Hotărâri, inclusiv Crezul de la Niceea (primele şapte Articole), Canonul Sfintei Scripturi (Biblia), şi a stabilit ţinerea Paştilor (Calendarul, în funcţie de Echinocţiul de Primăvară)

Principalul motiv pentru convocarea Primului Sinod a fost controversa ariană. (Arius sau Arie, un preot eretic din Alexandria), susţinea că Iisus Hristos a fost creeat de Dumnezeu, negând astfel divinitatea lui Hristos. Arie argumenta că, dacă Iisus a fost născut, atunci a existat o vreme în care El nu a existat (ca Dumnezeu); iar dacă El a devenit Dumnezeu, atunci a existat o vreme în care El nu a fost Dumnezeu. Intenţia iniţială a lui Arie era să răspundă unei alte erezii, prin care se face confuzie între cele trei Persoane ale Sfintei Treimi. /1.

Un număr de episcopi, însă, l-au urmat pe Arie, iar Bserica a

---

* Cap. 6: Alegerea (la Primul Sinod al Bisericii) şi hirotonirea a şapte diaconi

**Biserica Catolică acceptă ca ecumenice şi unele concilii ulterioare (celor şapte) organizate numai de autorităţile şi reprezentanţii Bisericii Catolice. Aceste concilii, dintre care ultimul este al doilea Sinod de la Vatican (1962-1965), nu sunt acceptate de Biserica Ortodoxă ca având valabilitatea sau autoritatea adevăratelor Concilii Ecumenice. Astfel, nici una din deciziile acestor concilii catolice nu sunt valabile în Biserica Ortodoxă.

1. Confuzie numită Sabelianism;

intrat în prima şi poate cea mai profundă divizare a credinţei. Până atunci mărturisirile de credinţă făceau parte din Crezul, recitat de candidaţii la botez. Un crez arian pentru botez a fost prezentat Sinodului de către episcopul arian Eusebiu de Nicomidia, însă a fost respins imediat de Sfinţii Părinţi. În cele din urmă a fost acceptat un alt Crez, reprezentând Crezul de la Ierusalim, având inclus termenul „homoousis“, însemnând „de aceeaşi fiinţă“ (2) Astfel s-a adoptat ca ortodoxă şi corectă afirmaţia că Iisus este „de aceeaşi fiinţă“ cu Tatăl. Acest prim Crez, care va fi rostit de credincioşi până la al doilea Sinod, la anul 381 este cunoscut ca fiind Crezul de la Niceea şi conţine şapte Articole (în care este lămurită Dumnezeirea lui Hristos).

Al doilea Sinod Ecumenic la care au participat 150 de episcopi, a fost convocat de Împăratul Teodosie I la Constantinopol, în anul 381. Teodosie s-a dovedit un apărător al credinţei ortodoxe. El a convocat cel de-al doilea Sinod cu intenţia de a eradica complet şi definitiv arianismul precum şi ereziile lui Macedonie şi Apolinarie. Aşa au fost formulate învăţăturile despre unitatea Sfintei Treimi şi deplina umanitate a lui Hristos.

Erezia lui Macedonie urma eresurilor lui Arie dar se referea la cea de-a treia Persoană a Sfintei Treimi, la Duhul Sfânt şi arăta că Duhul lui Dumnezeu este inferior Tatălui şi Fiului. Cel de-al II-lea Sinod Ecumenic a condamnat la Constantinopol învăţătura eretică a lui Macedonie şi a formulat dreapta învăţătură despre Sfântul Duh ca a treia Persoană a Sfintei Treimi. Această învăţătură afirmă că există „un Dumnezeu în trei ipostasuri“, proclamând că Duhul Sfânt este Dumnezeu, egal cu Tatăl şi cu Fiul, şi de aceeaşi fiinţă cu Aceştia. Aceasta a devenit baza învăţăturii creştine.

La Sinodul II, Crezul de la Niceea a fost completat cu ultimile cinci Articole*, care stabileau învăţătura despre Sfântul Duh, despre

---

2. De aceeaşi esenţă;

* Ultimile cinci Articole ale Crezului, cu care a fost completat Simbolul Credinţei la Sinodul II de la Constantinopol.

„Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viaţă Făcătorul, Care de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci.

Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică.

Mărturisesc un Botez întru iertarea păcatelor.

Aştept învierea morţilor.

Şi viaţa veacului, ce va să vie. Amin! “

Biserică, Sfintele Taine, învierea morţilor şi viaţa veacului, ce va veni.

Crezul a fost cunoscut sub numele de Crezul Niceo-constantinopolitan, sau Simbolul Credinţei.

În privinţa privilegiilor ierarhice, Sinodul a stabilit că Episcopul de Constantinopol are întâietate peste toate Bisericile (mai puţin peste cea a Romei).

Alte hotărâri formulate la lucrările Sinoadelor Ecumenice niceo-constantinopolitane

O altă hotărâre a Primului Sinod Ecumenic de la Niceea, din cele 20, care s-au formulat, pe lângă elaborarea Crezului, a fost şi stabilirea formulei calendaristice pentru ţinerea Paştelui. Şi s-a hotărât că Paştele Ortodox trebuie să cadă de prima Lună plină, după echinocţiul de primăvară şi după Paştele evreiesc.

Deci modalitatea fixării marelui praznic al Paştilor, se face în funcţie de echinocţiul de primăvară. Paştile creştinilor sunt legate de Învierea Domnului şi data este fixată, ţinându-se cont de datele astronomice: În prima Duminică, după Lună plină, după Echinocţiul de Primăvară (20-25 martie)

Şi dacă Paştele Ortodox s-ar întâmpla să cadă în aceeaşi zi cu Paştele mozaic, Paştele Ortodox trebuie să se amâne cu o săptămână. Deci sărbătoarea creştinilor este comună cerului şi pământului, datorită Învierii lui Hrstos.

Sinodul Ecumenic de la Niceea a stabilit Canonul Sfintei Scripturi (Biblia).

Tot la acest Prim Sinod au fost întocmite şi normele care guvernează administrarea Bisericii.

Sinodul a stabilit de asemenea şi alte chestiuni de importanţă bisericească, privind aspecte de natură morală şi teritorală, atât pentru cler cât şi pentru laici.

Sinodul a acceptat, ca lege morală, şi respingerea celibatului în Biserica Ortodoxă.

Sfinți Părinți care au participat la combaterea ereziilor şi la elaborarea Crezului, la Sinoadele niceo-constantinopolitane

Numărul episcopilor care au participat la Primul Sinod Ecumenic a fost de 318, de aceea acest Sinod mai este numit şi „Sinodul celor 318 Părinți". El a început la data de 20 mai 325 şi s-a încheiat pe 25 iulie. Amintirea lui este prăznuită în Biserica Ortodoxă în a şaptea Duminică după Paşti.

Dintre cei 318 Părinți participanți, o parte au fost arieni şi o parte reprezentanți ai dreptei credințe a Bisericii Ortodoxe.

S-au remarcat, prin contribuția lor la lucrările sinodale, mulți drepți Părinți, care-au luptat pentru Dreapta Credință.

Sfântul Atanasie cel Mare din Alexandria s-a dovedit un aprig apărător al Ortodoxiei, prin mărturisirea lui de credință şi participarea la redactarea Crezului, în timpul lucrărilor primelor două Sinoade Ecumenice niceo-constantinopolitane.. El a trăit pe vremea Împăratului Constantin cel Mare (306-337) şi sub toți împărații, până în vremea lui Valens împăratul (364-378). Era egiptean din cetatea Alexandriei. Şi-a trăit copilăria în vremea prigoanelor, care l-au călit pentru mărturisirea de credință în Sfânta Treime.

Sfântul Atanasie era numai diacon, când însoțind pe episcopul său, Sfântul Alexandru din Alexandria, a participat la Primul Sinod Ecumenic de la Niceea în anul 325. La lucrările Sinodului, Sfântul Atanasie a adus nezdruncinate dovezi împotriva rătăcirilor lui Arie, preot eretic, şi a cerut osândirea ereziei lui.

Prin strădуința Sfântului Atanasie şi a celorlalți Sfinți Părinți, s-a statornicit la Niceea învățătura de totdeauna a Bisericii, precum că **Iisus Domnul şi Mântuitorul lumii este Dumnezeu ascuns în om. Dumnezeu adevărat, de o ființă cu Tatăl** şi nu o simplă făptură, aşa cum zicea Arie. Această dreaptă credință o mărturisim noi şi astăzi, atunci când rostim Simbolul niceo-constantinopolitan al Credinței, atunci întocmit. Învățătura aceasta este piatra de temelie a creştinismului.

Sfântul Atanasie, suind pe scară ierarhică, a ajuns şi episcop şi a luptat timp de 45 de ani contra ereziei lui Arie şi păstrarea în Biserică şi

mărturisirea dreptei credințe. Cinci izgoniri de pe scaunul episcopal a îndurat el, dar a rezistat până la capăt şi-a fost stâlp al Ortodoxiei.

Cât timp a stat în Alexandria, a ținut legătura frățească cu Sfântul Antonie cel Mare şi chiar, pe vremea prigoanelor, s-a ascuns în pustie, printre ucenicii lui. Exilul în Apus, în Galia, în Iliric şi la Roma l-a aflat tot luptător al dreptei credințe, căci ajuns acolo, Sfântul Atanasie a chemat tot Apusul la apărarea dreptei credințe de la Niceea, pentru care a ținut predici şi a scris multe cărți, ce s-au păstrat şi azi. S-a întors pentru a cincea oară în scaunul episcopal dar a plecat la Domnul în anul 373, după 45 de ani de luptă contra ereziilor. Pomenirea Sfântului Atanasie, Episcop al Alexandriei, se face la data de 18 ianuarie.

Sfântul Alexandru, Patriarhul Constantinopolului a fost episcop pe vremea Împăratului Constantin cel Mare (313-337) şi a Sfântului Mitrofan, întâiul Patriarh al Constantinopolului. Când s-au adunat la Niceea (325) Sfinții Părinți, la Primul Sinod Ecumenic, Patriarhul Mitrofan, neputând participa la acel Sinod din pricina bătrâneților, l-a trimis pe Sfântul Alexandru în locul lui, ca mărturisitor al dreptei credințe.

El a participat la lucrările sinodale ce s-au ținut la (20-mai – 25 Iulie 325) împreună cu diaconul său, Cuviosul Atanase cel Mare. La primul Sinod Ecumenic de la Niceea 325, Sfântul Alexandru a luptat şi el împotriva ereziei lui Arie. De mare folos au fost îndrumările date de el, pentru statornicirea dreptei credințe, şi şi-a pus semnătura pe primele hotărâri statornicite acolo. A contribuit şi la redactarea primelor şapte Articole ale Simbolului Credinței.

După moartea Patriarhului Mitrofan, Sfântul Alexandru a fost ales în locul lui, Patriarh al Constantinopolului., unde a luptat în continuare împotriva ereziilor lui Arie, continuate şi în timpul împăratului Constanție, fiul lui Constantin cel Mare, care s-a lăsat influiențat de erezia lui Arie. Sfântul Alexandru a condus turma lui Hristos pe drumul dreptei credințe şi a apărat-o de cei eretici. El s-a mutat la Domnul la vârsta de 98 de ani şi adormirea sa se prăznuieşte la 30 august.

Preacuviosul Părinte Antonie cel Mare a trăit ca pustnic, pe vremea împăraților Dioclețian şi Maximian, ajungând la bătrânețe şi-n zilele Împăratului Constantin cel Mare. Şi venind vremea prigoanelor

din timpul împăratului Maximian, Sfântul a luptat împreună cu ucenicii săi pentru dreapta credință, ascunzându-i în pustie pe cei prigoniți. A coborât de mai multe ori din munte la Alexandria şi şi-a mărturisit acolo credința într-Unul Dumnezeu Cel întreit în Persoane, împreună cu ucenicii şi i-a întărit pe cei ce-au pătimit pentru Hristos, sprijinind reforma Împăratului Constantin. (Preacuviosul Antonie s-a mutat la Domnul în anul 356 şi se prăznuieşte la 17 ianuarie) Dintre ucenici lui s-au remarcat pentru activitatea lor din timpul Primului Sinod de la Niceea: Sfântul Pafnutie Egipteanul, Sfântul Macarie Pustnicul şi Sfântul Macarie Alexandrinul.

Sfântul Macarie Pustnicul a luptat contra ereziilor împreună cu Cuv. Sf. Antonie, căci şi în Egipt au ajuns smintelile ereticului Arie şi se trăseseră la răzvrătire peste cinci sute de suflete. Pentru apărarea dreptei credințe, Sfântul Macarie Pustnicul a lăsat moştenire Bisericii o carte cu 50 de cuvântări mult folositoare pentru suflet. El s-a mutat la Domnul în anul 390, la vârsta de 90 de ani şi pomenirea Cuviosului se face la 19 Ianuarie.

Sfântul Macarie cel tânăr, Alexandrinul a fost un alt ucenic al Sfântului Antonie cel Mare, pe care marele Avvă, auzind de nevoințele acestuia, a căutat să-l aibă în obştea sa. Iată cuvintele prin care Cuviosul îi făcea ucenicului această chemare: „Iată, Duhul Sfânt S-a odihnit întru tine şi de acum vei fi moştean lucrărilor mele“. Cei doi Cuvioşi Sfinți Macarie l-au sprijinit pe Avva Antonie în lucrarea sa de păstrare a dreptei credințe; ei sunt prăznuiți în aceeaşi zi de 19 ianuarie.

Sfântul Pafnutie Egipteanul, ucenicul Sfântului Antonie, s-a evidențiat şi el cu argumentări solide împotriva impunerii celibatului pentru toate treptele de clerici. El a respins obligativitatea celibatului în Biserica Ortodoxă. Şi pentru că a suferit atâtea greutăți şi cruzimi în timpul prigoanei împăratului Maximin, recomandările Sfântului Pafnutie s-au bucurat de un mare respect din partea celorlalți episcopi.

Sfântul Ierarh Nicolae, Arhiepiscop al Mirelor Lichiei (+340) A trăt pe vremea împăraților apostați Diocleţian şi Maximilian (284- 305) şi a Sfântului Constantin cel Mare şi a participat la lucrările Primului Sinod Ecumenic de la Niceea, luptând contra ereziei lui Arie.

„Se spune că pe Sfântul Ierarh Nicolae îl caracteriza bunătatea, care era trăsătura lui dominantă. Bunătatea însă nu l-a oprit pe Sfânt, ca atunci când a apărut învățătura greşită a unui eretic pe nume Arie, să se

manifeste cu vehemență împotriva răspândirii ei. Pe atunci, bunul şi blândul Arhiereu al Lichiei, Nicolae, era un om învârstă, trecut de-a lungul timpului, prin grele încercări şi persecuții din partea împăraților Maxențiu şi Dioclețian. Izolat şi marginalizat ani de-a rândul, pe vremea domniei acestora, Sfântul Nicolae îşi va căpăta toată cinstirea şi faima lui ca ierarh, în timpul domniei Sfinților împărați Constantin şi maica sa Elena.

Şi când a auzit el în Sinodul Ecumenic de la Niceea, la bătrânețe, învățătura greşită a ereticului Arie, Sfântul Nicolae a combătut-o cu tărie. Dar nici vorbele usturătoare ale bătrânului ierarh, nici atitudinea lui vehementă nu l-au făcut pe Arie să renunțe la erezia sa. Atunci, văzând nelegiuirea, s-a ridicat Sfântul şi bătrânul Arhiepiscop Nicolae din jeltul său arhieresc şi, ducându-se la Arie, i-a dat acestuia o palmă, spunându-i:

– Eşti bătut de Dumnezeu şi de Biserică (afurisit de Biserică).

Acest gest al lui, venit de la un arhiereu, a fost considerat de Sinod ca o decădere a sfântului din drepturile sale arhiereşti, drept care, acestuia i s-a luat omoforul de episcop.

Şi minune mare, mai apoi, s-a-ntâmplat, căci, după ce i s-a luat Sfântului omoforul arhieresc, chiar Maica Domnului a venit în vedenie şi i-a adus, în semn de cinstire, Sfântului înapoi omoforul, în timp ce toți, văzând miracolul acesta, s-au înspăimântat. Şi, după această minune, care s-a petrecut în văzul tuturor, întregul Sinod şi credincioşii l-au recunoscut, de atunci, pe Ierarhul Nicolae ca Sfânt şi făcător de minuni, cinstindu-l toți aşa cum se cuvine.“ *

Sfântul Ierarh Nicolae s-a mutat la Domnul în anul 340 şi se prăznuieşte pe 6 decembrie.

Din Acatist,
Condacul al 2-lea

Pe pământ, al doilea Înaintemergător te-ai arătat, Nicolae, spre mustrarea fărădelegilor; că acela a mustrat pe Irod, săvârşitorul fărădelegii, iar tu ai ruşinat pe Arie cel orbit cu eresul; şi toată lumea ai voit să o curățeşti de învățăturile lui cele nedrepte, şi turma ta a o lumina, ca un părinte şi învățător. Pentru aceea, cântăm lui Dumnezeu: Aliluia!

---

* Fragment din lucrarea Părintelui Irimia Valer: „Iarna Sărbătorilor“, Bucureşti, 2009

Condacul al 7-lea

Având vicleană cunoştinţă, Arie a început să înveţe eresurile cele fără de Dumnezeu şi a intrat în turma ta, ca un lup, vrând ca o fiară să o apuce; dar tu, prealăudate, degrabă alergând către Stăpânul, cu rugăciunile tale ai izgonit toată nebunia lui şi ca pe o fiară cumplită, l-ai surpat. Pentru aceea, cu tine, Nicolae, cântăm lui Dumnezeu, Celui ce ţi-a dat ţie această putere: Aliluia!“ (Din Acatist)

Preacuviosul Sfânt Ierarh Spiridon (+347) a trăit pe vremea Împăratului Constantin cel Mare şi a fiului său Constanţiu. Pentru sfinţenia lui, a fost făcut episcop al Trinitundei şi a primit de la Dumnezeu şi darul tămăduirilor.

În vremea prigonirii creştinilor, Sfântul a fost pedepsit, i s-a scos ochiul drept, i s-a tăiat din pulpa stângă şi a fost întemniţat

În anul 325 Sfântul Ierarh Spiridon a luat parte la Primul Sinod Ecumenic de la Niceea, fiind unul din cei 318 Părinţi care a mărturisit apostoleasca învăţătură că Hristos, pentru care a pătimit, este cu adevărat de o Fiinţă cu Tatăl. Dovada Trinităţii lui Dumnezeu a făcut-o Sfântul, arătând întregii asistenţe o cărămidă alcătuită din trei elemente deopotrivă de însemnate pentru unitatea ei: pământul, apa şi focul.

Ocârmuind bine turma lui Hristos, Sfântul s-a mutat la Domnul la anul 347 şi se prăznuieşte la 12 decembrie.

Sfântul Eustatie, arhiepiscopul Antiohiei a participat şi el la primul Sinod al Sfinţilor Părinţi de la Niceea, pe vremea Împăratului Constantin şi a luptat împotriva lui Arie, dându-i pe faţă învăţătura eretică, în care se spunea că Fiul lui Dumnezeu e o făptură fără Dumnezeire şi putere. El l-a condamnat şi l-a ruşinat pe Arie, întărind asupra lui blestemul Sfinţilor Părinţi şi a mărturisit alături de aceştia dreapta credinţă că Fiul lui Dumnezeu este de o fiinţă cu Tatăl.

La Sinod au participat însă şi episcopi adepţi ai ereziei lui Arie, precum Eustatie al Nicomidiei şi Teognie al Niceei, care şi-au înteţit persecuţiile asupra lui, mai ales după schimbarea domniei lui Constantin şi succesiunea la tron a fiului acestuia, Constanţiu. Acesta a luat tronul dar a preluat şi erezia lui Arie şi a dat putere arienilor, ca să prigonească Biserica drept-credincioşilor ortodocşi. Tot atunci a fost izgonit şi Sfântul Pavel mărturisitorul, care era patriarhul Constantinopolului iar ereticul Eustatie de Nicomidia a preluat scaunul

patriarhal în locul acestuia. Şi mare prigoană şi defăimare a venit după aceea asupra Sfântului Eustatie, căci el a fost izgonit din Antiohia. Sfântul Ioan Gură de Aur spunea că Eustatie a fost surghiunit mai întâi în Tracia, apoi în Iliria şi a murit în cetatea Filipi din Macedonia. Pomenirea Sfântului Eustatie se face la 21 februarie.

Sfântul Meletie, Arhiepiscopul Antiohiei celei Mari (+381) a participat la ambele Sinoade Ecumenice şi-a luptat contra ereziilor. Lupta acestuia pentru întărirea credinţei ortodoxe, împotriva arienilor, a aprins, mânia lor împotriva Sfântului şi aceştia, sprijiniţi de împăratul Constanţiu, au reuşit să-l surghiunească pe episcop în Armenia, alegând pe un arian arhiepiscop în locul lui. După schimbarea domniei, Sfântul Meletie s-a întors la scaunul său episcopal din Antiohia.

În zilele împăratului dreptcredincios Teodosie cel Mare, Sfântul Ierarh Meletie a luat parte şi la cel de-al doilea Sinod Ecumenic de la Constantinopol în anul 381 şi a condus cu multă înţelepciune, alături de Sf. Grigorie Teologul acest Sinod. Spre jalea tuturor, însă , Sfântul a plecat la Domnul chiar în timpul lucrărilor acestui Sinod. Pomenirea se face pe 12 februarie.

Sfântul Amfilohie, Episcopul Iconiei, s-a născut în Capadochia şi a trăit sub împăraţii Valentinian, Valens şi Teodosie cel Mare. A trăit în aceeaşi vreme cu Sfinţii capadocieni: Vasile cel Mare, Grigorie de Nyssa (fratele Sfântul Vasile) şi Sfântul Grigorie de Nazianz (Teologul) cel de Dumnezeu cuvântător şi a participat împreună cu aceştia la cel de-al doilea Sinod Ecumenic, ce s-a ţinut în anul 381 la Constantinopol.

Sfântul Amfilohie a fost mai întâi judecător şi învăţător vestit al dreptei credinţe. S-a ridicat împotriva ereziei lui Arie şi a lui Macedonie; iar în anul 373, la îndemnul Sfântului Grigorie de Nazianz, a părăsit Capadochia şi s-a făcut călugăr în Iconia iar în timpul celui de-al doilea Sinod, era episcop al Iconiei. În această calitate, a mers la Sinodul din Constantinopol la anul 381, arătându-se ca unul dintre cei mai aprigi apărători ai dreptei credinţe-a Bisericii. La Sinod, a participat şi el, la elaborarea ultimilor articole despre Duhul Sfânt şi Biserică, împreună cu Sfântul Grigorie de Nazianz, cel care a condus lucrările sinodale. Toată viaţa a luptat el împotriva ereziilor şi-a participat ca episcop şi la Sinodul al III-lea. Sf. Amfilohie a plecat la Domnul în anul 395 şi se prăznuieşte la 23 noiambrie.

Alţi episcopii, care au avut un rol important în dezvoltarea

învăţăturii creştine, au fost: **Sfântul Vasile cel Mare**, **Sfântul Grigorie Teologul** sau **Grigorie de Nazianz, de Dumnezeu Cuvântătorul**, care a prezidat cel de-al II-lea Sinod, constantinopolitan şi a scris „Cele cinci Cuvântări despre Dumnezeu“, şi **Sfântul Grigorie de Nyssa** (Fratele Sfântului Vasile cel Mare); **Sfântul Chiril al Alexandriei şi Sfântul Chiril al Ierusalimului** (cel care a scris cele 24 de **„Cateheze“** în care a explicat articol cu Articol **„Simbolul Credinţei“**).*

Decretele Sinoadelor Ecumenice de la Niceea şi Constantinopol cu privire la formularea finală a Simbolului Dreptei Credinţe Ortodoxe

Sinodul Întâi Ecumenic de la Niceea (325)
Despre Dumnezeirea lui Hristos
Împotriva arienilor

Crezul, mărturisit de către cei 318 Părinţi

„Credem într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atotputernic, Făcătorul tuturor celor văzute şi celor nevăzute. Şi într-Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl, Unul Născut, adică din [fiinţa] Tatălui, Dumnezeu din Dumnezeu, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut; Cel de-o-fiinţă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut, atât cele din cer, cât şi cele de pe pământ; Care pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât şi S-a întrupat şi S-a făcut om, a pătimit şi a înviat a treia zi, S-a înălţat la ceruri şi va veni să judece viii şi morţii; şi în Duhul Sfânt.“ (Primele 7 Articole ale Crezului)

Iar pe aceia care spun că a fost o vreme când [Fiul lui Dumnezeu] nu era şi că înainte de a Se fi născut, nu era şi că S-a făcut din cele ce nu erau, sau dintr-un alt ipostas sau substanţă, sau pe aceia care spun că Fiul lui Dumnezeu este schimbător sau stricăcios, pe [toţi] aceştia Biserica apostolică şi sobornicească îi dă anatemei.

---

* Sfântul Chiril al Ierusalimului: „Catehezele“ vol. I-II, Izvoarele Ortodoxiei, traducere Pr. D. Fecioru, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti 1943;

Sinodul al doilea Ecumenic de la Constantinopol (381)
Despre Duhul Sfânt. Împotriva pnevmatomahilor

Crezul mărturisit de către cei 150 de Părinți

Credem într-Unul Dumnezeu, Tatăl Atotputernic, Făcătorul cerului şi al pământului, Făcătorul tuturor celor văzute şi celor nevăzute. Şi într-Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, născut din Tatăl, Unul Născut Care din Tatăl S-a născut, mai înainte de toți vecii, lumină din lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, iar nu făcut; Cel de-o-ființă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut, Care pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Fecioara Maria, şi S-a făcut om; şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat, şi a pătimit şi S-a îngropat, şi a înviat a treia zi, după Scripturi, şi S-a înălțat la ceruri, şi şade de-a dreapta Tatălui, şi iarăşi va să vină, cu slavă, să judece viii şi morții, a Cărui împărăție nu va avea sfârşit. Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viață făcătorul, Care din Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci. Şi întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică. Mărturisim un [singur] Botez spre iertarea păcatelor. Aşteptăm învierea morților şi viața veacului, ce va să vină. Amin! “

Acesta este Crezul complet, cu cele 12 Articole, rostite şi astăzi.

Precizare*

Sfinții Părinți de la Sinodul II Ecumenic au introdus cinci <<adausuri, împliniri sau îndreptări>> în textul Simbolului constantinopolitan <<pentru că ele lămuresc, lărgesc şi întregesc sensul textului Simbolului niceean, fără să modifice în genere conținutul lui.>>

Acestea sunt: 1. <<Făcătorul cerului şi al pământului>>;

2. <<Mai înainte de toți vecii>>;

3. <<A coborât din cer şi de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara.>>;

4. <<S-a răstignit pentru noi în timpul lui Ponțiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat.>>;

5. <<Şade de-a dreapta Tatălui>>, <<a Cărui împărăție nu va avea sfârşit.>>

---

* Precizare din „Prelegere“ Preafericitului Teoctist, ținută cu prilejul comemorării Sinodului II ecumenic, la conferința preoțească din luna mai 1987.

SFÂNTUL IERARH NICOLAE,*
ARHIEPISCOPUL MIRELOR LICHIEI

– Ap. Evr. 7,26-28; 8,1-2; Ev. Ioan 10,9-16** –

6 Decembrie

„Tu eşti păstorul cel bun, Sfinte Nicolae, că pe turma ta o povăţuieşti către păşunea cea duhovnicească Şi, din izvorul Raiului, o adăpi pe ea. Pentru aceea, împreună cu tine, cântăm lui Dumnezeu: Aliluia!“ ***

Sfinţii sunt fraţii noştri mai mari întru duhovnicie. Sunt cei ce au reuşit să biruiască ispitele, în viaţa cea pământească şi au reuşit ca, prin tot ceea ce au făcut ei aici, pe pământ, să devină prieteni ai lui Dumnezeu. Noi, lăudându-L pe Dumnezeu, îi lăudăm şi pe sfinţi şi invers, lăudându-i pe sfinţi, Îl lăudăm pe Dumnezeu. Întărind această zicere, zicem: ***„Slăviţi-L şi lăudaţi-L pe Dumnezeu întru sfinţii Lui!“*** Chipul lutului sfinţilor s-a făcut diamant de preţ în care se oglindeşte şi străluceşte chipul lui Dumnezeu. Diamantul, însă, are nevoie, ca să existe, de: temperaturi înalte, presiune mare şi timp îndelungat de sedimentare şi şlefuire, pentru a deveni, acea piatră preţioasă pe care, noi, oamenii, atât de mult o admirăm.

La data de 6 Decembrie, Biserica îl sărbătoreşte pe unul dintre cei mai mari şi mai importanţi dintre sfinţi, pe Sfântul Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei.

Sărbătoarea aceasta are pentru noi o semnificaţie mai mare şi mai adâncă decât altele, pentru că sfântul pe care îl prăznuieşte, nu numai că se roagă lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor noastre, dar mai are şi obiceiul de a face daruri creştinilor şi mai ales copiilor, revărsând asupra noastră toată dragostea frăţească a celor care ne sunt aproape. Astfel acest sfânt generos şi bun este iubit de toţi creştinii, încă din fragedă copilărie, pentru că, în numele bunătăţii lui, se aduc, după tradiţie, darurile ce-l fac să fie atât de cunoscut şi iubit.

---

* Predica Pr. Dr. Valer Irimia din vol: „Iarna sărbătorilor“, Bucureşti 2010;

„Eu sunt uşa: de va intra cineva prin Mine, se va mântui; şi va intra şi va ieşi şi păşune va afla. / Furul nu vine decât ca să fure şi să junghie şi să piardă. Eu am venit ca viaţă să aibă şi din belşug să aibă. / Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale. / Iar cel plătit şi cel care nu este păstor şi ale cărui oi nu sunt ale lui vede lupul venind şi lasă oile şi fuge; şi lupul le răpeşte şi le risipeşte.“(I - 10,9-12)**

*** Din „Acatistul Sfântului Ierarh Nicolae“, Condacul 11.

Născut din famile de preoți acum mai bine de 1600 de ani în localitatea Patras, situată aproape de insula Rodos, în sudul Greciei, Sfântul Nicolae a fost păstorul cel bun. El a fost un bun creştin, deşi s-a născut într-o familie de oameni bogați. Iată, că Sfântul, deşi avea averi multe, el nu a folosit bogăția pentru a se deda plăcerilor trecătoare ale acestei lumi, ci a învățat, a devenit preot şi şi-a dedicat întreaga viață slujirii lui Dumnezeu, continuând tradiția tatălui său.

Alegerea Sfântului Nicolae ca Arhiepiscop al Mirelor Lichiei a fost o minune, pentru că la vremea cuvenită, după ce murise episcopul locului, arhiereii, preoții şi credincioşii nehotărâți, s-au întrebat pe cine să aleagă episcop? Atunci, un arhiereu a avut o vedenie în care se arăta cum va decurge alegerea episcopului locului. Ascultând voia lui Dumnezeu, toți au spus cu bucurie:

– Vom merge dis de dimineață la Biserică şi vom aştepta cu toții şi primul preot care va intra acolo şi se va închina lui Dumnezeu va fi alesul şi arhiereul Mirelor Lichiei.

Apoi, toți au mers acolo, de cu noapte şi au stat, aşteptând în linişte, ca să vadă ce o să se întâmple şi care va fi voia şi alegerea lui Dumnezeu.

Preotul Nicolae tocmai sosise de la Locurile Sfinte din Ierusalim unde s-a închinat la Mormântul Domnului şi, venind el obosit în oraş, în loc să meargă acasă şi să se odihnească, el a intrat în Biserică pentru a se închina, mulțumind lui Dumnezeu. Atunci, de cum a intrat el în Biserică, acolo, preoții împreună cu poporul adunat au strigat cu bucurie:

– Trăiască Episcopul nostru!

Atunci, minunându-se Părintele Nicolae de toate acestea, a întrebat ce se întâmplă şi aşa i s-a explicat:

– Iată, prin alegerea lui Dumnezeu, tu ai fost vrednic să fii episcop. Tu vei fi episcopul nostru! Şi l-au ales şi l-au hirotonit atunci pe el ca Arhiepiscop al Lichiei.

Astfel şi-a dedicat Sfântul Nicalae toată viața ca păstor bun în

---

* „Dar cel plătit fuge, pentru că este plătit şi nu are grijă de oi. / Eu sunt păstorul cel bun şi cunosc pe ale Mele şi ale Mele Mă cunosc pe Mine. / Precum Mă cunoaşte Tatăl şi Eu cunosc pe Tatăl. Şi sufletul Îmi pun pentru oi. / Am şi alte oi, care nu sunt din staulul acesta. Şi pe acelea trebuie să le aduc şi vor auzi glasul Meu şi va fi o turmă şi un păstor.“ **(Ioan 10,9-16)**

Mira Lichiei, slujind lui Dumnezeu şi oamenilor.

Sfântul Ierarh Nicolae a trăit peste nouăzeci de ani, o viaţă lungă, frumoasă şi plină de împliniri şi a fost un bun păstor duhovnicesc, petrecându-şi zilele în iubire de oameni şi dând slavă lui Dumnezeu pentru toate. Din iubire de Dumnezeu, el a fost şi un mare apărător al credinţei şi un ales rugător al lui Dumnezeu şi, din iubire de oameni, a fost un păstor bun, blând, milostiv şi iertător.

Se spune deci, că pe Sfântul Ierarh Nicolae îl caracteriza bunătatea, care era trăsătura lui dominantă. Bunătatea însă nu l-a oprit pe Sfânt, ca atunci când a apărut învăţătura greşită a unui eretic pe nume Arie, să se manifeste cu vehemenţă împotriva răspândirii ei. Pe atunci, bunul şi blândul Arhiereu al Lichiei, Nicolae, era un om învârstă, trecut de-a lungul timpului, prin grele încercări şi persecuţii din partea împăraţilor Maxenţiu şi Diocleţian. Izolat şi marginalizat ani de-a rândul, pe vremea domniei acestora, Sfântul Nicolae îşi va căpăta toată cinstirea lui ca ierarh, în timpul domniei Sfinţilor împăraţi Constantin şi Elena.

Şi când a auzit el, în Sinod, la bătrâneţe, învăţătura greşită a ereticului Arie, Sfântul Nicolae a combătut-o cu tărie. Dar nici vorbele usturătoare ale bătrânului ierarh, nici atitudinea lui vehementă nu l-au făcut pe Arie să renunţe la erezia sa. Atunci, văzând nelegiuirea, s-a ridicat Sfântul şi bătrânul Arhiepiscop Nicolae din jeţul său arhieresc şi, ducându-se la Arie, i-a dat o palmă, spunându-i:

– Eşti bătut de Dumnezeu şi de Biserică.

Acest gest al lui, venit de la un arhiereu, a fost considerat de Sinod ca o decădere a sfântului din drepturile sale arhiereşti, drept care, acestuia i s-a luat omoforul de episcop.

Şi minune mare, mai apoi, s-a-ntâmplat, căci, după ce i s-a luat Sfântului omoforul arhieresc, chiar Maica Domnului a venit în vedenie şi i-a adus, în semn de cinstire, Sfântului înapoi omoforul, în timp ce toţi, văzând miracolul acesta, s-au înspăimântat. Şi, după această minune, care s-a petrecut în văzul tuturor, întregul Sinod şi credincioşii l-au recunoscut, de atunci, pe Ierarhul Nicolae ca Sfânt şi făcător de minuni, cinstindu-l toţi aşa cum se cuvine.

Esenţa vieţii Sfântului Nicolae este cuprinsă, pe scurt, în troparul său care zice:

„Îndreptător credinţelor şi chip blândeţilor, învăţător al

înfrânării, te-ai arătat pe tine turmei tale, adevărul lucrurilor; pentru aceasta ai câştigat cu smerenia pe cele înalte, cu sărăcia pe cele bogate. Sfinte Părinte Ierarh Nicolae, roagă pe Hristos să mântuiască sufletele noastre.* Amin!“

Apariția Literaturii Patristice ca armă împotriva ereziilor

Bunul Dumnezeu a îngăduit pentru o vreme ivirea în sânul Bisericii creştine a ereziilor şi coexistența lor împreună cu dogmele dreptei credințe numai pentru progres.

Apariția ereziilor a fost motivul principal pentru care s-au întrunit cele mai importante şapte Sinoade Ecumenice la care au participat sute de episcopi ortodocşi, veniți din întreaga lume.

Ereziile s-au înfiltrat în doctrina oficialităților politice şi-ale clerului şi-au făcut ravagii şi sminteală în întreaga lume. Ele veneau după o perioadă de peste 300 de ani de întuneric spiritual în care Biserica dreptei credințe era prigonită şi cărțile Sfinților Părinți şi Evangheliile creştine fuseseră distruse. Aşa au apărut şi s-au înfiltrat ereziile în conştiințele oamenilor fie involuntar, fie cu scop intenționat, de a strica lucrarea lui Dumnezeu.

Sfintele Sinoade Ecumenice creştine, prin efortul Episcopilor, au scos la lumină Sfintele Evanghelii cele adevărate, şi Epistolele Apostolice cu care s-a alcătuit Biblia şi au popularizat cuvântul lui Dumnezeu. La lucrările primelor două Sinoade a fost elaborată Învățătura de Credință Creştină-Ortodoxă (Crezul) cu cele 12 Articole care să rezume esența doctrinei creştinismului ortodox. Tot ceea ce s-a implementat atunci, ni s-a transmis prin secole şi generații şi ne folosim şi noi astăzi în Sfânta Biserică, de aceste comori spirituale.

Sfintele Sinoade au dat avânt Sfinților Părinți să scrie cărți în care să lupte împotriva ideilor eretice şi să consolideze dreapta credință, statornicită pentru totdeauna în cele 12 Articole ale Crezului.

Cei mai zeloşi scriitori de literatură creştină, care au apărat dreapta credință, au trăit şi în timpul şi după lucrările sinodale şi, fie că au participat personal, fie că s-au născut ceva mai târziu, dar au fost luptătorii activi, slujitori ai Sfintei Treimi. Aceştia au fost scriitorii

---

* „Bucură-te, părinte al săracilor şi bun dăruitorule….“ / „Bucură-te, cel ce împreună locuitor eşti cu Îngerii.“ (Din: „Acatistul Sfântului Ierarh Nicolae“)

capadocieni precum şi Sfinţii Părinţi care au scris cărţi dogmatice în timpul Sinoadelor IV-VII (până în secolul al VII-lea).

Cele mai importante teme, dezbătute de aceştia au fost Sfânta Treime şi Biserica. Apar (în timpul primelor două Sinoade) în forme noi dogmatice de comunicare, genuri literare propriuzise precum: „Exegeza“, reprezentată de Părinţii Capadocieni, precum: Sfântul Atanasie cel Mare, Sfântul Grigorie Teologul, Sfântul Vasile cel Mare şi Sfântul Ioan Gură de Aur sau Sfântul Chiril al Ierusalimului (cel care în cele 24 Cuvântări ale sale, dezbate pe larg toate Articolele Crezului). „Apologetica“, susţinută îndeosebi de Sfinţii Eusebiu de Cezareea, Sfântul Grigorie de Nazianz; „Polemica“ şi „Dogmatica“, ilustrate de Sfinţii Atanasie cel Mare, Vasile cel Mare, Grigorie de Nazianz, Grigorie de Nyssa, Sfântul Chiril al Alexandriei etc; apar: „Istoria Bisericii“, inaugurată de Sfântul Eusebiu al Cezareei, supranumit „Herodotul creştin“; „Oratoria“ şi „Pastorala“, duse pe culmile gloriei de către Părinţii Capadocieni; „Pedagogia creştină“ şi „Catehetica“, Sfântului Clement Alexandrinul şi Sfinţii Părinţi Capadocieni.

Majoritatea Sfinţilor Părinţi au lăsat, precum Apostolii, şi frumoase „Scisori“ religioase, de factură clasică. Genul liturgic este reprezentat de Părinţii Capadocieni, Sfinţii Trei Ierarhi. Iar genul liric este reprezentat prin „poezia religioasă creştină, creată de Sfinţii Grigorie de Nazianz şi Efrem Sirul.

Dintre toţi Sfinţii Părinţi, de mai sus, Sfântul Grigorie de Nazianz (Teologul), cel mai învârstă dintre ei, a condus ca patriarh al Constantinopolului, lucrările celui de-al II-lea Sinod, ce s-au ţinut în cetate, şi a apărat dreapta credinţă. L-a însoţit şi Sfântul Grigorie, episcopul Nyssei. Cele cinci „Cuvântări“ despre Dumnezeu, despre Sfânta Treime, pe care le-a ţinut Sfântul Grigorie de Nazianz înaintea credincioşilor, l-au făcut pe el faimos şi cu numele de „Teologul“.

Literatura Patristică este progresistă şi laudă, munca, dreptatea, libertatea, egalitatea şi progresul, mai ales prin Sfinţii Părinţi Capadocieni care au scris în lumina acestor deziderate, pagini de o profundă frumusețe şi adâncime spirituală.

Literatura Patristică a primelor patru veacuri are o orientare eminamente religioasă şi spirituală, legată direct de viaţă. Ea a cultivat un frumos şi larg umanism, bazat pe iubirea de oameni a Logosului. Umanismul patristic a urmărit şi dăltuirea creştinului ca chip al lui

Hristos, a luptat împotriva eresurilor şi-a sprijinit, în toate felurile şi cu toate mijloacele, dreapta credinţă. Biserica şi eforturile pentru unitatea ei au dat acestei literaturi şi scriitorilor ei întreaga libertate de creaţie. Literatura Patristică a fost şi rămâne una din cele mai mari apariţii şi valori spirituale ale Bisericii Creştine din toate timpurile.*

Sfinţii Părinţi Capadocieni, care au participat la elaborarea Crezului, la lucrările celui de-al doilea Sinod Ecumenic de la Constantinopol (381) şi-au luptat împotriva ereziilor

Sfinţii Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Sfântul Ioan Gură de Aur*

(30 Ianuarie)

„Pe stâlpii cei neclintiţi ai Bisericii: Vasile, cel cu dumnezeiască minte, Grigorie, cel cu dulce glas şi pe Ioan, luminătorul a toată lumea… să le cântăm: Bucură-te treime de arhierei mult lăudată!“**

Prin activitatea şi prin scrierile lor, Sfinţii Trei Ierarhi s-au dovedit a fi nişte exemple extraordinare, în special pentru cei care vor să meargă pe drumul sublim, extraordinar de frumos, dar şi greu al preoţiei, drum al slujirii lui Dumnezeu şi al dăruirii şi închinării vieţii lui Dumnezeu.

Aceşti Sfinţi Capadocieni, numiţi şi Trei Ierarhi, se sărbătoresc pe **30 Ianuarie** dar şi separat, în mod deosebit, fiecare dintre ei având câte o zi de prăznuire specială. Şi aşa cum ştim, pe **Sfântul Vasile cel Mare** îl sărbătorim în prima zi a anului, de **1 Ianuarie**. Pe **Sfântul Grigore cel Mare (Teologul)** îl prăznuim în aceeaşi lună, pe **25 Ianuarie,** iar pentru **Sfântul Ioan Gură de Aur** avem chiar două zile de praznic, la două date diferite: în **27 Ianuarie şi la 13 Noiembrie**.

La vremea respectivă, fiecăruia dintre aceşti Sfinţi, noi îi închinăm mai multe laude, prin cântările bisericeşti, şi spunem mai multe despre viaţa şi activitatea fiecăruia. Este, însă, o îndatorire extrem de grea pentru preotul, care trebuie, iată, să vorbească, într-un timp relativ scurt, despre activitatea acestor trei mari Sfinţi ai Bisericii. Şi n-

---

* Material documentar selectat din Revistele de „Studii Teologice“ din 1972 şi 1991, Părinţii: Prof. Dr. Ioan C. Coman şi Ioan Bria.

* Material selectat din „Predica“ Pr. Dr. Valer Irimia, „Iarna sărbătorilor“, Buc. 2010;

**Din Acatist – Condac 1;

ar ajunge timpul în ore întregi să discutăm despre unul singur, darămite despre toți trei laolaltă. Vom discuta însă despre ceea ce au în comun cei trei Sfinți şi o să cunoaşteți pentru ce a hotărât Sfânta Biserică să-i sărbătorească şi împreună.

Mai întâi de toate, Sfânta Biserică a luat această hotărâre, pentru că aceşti trei mari Sfinți au trăit într-o perioadă foarte apropiată şi au fost contemporani, propovăduind cam în aceeaşi vreme, imediat după ce au încetat persecuțiile împotriva creştinilor şi împăratul Constantin cel Mare a dat libertate de exprimare a cultului creştin. Aceşti Sfinți au păstorit într-o vreme în care Biserica venea după trei sute de ani de persecuții, când oamenii se ascundeau ca să poată să se roage la Dumnezeu; epocă în care nu ştiau exact nici măcar cum ar trebui să se roage şi nu cunoşteau prea bine nici învățăturile de credință. Apăruseră pe vremea aceea, din cauza lipsei de comunicare, tot felul de idei greşite şi erezii. Unele erau rău intenționate, dar altele apăreau spontan, din dorința de a cunoaşte.

Apoi, nu era pe vremea aceea, bine organizată Biserica pentru că se găsea după o perioadă deosebit de grea, în care creştinii timp de trei sute de ani fuseseră persecutați şi exterminați în chinuri groaznice.

Nu existau pe vremea aceea nici scrieri de credință creştină şi nu se elaborase nici Sfânta Liturghie, aşa cum o ştim astăzi, Liturghia la care participăm cu toții în Duminici şi Sărbători.

Această Sfântă Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur, pe care am săvârşit-o astăzi, precum şi cea a Sfântului Vasile cel Mare, care se oficiază de Sfintele Sărbători, se datorează tot acestor mari Sfinți ai Bisericii, pe care îi prăznuim astăzi.

Apăruse, după anul o mie, un fel de desbinare între credincioşi cu privire la care dintre cei trei Sfinți este mai important. Fiecare creştin se legase sufleteşte mai ales de unul dintre ei şi îl aprecia pe acesta în mod deosebit pentru calitățile extraordinare pe care acesta le avea.

Cei trei Sfinți erau apreciați şi pentru scrierile deosebite, care ne-au rămas de la ei şi pentru predicile cu totul extraordinare. Şi atunci a apărut această ispită între creştini. Unii îl considerau pe Sfântul Vasile ca fiind cel mai mare dintre ei. Alții ziceau că Sfântul Grigorie are o pătrundere mai adâncă în gândirea teologică. Alții spuneau că Sfântul Ioan Gură de Aur are predicile cele mai frumoase şi că el s-ar cuveni să fie considerat mai mare între dânşii. Aşa încât Episcopul vremii de-

atunci, pe care îl chema Ioan Evhaitul, care a trăit pe vremea împăratului Alexie Comnino (1081-1118), vă spuneam, după anul o mie, hotărăşte împreună cu Sinodul Bisericii să se sărbătorească aceşti trei mari Sfinți împreună, la aceiaşi dată, pentru ca să se stingă dezbinările şi întrebările dintre credincioşi, referitoare la întâietate şi mărime. De atunci, Sfânta Biserică i-a considerat pe toți trei la fel de importanți şi de mari pentru că, iată, ei au foarte multe lucruri în comun.

În primul rând, aşa cum vă spuneam, ei au trăit în aceeaşi vreme, s-au cunoscut şi au fost chiar colegi de şcoală şi prieteni. Ei au rămas prieteni pân' la moarte şi au urmat tot împreună cele mai grozave şcoli şi s-au remarcat cu rezultate extraordinare încă de-atunci.

Şi au fost mari teologi toți trei Ierarhii şi au dat viață la multe scrieri creştine profunde şi bogate şi au fost aprigi apărători ai dreptei credințe, mergând până la a fi prigoniți şi destituiți din funcțiile înalte pe care le dețineau. Şi au fost înjosiți, judecați, condamnați şi exilați pentru activitatea lor. Mai apoi cei ce i-au prigonit şi i-au condamnat pe ei au ieşit de pe scena istoriei ca nişte nevrednici, ce-au fost, iar ceilalți, care-au venit după ei, le-au recunoscut Ierarhilor toate meritele şi i-au aşezat la toată cinstirea care le-a fost luată.

Toți trei aceşti drepți au ajuns din nou să fie mari Ierarhi ai Bisericii, Episcopi şi Patriarhi. Au fost extraordinari oratori, pentru că atât de frumos vorbeau şi pe-nțelesul oamenilor, atât de profund gândeau, încât veneau ca să-i asculte pe ei oameni de la mii de kilometri distanță. Adesea trebuiau să facă slujba în aer liber pentru că Bisericile erau neîncăpătoare pentru atâta lume care venea acolo ca să-i asculte. Ei erau şi foarte buni cunoscători ai cântărilor bisericeşti şi erau dăruiți de Dumnezeu cu glasuri frumoase şi cu multe alte daruri extraordinare.

Aceşti trei Sfinți vorbeau şi multe limbi străine şi se-nțelegeau cu popoarele altor neamuri a căror opere le studiau. Ei erau şi foarte buni organizatori şi gospodari pentru că au fost chiar primii Ierarhi care au organizat monahismul, spre exemplu, sau asistența socială în lume.

Ştiți, desigur, că Sfântul Vasile cel Mare a fost cel care a întemeiat: spitale, orfelinate, azile de bătrâni şi alte asemenea aşezăminte sociale caritabile. Ei au fost şi buni legiuitori şi au dat multe legi şi canoane. Până astăzi Biserica foloseşte legile şi canoanele lăsate de ei. Au alcătuit, aşa cum spuneam, şi Sfintele Liturghii: Sfânta Liturghie a Sfântului Ioan Gură de Aur, ce se săvârşeşte în Duminici şi

Sărbători, în cea mai mare parte a Anului Bisericesc, Sfânta Liturghie a Sfântului Vasile cel Mare, care se săvârşeşte în Postul Mare.

Aceşti trei mari Sfinți sunt aşezați de Biserica noastră Creştin-Ortodoxă să ne fie patroni şi octotitori. Să ne rugăm şi noi la Sfinții Trei Ierarhi să ne ocrotească şi pe noi cu rugăciunile lor. Amin!

TREI IERARHI *

„Începutul înțelepciunii este frica de Dumnezeu şi priceperea este ştiința Celui Sfânt.“ (Pilde 9,10)

Treimea, cu sămânța Legii,
Și-a îndreptat lucrarea sfântă,
În tot ce-atingem şi ce este:
ard sfinte lumânări în sfeşnic.
Ea a dat roade, cu iubire,
prin Mântuirea Ce cuvântă
Şi candelele fericite,
aprind în suflet focul veşnic.

De la-nceput au fost Trei Inimi,
Care-au zidit sămânța vie
Şi tot Treimea dă speranțe
neperfecțiunii, care doare,
Trimite Magii, trei la număr
cu darurile bogăție,
Sau în Iordan, la Bobotează,
sfințeşte apa, pân' la mare.

Şi câte semne întreite
au luminat trăirea noastră,
Căci sfântă e chemarea Crucii
şi ne sfințeşte suferința.

---

* „Sfinții Trei Ierarhi, Vasile cel Mare, Ioan Gură de Aur şi Grigorie Teologul sunt cele trei vârfuri ale ierarhiei Bisericii Ortodoxe, care au întrecut, cu înălțimea vieții şi a învățăturii lor pe mulți sfinți şi, ca niște apostoli, după Apostoli, au strălucit în lume.“ (Pr. Ilie Cleopa: „Predici la Praznicile Împărăteşti“, Ed. Episcopiei Romanului, 1996)

Ierarhii, ce-au primit Cuvântul,*
în cercetarea lor sihastră,
Sunt trei la număr. Duhul scrie,
cu mâna lor făgăduința.

Trei stâlpi de lege se ridică,
să ne vorbească peste timpuri.
Ne-apar în vis, ne-arată drumul
şi viețuiesc în armonie
Şi bucură triumful vieții,
trecând cu Duh, prin anotimpuri
Căci seamănă cu bunătate,
în suflete, credința vie.

Trei glasuri, ridicate-n noaptea,
venită să ne-oprească drumul,
Lumini de foc trimit botezul
spre inimile rătăcite.
Condeie vrednice de pace
şi crini ce-şi dăruiesc parfumul
Câmpiilor, în miezul zilei,
şi sufletelor părăsite.

În lutul lor, sfințit şi haric,
ce s-a făcut palat de Rege,
Trei sărutări sfințesc pământul,
trei vase capătă minune;
Cei Trei Ierarhi: Ioan, Vasile,
Grigore, păzitor de Lege
Vorbesc în pagini aurite
sau se smeresc în rugăciune.

---

* „Cei Trei Ierarhi, care au fost luminați de Duhul Sfânt, au avut aceeaşi înțelegere a Bisericii, au întărit canoanele şi învățăturile dumnezeieştii Scripturi. Aceste trei vase ale Duhului Sfânt, pline de sfințenie, au mărturisit în lume, dreapta credință, alinând bolile sufleteşti şi trupeşti ale oamenilor.“ (Idem.)

Să vă-nchinați, smeriți cu duhul,
în fața stâlpilor credinței,
Creştini crescuți în umbra Crucii,
purificați prin suferință.
Se-ntorc spre inimile voastre
câmpiile făgăduinței.
Primiți-le şi-n casa voastră,
cu bucurie şi căință.* 29.12.2002

Sfântul Grigorie de Nazianz, Teologul
de Dumnezeu Cuvântătorul, Arhiepiscopul Constantinopolului
(25 Ianuarie +389)

Sfântul Grigorie s-a născut în jurul anului 330 în Arianz, aproape de orăşelul Nazianz, din sudul Capadochiei din părinți de neam mare Grigorie şi credincoasa Nonna. Tatăl, după ce s-a botezat, a ales calea preoției şi-a devenit în anul 329 episcop de Nazianz. Sfântul Grigorie Teologul a trăit pe vremea împăraților Valens şi Teodosie cel Mare. El a învățat în şcoli înalte din Capadochia, Cezareea, Alexandria şi Atena. Aici îl cunoaşte pe Sfântul Vasile cel Mare, care-i va deveni coleg şi prieten. Sfântul Vasile îl va preoți fără voia lui pe Sfântul Grigorie, dar Sfântul, neacceptând preoția, fuge şi scrie un tratat „Despre fugă" sau „Despre preoție". El se va întoarce mai târziu ca preot, pentru a aplana conflictul dintre tatăl său şi călugări, fiindcă aceştia îl acuzau că bătrânul semnase, sub amenințarea arienilor, formula ariană de la Rimini. Sfântul Vasile îl va sfinți mai târziu pe Sfântul Grigorie episcop în cetatea Sasima, dar din partea principelui arian, care ocupase cu forța oraşul, el nu va putea ocupa scaunul episcopal şi, rămânând fără de jurisdicție, va reveni ca preot în districtul tatălui său.

După moartea împăratului arian Valente, în anul 379, episcopii ortodocşi din Tracia îl aduc pe Sfântul Grigorie ca episcop la Constantinopol. Era tocmai momentul când Biserica cea mare din Constantinopol era amenințată de rătăcire, când dreapta credință era primejduită de înşelătoarea învățătură a lui Arie; Sfântul Grigorie a fost chemat de drept-credincioşii din cetate, ca să le fie păstor, şi el a primit,

---

* Poezie selectată din vol. 11 al Epopeei Hristice, Bucureşti, 2006;

înlăturându-l pe episcopul eretic Demofil.

Dar în Constantinopol situația Bisericilor creştine era deosebit de pereclitată, deoarece pe-atunci toate erau în mâinile arienilor. Ajuns în cetate, Sfântul Grigorie se aşează în casa unei rude, unde era şi o capelă şi de aici rosteşte „Cele cinci Cuvântări despre Dumnezeu“, aceasta în anul 380. În timpul şi în urma acestor Cuvântări au, însă, loc confruntări sângeroase între arieni şi drept-credincioşii creştini ortodocşi, pentru care **Sfântul Grigore** este acuzat drept instigator şi chemet, să dea socoteală, prin tribunale.

Cele Cinci Cuvântări Teologice despre Sfânta Treime, care i-au adus numele „de Dumnezeu Cuvântător“, Sfântul le-a ținut în acea Bisericuță (capelă) a Învierii din Constantinopol, loc care a devenit mai târziu celebra Biserică Anastasia.

Sfântul Grigorie se aştepta la atacurile violente ale arienilor şi ca drept vizionar, a prevăzut şi a scris despre ele chiar în prima Cuvântare. Era înaintea celui de-al doilea Sinod Ecumenic, când se lucra la ultimile Articole ale Simbolului de Credință, căci în doctrina treimică lucrurile trebuiau să fie precise, concise şi clare, pentru apărarea dreptei credințe a tuturor creştinilor de pretutindeni; aceştia trebuiau să fie bine păstoriți şi să se pună cu toții de-acord cum să aplice dreapta credință, spre a nu deveni uşor victime ale ereticilor.

Cap. V „Căci (aceştia) de vreme ce nu-şi au tăria în propriile lor dogme, o vânează în şubrezeniile noastre şi, pentru aceasta, întocmai cum se pun muştele pe răni, aşa se pun (ereticii) fie peste nenorocirile, fie peste păcatele noastre... Iar dacă nu este cu putință să fie dărâmată duşmănia, să cădem cel puțin la învoiala de a vorbi tainic despre cele tainice şi cu sfințenie despre cele sfinte şi să nu aruncăm învățăturile neîngăduite în auzuri nelegiuite... Să fie deci şi discuția noastră supusă acestei legi.“

Cap. VI Căci „La ce folos aude de naşterea lui Dumnezeu şi de creație şi de Dumnezeu din nimic... cel care ascultă cu răutate aceste cuvinte? Pentru ce punem judecători pe acuzatori? Pentru ce punem săbii în mâna duşmanilor? Cum şi cu ce cuget crezi tu că va primi cuvântarea despre aceste lucruri (sfinte) închinătorul la patimi şi la idoli, care nu este înstare să cugete ceva dincolo de corp? Nu va primi-o cu cuget material? Nu va primi-o cu josnicie? Nu va primi-o cu ignoranță? Aceasta ne-a adus-o războiul dintre noi.“

Cap. VII „Dar după ce am alungat tot ceea ce e străin de cuvântarea noastră (adică pe eretcii dintre noi, care nu ar primi aşa cum se cuvine Cuvântul despre Dumnezeu) şi după ce am trimis în turma porcilor numeroasa leghiune de demoni, care s-a năpustit în adâncimi, să privim către noi înşine şi să modelăm pe teolog în frumusețe, întocmai ca pe-o statuie.“

Hărțuit de duşmani, Sfântul Grigorie atunci hotărăşte să părăsească oraşul, dar este asaltat de creştnii dreptcredincioşi, care îl împiedică să plece, spunându-i că „Dacă pleci tu, iei cu tine Treimea“.

Odată cu venirea la tron a împăratului Teodosie cel Mare, arienii sunt alungați din Biserici şi locaşurile de cult creştne trec în mâinile ortodocşilor

Ca Patriarh al Constantinopolului, Sfântul a fost înscăunat în anul 381, în timpul lucrărilor celui de-al doilea Sinod şi a partcipat activ la întocmirea Crezului, conducând lucrările sinodale, care s-au ținut la Constantinopole la anul 381, pe vremea dreptcredinciosului împărat Teodosie cel Mare. Sfântul Grigorie a adus atunci multe dovezi contra greşitelor învățături eretice ale lui Arie şi Macedonie, care tulburau Biserica. Măcinat de lupta cu ereticii, Sfântul Grigorie părăseşte scaunul episcopal şi se retrage la Azianz unde scrie poezie creştină precum şi alte lucrări de teologie.

Sfântul Grigorie s-a mutat la Domnul la data de 25 Ianuarie 389 şi în fiecare an îl prăznuim ca bun păstor şi apărător al dreptei credințe ortodoxe. /1.

PĂSTORUL BUN *

„Eu sunt uşa oilor. Eu sunt păstorul cel bun..“ (Ioan 10,9,11)

Iisus le-a dat toiagul de păstor
Părinților, care-ngrijesc de toate.
Cuvântul Lui s-a ridicat în zbor
Şi a rodit în sufletul de frate.

---

1. Din „Proloagele“ pe luna Ianuarie şi prefața Pr. G. Tilea la „Cele cinci Cuvântări despre Dumnezeu“ ale Sfântului Grigorie Teologul.

* Poezie dedicată Sfântului Grigorie Teologul.

Iisus e poarta sfântă către Rai.
Să o deschizi cu fapta şi cuvântul!*
Mântuitoare, Crucea, ce ne-o dai,
Sfinţeşte-n urmă-i cerul şi pământul.

Pierdute oi se zbat, fără de leac
Şi-orbesc în lacrimi, fără mângâiere,
Îmbracă-n viaţă, haine de sărac
Şi pier în preasmerita lor tăcere.

Păstorul bun le caută pe rând,
Le curăţă de spini şi-nfrigurare,
Apoi, le pune dragoste în gând
Şi-nţelepciune-n rana ce le doare.

Şi-atunci când vin nori negri-ntunecaţi
Şi vulturi răi, cu mieii lor în gheare,
Păstorul bun, de grija lor arzând,
Drept mucenic, se luptă până moare.**

Cu Crucea-n mâini şi cu dreptatea-n gând,
Pietrificate semne de-ntrebare,
Văd mucenici, pe cruci de lemn trecând,
Cu aripi de lumină şi de soare.

Iisus le-a dat toiagul de păstor
Acestor drepţi, sfinţiţi în rugăciune,***
Poporul blând, crescut în turma lor,
E liniştea ce-n urma lor rămâne.

(„Pace vouă“ Ioan 20,19) 22.01.2003

---

* „Eu sunt uşa oilor.. iar cel ce intră prin uşă este păstorul oilor.“-Ioan 10,2 –7-

**„Eu sunt uşa oilor: de va intra cineva prin Mine, se va mântui; şi va intra şi va ieşi şi păşune va afla.“ (Ioan 10,9);

***„Furul nu vine decât ca să fure şi să junghie şi să piardă… Păstorul cel bun îşi pune sufletul pentru oile sale.“ (Ioan 10,10-11)

Momentul istorico-dogmatic al „Celor cinci Cuvântări despre Dumnezeu“

Cele „Cinci Cuvântări despre Dumnezeu“ ale Sfântului Grigorie de Nazianz sunt rezultatul unor uriaşe frământări teologice în jurul dogmei Sfintei Treimi, frământări care fac obiectul principal al primelor două sinoade ecumenice de la Niceea şi Constantinopol.

Ereziile ariene, ale pnevmatomahismului macedonian precum şi sabelianismul, erezii ale secolului al IV-lea, făceau ravagii şi sfâşiau dreapta credință, de aceea Sfântul Grigorie le-a combătut aprig în „Cuvântările despre Dumnezeu.

Doctrina arienilor, combătută de Sfântul Grigorie, se îndrepta împotriva Dumnezeirii Fiului lui Dumnezeu pe care o reducea la următoarele:

„Fiul nu este etern şi nu este creat din substanța Tatălui dar există prin voia lui Dumnezeu. Ereticii mai susțineau că Iisus nu este altcineva decât un fiu adoptiv al lui Dumnezeu, o creatură (Logosul) creatură supusă lui Dumnezeu, care nici măcar nu Îl cunoaşte pe Dumnezeu şi este supusă schimbării.

Eunomienii eretici, a căror doctrină era combătută de Sfântul Grigorie, tratau Teologia pe calea raționamentelor subtile, prin sofisme, acordând rațiunii puteri nelimitate. Ei susțineau că „Esența creştinismului constă în întregime în cultura spiritului şi în cunoaşterea teoretică a lucrurilor dumnezeieşti.“ Ei mai susțineau şi că „Natura lui Dumnezeu e pe deplin accesibilă omului dar refuzau să atribuie Fiului lui Dumnezeu şi naşterea lui eternă, (pentru că era născut din femeie). Deci la aceşti eretici era evidentă inegalitatea dintre Persoanele Treimii precum şi neasemănare-ntre ele.

Pnevmatomahii sau Macedonienii combătuți de Sfântul Grigorie în lucrarea sa, îşi îndreptau doctrina eretică împotriva Duhului Sfânt şi susțineau că Duhul nu era de-opotrivă cu Tatăl ci mai mic decât El şi chiar mai mic şi decât Fiul. În schimb Macedonienii recunoşteau Dumnezeirea Fiului, dar nu şi pe cea a Duhului Sfânt şi susțineau că Duhul purcede de la Fiul şi este o creație a Acestuia şi nu creația Tatălui Ceresc, şi vedeau în Duhul un simplu slujitor, doar atât. Această erezie o combate Sfântul Grigorie în cea de-a cincea Cuvântare şi aduce în

sprijinul dreptei credințe o reală contribuție.

Sabelianismul „Teoria modalistă a lui Sabelie, împinsă până la extrema ei opusă, la arianism, tindea la fuziunea Persoanelor în Treime şi nega distincția Persoanelor.“ În timp ce „Arianismul tindea la separația lor, iar această separație mergea până la distrugerea egalității de esență“ (Herhenroe)

În concluzie, secomul al IV-lea al Sfântului Grigorie a fost sfâşiat de erezii care distrugeau dogmele creştine şi pe acestea Sfântul le-a combătut în cele cinci Cuvântări ale sale.*

Imn către Dumnezeu

al Sfântului Grigorie de Dumnezeu Cuvântătorul (Anul 382 d. H.)

O, Tu Cel mai presus de toate,
Cu ce alt cuvânt mi-e permis să Te cânt?
În ce fel cuvântul Te va lăuda?
Tu nu poți fi rostit nici printr-un cuvânt.
În ce fel mintea Te va înțelege?
De nici o minte Tu nu poți fi înțeles.
Singur eşti ce nu poți fi spus,
Câte le-ai făcut, pot să fie spuse.
Singur eşti ce nu eşti cunoscut.
Câte le-ai făcut, pot fi cunoscute.
Toate câte cuvântă şi câte nu cuvântă pe Tine Te cântă.
Toate câte au minte şi câte n-au minte,
pe Tine Te cinstesc.
Dorințele obşteşti şi durerile obşteşti la Tine se înalță;
Toți la Tine se roagă. Toate câte a Ta alcătuire înțeleg
Ție îți cântă un imn în tăcere.
Toate sunt în Tine şi toate aleargă împreună cu Tine.
Tu eşti sfârşitul tuturor,
şi unul şi toate şi nimic din acestea,
Şi totuşi nu eşti nici unul din toate.

---

* Material documentar „Prefața“ Pr. G. Tilea la „Cele cinci Cuvântări despre Dumnezeu“ ale Sfântului Grigorie Teologul.

Tu, Cel ce toate numele porți,
Cum Te voi chema pe Tine,
Ce singur eşti fără nume?
Ce minte cerească va pătrunde
Acoperişurile dumnezeieşti,
De dincolo de nori?
Fii îndurător, o, Tu, Cel mai presus de toate!
Cu ce alt cuvânt mi-e permis să Te cânt?

Sfântul Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadochiei

(1 Ianuarie +379)

Sfântul Vasile cel Mare este prăznuit la data de 1 Ianuarie. Dar acest mare Sfânt, cu toate că a trăit numai 50 de ani, a făcut fapte bune cât alții n-au reuşit în ani mulți de viețuire. Sfântul Vasile a trăit între anii 330-379, născându-se pe vremea Împăratului Constantin cel Mare şi a trăit până în vremea împăratului Valens, cel căzut în rătăcirea lui Arie. Sfântul provenea dintr-o familie de oameni credincioşi, căci tatăl său era bogat şi era dascăl în Cezareea Capadochiei.

Sfântul Vasile a urmat şcoli alese, mai întâi în Cezareea, apoi în Bizanț, în Atena şi în alte părți, îmbogățindu-şi cunoştințele cu învățături dumnezeieşti şi omeneşti. El a ştiut ca din şcoala învățată şi din toate învățăturile cele lumeşti, a ştiut să culeagă asemenea unei albine harnice, numai nectarul cel bun şi folositor.

La Atena, Sfântul Vasile îl va întâlni pe Sfântul Grigorie de Nazianz, cu care va lega o mare prietenie până la sfârşitul vieții sale, căci şi Sfântul Grigorie Teologul va ajunge un mare sfânt şi Părinte al Bisericii noastre creştine.

De viața Sfântul Vasile cel Mare sunt legate activități dirijate către patru mari direcții: Prima a fost cea a organizării monahismului, căci el a dat regulile limpezi şi clare, după care până astăzi se ghidează cei care trăiesc în mânăstiri.

A doua mare direcție, în care şi-a desfăşurat activitatea Sfântul Vasile, a fost **apărarea dreptei credințe ortodoxe mai ales în cei zece ani de arhiepiscopie în Cezareea Capadochiei, şi lupta împotriva ereziilor**, căci în anul 370, Sfântul a fost înălțat la rang de episcop Un

eretic pe nume Arie şi un altul pe nume Macedonie se ridicaseră împotriva doctrinei Sfintei Treimi. Sfântul Vasile cel Mare, deşi nu a participat fizic la niciunul din Sinoadele Ecumenice (vieţuind la intervalul dintre primele două Sinoade), el a luptat mult, ca episcop şi arhiepiscop precum şi în scrierile sale, împotriva celor doi eretici şi-a ereziilor lor. Pentru aceasta a trebuit să sufere de multe ori şi prigoane din partea ierarhilor vremii, care-mbrăţişau doctrina eretică a lui Arie.

Este cunoscută minunea, pe care a făcut-o Sfântul, rugându-se împreună cu drept-credincioşii, pentru eliberarea Bisericii sale din mâinile ereticilor lui Arie. La rugăciunile sale peceţile Bisericii au căzut şi s-au deschis porţile iar ereticii arieni au rămas mânioşi, pe dinafară.

Cea de-a treia mare direcţie, în care Sfântul Vasile şi-a arătat spiritul său pătrunzător de bun organizator şi administrator, a fost aceea a diaconiei, a asistenţei sociale. Pentru prima oară în creştinism şi în lume, în mod organizat, Sfântul Vasile cel Mare a aşezat primele orfelinate din lume, primele case de bătrâni, spitale gratuite, cămine pentru fecioarele orfane, care erau acolo ocrotite şi învăţau meserie. Sfântul a durat şi primele adăposturi pentru străini sau săraci şi cantine pentru săraci. Această operă a lui i-a purtat numele şi s-a numit „Vasiliada“. Şi prin aceasta s-au pus bazele unei asistenţe sociale organizate şi sistematice gratuite în cadrul Bisericii.

Cea de-a patra latură deosebită a Sfântul Vasile a fost scriserea cărţilor de filozofie creştină precum şi rugăciunea care-a mers până acolo, încât, Sfântul a alcătuit una din Sfintele Liturghii, cea care se oficiază în unele sărbători şi care face parte din cele trei Sfinte Liturghii pe care noi le avem astăzi şi pe care Preoţii le slujesc de-atâţia ani. Avem de la Sfântul şi Moliftele sale precum şi multe alte scrieri, omilii şi sfinte rugăciuni ziditoare de suflet.

Sfântul Vasile cel Mare s-a născut în anul 330 în Cezareea Capadochiei şi a trecut la Domnul după 50 de ani de viaţă, la 1 Ianuarie anul 379. Într-un răstimp atât de scurt, însă, Sfântul a lăsat omenirii aceste comori neprețuite de sprijinire a dreptei credinţe, care sunt şi astăzi elemente de stabilitate şi exemplu pentru cei din vremea noastră.*

---

* Din „Proloagele“.

SFINȚII

„Apărătorule al nostru, izbăveşte-ne pe noi din toate nevoile, ca să cântăm ție: Bucură-te făcătorule de minuni, Sfinte Părinte Vasile!“ *

Sub fiecare piatră veche
văd fruntea unui sfânt creştin.
Sub crucile de mânăstire
se roagă drepții sub otavă.
Ceaslovu-n palme mucezește,
şi doar coperțile rămân,
Albastre-ngălbenite pagini
cu nopți de rugăciune bravă.

Sălbatic, muntele ascunde
în carnea lui atâția sfinți,
Veniți în grotele de piatră
şi în bordeie, sub pământuri.
Pădurile le simt parfumul
şi îi ascund sub crengi cuminți,
Să nu-i zărească duhul morții
şi nici un veac cernit de vânturi.

Ciobani, copii mergând cu turma,
îi mai zăresc la trecători
Cum binecuvântează drepții,
călătoriți în zorii zilei.
Cu părul adunat în caer,
albind în veacuri de ninsori,
Duceau pe umerii credinței
Duh Sfânt, primit din Darul Milei.**

Ei ştiu cu darul de iubire
să rătăcească nevăzuți.

---

* Din „Acatistul Prea Cuviosului Părinte Vasile cel Mare“, Condacul I;
**Darul Milei este darul lui Dumnezeu.

Chemarea lor pe drum de seară
    îți mai şopteşte-o rugăciune.
Cămaşa, stea fierăstruită
    din lâna iezilor cornuți,
Le înveleşte veşnicia
    şi muntele de-nțelepciune.

Sihaştri codrilor de taină
    şi-ai stâncilor de la iernat
Coboară rar la slujbe sfinte,
    cuminecați în sărbătoare.
Bordeiul lor nu-l ştie nimeni
    şi ascunzişul lor legat
Îl tăinuieşte Ziditorul
    şi-l ocroteşte, ca pe-o floare.

Iubiți de cer şi, deopotrivă,
    de fața lumii ocrotiți,
Prin codrii îi ascunde Duhul
    şi le păzeşte veşnicia.
Nu ştie vântul nici izvorul
    de paşii slavei tăinuiți.
Rămaşi în trup, sunt ca şi îngeri
    deşi i-adăposteşte glia.*

Doar Domnu-n cer mai ştie locul
    unde trăiesc sihaştri sori,
Dacă mai sunt şi dacă seara
    se mai coboară de la munte.
Şi Sfânta Cuminecătură
    i-aşteaptă-n schit la sărbători
Să-i miruiască peste veacuri
    c-o Cruce harică pe frunte. 27. 10. 2002

---

* Dacă s-ar săpa în cimitirele şi în incinta mânăstirilor, sumedenie de Sfinți români s-ar descoperi, sfinți smeriți pe care îi ştie, de veacuri, numai Bunul Dumnezeu.

Sfântul Ioan Gură de Aur,
Arhiepiscopul Constantinopolului
(13 Noiembrie +407)

S-a născut în anul 344 în cetatea Antiohiei. Sfântul învață mult şi a fost înzestrat de Dumnezeu cu ştiința vorbirii. A deprins de timpuriu limba elinilor şi prin ei, a ajuns şi la stăpânirea creştineştilor Scripturi, din care a tradus, îndrumat de doi mari dascăli ai vremii: Meletie, arhiepiscopul Antiohiei şi Diodor, episcop de Tars, cărora le-a fost ucenic şi prin care a fost sfințit și diacon în anul 381. Sfântul scrie şi închină cartea „Despre preoție“, prietenului său, Sfântul Vasile.

În anul 386, Sfântul Ioan este hirotonit preot şi 12 ani a fost Sfântul predicatorul Patriarhiei din Antiohia. Din această perioadă ne-au rămas „Omiliile“ şi „Cuvântările la Sfintele Evanghelii“ şi la cele 14 Epistole ale Sfântului Apostol Pavel.

Sfântul a luptat împotriva ereziilor şi pentru Dreapta Credință, şi a suferit din pricina ereticilor chiar şi pierderea scaunului episcopal şi surghiun în Armenia, loc unde în anul 407 a şi murit.

Iată ce spune Părintele Tis de la Amasia despre surghiunul şi moartea Sfântului: „Când Sfântul Ioan Gură de Aur, Patriarh al Constantinopolului, a fost izgonit şi surghiunit în Comane, petrecea în casa noastră şi pentru aceea, multă îndrăzneală şi dragoste aveam către dânsul“. „După ce Fericitul Ioan s-a mutat la Domnul, fiind acolo în surghiun, mare mâhnire am avut, că un bărbat ca acesta, învățător al lumii, care cu cuvântul său veselea şi îndrepta Biserica lui Hristos, unul ca acesta în surghiun a răposat.“ (Din Proloagele)

Alți apărători ai dreptei credințe
la cel de-al doilea Sinod Ecumenic constantinopolitan

Sfântul Grigorie, Episcopul de Nyssa
(10 Ianuarie +396)

Acest Sfânt Părinte era fratele mai tânăr al Sfântului Vasile cel Mare. Studiile şi le-a făcut la şcolile din Cezareea Capadochiei, dar, prin studiu individual şi dorința cunoaşterii, prin propriile sale scrieri, el

a ajuns să fie un mare dascăl, teolog şi Părinte al creştinătăţii.

În tinereţe a fost citeţ în Biserică, dar a optat pentru cariera de profesor. A fost căsătorit cu diaconiţa Teosva şi preot, iar după moartea acesteia, pe vremea împăratului Valens, Sfântul Grigorie a fost atras de fratele său Vasile, cel care era pe atunci arhiepiscop în Cezareea Capadociei, a fost chemat să lupte împotriva arianismului, care măcina şi pe-atunci Biserica.

Sfântul Vasile l-a făcut episcop atunci pe Sfântul Grigorie de Nyssa şi i-a încredinţat scaunul episcopal din Nyssa Capadochiei. Şi iată ce spunea Sfântul Vasile despre oamenii credincioşi şi de încredere pe care şi-i voia alături: „Este mai bine ca episcopul să dea cinste scaunului său, decât să capete cinste episcopul de la scaun.“ În această luptă împotriva arienilor, pe vremea împăratului eretic Valens, Sf. Grigorie a fost izgonit din scaunul său, vreme de patru ani. Dar primirea ce i-au făcut-o credincioşii, atunci când s-a întors, arăta cât era de iubit Sfântul de păstoriţii săi.

Sfântul Grigorie de Nyssa a fost însărcinat de Sinodul din Antiohia să meargă în Arabia şi Palestina, ca să aducă pace bisericilor creştine, tulburate pe-atunci, de ereticii lui Arie şi Macedonie.

Sfântul a luat parte şi la cel de-al doilea Sinod Ecumenic de la Constantinopol, în anul 381, alături de Sfântul Grigorie de Nazianz, statornicind acolo în ultimile cinci Articole ale Crezului, dreapta credinţă în Duhul Sfânt. Scrierile sale: „Marea Cateheză“, „Facerea omului“, „Viaţa lui Moise“, „Cântarea Cântărilor“, „Fericirile“ „Aşezământul creştinesc“, au făcut din Sfântul Părinte Grigorie un „Părinte al părinţilor“ şi „un stâlp al Ortodoxiei“.

Părintele Sfânt Grigorie s-a mutat la Domnul către anul 400 şi este prăznuit la data de 10 ianuarie. (Din Proloagele)

Sfântul Chiril, arhiepiscopul Ierusalimului

(18 martie +386)

Sfântul Chiril s-a născut prin părţile Ierusalimului, în vremea Împăratului Constantin., din părinţi dreptcredincioşi. Şi Sfântul avea doisprezece ani pe vremea când s-au ţinut lucrările primului Sinod Ecumenic de la Niceea (325) şi-a primit de la Dumnezeu în dar harul cuvântului şi-al propovăduirii tainelor lui Dumnezeu.

Pe vremea când a trăit Sfântul, Bunul Dumnezeu făcea mari descoperiri, căci Împăratul Constantin afla la Ierusalim locul Golgotei, Mormântul Domnului şi lemnul Sfintei Cruci, daruri sfinte ale mântuirii noastre. Era vremea ridicării Bisericii Învierii pe locul Sfântului Mormânt şi vremea când Ierusalimul avea să fie leagănul credinţei creştine.

În Biserica Învierii, a slujit ca preot Sfântul Chiril al Ierusalimului şi tot aici a vestit el vestitele „Cateheze“ (cele 24 Cuvântări), ce ne-au rămas de la el, pregătind pentru Botez pe toţi cei ce doreau să se-ncreştineze. (Se făcea în fiecare an de Paşti acest ritual al Sfintei Taine-a Botezului)

Prin anul 350, după mutarea la Domnul a episcopului Ierusalimului, Maxim, Sfântul Chiril a fost înălţat la scaunul episcopal al Cetăţii Sfinte, învoindu-se la aceasta şi mitropolitul său Acachie, din Cezareea Palestinei.

La 7 mai 351, în timpul împăraţilor Constanţiu şi Valens, înfloresc erezile şi s-a arătat din nou pe cer, ca semn prevestitor, Sfânta Cruce. Episcopul Chiril a anunţat atunci pe împăratul eretic Constanţiu (fiul lui Constantin cel Mare, care i-a urmat la tron şi a-mbrăţişat ereziile ariene şi macedoniene). Mari neplăceri şi-a atras Sfântul asupra sa căci cei doi împăraţi arieni, împreună cu episcopii lor arieni (îndeosebi mitropolitul Acachie din Cezareea), l-au alungat de două or pe Sfântul Chirl, apărătorul dogmelor apostoleşti, din scaunul episcopal al Ierusalimului.

Pentru Sfântul au urmat mai bine de şaisprezece ani de surghiun şi doar la sfârşitul vieţii s-a întors la episcopia sa. El, prin Cuvântările“ sale, a încercat să-i aducă pe oameni la adevărata pocăinţă şi să vindece rănile dezbinării credincioşlor din episcopia sa, arătându-le prin exemplul propriei sale vieţi de neîntreruptă credinţă, cum să facă să simtă în ei Duhul Sfânt. Încercările vieţii l-au învăţat că, **fără iubire, adevărul este orb.**

Spre sfârşitul vieţii, pe vremea dreptcredinciosului împărat Teodosie cel Mare, Sfântul Chiril a luat parte ca arhiepiscop, la lucrările celui de-al doilea Sinod Ecumenic de la Constantinopol (381) şi a participat la elaborarea ultimilor cinci Articole ale Crezului şi-a combătut prin cuvântul său ereziile arienilor şi macedonienilor.

Cinci ani mai târziu, în 386, Sfântul Chiril s-a mutat la Domnul.

Simbolul Credinței şi „Catehezele“ Sfântului Chiril al Ierusalimului

În Biserica Învierii din Ierusalim a slujit ca preot Sfântul Chiril al Ierusalimului şi tot aici a vestit el vestitele „Cateheze“, cele 24 de Cuvântări, ce ne-au rămas de la el, pregătind pentru Botez pe toți cei ce doreau să se-ncreştineze. Prin Cuvântările“ sale, Sfântul Chiril a încercat să-i aducă pe oameni la adevărata pocăință şi să vindece rănile dezbinării credincioşlor din episcopia sa.

Catehezele au fost ținute în jurul anului 350 şi explicau pe larg, pe lângă toate Articolele Simbolului de Credință, deja mărturisite şi statornicite (de 318 Părinți la Niceea), şi celelalte Articole, privitoare la Sfântul Duh, Sfântul Botez, învierea morților şi Judecata de Apoi în „viața veacului ce va să vină“. Dogma ultimile cinci Articole ale Crezului era cunoscută de Sfinții Părinți, Sinodul al II-lea a trebuit, însă să se-ntrunească pentru a aduce la un numitor comun în întreaga lume dreapta credință şi ca să fie combătute ereziile care contestau adevărul divin Scripturile şi Sfânta Tradiție.

„Catehezele“ explică conținutul întregului Crez şi, cu argumente zdrobitoare; combate cu vehemență toate ereziile care măcinau în secolul al IV-lea dreapta credință Ortodoxă, chiar în sânul clerului, şi-n Sfânta, sobornicească şi apostolească Biserică a lui Hristos, care fusese acaparată de eretici.

În scopul acesta, Sfântul Chiril al Ierusalimului, care era predicator în chiar Biserica Învierii din Ierusalim, a adus prin Cuvântările sale, lumina adevărului în inimile dreptcredincioşilor dar şi ura ereticilor, care l-au prigonit pe Sfântul, până la sfârşitul vieții sale, atunci când a venit la conducerea Imperiului dreptmăritorul împărat creştin Teodosie, care i-a izgonit pe eretici şi a retrocedat Bisericile Ortodoxe, ortodocşilor. /1.

Catehezele au fost ținute deci într-un timp când dreapta credință era în mare pericol şi au adus multă lumină în apărarea Ortodoxiei. Despre scopul pentru care au fost ținute ne spune chiar Sfântul Chiril în **cuvântarea „Despre erezii“** care precizează:

1.Aceasta se întâmpla pe la anul 380, iar în anul 381 are loc cel de-al II-lea Sinod Ecumenic, chiar la Constantinopol, capitala Imperiului Roman de Răsărit;

„Diavolul a reuşit să rătăcească nu numai pe păgâni; ci şi pe mulţi dintre cei numiţi, în chip fals, creştini, care se intitulează rău cu numele cel preabine mirositor al lui Hristos, căci au îndrăznit păgâneşte (diavolii) să înstrăineze de Dumnezeu pe făpturile Sale. Vorbesc despre ereticii, cei cu nume urât şi fără de Dumnezeu, care se fac că sunt iubitori de Hristos, dar sunt cu totul urâtori de Hristos. Cel care defaimă pe Tatăl lui Hristos este şi duşman al Fiului. Ei au îndrăznit să vorbească de două dumnezeiri. Au îndrăznit ereticii să vorbească de doi dumnezei. Ce mare orbire! Iubirea şi bunătatea sunt însuşirile unuia Dumnezeu, deoarece Lui I se cuvin însuşirile: iubitor de oameni, binefăcător şi atotputernic. Dar ereticii au hulit şi pe Duhul Sfânt, Mângâietorul. Şi este scris (în Sfânta Scriptură) că: <<Cine va huli împotriva Duhului Sfânt, n-are iertare.>>“/2.

Sfântul Chiril îi îndeamnă pe credincioşi la trevzie şi vigilenţă şi **face un apel la păzirea dreptei credinţe într-Unul Dumnezeu Atotputernicul (Atoţţiitorul), atotbun şi, drept şi atotiubitor, Cel de-o fiinţă dar întreit în Persoane.**

„Dreapta credinţă are o atât de mare putere, încât se mântuie nu numai cel care crede, ci chiar şi alţii sunt mântuiţi, prin credinţa altora“ şi Sfântul aduce drept mărturie a puterii credinţei pe paraliticul din cetatea Capernaum, care a fost vindecat de Mântuitorul, prin credinţa şi rugăciunile tovarăşilor lui: „Paraliticul (care plătea pentru păcatele lui) nu credea; credeau, însă, cei care îl duceau şi l-au coborât prin acoperişul casei, iar paraliticul s-a bucurat de vindecare datotită lor.“

Mare este puterea dreptei credinţe care vindecă şi sufletul şi trupul credinciosului şi cât de periculoase sunt ereziile pentru mântuirea lui! Pentru apărarea dreptei credinţe a cuvântat şi a scris Sfântul Chiril „Catehezele“ sale şi a explicat-o pe înţelesul tuturor, arătând cât de periculoase pentru mântuire sunt ereziile şi cât de multe victime fac ele în lumea întreagă, sfâşiind sânurile Bisericii Apostolice cu otravă şi uneltiri ce-au ajuns chiar şi-n vârfurile ei.

În acest scop predă Sfântul Chiril în Sfânta Biserică „Simbolul Credinţei“, analizându-l articol cu articol, ca să fie Crezul făcut cunoscut şi pe înţelesul tuturor, căci acestea sunt învăţături absolut necesare pe care oamenii trebuie să le cunoască, spre a şti a se feri de rău.

---

2. Marcu 3,29;

„Mi se pare că este bine ca înainte de a preda Simbolul credinței, să vă vorbesc despre învățăturile absolut necesare... pentru a fi înțelese şi de cei mai puțin dotați la minte dintre voi. Iar cei dotați, cei care au deja cunoştințe de învățătură creştină (şi cunosc deja Simbolul credinței) îşi reîmprospătează memoria cu cele pe care le ştiu de mai înainte.“

Apoi Sfântul Chiril explică succint şi pas cu pas, articolele Crezului pentru cei mai puțin dotați la minte care şi ei trebuie să se ferească de rău şi să se mântuiască, după care trece la cei cunoscători şi le face expozeul pe larg.

Vom spicui acum din învățătura aceasta simplă, pentru cei curați cu inima, a Sfântului Chiril, spre a ne fi de folos şi sufletelor noastre:

I. Despre Dumnezeu (Tatăl)

„Cred întru Unul Dumnezeu, Atotputernicul, Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor.“ *

„Credeți şi-ntr-Unul Dumnezeu Tatăl. Pe primul loc în sufletul vostru trebuie să fie pusă ca temelie dogma despre Dumnezeu. Există numai un singur Dumnezeu, nenăscut, fără de început, neschimbat, nemutat. Nu S-a născut din altul şi nici nu are pe un altul moştenitor al vieții. Nu-Şi are începutul existenței în timp şi nici nu Se sfârşeşte vreodată. Este bun şi drept. Este numai un singur Dumnezeu, făcătorul sufletelor şi trupurilor, căci Unul este Creatorul cerului şi pământului, făcătorul îngerilor şi arhanghelilor. El este Creatorul multora dar, înainte de veci, e Tatăl Unuia Singur, Unul Născut, Fiul Lui, Domnul nostru Iisus Hristos, prin Care a făcut toate (1), cele văzute şi cele nevăzute. /2.

Acest Tată al Domnului nostru Iisus Hristos nu este circumscris în vreun loc, nici nu este mai mic decât cerul. Din contra, cerurile sunt opera degetelor Lui (3) şi ține tot pământul în pumnul Lui (4) El este în toate şi în afară de toate. Să nu socoteşti că soarele este mai luminos

---

* Aici este vorba despre articolele Crezului elaborate în secolul IV, când au fost rostite Catehezele şi nu de forma lor de acum.

1. Ioan 1,3;
2. Coloseni 1,16;
3. Psalmi 8,4;
4. Isaia XL,12;

decât El. Căci Cel Care a făcut mai întâi soarele, trebuie să fie incomparabil cu mult mai mare şi mai luminos. Cunoaşte mai dinainte viitorul şi este mai puternic decât toate. Cunoaşte totul şi face ce vrea. Nu este supus legilor firii, nici devenirii. Este desăvârşit în totul şi posedă în chip egal orice fel de virtute. Nu Se micşorează, nici nu creşte ci este totdeauna la fel. A pregătit osândă pentru păcătoşi şi cunună pentru drepți.“

II. Despre Mântuitorul Hristos

„Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-născut, Carele din Tatăl S-a născut, Dumnezeu adevărat, mai nainte de toți vecii, prin Carele toate s-au făcut“ *
(Articol din „Cateheze“, Sfântului Chiril, anul 350)

„Crede şi în Fiul lui Dumnezeu, unul şi singurul, Domnul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu născut din Dumnezeu, Viață născută din Viață, Lumină născută din Lumină, asemenea în totul cu Cel Care L-a născut. Nu-Şi are existența în timp, ci S-a născut din Tatăl într-un mod mai presus de orice înțelegere şi veşnic mai-nainte de toți vecii. Este Înțelepciunea, Puterea şi Dreptatea lui Dumnezeu. Şade în dreapta Tatălui, înainte de toți vecii. N-a luat tronul în dreapta Tatălui... ci de când exista (şi este născut din veşnicie), are vrednicia împărătească şi stă pe tron împreună cu Tatăl, căci, după cum s-a spus, El este Dumnezeu şi Înțelepciune şi Putere. Împărățeşte împreună cu Tatăl şi este Creatorul tuturor, din pricina Tatălui (cu Care este una şi cu Care a făcut toate). Cunoaşte pe Cel Care L-a născut, după cum este cunoscut şi de Cel Care L-a născut, aşa cum este scris în Sfintele Evanghelii: Căci <<Nimeni nu cunoaşte pe Fiul, afară de Tatăl; nici pe Tatăl nu-L cunoaşte altcineva decât Fiul.>> “/1.

---

* Articol reprodus din **„**Catehezele**“** Sfântului Chiril cu conținutului Crezului de la începutul sec. IV ;
1. Mt. 11,27;

a. Despre naşterea din Fecioară
„S-a întrupat (*) şi S-a făcut om“

„Crede că însuşi Fiul, Unul Născut al lui Dumnezeu, pentru păcatele noastre S-a pogorât din cer pe pământ şi luând natura noastră omenească, cu toate afectele ei, S-a născut din Sfânta Fecioară şi de la Duhul Sfânt. Întruparea nu s-a făcut în chip aparent şi iluzoriu, ci real. S-a întrupat cu adevărat din Fecioară, a fost alăptat cu adevărat de ea, a mâncat cu adevărat ca şi noi şi-a băut întocmai ca noi.

Hristos era şi Om şi Dumnezeu. Era Om căci în ceea ce se vede, a mâncat la fel ca şi noi (căci avea toate afectele trupului ca şi noi), dar era Dumnezeu în ceea ce nu se vedea, căci a hrănit cu cinci pâini cinci mii de bărbați şi a mers pe apă. Ca Om a murit cu adevărat dar ca Dumnezeu a înviat pe cel de patru zile mort**“,** (înviind şi propria Persoană).

b. Despre Cruce
„S-a răstignit...“ *

„Mântuitorul a fost răstignit cu adevărat pentru păcatele noastre... pe Golgota, loc unde acum ne-am adunat pentru Cel Răstignit pe ea. Cu lemnul Sfintei Cruci S-a umplut, în parte, toată lumea. Mântuitorul n-a fost răstignit pentru păcatele Lui, ci ca noi să ne izbăvim de propriile noastre păcate. Ca Om a fost batjocorit atunci de oameni şi a fost pălmuit (1) dar ca Dumnezeu a fost cunoscut de întreaga zidire.

---

* Zicerea „de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara“ a fost adăugată în anul 381, la cel de-al II-lea Sinod.

* Zicerea: „pentru noi în timpul lui Ponțiu Pilat“ a fost adăugată în anul 381, la cel de-al II-lea Sinod.

1. Mt. XXVI,67; Marcu XIV,65; Lc. XXII,63-64; Ioan XVIII,22;

c. Despre îngropare
„(a pătimit)* şi S-a îngropat“

Mântuitorul ca Om, cu-adevărat a pătimit şi-a murit pe Cruce şi tot „Ca Om a fost pus cu-adevărat în mormânt de piatră (1), dar pietrele, din pricina Lui, s-au despicat de frică (2) (Apoi, Iisus) S-a pogorât în cele mai de jos ale pământului, ca să-i răscumpere şi pe cei drepţi, pe cei închişi acolo, de la Adam. Acolo erau David şi Samuil şi toţi profeţii şi însuşi Ioan Botezătorul, care odinioară L-a întrebat (pe Domnul), prin trimişii Săi: <<Tu eşti Cel ce vine, sau pe altul să aşteptăm?>>“ /3.

d. Despre Înviere
„Şi a înviat din morţi a treia zi“ (după Scripturi) *

„Cel Care S-a pogorât în cele mai de jos ale pământului, S-a urcat iar. Iisus cel îngropat a înviat cu adevărat a treia zi. Iona a ieşit din chit după trei zile (1) iar Hristos S-a sculat din pământ tot după trei zile.

Mortul atins de oasele lui Elisei a învat (2) iar Făcătorul oamenilor a-nviat cu mult mai uşor, prin puterea Tatălui. Aşadar Iisus a-nviat cu-adevărat şi, după înviere, S-a arătat iarăşi ucenicilor. Martori ai Învierii Lui sunt cei 12 ucenici (3) care au suferit pentru adevărul Învierii Lui chinuri şi moarte, căci, după Scriptură, „Prin gura a doi-trei martori se va statornici orice cuvânt“ (4) dar pentru învierea lui Hristos mărturisesc doisprezece şi nu doi-trei martori ci doisprezece Apostoli.

---

* A fost adăugată în anul 381, la cel de-al II-lea Sinod.
1. Mt. XXVII,69; Marcu XV,46; Lc. XXIII,53; Ioan XIX,41;
2. Mt. XXVII,51;
3. Mt. 11,3;

* A fost adăugată în anul 381, la cel de-al II-lea Sinod.
1. Ioan 2,1;
2. IV Împăraţi 13,21;
3. Fapte 2,32; 3,15; 4,33;
4. Deuterom: XIX,15; Mt. 18,16;

e. Despre Înălțare
„Şi S-a suit la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui“

„După ce Iisus (Şi-a încheiat misiunea pe pământ) i-a izbăvit pe oameni de păcate (prin Jertfa Lui) S-a înălțat la ceruri, fiind luat de nor.(1) Îngerii stăteau lângă Cel Care Se urca iar Apostolii Îl priveau... în timp ce Domnul S-a înălțat la cer de pe muntele dinspre răsărit al Măslinilor, Tatăl adresându-Se Lui şi spunându-I: <<Şezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăşmaşii tăi aşternut picioarelor tale.>>“ /2.

f. Despre Judecata viitoare
„Şi are să vină cu slavă să judece viii şi morții, a Cărui Împărăție nu va avea sfârşit“.

„Acest Iisus Hristos, Care S-a înălțat, vine iarăşi din cer, nu de pe pământ...(1) Tu nu aştepta pe adevăratul Hristos, pe Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, că are să vină de pe pământ, ci din cer; are să Se arate tuturor mai strălucitor decât fulgerul şi lumina, înconjurat de îngeri, ca să judece viii şi morții şi să împărătească peste o împărăție cerească, veşnică şi fără de sfârşit.“ /2.

III. Despre Sfântul Duh
„Şi întru Unul Sfântul Duh, Mângâietorul, (*) Carele a grăit prin prooroci“

Crede şi în Duhul Sfânt şi să ai despre El aceeaşi credință, pe care-ai primit-o, s-o ai, despre Tatăl şi Fiul. Tu învață că unul este acest Duh Sfânt, neîmpărțit şi atotputernic. Sfântul Duh cunoaşte tainele, cercetează toate adâncurile cerului şi pământului. S-a pogorât peste

---

1. Faptele Apostolilor 1,9;
2. Psalmi CIX,1-2;
1. Mulți antihriști vor veni de pe pământ, spunând că ei sunt Hristosul;
2. Atenție, sunt şi eretici care spun că împărăția lui Hristos are sfârşit.

* Zicerea „Domnul de viață făcătorul, Carele de la Tatăl purcede, Cela ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul, este închinat şi slăvit“, a fost adăugată în anul 381, la cel de-al II-lea Sinod, atunci când s-a definitivat Crezul.

Domnul nostru Iisus Hristos în chip de porumbel. A lucrat în Lege şi Profeţi. Pecetluieşte şi acum sufletul tău în timpul Botezului. Toată firea cea spirituală are nevoie de sfinţirea Sfântului Duh. Dacă cineva va îndrăzni să Îl hulească nu va fi iertat nici în veacul de acum, nici în veacul ce va să fie. /1.

Duhul Sfânt este cinstit cu slava Dumnezeirii, împreună cu Tatăl şi cu Fiul. De El au trebuinţă tronurile, domniile, începătoriile şi stăpâniile. (2) Unul este Dumnezeu Tatăl lui Hristos; Unul este Domnul Iisus Hristos, Fiul Unul-Născut al singurului Dumnezeu. Şi Unul este Duhul cel Sfânt, sfinţitorul şi îndumnezeitorul tuturor, Cel Care a vorbit în Lege şi Profeţi, în Vechiul şi Noul Testament. Avem pentru a dovedi toate acestea şi ca să fie spre mântuirea noastră, dovezile Dumnezeieştilor Scripturi.

IV Despre Biserică,
„Şi-ntr-una sfântă, sobornicească (şi-apostolească) Biserică“ *

„Biserica se numeşte sobornicească, pentru că se întinde peste toată lumea, de la un capăt al pământului şi până la celălalt; pentru că şi învăţătura ei este sobornicească, căci dă toate învăţăturile cele trebuincioase cunoştinţei omului, atât asupra celor văzute şi nevăzute, cât şi asupra celor cereşti şi pământeşti, pentru că supune credinţei în Dumnezeu pe tot neamul omenesc, atât pe conducători, cât şi pe cei conduşi, pe învăţaţi şi pe cei ne-nvăţaţi, pentru că vindecă şi îngrijeşte îndeobşte orişice fel de păcate, săvârşite prin suflet şi trup şi pentru că are în stăpânirea sa tot felul de virtuţi, strânse în fapte, în cuvinte şi în diferite daruri duhovniceşti.

Sfânta Biserică poartă numele acesta pentru că cheamă şi-i strânge la un loc pe toţi oamenii. Dar după ce poporul cel ales a fost lepădat din har din pricina uneltirilor săvârşite împotriva Mântuitorului, Iisus a întemeiat din neamuri o altă Biserică, Sfânta noastră Biserică apostolică a creştinilor, despre care a spus lui Petru: <<Şi pe această piatră voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui.>>/1.

---

1. Mt. 12,31-32; Marcu 3,29; Lc. 12,10;
2. Coloseni 1,16;

* Articol al Crezului, elaborat de Sfinţii Părinţi la Sinodul al II-lea ecumenic.

1. Matei XVI,18

De atunci, Bisericile lui Hristos s-au înmulţit în lume <<Că de la răsăritul soarelui, până la apus, numele Meu s-a slăvit între neamuri.>>(2) Despre această sfântă, sobornicească şi-apostolească Biserică Sfântul Apostol Pavel scrie în Epistola Către Timotei despre: <<casa lui Dumnezeu care este Biserica Dumnezeului celui viu, stâlp şi temelie a adevărului.>> (3) Biserica lui Hristos are putere nemărginită şi prin ea, Dumnezeu a pus la hotar pacea.“

V Despre baia Botezului
(„Mărturisesc un Botez pentru iertarea păcatelor“)*

„Domnul nostru Iisus Hristos a dat baia pocăinţei, ca să ajungem moştenitorii viaţii veşnice, lepădând povara mulţimii păcatelor şi primind prin Sfântul Duh, pecetea Duhului Sfânt.“

Şi exclamă Sfântul cu bucurie, reproducând cuvintele Proorocului Isaia şi-ale psalmistului David, privitoare la Sfântul Botez: „<<Veseliţi-vă, ceruri şi să se bucure pământul!>> (1) din prcina acelora care <<se vor stropi cu isop şi se vor curăţi>> (2) cu isopul cel spiritual, prin puterea Celui Care, în timpul Patimilor, a fost adăpat cu isop şi trestie!(3) Şi puterile cereşti să se bucure! Iar sufletele care au să se unească cu Mirele cel spiritual, să se pregătească! Că iată, <<Vocea celui care strigă în pustie: Gătiţi calea Domnului!>> /4.

Sfântul Botez este alegerea Duhului, Care cercetează totul (5), alegere făcută pe temeiul credinţei...

Curăţaţi vasele sufletului, prin (Taina Botezului) şi credinţă nefăţarnică, pentru primirea Sfântului Duh! Începeţi să spălaţi vestmintele voastre, prin pocăinţă, pentru ca să fiţi găsiţi curaţi, când veţi fi chemaţi în cămara Mirelui!.. Duhul cel Sfânt (prin Botez) are să

---

2. Maleahi 1,11;
3. I Tim. III,15;

* Despre Taina Botezului învaţă şi Sfântul Chiril în Cateheza din 350, dar acest Articol al Crezului, a fost elaborat de Sfinţii Părinţi la Sinodul al II-lea ecumenic în anul 381 unde la elaborarea ultimilor cinci articole a participat şi Sfântul Chiril..

1. Isaia XLIX,13;
2. Psalmul 50;
3. Mt. XXVII,48; Marcu XV,36; Luca XXIII,36; Ioan XIX,29;
4. Isaia XL,3; Mt. III,3;
5. I Cor. II,10;

pecetluiască sufletele voastre şi veţi fi înrolaţi în armata marelui Împărat. Fiţi pregătiţi şi îmbrăcaţi-vă cu haina curată a evlaviei sufletului. Şi nu vă uitaţi că apa Botezului este o apă obişnuită, ci uitaţi-vă la harul duhovnicesc, dat împreună cu apa. Şi apa obişniută, dacă primeşte invocarea Duhului Sfânt, şi a lui Hristos şi-a Tatălui, capătă putere de sfinţire."

Mântuitorul, prin Botez, pregăteşte căile Domnului şi intrarea omului în Împărăţie „Apa curăţeşte trupul iar Duhul pecetluieşte sufletul, ca să ne apropiem de Dumnezeu... Domnul Iisus Hristos, Care are stăpânire peste această Sfântă Taină, spune: <<Dacă cineva nu se va naşte de sus, din apă şi din Duh, nu poate să intre în Împărăţia lui Dumnezeu.>>" /6.

VI Despre învierea trupului (morţilor) şi viaţa cea veşnică („Aştept învierea morţilor şi viaţa veacului ce va să vie") *

„Ai grijă, creştine, de trupul acesta şi cunoaşte că vei învia din morţi, spre a fi judecat, împreună cu acest corp... Oare Cel Care învie în fiecare an bobul de grâu, semănat pentru noi, bob care a murit, oare ne va învia şi pe noi, cei pentru care şi El a înviat? (1) Vezi că şi pomii au fost timp de câteva luni neroditori şi fără frunze, dar toţi, după trecerea iernii înviază din nou, ca din morţi. Oare noi vom învia cu atât mai mult şi mai uşor? Toiagul lui Moisi, prin voinţa lui Dumnezeu, s-a prefăcut în şarpe, într-o natură cu totul străină lui. Iar omul, care a căzut în moarte, nu se va întoarce iarăşi în ceea ce a fost?

Trupurile noastre înviază. Martor este Isaia, care spune: <<Vor învia morţii şi se vor scula cei din mormânturi.>> (2) <<Şi mulţi cei care dormeau în ţărâna pământului vor învia, unii spre viaţa veşnică iar alţii spre ruşinea veşnică..>> (3) Înverea este comună tuturor oamenilor, dar nu la fel pentru toţi. Toţi vor primi trupuri veşnice, dar nu toţi la fel: drepţii, ca să dănţuiască împreună cu îngerii, trăind în veci, iar păcătoşii ca să sufere în veci muncile păcatelor."

---

6. Ioan III,3-5;

* Zicere statornicită la cel de-al II-lea Sinod ecumenic.

1. I Cor. 15,37-38;
2. Isaia XXVI,19;
3. Daniil 12,2;

Sfântul Chiril, patriarhul Alexandriei, luptător contra ereziilor şi sprijinitor al dreptei credinţe la cel de-al treilea Sinod Ecumenic de la Efes*

Sfântul Chiril s-a născut în Alexandria, şi a trăit în zilele domniei binecredinciosului împărat Teodosie cel Mic (403-450). Fiind nepotul lui Teofit, patriarhul Alexandriei, la-mplinirea vremii, Sfântul i-a urmat acestuia în scaunul patriarhal. Studiase cărţile bisericeşti, greceşti şi latineşti şi era iscusit în filozofie.

Sfântul Chiril al Alexandriei a participat la cel de-al treilea Sinod Ecumenic de la Efes (431) unde a condamnat învăţăturile eretice ale lui Nestorie cel care, înţelegând greşit Taina Întrupării lui Dumnezeu, o necinstea şi o defăima pe Maica Domnului.

Şi producând Nestorie vrajbă şi sminteală în rândul clericilor şi-al credincioşilor, şi nevrând ereticul să-şi cunoască şi să-şi recunoască rătăcirea lui, împăratul Teodosie a hotărât adunarea celui de-al treilea Sinod ecumenic pentru condamnarea ereziei nestoriene şi acesta a avut loc la Efes.

Sfântul Chiril, împreună cu-ntreg Sinodul celor peste 200 de episcopi, adunaţi la Efes, au statornicit contra lui Nestorie dreapta învăţătură arătată în primele două Sinoade precum că Domnul nostru Iisus Hristos este nu numai „Om adevărat“ dar şi Fiu al lui Dumnezeu, deopotrivă cu Tatăl, „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut şi nu făcut, Carele din Tatăl S-a născut“ Şi Sfântul Chiril combate şi teoria nestoriană, arătând că Preacurata Fecioara Maria, care L-a născut, nu este numai o simplă Născătoare de om, aşa cum învăţa Nestorie, ci Născătoare de Dumnezeu, pentru faptul că a primit să dea trup de om chiar Fiului lui Dumnezeu cel veşnic şi Care a venit pe pământ, ca să mântuască lumea. Fecioara Maria trebuie cinstită ca atare pentru că ea este Născătoarea Trupului lui Dumnezeu, şi nu a trupului unui om obişnuit, Născătoarea lui Dumnezeu Cel Întrupat.

Atât la Sinod, cât şi prin cărţile pe care le-a scris, Sfântul Chiril, patriarhul Alexandriei, a apărat dreapta credinţă şi s-a mutat la Domnul în anul 444. Prăznuirea lui se face pe 18 ianuarie.*

---

* Din Proloagele pe luna ianuarie;

* Idem.

Despre istoricul şi necesitatea întocmirii Simbolului Credinței (Cel de-al II-lea Sinod Ecumenic de la Constantinopol-381) *

A mărturisi credința în Treimea cea de-o ființă şi nedespărțită este dogma de neclintit a Ortodoxiei, care-şi trage esența din Sfânta Evanghelie şi Sfânta Tradiție. A mărturisi credința în Treime înseamnă şi a crede şi a învăța ceea ce Sfinții Apostoli şi Sfinții Părinți au teologhisit şi-au predicat şi au învățat în operele lor, sub inspirație divină, pentru ca noi, ucenicii şi urmaşii lor, să ne învrednicim de mântuirea cea sufletească şi să ne bucurăm de toate darurile sfințitoare ale Sfintei Biserici Ortodoxe.

Începând cu secolul al IV-lea, în sânul Bisericii apar frământări, care duc la neînțelegeri şi, în cele din urmă, la apariția unor grupări şi curente creştine inițial schismatice şi apoi eretice, precum: arianismul, macedonianismul, apolinarismul, nestorianismul etc. În această atmosferă de amenințare a ruperii vieții bisericeşti, Sfinții Părinți depun eforturi mari, lămurind prin scrieri şi prin întreaga lor slujire, îndatorirea tuturor creştinilor de a se afla mereu sub razele ocrotitoare ale rugăciunii Domnului nostru Iisus Hristos <<ca toți să fie una>> /1.

Căutând să aducă la împlinire testamentul sfânt al unității în credință şi trăire creştină, conducătorii Bisericii au hotărât ținerea unor Sinoade ecumenice. Privind cu atenție scopul ținerii acestor Sinoade ecumenice, constatăm că preocuparea centrală a lor <<a fost unitatea de credință, de doctrină şi de disciplină în tot cursul Bisericii. Această unitate, ce se manifestă prin mărturisirea aceloraşi adevăruri dumnezeieşti, propovăduite de Iisus şi rânduite de Sfinții Apostoli, era garanția unității în mers a înseşi vieții creştine.>> /2

După ce Biserica una, sfântă, sobornicească şi apostolească, (în lupta contra ereziei lui Arie) a formulat la Sinodul I de la Niceea (325)

---

* Preafericitul Teoctist, Patriarh B.O.R.: „Slujind Altarul străbun“, vol. I Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R. Bucureşti, 1992; Despre erezii, Sinoadele Ecumenice I şi II şi necesitarea întocmirii Crezului, din ciclul de cuvântări rostite: „În apărarea unității Bisericii şi a legii strămoşeşti“, Cuvântarea: „Lucrarea călăuzitoare a Duhului Sfânt“

1. Ioan 17,21;

2. Pr. Prof. Ioan G. Coman: „Sinoadele ecumenice şi importanța lor pentru viața Bisericii“, în rev. „Studii teologice“, XIV 1962, nr. 3, p. 298;

primele şapte Articole ale Simbolului de Credinţă, care fixează dreapta învăţătură despre lucrarea creatoare şi proniatoare a Tatălui ceresc şi despre lucrarea mântuitoare, adusă lumii, din nemărginita dragoste a Tatălui, de către Domnul nostru Iisus Hristos, a apărut o nouă erezie, (cea a macedonienilor), care puneau în discuţie Dumnezeirea Sfântului Duh, egalitatea şi consubstanţialitatea Lui cu Tatăl şi cu Fiul. Cei care puneau în discuţie aceste învăţături, adeverite de Sfânta Scriptură, tălmăcite în scrierile Sfinţilor Părinţi şi mărturisite de Sfânta Tradiţie, precum şi de întreaga practică bisericească s-au numit **pnevmatomahi, adică luptători împotriva Duhului Sfânt** şi **macedonieni**, după numele **căpeteniei lor, Macedoniu**, care păstorise Biserica din Constantinopol în două rânduri (342-346 şi 351-360) şi **maratonieni de la Maratoniu**, care, după mărturisirea istoricului Socrate, a fost adevăratul întemeietor al ereziei pnevmatomahilor. /3.

După cum este binecunoscută, erezia pnevmatomahă este o continuare a celei ariene. Sfântul Atanasie cel Mare (+373) relatează în prima dintre Scrisorile sale către Serapion de Thmuis, că acesta îl înştiinţase de: <<unii care au părăsit pe arieni (căci arianismul s-a scindat la un moment dat în două fracţiuni: arienii propriuzişi, care negau Dumnezeirea Fiului şi pnevmatomahii, cei care negau Dumnezeirea Duhului Sfânt), din cauza blasfemiei adusă contra Fiului lui Dumnezeu (ei au acceptat Dumnezeirea lui Iisus dar nu şi pe cea a Duhului Sfânt) însă au început să înveţe greşit contra Sfântului Duh, spunând că El este nu numai o creatură, ci şi unul dintre spirtele slujitoare şi se deosebeşte de înger numai prin grad. Nu putem decât să ne mirăm de nesocotinţa lor, deoarece ei, care nu vor ca Fiul lui Dumnezeu să fie o creatură, şi în aceasta gândesc bine, au suportat să audă că Duhul este creatură.“ /4.

Marele apărător al Ortodoxiei, Sfântul Atanasie cel Mare, de la care avem şi primul Tratat teologic despre Sfântul Duh, sesiza legătura strânsă dintre învăţătura despre Persoana şi opera răscumpărătoare şi mântuitoare a Domnului nostru Iisus Hristos şi lucrarea Sfântului Duh în Biserică şi în lume: În acest sens el spunea: <<Într-adevăr, dacă aceştia gândesc greşit, despre Sfântul Duh, nu pot gândi corect şi despre Duhul, Care de la Tatăl purcede şi, fiind propriu Fiului, Se dă prin

---

3. Socrate: „Istoria Bisericească“, II 45, P.G. LXVII, 360 A;
4. Sfântul Atanasie cel Mare: Epistola I către Serapion PG XXVI, 532;

Acesta Apostolilor şi tuturor celor ce cred în El.>>/5.

Această expunere atât de limpede apare în toată lumina ei şi în timpul nostru, fiind de cea mai mare actualitate şi importanţă pentru mişcarea ecumenică. Unitatea mărturisirii de credinţă este o condiţie indispensabilă a unităţii bisericeşti, care se realizează deplin şi eficient atunci când toţi se împărtăşesc „dintr-o Pâine şi dintr-un Potir".(6) Sfânta Euharistie este expresia reală şi dinamică a unităţii bisericeşti prin mărturisirea de credinţă, care cuprinde toate adevărurile dumnezeieşti, formulate, propovăduite de către Biserica dreptmăritoare.

Sinodul al II-lea ecumenic şi-a deschis lucrările pe la-nceputul lunii mai 381 şi este cunoscut în Istoria Bisericii creştine ca deosebit de important, pentru faptul că, prin formularea ultimilor cinci Articole ale Crezului, a pus în lumină valoarea unităţii mărturisirii de credinţă, de a cărei integritate depinde lucrarea Sfântului Duh în viaţa Bisericii, în viaţa credincioşilor şi în lume.

De asemenea Sfinţii Părinţi de la Sinodul II Ecumenic au introdus cinci <<adausuri, împliniri sau îndreptări>> în textul Simbolului constantinopolitan <<pentru că ele lămuresc, lărgesc şi întregesc sensul textului Simbolului niceean, fără să modifice în genere conţinutul lui.>>

Acestea sunt:

1. <<Făcătorul cerului şi al pământului>>;

2. <<Mai înainte de toţi vecii>>;

3. <<A coborât din cer şi de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara.>>;

4. <<S-a răstignit pentru noi în timpul lui Ponţiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat.>>;

5. <<Şade de-a dreapta Tatălui>> şi <<a Cărui împărăţie nu va avea sfârşit.>>/7.

Deşi personală, lucrarea Sfântului Duh în Biserică, în viaţa credincioşilor şi în lume, devine o lucrare „de viaţă făcătoare" pentru că se săvârşeşte treimic, adică în numele şi prin puterea Sfintei Treimi.

Duhul Sfânt e -Domnul de viaţă făcătorul- ce purcede (8)

---

5. Ibidem.
6. Liturghier Bucureşti, 1974;
7. Pr. Ion Rămureanu;
8. Ioan 15,26;

de la Tatăl ; Duhul Adevărului, despre Care Mântuitorul spunea că <<nu va vorbi de la Sine>>, ci <<Mă va slăvi, pentru că din al Meu va lua şi vă va vesti.>> (9), împlineşte prin lucrarea Sa voinţa mântuitoare a Tatălui, realizată obiectiv prin întruparea, jertfa, învierea, înălţarea şi şederea Fiului de-a dreapta Tatălui. În acest sens, lucrarea Sfântului Duh este lucrare a Sfintei Treimi: <<Toate câte are Tatăl, ale Mele sunt, de aceea am zis că din al Meu va lua şi vă va vesti vouă.>> /10.

Şi teologhisind aceste adevăruri scripturistice, participanţii la Sinodul II Ecumenic de la Constantinopol (381) vor spune că, pentru lucrarea săvârşită, Sfântul Duh <<împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit>>.

Voind să precizeze, deopotrivă, caracterul de Persoană a Duhului Sfânt, de Persoană a Sfintei Treimi, deofiinţimea şi consubstanţialitatea Lui cu Tatăl şi cu Fiul, sinodalii, care aveau în unanimitate convingerea şi conştiinţa că această învăţătură este <<după rânduala Apostolilor>>(11) aşează în **„Simbolul Credinţei“** şi formula că Duhul Sfânt este <<Acela Care a grăit prin prooroci>>, evidenţiind, prin aceasta, lucrarea Mângâietorului în epoca veterotestamentară.

Trăsătura caracteristică şi pilduitoare pentru lucrarea şi slujirea creştină contemporană a Sinodului II Ecumenic (381) o constituie **unitatea de credinţă, de învăţătură şi de disciplină** Această unitate este concepută ca autenticitate a credinţei, învăţăturii şi disciplinei autenticitate pe care Sfinţii Părinţi de la cel de-al II-lea Sinod Ecumenic o pun în lumină, raportând-o la **învăţătura evanghelică, rânduiala apostolică şi la credinţa statornicită de către Sinodul I Ecumenic.**

La 28 februarie 380, Împăratul Teodosie cel Mare, promulgând un edict în favoarea Ortodoxiei niceene, scria: <<Să credem după rânduiala apostolică şi învţătura evanghelică, într-o singură Dumnezeire, a Tatălui, şi a Fiului şi a Sfântului Duh, de aceeaşi mărire, în Sfânta Treime.>> (12) Iar în scrisoarea de mulţumire a sinodalilor către Teodosie se spunea: <<În timpul în care ne-am întrunit la Constantinopol, potrivit scrisorilor măriei voastre, mai întâi am reînnoit armonia dintre noi, apoi am stabilit Articole scurte, confirmând credinţa

---

9. Ioan 16,13-14;
10. Ioan 16,15;
11. Teodoret: „Istoria bisericească“ P.G. LXXXII
12. Pr. Prof. Ioan Rămureanu;

Părinților de la Niceea şi anatematizând ereziile ivite contra ei, iar pe lângă aceasta, am stabilit şi canoane speciale, pentru bunul mers al Bisericilor.>>/13.

Definițiile dogmatice ale Sinodului II ecumenic au fost autentic interpretate şi unanim receptate şi de către Sinodul IV ecumenic de la Calcedon (451), Sfinții Părinți de la acest Sinod, în şedințele a II-a şi a V-a, arătau importanța Simbolului Credinței niceo-constantinopolitan, afirmând:

<<Simbolul înțelept şi mântuitor al harului Dumnezeiesc, care învață desăvârşit despre Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh şi arată întruparea Domnului celor ce o primesc cu credință...

Credința celor 318 Părinți (de la Niceea) rămâne neatinsă. Iar față de (ereticii) cei ce se luptă cu Sfântul Duh (în Sinodul II de la Constantinopol) predată mai târziu de cei 150 de Sfinți Părinți, adunați în capitală, învățătură pe care aceia au făcut-o cunoscută tuturor, nu ca şi când ar fi introdus ceva ce lipsea, ci arătând cu mărturii scripturistice, ideea lor despre Sfântul Duh, contra celor ce au încercat să îi nege stăpânirea.>>/14.

Căutările, pe care în anumite epoci le-au manifestat unii creştini dornici de a redescoperi şi trăi credința primară, găsesc în învățătura formulată şi hotărârile luate în Sinodul II ecumenic un răspuns nu numai mulțumitor, ci pilduitor şi constrângător din punct de vedere moral. (Căci pentru continuitatea credinței, învățătura apostolică este reluată permanent iar reînnoirea înseamnă menținerea adevărurilor evanghelice, rânduite de Sfinții Apostoli şi statornicirea lor în Articolele Crezului de către Sinoadele Ecumenice niceo-constantinopolitane)

Toate acestea, însă, nu se pot realiza decât prin Biserica cea <<una sfântă, sobornicească şi apostolească>>, în care Botezul şi odată cu el toate Sfintele Taine sunt vii mărturii ale prezenței şi lucrării Sfântului Duh în Biserică, în viața credincioşilor şi în lume, prin toate harurile şi darurile Sale asupra tuturor celor ce păstrează şi mărturisesc dreapta credință.

Sinodul II ecumenic, atât prin formulările adevărurilor de credință, cât şi prin canoanele sale, normele disciplinare promulgate pun în lumină caracterul unificator al lucrării Sfântului Duh. Fiind de o

13. Ibidem.
14. Ibidem.

ființă cu Tatăl şi cu Fiul, fiind Acela „**Care a grăit prin prooroci“** şi Care S-a pogorât la Rusalii, Duhul Adevărului, prin Taina Botezului, ne uneşte cu Iisus Hristos, făcându-ne fiii Acestuia, şi ne uneşte cu toți oamenii: <<Pentru că într-un Duh ne-am botezat noi toți, ca să fim un singur trup, fie iudei, fie elini, fie robi, fie liberi, şi toți la un Duh ne-am adăpat.>>/15.

Lucrarea unificatoare a Sfântului Duh nu desființează personalitatea religioasă a omului, ci o desăvârşeşte, integrând-o comunității, Trupului tainic al Domnului, care este Biserica.

În lista sinodală siriacă, aflăm că la Sinodul II ecumenic de la Constantinopol a participat şi un arhiepiscop, reprezentant al meleagurilor noastre, Gerontiul sau Terentius de Tomis (Constanța) numit şi Terennius, care iscălea (la lucrările sinodale) înaintea lui Martirie de Marcianopol. (16) Chipul acestui sfânt arhipăstor ne apare aureolat de dragostea, pe care o arată păstrării dreptei mărturisiri de credință şi de grija părintească, arătată păstoriților săi.

Aflându-se la Heracleea, împăratul Teodosie publică la 30 iulie 381, o lege prin care propune arienilor să retrocedeze ortodocşilor bisericile, pe care le ocupaseră. Istoricul Sozomen ne relatează că împăratul Teodosie a indicat pentru fiecare dioceză sau provincie, nominal, pe episcopii ortodocşi care să vegheze la păstrarea dreptei credințe şi la aducerea la îndeplinire a hotărârilor Sinodului II ecumenic. <<Episcopii din Tracia sau Sciția (e vorba de Scythia Minor, sau Dacia Pontică) trebuie să păstreze comuniunea credinței cu episcopii Terentius de Tomis şi Martyrius de Marcianopol.>> /17.

Urmaş al episcopului Bretanio sau Vetranion <<bărbat de un merit deosebit şi care îşi câştigase mare renume, prin curățenia moravurilor sale>>, cel care apărase Ortodoxia niceeană şi făcuse <<zadarnice încercările lui Valens>> (18), episcopul Gherontie (Terentius de Tomis) <<era o autoritate în materie de credință şi de învățătură Ortodoxă.>> /19.

---

15. I Cor. 12,13;
16. Sozomen: „Istoria bisericească“, VII, 9, P.G. LXVII;
17. Ibidem.
18. Ibidem.
19. „De la Dunăre, la mare. Mărturii istorice şi monumente de artă creştină“, Ed. Arhiepiscopiei Tomisului, Galați 1977;

<<Ţinând adevărul în iubire>> (20), dreptmăritorii creştini de pe pământul românesc au păstrat dreapta credinţă, şi-au împodobit Biserica strămoşească, devenind mădulare viguroase ale Bisericii Ortodoxe străbune.“ *

MĂRTURISIRE DE CREDINŢĂ

Versuri Micu Serafim)

I

„Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atotţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor.“

CRED

Credința mea cea pentru Domnul
e ca un arbore rotat,
Ce-adăpostește bucuria
sub crengile-adeveritoare;
E nestemata cea mai sfântă,
pe care sufletul curat,
Cu mâini de pace o așează
în Sala Tronului cea mare.*

Credința, harică podoabă,
din inimă a odrăslit,
Şi se întoarce la Stăpânul,
slăvindu-L şi lucrându-I via;
Nădejdea a crescut copila,
care ar face fericit,
Tot pomul vieții dinlăuntru,
care şi-arată bucuria.

---

20. Efeseni 4,15;

* Prelegere ținută cu prilejul comemorării Sinodului II ecumenic, la conferința preoțească din luna mai 1987.

* Sufletele oamenilor vor fi aduse de către îngeri, la împlinirea vremii, în fața Tronului lui Dumnezeu pentru a da socoteală despre ce-au făcut cu talantul mântuirii şi cu timpul acordat pentru folosirea lui spre a dobândi mântuirea şi viața cea veşnică întru Împărăție. Pentru fiecare privire, gând, vorbă, intenție sau gest vom da socoteală şi vom plăti.

Te uiți în urmă cu iubire.
Puterea lucrului zidit
Rămâne pentru veşnicie
ca o avere necreată.
Moşteni ne face Mâna Sfântă;
ce-am strâns în cer e ce-am iubit
Ecou al milei şi-al dreptății
e haina inimii curată.

Ne-adăpostim sub Pomul Vieții,
din rodul Lui ne vom hrăni
Sub cerurile viitoare
ce ne vor cerne ca o sită.
Cu trup nestricăcios şi tânăr,
sub Crucea Ta va înflori
Credința-n Soarele Iubirii
şi... Înviere infinită.*

LA FACEREA LUMII

În haos fără de sfârşit
nici timpul nu-şi aflase locul,
Doar bezna se zbătea-n neant,
trezindu-se-n hotar ce moare.
Eternitatea fără lut
uitase să-şi comprime focul.
Era pe când nu s-a mai spus,
când Domnul a-nceput lucrare.

Şi a suflat Stăpânul Duh
în bezna fără de hotare

---

* Hristos ne-arată calea adevărului şi ne face accesibilă nemurirea, viața cea veşnică întru Împărăția lui Dumnezeu. Prin Jertfa sa vor beneficia toți oamenii de posibilitatea mântuirii şi numai cine nu va voi şi va alege altă cale, nu se va putea mântui. Înaintea lui Dumnezeu toți oamenii sunt egali şi au aceleaşi şanse, depinde numai de fiecare dintre noi cum vom lupta pentru-a ajunge înapoi la Dumnezeu, ziditorul nostru care ne-a avut în plan spre a ne salva încă înainte de-a ne concepe.

Şi cerul a făcut sublim
şi ridicat deasupra-n spaţii.
Apoi, cu braţul suflecat,
a tot privit lucrarea mare
Şi-ntr-o clipită a zidit
pământ, sub cer cu constelaţii.*

Dar gol era pământul sterp
şi întuneric peste locuri.
Doar Duhul se plimba pe el,
când Domnul Îşi privea zidirea.
Şi Pasul Sfânt Se adâncea,
în ape cu albastre focuri
Şi marea tainică privea
cum Domnul i-aducea Iubirea.

Să fie bine pe pământ
şi-n zarea lui lumină mare!
Să fie soare şi natura
să înflorească fericită.
Aşa a vrut Stăpânul vieţii,
Iubirea fără de hotare
Şi zorii zilei coborâră
cu şoapta bine potrivită.

---

* „La început a făcut Dumnezeu cerul şi pământul. Şi pământul era netocmit şi gol. Întuneric era deasupra adâncului şi Duhul lui Dumnezeu Se purta pe deasupra apelor. Şi a zis Dumnezeu: Să fie lumină! Şi a fost lumină.“ (Facere 1,1-3) În „Cartea Facerii“ ni se-arată cum Dumnezeu a făcut lumea cea văzută şi cea nevăzută în numai şase zile, într-o înşiruire ordonată. Despre acest lucru Sfântul Grigorie Teologul în „Omilia 44“, scrie aşa: „Zilelor (facerii) li se adaugă o anume întâietate, doime, treime, şi tot aşa, până la a şaptea zi de odihnă de la lucru, împărţindu-se prin aceste zile toată zidirea, tocmită cu rânduială de legi negrăite, dar nu alcătuită într-o clipă, de către Cuvântul cel Atotputernic, pentru care a gândi ori a grăi înseamnă totodată a săvârşi fapta. Faptul că omul s-a ivit ultimul în lume, cinstit cu lucrarea mâinii şi cu chipul lui Dumnezeu, nu este câtuşi de puţin neaşteptat, căci pentru el, ca pentru un împărat, trebuia pregătit sălaşul împărătesc, şi numai atunci avea să fie adus în el împăratul, însoţit de toate făpturile.“

Şi ape, strânse pe sub cer,
se adunaseră-ntr-o parte,
Lăsând pământul dezvelit
şi ape adunate-n ochiuri.
Căldura cerului Şi-a dat
Puterea, braţ fără de moarte,
Şi lutul gol a înviat
cu flori în fericite jocuri.

Şi a fost bine pe pământ,
luminători de foc pe ceruri
Şi sori scânteietori de pace
şi stele, răsucite gânduri.
Cuvântul Domnului a pus
hotar de viaţă peste geruri;
S-au răspândit cu duh de viaţă
vieţuitoare-n patru vânturi.

Şi păsări au zburat în aer,
ţâşnind din apele curate
Şi vietăţi au prins să umble
cu toate de-au umplut pământul
Şi vânturi calde, despletite,
purtau seminţele pe spate;
Păduri se înălţau, la oaste,
sădite numai cu cuvântul.

El, Domnul, cu puterea toată
a ridicat toată zidirea.
Apoi, S-a odihnit cu palma
în lutul moale rezemată.*
Era lumină pe deasupra,
arzând şi înviind iubirea

---

* În înţelepciunea Sa dumnezeiască, Bunul Dumnezeu a creat trei feluri de fiinţe, care populează lumea nevăzută şi cea văzută: mai întâi îngerii, apoi vieţuitoarele cele necuvântătoare, care să umple pământul şi-apoi, omul cel zidit după chipul şi-asemănarea lui Dumnezeu.

Şi fericit zâmbea Stăpânul,
simţindu-Şi mâna sărutată. 1.03.2005

II

„Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut.“

FIUL LUI DUMNEZEU

O, Doamne, mai presus de fire,
veneai cu Duhul pe pământ
Şi Te-ntrupai într-o Fecioară;
lumina Ta era Cuvântul.
Te-ai coborât în haina cărnii,
acoperit cu Duh de Sfânt.
Născut în pace şi iubire,
ai binecuvântat pământul.

Crescut în pântec de fecioară,
veneai prin vreme, ca prin zid,
Cu trup duhovnicesc şi tânăr
de Prunc pe Care L-am iubit.
Cu steaua Ta deasupra lumii,
fereşti în pântec se deschid
Şi Maica Ta primea în braţe:
Proorocie, Duh şi Mit.

Cu trup duhovnicesc şi tânăr,
apoi, din morţi ai înviat
Şi ai ţâşnit din timp, afară,
prin lespezi grele de mormânt
Şi carnea Ta, desferecată,
cu Duh de foc S-a întrupat,
Lăsând să treacă, înspre ziuă,
Luminătorul Tău Cuvânt.

Şi Duhul viu cuprinse totul
şi pacea drept s-a ridicat;
Trecând prin uşile-ncuiate,
împărăţeai fără sfârşit.
Erai frumos, ca o nădejde,
cu rana-n coastă luminat
Şi ne lăsai eternitatea;
Porunca de-a ne fi iubit. 13.03.1999

III

„Care pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara, şi S-a făcut om.“

IISUS OM ŞI DUMNEZEU

Iisus S-a zămislit cu Duhul
în trupul, leagăn de Fecioară,
Şi-n peştera cea pământească,
a fost şi Om şi Dumnezeu.
Crescu apoi smerit şi harnic,
în cuib de om, într-o căscioară,
Şi-apoi, minuni voi să facă,
fiind Păstor şi-Arhiereu.

Şi oamenii simţeau puterea;
veneau cu sutele, să vadă,
Cum orbii căpătau lumina
şi cum cei trişti se vindecau.
Rămaşi în drum, în pragul serii,
flămânzii nu-ncetau să scadă
Şi Fiul Omului îi simte,
pe pietre cum înfometau.

Atunci, în inima Lui mare,
o milă omenească vine
Şi vrea să ospăteze iute,
un râu de oameni curgător.

Şi mâinile străluminate,
de harul Duhului din vine,
Au înmulțit puțina hrană,
ca să-L urmeze pe Păstor.

Liturghisind cuvântul Legii,
Iisus presimte cum lucrează
Temuta moarte, de departe
şi-şi rupe coasa într-un Sfânt.
Cu spiritul furat de zile,
în laţul ei cădea-va Lazăr
Şi trupul lui, vârât în stâncă,
se vrea o palmă de pământ.

Dar ochii Domnului vor plânge
cu lacrimi omeneşti pieirea;
Un munte de eternitate
cu suflet sfâşiat şi blând.
Apoi, rugându-Se, El cheamă
deasupra Lui Dumnezeirea
Şi-ntoarce sufletul lui Lazăr,
pornit spre Luminatul Gând.

Iisus priveşte-n zare umbra,
ce-şi doarme „somnul“ sub o piatră
Şi Glasul Sfânt înaintează
în miezul stâncii, ca un pod.
Dar moartea îl aruncă-afară
din ţestul muncilor, pe vatră
Spre Domnul, Ce-Şi întinde braţul,
să strângă preţiosul rod.

Şi câtă teamă va culege
Iisus la jertfa Lui de seară,
Când, în genunchi, la cer, Se roagă,
cu frica marelui răspuns,

Şi câtă jale omenească
mai vrea, cu degete de ceară,
Să Îl despartă de lucrarea
Divină, Care L-a pătruns.

Dar Omul va fi-nvins de Duhul
Dumnezeiesc, Care-L hrăneşte
Şi, gata pentru mântuire,
Iisus porneşte ceasul sfânt.
Păcatul, răstignit pe Cruce,
de-atâtea veacuri Îl răneşte
Şi-n fiecare Liturghie,
El Se apleacă spre pământ. 22. 10. 1998

IV

„Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponțiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat."

SĂPTĂMÂNA PATIMILOR

E Săptămâna Pătimirii
şi-n fiecare seară, Denii.
Cum S-a jertfit Hristos pe Cruce,
Litaniile spun pioase.
Şi suferința Lui revine,
să mântuiască prin milenii.
Cuvântul Lui coboară seara,
să ne-ntâlnească, pe la case.

Noi, martorii cerniți, străbatem
cu Duhul Lui prin timp şi spații,
La judecata fără vină,
şi-apoi, la acceptarea morții.
Durerea Lui nemărginită
e pătimirea unei nații.
Plâng neamurile, stând sub Cruce,
Jertfirea şi-mplinirea sorții.

Fără de Carnea Răstignirii
departe-i mântuirea noastră,
Căci, zvârcolindu-se ca şerpii,
în Stix s-ar fi jertfit zidirea.
Şi-un vis uitat ar fi Edenul,
cu scânteierea lui albastră;
Uitată ar fi fost cărarea,
de nu ne-ar fi iertat Iubirea.

Purtată-n slăvi de-albaştri îngeri,
Măicuța noastră Preacurată
Coboară dreaptă colo-n strană,
cu glasul ei de-ngropăciune
Şi cântă-n cor cu Heruvimii
Prohodul morții înc-o dată,
Cu gândul sfânt la Înviere
şi mântuirea prin minune.

Apoi, alături de creştinii,
îndurerați şi strânşi la Domnul,
Ea-I poartă trupul drept, pe brațe,
şi–L duce-n aşternut de pietre;
Şi glasul firii înălțate,
psalmodiind Trisaghionul,
Venind din erele primare,
Îl prohodeşte pe la vetre.

„O, mergi la cer şi Te aşează
la dreapta Tatălui din Slavă.
Salvează mântuirea noastră!
Zideşte-ne, încă o dată!
Şi vindecă cu Duhul Vieții
iubirea tristă şi bolnavă,
Ce ne-a vârât în piept o piatră,
în loc de inimă curată.

Lumina Ta, cu-ncetul, creşte
şi lacrimile sunt stăpâne
Şi păsările-n jos de ape,
repetă numele Tău dulce.
Tu, Cel Nemuritor, salvează
din carnea asta ce rămâne
Şi pacea Ta biruitoare,
în pieptul nostru să se culce.

Acolo unde eşti Tu, Doamne,
e pace şi iubire sfântă.
Lumina Ta se adânceşte,
trecând peste păduri şi grâne.
Şi păsările peste ape,
cu Heruvimii-n cer, cuvântă.
Iisuse Salvator, ne iartă*
şi ne răpeşte-n cer, Stăpâne! 1.03.1999

V

„Şi a înviat a treia zi după Scripturi."

ÎNVIEREA *

„Fiul omului va fi dat în mâinile oamenilor şi-L vor omorî, dar a treia zi va învia"

(Mt. 17,22-23)

E noapte pe Golgota.
Iosif, pios pogoară,
Cu pânza de pe Cruce
pe Domnul adormit.

---

* „Religia creştină este împlinirea făgăduinţei lui Dumnezeu de a trimite lumii pe răscumpărătorul aşteptat de patriarhi şi de poporul ales. Domnul nostru Iisus Hristos este acel Răscumpărător. El a arătat oamenilor cu cuvântul şi cu fapta, calea ce duce la mântuire şi fericire şi a pecetluit învăţătura Sa prin moartea pe Cruce, prin care a nimicit păcatul cel strămoşesc şi l-a împăcat pe om cu Dumnezeu." (Mitropolitul Irineu Mihălcescu: „Dogmele Bisericii Creştine Ortodoxe", Ed. Bisericii Ortodoxe din Moldova, 1995)

* Fragment din poemul „Iisus, Lumina Lumii", de Prof. Micu Serafim: „Epopeea Hristică", vol 3, Buc. 2003;

Şi-L duce pe o piatră,
la lumâri de ceară,
Să-I ungă trupul rană,
bătut şi chinuit.

L-au înfăşat în giulgiuri
ascuns, pe neştiute
Şi trupul cu arome
şi lacrimi e scăldat.
Se pregătea mormântul,
la ceas târziu din noapte.
Din cer, cădeau toţi aştrii,
pe locul luminat.

Şi-au prăvălit o piatră,
pe uşă, la intrare,
După îngropăciune,
Iosif şi Nicodim.
Şi s-au retras, să-şi spună
durerea lor cea mare;
Şi cerul şi pământul
plânsese pentru chin.

Şi s-au adus acolo
ostaşi, ca să-L păzească.
Căci se temeau păgânii
că trupul va fi luat.
Iisus Îşi lepădase
făptura omenească
Şi-n iad Se pogorâse,
la neamul condamnat.

Şi-atunci, lumină mare
a coborât din slavă
Şi iadul, rupt în două,
sub lespezi a crăpat;

Şi porţile închise,
sub coaja lor bolnavă,
Au aruncat afară
pe drepţi şi s-au surpat.

Iisus, Lumina Lumii,
pe drepţi i-a scos afară
Şi a-mpăcat pe Domnul
cu cei ce au păcat.
A prins în lanţuri moartea,
cu flacără de pară
Şi, cu puterea Crucii,
pe şarpe l-a legat.

Şi iadul scuipă-afară,
din pântece-Adevărul.
Sub razele de soare,
cu Duh înveşmântat,
Iisus umbla cu drepţii,
în trup, să vadă cerul,
Căci, în lumina vieţii,
„Hristos a Înviat!“

Mormântul gol se umple
de raze luminoase
Şi îngerul pe piatră,
zâmbea şi ne vorbea.*
Hristosul înviase
pe scara de mătase;

---

* După ce a trecut sâmbăta, când se lumina de ziua întâia a săptămânii (Duminică).../ iată s-a făcut cutremur mare, că îngerul Domnului, coborând din cer şi venind, a prăvălit piatra şi şedea deasupra ei. / Şi înfăţişarea lui era ca fulgerul şi îmbrăcămintea lui albă ca zăpada.“ (Mt. 28,1-3) „Iar îngerul le-a zis (femeilor mironosiţe, care veniseră la Mormânt): Nu vă temeţi că ştiu că pe Iisus cel răstignit Îl căutaţi“ (Mt. 28,5) „Nu vă înspăimântaţi! Căutaţi pe Iisus…? A înviat!“ (Marcu 16,6) „Nu este aici; căci S-a sculat, precum a zis; veniţi de vedeţi locul unde a zăcut./ Şi degrabă mergând, spuneţi ucenicilor Lui că S-a sculat din morţi.. “ (Mt. 28,6-7)

Cu El, iubire multă,
pe braţe, ne-aducea.

Îl întâlnim, pe cale,
şi-acum, să ne mângâie.
În cei săraci şi singuri
sălăşluieşte El.
E mângâierea lumii
şi bobul de tămâie.
Şi azi ne-ntinde braţul
şi suferă la fel. 22.04.1998

VI
„Şi S-a înălţat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui."

LA ÎNĂLŢARE *

Iisus a fost trimis în lume
să scape neamul omenesc
Şi S-a-ntrupat într-o Fecioară
curată precum albii Îngeri
Şi, îmbrăcându-Se în carne
un Lujer Sfânt din Trup Ceresc,
A pătimit şi-a şters păcatul
acelei nesfârşite plângeri.

Şi patima Iubirii Sfinte
proorocitu-s-a în psalmi
Şi Domnul, mai presus de ceruri,
Se va-nălţa ca o poveste;
Şi va rămâne peste veacuri
lumina Lui în mii de ani,

---

* De multe ori a venit Iisus şi a discutat cu ucenicii în aceste patruzeci de zile până la Înălţare. Acum, adunaţi pe Muntele Măslinilor, Iisus le vorbeşte la toţi despre Împărăţia lui Dumnezeu şi, ridicându-şi mâinile Sale, îi binecuvântează." Şi, pe când îi binecuvânta, S-a despărţit de ei şi S-a înălţat la cer" unde a şezut de-a dreapta lui Dumnezeu şi un nor luminos L-a luat de la ochii lor. (Luca 24,51) "Iar ei, închinându-se Lui, s-au întors în Ierusalim " (Lc. 24,52)

Şi Duhul va cuprinde toate
Împărăţiile Celeste.

Căci patima mântuitoare
va trece răul peste chin
Şi va stropi cu foc de pară
a inimilor putrezire,
Iar, în păcatul cel vremelnic,
va pustii Cerescul Crin
Şi va întinde peste lume
grădina albă de iubire.

El i-a purtat pe fraţi afară,
pe Muntele Măslinilor
Şi le-a vorbit despre-nviere
şi despre-a doua Lui venire.
Le-a spus că va trăi cu Duhul
pe veci în inimile lor,
Şi-n pace va găsi odihna,
acolo unde e iubire.

Aşa le-a spus Stăpânul Lumii
şi i-a privit cu drag pe rând
Şi ochii Lui, plutind în lacrimi,
s-au adâncit în depărtare.
Măslinii verzi îşi odihniră
pe frunze flacăra arzând
Şi Domnul fremăta ca vântul,
cu voce blândă şi răcoare.

Apoi, vorbindu-le cu slavă,
pe scara Crucii, ca un Sfânt,
Mărturisi că sus la Tatăl
va pregăti cunună vie;
Pentru acei ce vor aduce
lumina păcii pe pământ,

Va pregăti în cer Stăpânul
pentru iubire-mpărăție.

Şi Duh va pogorî cu haruri,
Duh Sfânt din Brațul cel Ceresc (1)
Şi multe daruri vin din ceruri;
în veac sporind neprihănirea.
Minuni vor picura cu slavă
peste tot crezul pământesc (2)
Şi El va birui cu Duhul,
atât cât va trăi iubirea.

Şi le-a vorbit cu voce sfântă
de mântuire şi păcat.
I-a mângâiat în gând cu ochii,
i-a strâns la piept cu mâini de slavă
Şi iar le-a amintit chemarea
cu care va veni curat,
Să-aleagă grâul de neghină
şi suferința de otravă.

„Rămâneți astfel în Cetate,
ascunşi, păziți de Adevăr,
Până când Duhul va străbate
la voi cu foc şi biruință,
Şi, îmbrăcați cu nemurire,
voi, mulți ca firele de păr,
Veți face din noroiul vremii
să fie totul cu putință.

Şi voi, cu toți, priviți Lumina
ce-a coborât acum din Rai!
N-am să vă las orfani cu duhul,
voi reveni la voi cu slavă.

---

1. Duhul Sfânt Care de la Tatăl purcede;
2. Credința dreaptă Creştin Ortodoxă.

Să vă găsesc cu rugi la Tatăl
mai albi ca florile de mai;
Să vindecați cu pacea voastră
privirea inimii, bolnavă!"

Apoi S-a depărtat de dânșii,
vorbind cu glasul omenesc
Și, dând o binecuvântare,
țesu în jurul lor iubire.
Cu lacrimile-n ochi creștinii
priveau la Fiul cel Ceresc,
Căci coborâse peste munte
o pace mai presus de fire.

Cu fața la pământ căzură,
toți se închinau, albiți de har,
În timp ce Domnu-n cer cu slavă
Se ridica peste cuvinte,
Și-un nour risipi în aer
peste pământ Divinul Dar;
Iisus urcase-n slăvi la Tatăl
cu-alaiul Său de haruri sfinte.

Pe munte, adunați ca frunza
și spicele de aur plin,
Se adunaseră smerite,
păduri de drepți în rugăciune,
Și Maica Lui înrourată
vedea cum Fericitul Crin
Urca în cer, smerit la Tatăl,
pentru eternă-nchinăciune.* (13.04 - 07.05.1998)

---

* Și, zicând așa, Iisus Hristos Se înalță la cer, chiar în fața ucenicilor Săi, dispărând într-un nor, ce-L ascunse de privirile lor. Și cum stăteau ei așa și cu privirile îndreptate în sus, doi bărbați, înveșmântați în alb, apărură fără veste dinaintea lor, zicându-le: "Bărbați Galileeni, de ce stați privind la cer? Acest Iisus Care S-a înălțat de la voi la cer, astfel va și veni, precum L-ați văzut mergând la cer" (Fapte 1,11)

VII

„Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morţii, a Cărui împărăţie nu va avea sfârşit.“

LA JUDECATĂ

La Judecată Domnul
pe toţi va întreba,
Pe drepţi şi pe potrivnici,
cu sufletul de scamă.
În faţa Nemuririi,
amestecaţi vor sta,
Ca Fiul să-i despartă
şi toţi să deie vamă.

Păcatele vor curge,
din gura lor, şuvoi,
În ploi ameţitoare,
ţâşnind din oseminte.
Nimic din ce rămâne,
în viaţă, după noi,
Nu va fi spus acolo,
în plânsul din cuvinte.

Vom fi murdari sau limpezi,
aşa cum am trecut,
Prin lumea de nimicuri,
în zdrenţe sau hlamide.
Din noi, rămâne duhul
şi faptul cunoscut,
Iubirea sau mânia,
sau şoaptele timide.

Atât purtăm în suflet:
Lumină şi-Adevăr,
Sau pulbere murdară,
cu pete de-ntuneric.

Păcate fără număr,
ca firele de păr,
Sau mila şi durerea
din sufletul cucernic.

Doar asta prețuieşte
drept Ochiul cel din cer,
Să fim curați ca pruncii,
gătiți spre nemurire.
Se-apropie păcatul
şi toate-n cale pier,
De nu păzeşti Iubirea
şi pacea din privire.

Cei buni vor sta de-o parte
în turma Celui Viu
Şi veşnici vor ajunge,
în patria grădină.
Cei răi, străpunşi de patimi,
cu duhul pământiu,
Vor fi trimişi în noapte,
departe de Lumină. *

VIII

„Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci."

DUH SFÂNT

Daruri mari, nenumărate,
mii de feluri, se pot spune,

* Mitropolitul Irineu Mihălcescu: Despre Judecata de Apoi şi starea de veci a celor buni şi a celor răi": La sfârşitul veacurilor, la a doua venire a Mântuitorului, trupurile morților vor învia. „Îndată după înviere va avea loc Judecata cea obştească. Scopul celei de-a doua veniri a Domnului şi învierea morților este deci judecarea tuturor oamenilor şi răsplătirea lor definitivă, după faptele ce au făcut în această viață. Atunci se va da fiecăruia răsplata definitivă şi vom da socoteală de toate faptele, gândurile şi vorbele noastre." (Dogmele Bisericii Creştine Ortodoxe" (Ed. Bisericii Ortodoxe din Moldova, 1995)

Duhul le zideşte toate,
prin acelaşi Dumnezeu,
Şi-au putut, cu limbi de flăcări,
peste lume să se-adune
Şi să semene lucrarea,
în străfundul ei mereu.

Duhul Sfânt pătrunde-n inimi,
cu lumină şi cu pace*
Şi ne ştie viitorul
şi trecutul, ca pe-o carte.
El învaţă cele bune
şi în viaţă le preface,
Luminând simţirea noastră,
de cădere ne desparte.

E făclia cea din spirit
şi fântâna din cuvinte.
E izvor de-nţelepciune,
drum, pe calea mântuirii;
E sfinţirea peste neamuri,
cu povaţa de Părinte,
Cheia, ce deschide poarta,
spre cetatea nemuririi.

Toate Darurile Sfinte
izvorăsc din Duh, cu slavă.

---

* Rugăciunile începătoare din canonul de fiecare zi, cuprind, mai întâi, o invocare a Duhului Sfânt, Care este chemat să ne recepţioneze gândurile, să comunice cu noi, să ne cureţe inimile cele întinate de păcat, îmbrăcându-ne pe noi, muritorii, cu Duhul Bunului Dumnezeu. Duhul este chemat să ne locuiască sufletele, să ne asculte rugămințile şi să ne curăţească cu darul Lui, de răutatea păcatului, deschizându-ne calea spre mântuire. Prin invocarea Duhului Sfânt, Mântuitorul Dumnezeu Îşi apleacă faţa asupra noastră şi rămâne alături de noi, cu noi şi în noi. „Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul Adevărului, Carele pretutindenea eşti şi toate le-mplineşti. Vistierul bunătăţilor şi Dăţătorule de viaţă, vino şi Te sălăşluieşte întru noi şi ne curăţeşte de toată întinarea şi mântuieşte, Bunule, sufletele noastre.“ (Rugăciuni)

Proorocii-şi spun cuvântul
şi vorbesc despre iubire;
Adevăr din cer coboară
pentru inima bolnavă.
Duhul Sfânt, în noi, zideşte
Haruri mai presus de fire.

Şapte braţe, şapte Taine,
pe pământ, prin Duh, lucrează
Şi Biserica, din suflet,
se ridică-n cer, smerită.
Cu poruncă de la Domnul,
inima rămâne trează
Şi, mai albă ca zăpada,
simte-n noi neprihănită. 8.05.1998

IMN PREASFINTEI TREIMI

„Căci trei sunt Care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul şi Sfântul Duh. Aceştia trei una sunt.“ (I Ioan 5,7)

La început a fost Cuvântul,
Lumină Lină, necreată.
Şi Duhul Domnului respiră
deasupra apelor de seară.
Apoi, cu vorba Lui domoală,
El ţine via Lui lucrată.
„Să facem om!“ * …apoi, gândeşte
şi Duhul Sfânt în lut coboară.

Apoi, când a-nflorit păcatul
şi omul a ţintit spre Slavă
Şi turn şi-a nălucit în aer **
s-atingă creştetul cu cerul,

---

* „Să facem om după chipul şi asemănarea noastră!“ (Facere 1,26);
** Turnul Babel;

Stăpânul iar Se sfătuieşte
să surpe goana lui bolnavă
Şi limbile, într-un amestec,
le-ncurcă, întărind misterul.

El, Domnul le-a făcut pe toate.
În trei persoane El gândeşte.*
E Tată-n cer şi în noi Duhul,
cum spune Cartea: Sfânt, Sfânt, Sfânt...**
E braţul întărit de Lege,
Care suspină omeneşte
Şi înţelege, cu iubire,
durerea lumii pe pământ.***

Lumina Tatălui din slavă
este o flacără arzândă;

---

* „Haidem, dar să Ne pogorâm şi să amestecăm limbile lor…“ (Facere 11,7);

**„Căci trei sunt, Care mărturisesc în cer: Tatăl, Cuvântul şi Duhul Sfânt.“-I Ioan 5,7;

***Sfânta Treime a apărut reprezentată în V. T. cu chipul a trei Îngeri aproape identici, ce Se coborau, din când în când, să facă dreptate pe pământ. În Noul Testament, Sfânta Treime apare înfăţişată diferit, fiecare parte a Treimii: Dumnezeu Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh, având denumire şi rol distinct în contribuţia lui Dumnezeu la mântuirea neamului omenesc. Tatăl Cel Ceresc este Bunul Dumnezeu, Care a existat „mai înainte de toţi vecii“. El e „Tatăl Atotţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor.“ Din Dumnezeu Tatăl, S-a născut Dumnezeu Fiul şi Cuvântul, „Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat“, Care mai întâi „din Tatăl S-a născut mai înainte de toţi vecii“ şi apoi, pentru mântuirea neamului omenesc, El S-a întrupat, trimis pentru o vreme, de Tatăl pe pământ, ca să facă această lucrare, după care El S-a întors înapoi la Tatăl. Duhul Sfânt este Mângâietorul, Duhul Adevărului, “Domnul de viaţă făcătorul, Carele de la Tatăl purcede“ şi Care pentru noi, oamenii „a grăit prin prooroci“, şi prin prooroci, a vestit venirea Mântuitorului pe pământ. În Noul Testament, Sfânta Treime este prezentă la Botezul Domnului, apoi la Schimbarea la Faţă a Mântuitorului. În ambele apariţii, Dumnezeu S-a înfăţişat în faţa oamenilor, în toată trinitatea Lui, pentru a arăta lumii întregi că Mântuitorul, Domnul nostru Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu şi nu un prooroc oarecare. În sfânta Liturghie există o zicere a Sfântului Ioanichie cel Mare, cel care dă slavă lui Dumnezeu, spunând aşa: „Nădejdea mea este Tatăl; Scăparea mea este Fiul; acoperământul meu este Sfântul Duh; Treime Sfântă, slavă Tie!“ Să zicem şi noi, împreună cu Serafimii, care au grăit prin Proorocul Isaia: „Sfânt, Sfânt, Sfânt este Domnul Savaot, plin este tot pământul de slava Lui“ (Isaia 6,1-3)

Trei inimi, pline de iubire,
ce se unesc într-un potir;
Trei limbi de foc, plutind cu pace
peste neliniştea flămândă,
Trei trandafiri, aprinşi de slavă,
care ţâşnesc pe-un singur fir.

IX

„Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică.“

SFÂNTA BISERICĂ, CORABIA MÂNTUIRII NOASTRE

Din Sfintele Altare
Hristos priveşte drept
Şi Trupul Şi-L jertfeşte
la Sfânta Liturghie.
Apoi, coboară-n suflet,
un Crin Preaînţelept
Şi-L aşteptăm cu Duhul,
în inimă să fie.

De mii de ani El vine
la ceasu-acela sfânt,
Cu pacea Lui adâncă
şi Jertfele Iubirii.
Corabia luminii
e sfântul Lui Cuvânt.
Nu părăsi, creştine,
Lumina Mântuirii!

Pe apele murdare,
plutesc deşertăciuni.
Nu coborî în luntrea
cea spartă, care vine!
Ispitele te poartă,
spre falsele minuni

Şi te aruncă-n valul
robiilor străine.

Hristos este limanul.
Pe umărul Lui Sfânt
Îşi odihnesc creştinii
smerita rugăciune.
Şi, cât trăim cu Duhul,
o clipă, pe pământ,
Din Trupul Lui să creştem
lăstari de fapte bune! 21.10.1998

X
„Mărturisesc un Botez întru iertarea păcatelor."

BOTEZUL

Biserica este Iordanul
unde se scaldă apa vie.*
Sfinţite, stelele vor curge,
cu plete sfinte de izvoare
Şi Duhul, coborât în ape,
ridică lutul din robie.
Sclipind în unde, Semnul Crucii,
izvorul se preface-n mare.

Hristosul, botezat cu slavă,
Se-arată lumii de departe,
Înaintând în apa vieţii,**
străpunsă de scânteie lucii,

---

* Biserica este Iordanul şi casa lui Dumnezeu. Să coborâm şi noi, odată cu Iisus, astăzi, în Iordan, adică să venim la Sfânta Biserică şi să ne curăţim de păcate." (Părintele Ilie Cleopa: „Predici la Praznicele Împărăteşti" Ed. Episcopiei Romanului 1996)

**„Hristos n-a ajuns a fi cunoscut tuturor, când S-a născut, ci atunci când S-a botezat." (Sf. Ioan Gură de Aur) „Aşa ne vorbeşte despre El şi Sf. Ioan Botezătorul, căci se află în mijlocul vostru Acela pe Care nu-L ştiţi… şi eu nu-L ştiam pe El, căci Cel Ce m-a trimis să botez, Acela mi-a zis: Peste Care voi vedea Duhul Sfânt coborându-Se… Acela este Cel Ce botează cu Duh Sfânt." (Ioan 1,26 ºi 33)

Şi mâna Meşterului Avvă
pe Fruntea Sfântă, ca o carte,
Aruncă stropi de apă vie
ce curg pân' la piciorul Crucii.

Din cer, deschisă-i o fereastră
şi îngeri cântă de departe,
Plutind pe Căile Lactee
cu paşi de abur şi de stele,
Iar Domnul poartă spre Iubire
Columba albă, fără moarte,
Tunând c-aici e Fiul Slavei,
venit spre patimile grele.*

În noi, Biserica-i Iordanul
şi apa vie care cântă.
Prin dar se înviază lumea,
mărturisindu-şi toată vina.
În Sfânt Altar este Treimea**
şi Fericirea Ce cuvântă.
Ieşiţi în calea pocăinţei,
căci vine către voi… Lumina.

Întâmpinaţi-L pe Hristosul
Ce Se botează fără vină,***
Să spele întinarea voastră
cu zorii vii ai mântuirii.
Opriţi păcatul la răscrucea
ce se desparte de Lumină

---

* Astăzi cerurile s-au deschis şi ni S-a descoperit Sfânta Treime iar Dumnezeu Tatăl ne-a vorbit în cer nouă, oamenilor: „Acesta este Fiul Meu Cel iubit întru Care am binevoit; Duhul Sfânt Se pogoară ca un porumbel, peste Iisus Hristos." (Mt. 3,16-17)

**Aşa cum piramida are toate cele trei laturi, feţe şi unghiuri egale, tot aşa şi Persoanele Sfintei Treimi sunt egale şi formează un Dumnezeu, în trei Feţe: Dumnezeu Tatăl, Creatorul; Dumnezeu Fiul, Mântuitorul, şi Duhul Sfânt, Mângâietorul.

***Hristos S-a botezat în apele Iordanului pentru curăţarea păcatelor noastre şi „..ca să zdrobească capetele balaurilor din apă", loc favorit unde se sălăşluiesc duhurile cele necurate. Iisus, botezându-Se, a sfinţit atunci toate apele. (Ps. 73,14)

Şi-aduceți, în căminul vostru,
un strop din lacrima Iubirii.

Spălați-vă orbirea voastră
în ape limpezi, unde paşii
Cei minunați ai Învierii
au pogorât Împărăția.
Întâmpinați-L pe Hristosul
cu slava Lui şi îngeraşii,
Care-au venit la uşa voastră
să-mpace lutul cu Vecia.

Acum L-ați cunoscut pe Domnul
şi nu mai este Înviere,
Dacă păcatul mai rămâne,
pătând Dumnezeiasca Haină.*
Veniți din marginile lumii,
în urmă, părăsind durerea
Şi-apoi, curați pe dinăuntru,
vă veți apropia de Taină.** 26.12.2002

XI

„Aştept învierea morților."

DREPȚII *

Cei Drepți şi cu lumină-n suflet,
la Judecată, vor primi
Tărie-n trupuri de lumină
şi duh fierbinte în zidire.
„Scula-se-vor întru putere"
şi cerul îl vor limpezi

---

* Haina imaculată, primită la Sfântul Botez.

**Bunul Dumnezeu Se descoperă pe Sine celor drepți numai prin revelație.

* Sfântul Apostol Pavel le explică credincioşilor, care vor fi însuşirile trupurilor drepților, după învierea de apoi:

Şi cu oştirile de îngeri
schimba-vor stelele-n rotire.(3)

Privind, de sus, la trupul rece
şi semănat cu-atâtea flori,
S-au deşteptat acum cu slavă
nestricăcioase truptri sfinte (2)
Şi luminează tot pământul,
cu raza din atâtea sori,
Arzând cu foc nelegiuirea
şi dezvelind-o din morminte.

Şi cu iuțimea din gândire,
zbura-vor către Adevăr.
Ca fulgerul înlănțui-vor
oceanele străluminate.
Şi trup duhovnicesc, năpraznic, (4)
subțire, cât un fir de păr,
Venit din fundurile lumii,
va ridica în cer palate.

Şi duhuri pline de lumină
cu trupuri tinere vor fi (1)
Prin care sabia nu trece
şi nici o boală nu le ştie;

---

3. Ele vor avea o putere mare: „Semăna se-va întru slăbiciune, scula-se-va întru putere“ **(Cor 15,43)**

2. Trupurile duhovniceşti vor fii nemuritoare ca trupurile îngerilor: „Semăna-se-va întru necinste, înviază întru slavă.“ (**I Cor. 15,43)**

4. Trupurile cele înviate nu se îmbolnăvesc, nu mor, nu îmbătrânesc, nu au dureri, nu le e foame sau sete, sau frig, nu se ard, nu le taie sabia şi trec prin uşile încuiate, ca Trupul duhovnicesc al lui Hristos de după Înviere:
„Semăna-se-va trup firesc, scula-se-va trup duhovnicesc.“**(I Cor. 15,44)**
Iată, acum şi versuri, care ilustrează cuvintele Apostolului despre însuşirile sufletelor înviate ale drepților. Cunoscându-le mai mult pe ele, sufletul creştinului întristat va râvni şi mai mult la viața întru Împărăție.

1. După înviere, drepții se vor scula cu trupuri nestricăcioase:
„Semăna-se-va întru stricăciune. Scula-se-va întru nestricăciune.“ **(I Cor. 15,42)**

Trecând prin uşile-ncuiate,
din noapte, se vor face zi
Şi-n zbor, călătorind cu duhul,
ne vor chema la veşnicie. 15.10.1998

XII

„Şi viaţa veacului, ce va să vie. Amin! “

AŞTEAPTĂ-L PE DOMNUL

„Cred că voi vedea bunătăţile Domnului, în pământul celor vii. Aşteaptă pe Domnul, îmbărbătează-te şi să se-ntărească inima ta şi... aşteaptă pe Domnul“ (Ps. 26,19-20)

Potirul pătimirii
e-o stea cu buza arsă
Ce tot mai scânteiază
în arc, peste Carpaţi
Şi lacrimile noastre
cu miruri se revarsă,
Sub ochii plânşi ai Maicii,
cu mila pentru fraţi.

De-am înmulţit talantul
doar Tu cunoşti, Stăpâne,
De-am dus în spate Crucea
şi cât ne-a fost de grea.
La Raiul fără moarte
nădejdea ne rămâne
Şi candelă aprinsă
e pătimirea Ta.

Vom da cu toţii seamă
în faţa Crucii Sfinte
Şi mare bucurie
va fi pentru Oier*

---

* Oier e aici Păstorul cel Bun, Domnul nostru Iisus Hristos;

Când inima smerită
va sta, fără cuvinte
O candelă să ardă
şi-un rug ,acolo, în cer.

Ispite fără număr
ne cearcă bunătatea
Şi-o sită uriaşă,
din slăvi, ne cerne-ncet.
Vom fi , ca-n viață, grâul
ce vrea eternitatea,
Sau pleavă scuturată
sub paiul tămâiet.

Tu poți, Stăpâne, Doamne,
să vii într-o clipită,
Să judeci aste lacrimi,
din ochi, ce Ți-au greşit.
Şi tronul Tău de aur
pe-o creastă însorită,
Carpații să Ți-L poarte,
cu dor neistovit. 21.03.1999

Să dea Bunul Dumnezeu ca fiecare dintre noi să-L aşteptăm pe Domnul Iisus cu bucurie, spunând plin de îndrăznire şi cu inima curată:

„Vino, Doamne Iisuse!“ şi adu-ne cu Tine Împărăția Cerurilor!*

Nimeni nu e drept, pe de-a'ntregul în fața Luminii şi a curăției Tale, „Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluieşte-ne pe noi, păcătoşii!“

Nu ne tăia ca pe smochinul cel neroditor. Fii cu noi, Stăpâne, şi în veacul următor şi coboară-Te în mijlocul nostru şi în inimile noastre, la fiecare Sfântă Liturghie şi la fiecare Sfântă Rugăciune!“

Domnul, auzind cu iubire cuvintele noastre, ne binecuvântează şi ne aminteşte că timpul aproape s-a împlinit şi sfârşitul este aproape**

---

* „Aşteaptă pe Domnul, îmbărbătează-te şi să se întărească inima ta şi aşteaptă pe Domnul!“ -Ps. 26,20;

** „Şi Iisus Îşi va pune scaunul de judecată pe Ceahlău, ca să facă dreptate românului, ca să facă dreptate creştinului.“ (Dimitrie Bejan: „Satul Blestemat“, Ed. Cartea Mold)

Şi glas de tunet din cer, repetă ca un ecou vorbele sfinte ale lui Dumnezeu: „Da, vin curând“… vin curând… vin curând…

Şi atunci, “Harul Domnului nostru Iisus Hristos fie cu voi, cu toţi. Amin“ *

CÂND VEI VENI, IISUSE…

„Când în Bisericile Creştine Ortodoxe, nu se va mai oficia Sfânta Liturghie, când Sfânta Lumină nu se va mai pogorî, din cer, de Sfintele Paşti pe Mormântul Sfânt al Mântuitorului de la Ierusalim, înseamnă că sfârşitul este aproape.“
(Pr. Gheorghe Simionescu – Predică)

Când vei veni, Iisuse,
să treci peste Carpaţi,
Cu Scaunul Luminii,
venind la Judecată.
În aste părţi găsi-vei
iubirea dintre fraţi
Şi Crucea suferinţei,
pe-o inimă curată.

Ceahlăul Te aşteaptă,
să-Ţi faci din el locaş
Şi Dunărea va curge
sub faldurile Tale.
În aşternut de iarbă,
picioarele sălaş
Găsi-vor şi Te-aşteaptă
câmpiile din vale.

Pătrunşi de Duhul tainic
şi-n cer cutremuraţi,
Vor plânge norii vineţi,
în umede-nvelişuri.
Cu braţele deschise,
veni-vor cei chemaţi,

---

*Apocalipsa 22,21;

Creştinii Tăi statornici,
mânând tus trele Crişuri.

Şi turmele de dealuri,
cu prunii pe spinări,
Te vor urma, Stăpâne,
pe drumul care curge.
Şi vei simți țărâna,
pe vinetele zări,
Când lutul, plin de viață,
va râde şi va plânge.

Tu, arunca-vei Crucea,
o inimă arzând,
Pe cerurile toate,
spinări cutremurate.
Şi degetul, săgeată,
va scrie peste gând,
Chemarea-n alte spații,
dorind eternitate.

Atunci, Tu vei alege
câmpiile ce-Ți plac
Şi oile s-or strânge,
sub brațul Crucii Tale,
Iar un sobor de dealuri
pe frunți, cu comanac,
Cu brațele deschise,
Îți va ieşi în cale.

Carpații Te vor ține
în brațe peste veac
Şi-mpărăția milei
Ceahlăul va alege,
Când oile, ca fumul,
prin văile de leac,

În iarba cea mai sfântă,
din slăvi, Te va culege.

Prin sălcii despletite
cu degete de lut,
Vor plânge sterpe inimi,
ce-n lut au să dispară.
Uscate ca smochinul,
cu sufletul pierdut,
Privi-vor, de departe,
câmpiile de vară.

Ne-aşteaptă-n cer Stăpânul,
cu munţi şi cu câmpii,
Prin iarba ce va curge,
ca o lumină verde.
La El ne vrea Stăpânul,
şi Îngerii cei vii.
„Să ţinem calea dreaptă*
şi nu ne vom mai pierde!“ 31.03.1999

RUGĂCIUNE

Slăbeşte, lasă, iartă Dumnezeule, greşelile noastre:
- cele de voie şi cele fără de voie;
- cele cu lucrul şi cu cuvântul;
- cele cu ştiinţă şi cu neştiinţă;
- cele din noapte şi din zi;
- cele cu mintea şi cu gândul,

toate le iartă nouă, ca un bun şi iubitor de oameni.
Pe cei ce ne urăsc şi ne fac nouă strâmbătate,
iartă-i, Doamne.
Celor ce ne fac bine, fă-le bine.
Fraţilor şi surorilor noastre,
dăruieşte-le cererile cele către mântuire,
şi viaţă veşnică.

---

* Din Predicile Părintelui Gheorghe Simionescu (din manuscris);

Pe cei ce sunt în neputință,
cercetează-i şi vindecare dăruieşte-le.
Pe cei de pe mare, ocârmuieşte-i;
cu cei călători, împreună călătoreşte.
Conducătorilor în oaste, ajută-le.
Celor ce ne slujesc şi ne miluiesc pe noi,
iertare păcatelor dăruieşte-le.
Pe cei ce ne-au poruncit nouă, nevrednicilor,
să ne rugăm pentru dânşii,
miluieşte-i, după marea mila Ta.
Pomeneşte, Doamne,
pe cei mai înainte adormiți,
părinți şi frați ai noştri
şi le fă lor odihnă,
unde cercetează lumina Feței Tale.
Pomeneşte, Doamne,
pe frații noştri cei robiți
şi-i izbăveşte pe dânşii,
de toată primejdia.
Pomeneşte-i, Doamne,
şi pe cei ce aduc şi fac bine
în Sfintele Tale Biserici,
şi le dă lor, cererile cele către mântuire
şi viață veşnică. Amin.

Mitropolitul Irineu Mihălcescu despre Crezul Ortodox *

Simbolul Credinței niceo-constantinopolitan este mărturisirea pe scurt a credinței creştine ortodoxe şi se împarte în 12 articole în care noi, creştinii, mărturisim: despre Sfânta Treime (fundamentul dreptei credințe, Dumnezeu Cel Unul şi Întreit în Persoane) art. 1-8, învățătura despre Sf!nta Biserică în art. 9, despre Taina Sfântului Borez art. 10, despre Învierea Morților şi Judecată art. 11, despre viața cea veşnică a veacului ce va să vină art. 12.

---

* „Dogmele Bisericii Creştine Ortodoxe“, Ed. Bisericii Ortodoxe, Moldova, 1995;

Sfânta Treime

(Despre Sfânta Treime, Crezul: articolele 1-8)

Biserica creştină învaţă că Dumnezeu este unul în trei Persoane.

Zicem că Dumnezeu este unul cu privire la fiinţă şi substanţă, ceea ce înseamnă că există o unică fiinţă sau substanţă dumnezeiască, care este spirit absolut.

Zicem că Dumnezeu este întreit cu privire la persoane, ceea ce în seamnă că în fiinţa sau substanţa dumnezeiască sunt trei Persoane şi anume: Tatăl, Fiul şi Duhul Sfânt.

Că Dumnezeu este unul învaţă şi alte religii precum Mozaismul şi Mahomedanismul, dar că El este unul singur după fiinţă şi trei după Persoane nu a învăţat şi nu învaţă nici o altă religie decât Creştinismul.

Acestă dogmă este cu totul mai presus de puterea de înţelegere a minţii omeneşti. Toate analogiile sau asemănările, care s-au găsit în natură sau au fost închipuite, pentru a pricepe Taina Sfintei Treimi au fost insuficiente.

Sfântul Spiridon, spre a dovedi Trinitatea Treimică, s-a servit, la Sinodul I ecumenic de la Niceea (325), de o cărămidă, spre a dovedi în chip raţional şi a face înţeleasă dogma Sfintei Treimi. El a arătat că precum cărămida constă din pământ, apă şi foc (căldură), deşi la vedere e una, tot aşa şi în Dumnezeu, cele trei Persoane fac o singură fiinţă.

Alţii au asemănat Persoanele Sfintei Treimi cu discul, raza şi căldura soarelui. Nici una din aceste asemănări, însă, nu ne lămureşte pe deplin asupra Sfintei Treimi şi mintea omenească nu s-ar fi înălţat niciodată la ideea că în Dumnezeu sunt trei Persoane, dacă aceasta nu ar fi fost descoperită lumii de Mântuitorul Hristos, în timpul petrecerii Sale în lume.

Persoanele dumnezeieşti sunt de aceeaşi fiinţă sau substanţă, dar nici una nu este mai mare decât alta, căci ele sunt egale pentru că Dumnezeu ca fiinţă e Unul. Mintea noastră cea mărginită nu poate cuprinde, însă , pe Cel nemărginit.“

Şi pentru a dovedi acest adevăr, Părintele Mitropolit Irineu Mihălcescu ne redă o povestire a Fericitului Augustin (+420)

Fericitul îşi propusese să scrie o carte despre Dumnezeu. Mai întâi, începu şi scrise titlul, dar nu putu merge mai departe, pentru că, vrând să lămurească întrebarea „Ce este Dumnezeu?“, el se gândi până

ce obosi. Plecă dar pe țărmul mării, ca să se recreeze. Dar cum se plimba el pe țărm, gândindu-se la întrebarea dificilă ce-i frământa mintea, văzu un copilaş, care făcuse o gropiță în nisip şi căra de zor cu un ciob apă din mare şi-o turna în gropiță.

„Ce faci tu, copile?“ îl întrebă Augustin.

„Vreau să deşert marea în gropița mea“, îi răspunse copilul, continuîndu-şi lucrul cu grabă. Atunci Fericitul surâse şi merse mai departe, zicând în gândul său: „Cât de naivi sunt copiii! Ce puțin înțeleg ei! Cum îşi închipuie acest copilaş, să poată deşerta marea în gropița sa, şi încă cu un ciob!

Gândul său se întoarse din nou la chestiunea, care-l muncea, dar acum luă o altă întorsătură: „Nu sunt eu întocmai ca acest copilaş, îşi zise Augustin, căci vreau să cuprind cu slaba mea minte şi să fac înțeleasă şi altora întreagă ființa nemărginitului Dumnezeu? Mărginitul nu poate cuprinde pe Cel nemărginit. Este de ajuns dacă el i se poate pleca înainte, dacă se poate lăsa în voia Lui, dacă-şi dă osteneala să cunoască această voie şi să trăiască potrivit ei.“

I. Dumnezeu Tatăl

Tatăl Ceresc este „Atotțiitorul, Făcătorul cerului şi pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor. “

„Creatorul lumii a făcut totul din nimic şi a chemat din neființă la ființă tot ce există, afară de Sine, adică lumea şi universul... **Grija continuă a lui Dumnezeu pentru lume (şi pentru întreaga creație) se numeşte providență sau pronie dumnezeiască** iar **învățătura Bisericii despre providență şi despre realitatea ei este cuprinsă în Sfânta Scriptură.“ /1.**

Creatorul a făcut mai întâi lumea cea nevăzută:

„Sub numele de lume nevăzută se înțeleg îngerii (2) Existența îngerilor este atestată de Sfânta Scriptură. Despre originea îngerilor Biserica ne învață că ei au fost creați de Dumnezeu înaintea tuturor celorlalte făpturi, adică a lumii văzute. Îngerii sunt înzestrați cu libertate

1. Vezi în V.T. Cartea lui Iov şi Psalmii (ex. Ps. 103), iar în N.T. Cuvântările Mântuitorului, precum şi scrierile Sfinților Părinți.

2. Cuvântul înger este de origine greacă şi înseamnă sol, crainic şi vestitor, căci îngerii fac cunoscută oamenilor voia lui Dumnezeu..

şi se împart în buni şi răi, în funcţie de scopul în care şi-au folosit ei libertatea.

Numărul îngerilor buni, slujitori ai lui Dumnezeu, este foarte mare şi ei se împart în nouă cete, grupate în trei clase sau trepte, în funcţie de scopul slujirii pentru care au fost creaţi şi de apropierea faţă de Dumnezeu.

După ce Dumnezeu a creat lumea cea spirituală sau nevăzută a îngerilor, a creat şi lumea cea materială, văzută. A început cu materia cosmică, din care a creat mai apoi, prin cuvântul Său, tot ceea ce se vede şi aceasta numai în şase zile, începând cu lucrurile neînsufleţite şi sfârşind cu omul. Omul întruneşte în fiinţa sa atât elementele lumii materiale, cât şi pe cele ale lumii spirituale şi formează microcosmosul, trăsătura de unire a ambelor lumi.

II. Dumnezeu Fiul, Domnul nostru Iisus Hristos

„Ca urmare a căderii în păcat a primilor oameni, omenirea a pierdut harul dumnezeiesc, veşnicia şi locul în Împărăţia lui Dumnezeu. Pentru înlăturarea acestei stări anormale „trebuia, aşa cum zice Fericitul Augustin, sau ca omul să se ridice la Dumnezeu (ceea ce prin forţe proprii era imposibil), sau ca Dumnezeu să Se pogoare la om.“

Prima alternativă era cu neputinţă, dată fiind starea de decădere a omului şi urmările păcatului originar. (Pentru mântuire şi împăcarea omului cu Dumnezeu), nu rămânea decât a doua alternativă, coborârea şi sălăşluirea lui Dumnezeu pe pământ, naşterea Lui pentru a doua oară, pentru a aduce în staulul ceresc oaia cea pierdută, rătăcită de satana. „Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat... Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut“, S-a pogorât pe pământ şi S-a făcut Om. Întruparea Fiului lui Dumnezeu fusese hotărâtă din eternitate, pentru că Tatăl ştia că omul va cădea în păcat şi în atotştiinţa şi bunătatea Sa rânduise şi mijlocul izbăvirii, prin făgăduinţa unui Mântuitor salvator. Proorocii au prezis venirea Mântuitorului pe pământ şi întruparea Lui din Fecioară căci luându-Şi asupră-Şi sarcina păcatului omenirii, Mântuitorul a trebuit să îmbrace întru totul firea omenească.

Sfânta Scriptură vorbeşte despre întreaga viaţă de pe pământ a

Mântuitorului: aşa cum a fost El conceput în pântecele Fecioarei şi S-a născut din ea, cum a suferit ca om în timpul Patimilor precum şi răstignirea, moartea şi învierea Sa; aşa cum spune pe scurt şi Crezul, rezumând în câteva articole viaţa lui Iisus: „Care pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara şi S-a făcut om.“

Jertfa Mântuitorului a fost din vecie plănuită de Tatăl, a fost reală (căci cu-adevărat a suferit ca om Fiul lui Dumnezeu), a fost universală, pentru că El S-a jertfit pentru întreaga omenire din toate timpurile şi prin Patimile Sale a spălat păcatele tuturor oamenilor ce se vor naşte până la sfârşitul veacurilor. Mântuitorul a murit ca om şi a înviat ca Dumnezeu iar prin înălţarea Sa la cer Şi-a reluat locul la dreapta Tatălui, starea Sa iniţială pe care o avea de pe când nu a existat lumea. Hristos este deci neîntrerupt Împărat atât în cer, cât şi pe pământ. El a săvârşit pentru noi, oamenii actul mântuirii, ne-a deschis porţile veşniciei Împărăţiei cerurilor, împăcând lumea cu Dumnezeu.

III. Făgăduința Sfântului Duh, Mângâietorul

„Duhul Sfânt, Domnul de viaţă Făcătorul, Carele de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Ful, este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci.“ este a treia Persoană a Sfintei Treimi şi este Dumnezeu egal, de aceeaşi fiinţă şi substanţă cu Tatăl şi cu Fiul.

Raportul dintre Persoanele Sfintei Treimi este rezumat astfel: „Tatăl nu este de nimeni creat, născut ori făcut. Dumnezeu Fiul este numai din Tatăl născut, iar nu făcut sau creat. Sfântul Duh este din Tatăl purces, iar nu făcut, creat sau născut.“ (Sfântul Atanasie cel Mare)

Aşa a crezut şi a învăţat la început întreaga Biserică a lui Hristos, cum arată toate Sinoadele ecumenice, toate Simbolurile de credinţă şi toţi Sfinţii Părinţi. Totuşi Biserica papală s-a abătut în curgerea vremii de la această dreaptă învăţătură şi susţine despre Sfântul Duh că ar purcede şi de la Fiul, nu numai de la Tatăl. Aceasta este culmea rătăcirii, căci dacă Sfântul Duh ar purcede de la Fiul, pentru că El L-a împărtăşit Sfinţilor Apostoli prin suflare, ar urma ca Duhul Sfând să purceadă şi de la Sfinţii Apostoli şi chiar de la episcopi şi preoţi, pentru că şi ei împărtăşesc pe Sfântul Duh, prin punerea mâinilor. Nicăieri nu există nici un argument temeinic care să aducă în sânul

Bisericii o asemenea rătăcire şi nici un text scripturistic care să spună că Sfântul Duh ar purcede şi de la Fiul lui Dumnezeu.

IV Despre Sfânta Biserică şi însuşirile ei

Credem şi „Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică“*

Sfânta Biserică este locaşul în care se-adună creştinii, ca să se roage lui Dumnezeu, precum şi totalitatea celor care au crezut, cred şi-L mărturisesc pe Iisus Hristos ca Fiu al lui Dumnezeu şi Mântuitor al lumii. În acest din urmă înțeles, Biserica îi cuprinde atât pe oamenii de dinaintea întrupării lui Iisus Hristos, care au aşteptat venirea Lui, cât şi pe cei de după venirea Sa, până la sfârşitul veacurilor, care au trăit şi trăiesc cu credință în Dumnezeu. Avem o Biserică a Vechiului Testament şi o Biserică a Noului Testament, precum şi o Biserică luptătoare şi una triumfătoare.

Biserica luptătoare este comunitatea credincioşilor în viață. Se numeşte luptătoare, pentru că membrii ei trebuie să lupte necontenit cu duşmanii din afara ei, precum şi cu poftele şi patimile lăuntrice, pentru ca să poată păstra harul mântuitor.

Biserica triumfătoare, Biserica cerească sau împărăția slavei este totalitatea credincioşilor drepți şi sfinți, care au trecut din această viață, înarmați cu credința şi nădejdea în Dumnezeu, încălziți de focul dragostei dumnezeieşti şi împodobiți cu podoaba faptelor bune. Este comunitatea credincioşilor care au avut în lumea aceasta o viață bună şi au primit în ceruri cununa dreptății iar locuința le e în ceruri.

Iar când discutăm despre însuşirile adevăratei Biserici creştine Ortodoxe, în Simbolul credinței, articolul IX, mărturisim că Biserica este „**una sfântă, sobornicească şi apostolească“.**

„Una“ se numeşte Biserica pentru că unul este capul şi întemeietorul ei, Iisus Hristos iar Biserica este o unică turmă a Sa, al cărui păstor este Iisus.

„Sfântă“ se numeşte pentru că sfânt este şi capul, întemeietorul ei, Hristos, Fiul lui Dumnezeu; şi pentru că în ea lucrează Sfântul Duh cu harul Lui sfințitor.

„Sobornicească“ sau universală se numeşte Biserica pentru că cuprinde în sânul ei toate neamurile, poate ierta păcatele şi toate

---

* Articolul IX al Crezului;

hotărârile ei se întemeiază pe hotărârile Sinoadelor.

„Apostolească“ se numeşte Biserica, pentru că Sfinţii Apostoli au întemeiat şi organizat cele dintâi Biserici, după porunca Mântuitorului. Şi cum au rânduit ei toate aşa s-au păstrat, fără schimbare, până azi în Biserica Ortodoxă, adevărata Biserică a lui Hristos.

Potrivit Sfintei Scripturi şi Sfintei Tradiţii, cea mai înaltă autoritate bisericească este Sinodul episcopilor, care conduce Biserica în chip văzut în timp ce capul ei, Mântuitorul Iisus Hristos, o conduce în chip nevăzut, căci a făgăduit Apostolilor şi urmaşilor Săi: <<că va fi cu ei în toate zilele, până la sfârşitul veacurilor>> /1.

V Taina Sfântului Botez

„Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor“ *

„Botezul este Sfânta Taină în care, prin întreita cufundare în apă, în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh, omul se curăţă de păcatul strămoşesc şi de toate păcatele făcute până la Botez (dacă se botează un adult) este o renaştere spre o nouă viaţă spirituală, prin care credinciosul devine creştin şi un nou membru al Bisericii.

Săvârşirea Tainei Botezului este singura condiţie spre a primi şi celelalte Sfinte Taine. /1.

Botezul este dumnezeiesc, pentru că a fost instituit ca Taină de către Mântuitorul Hristos, prin cuvintele: <<Datu-Mi-S-a toată puterea în cer şi pe pământ. Drept aceea, mergând, învăţaţi toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.>> /2.

Forma Botezului este afundarea de trei ori în apă sfinţită a celui ce se botează, rostindu-se cuvintele: **<<Se botează robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui, Amin; şi al Fiului, Amin; şi al Sfântului Duh, Amin; acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin>>** iar materia Botezului este apa, căci <<De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va intra în Împărăţia lui Dumnezeu.>> /3.

---

1. Mt. 28,20;

* Art. X al Crezului; Numele Botezului vine din grecescul „a afunda, a scufunda“.

1. Numai creştinii cei botezaţi au dreptul la primirea şi a celorlalte Sfinte Taine;
2. Mt. 28,19;
3. Ioan 3,15;

Efectele Botezului sunt spălarea păcatului originar şi a păcatelor personale, săvârşite înainte de Botez, scutirea de pedepsele temporale şi veşnice şi renaşterea pentru o viaţă nouă spirituală. Aceste efecte arată că Botezul este absolut necesar pentru mântuire. Aceasta a spus-o şi Mântuitorul lui Nicodim: <<De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va intra în Împărăţia lui Dumnezeu.>> /4.

VI Despre învierea morţilor

„Aştept învierea morţilor“ *

Învierea morţilor va fi generală, adică vor învia deodată toţi oamenii. Trupurile înviate vor fi identice în esenţa lor cu cele de pe pământ, căci dacă n-ar mai fi aceleaşi, nu ar fi o înviere în adevăratul sens al cuvântului şi n-ar putea fi răsplătite pentru fapte.

Cu toată identitatea materială, trupurile înviate, însă, se vor deosebi de cele de pe pământ, căci vor fi la fel cu trupul înviat al Mântuitorului:

Vor fi nestricăcioase şi nemuritoare cum zice Apostolul Pavel: <<Seamănă-se întru stricăciune, scula-se-va întru nestricăciune.>>

Vor fi robuste şi fără infirmităţi <<Seamănă-se întru slăbiciune, scula-se-va întru putere.>>

Vor fi spirituale, uşoare, aidoma cu trupurile îngerilor şi fără necesităţi materiale: <<La înviere nici nu se mărită, nici nu se însoară, ci vor fi ca îngerii lui Dumnezeu din ceruri.>>

Aceste însuşiri le vor avea trupurile celor drepţi şi nu toate în aceeaşi măsură. Şi trupurile păcătoşilor înviaţi, care se vor scula vor fi nemuritoare, dar nu vor avea nici unul din darurile spiritualităţii, dar vor avea parte pentru păcate de plata cea veşnică.

Trupurile celor, care vor fi aflaţi în viaţă, în momentul când vor învia morţii, vor suferi şi ele aceeaşi prefacere, ca şi cele înviate din morţi (vor fi spirituale).

La-mplinirea vremii, la a doua venire a Mântuitorului, ca drept Judecător, de îndată după înviere, va avea loc şi Judecata obştească a tuturor oamenilor de la Adam încoace; răsplătirea lor definitivă pentru

---

4. Ibidem.;

* Crezul, Articolul XI;

faptele săvârşite în viaţa cea trupească. Răsplata va fi deplină, căci va cuprinde maximum de fericire şi nefericire, atât pentru suflet, cât şi pentru trup, şi va fi eternă.“

VII Despre viaţa viitoare

„Şi viaţa veacu ce va să vină“ *

„Lumea aceasta ca şi omul, va avea sfârşit, oricât de departe ar fi el, pentru că Dumnezeu singur este nesupus schimbării şi veşnic în adevăratul sens al cuvântului. Dar precum sfârşitul omului nu înseamnă nimicirea sau distrugerea fiinţei sale, ci prefacerea ei, sau începutul unei vieţi noi pentru trup şi pentru suflet, tot astfel nici lumea nu va fi nimicită, ci schimbată, transformată într-o lume nouă, curată, potrivită cu fiinţa omului cea reînnoită, o lume din care va lipsi tot ceea ce nu este desăvârşit, în care va fi desăvârşirea deplină, fizică şi morală.“ /1.

CREZUL

De Radu Gyr

Puneţi-mi lanţuri şi cătuşe,
Să sune scrâşnetul hain
Şi mii de lacăte la uşe,
Eu tot ceea ce-am fost rămân.

Surpaţi asupră-mi munţi şi ape,
Puteţi chiar să mă spânzuraţi.
Cu grele negre târnăcoape,
Credinţa nu mi-o sfărâmaţi.

Târâţi-mă, de vreţi, sub şanţuri
Şi îngropaţi-mi trupul stins.
Eu sorb, ca Făt Frumos, din lanţuri
Puteri adânci de neînvins.

---

* Crezul, Articolul XII;

1. Sfârşitul lumii şi purificarea ei n-o cunosc nici îngerii din cer, ci numai Tatăl şi va fi făcută prin foc (după învăţătura Bisericii, bazată pe Sfânta Scriptură şi Sf. Tradiţie).

Puteți să năpustiți tot iadul,
Ca să mă frângă până-n miez.
Eu stau în viscole ca bradul
Şi tare, tare, ca un crez.

Cântec Sfânt

(Mărturisire de credință
testamentară a poetului Şt. O. Iosif)

Cântecul ce-ades ți-l cânt,
Când te-adorm în fapt de seară,
Puiule, e-un cântec sfânt,
Vechi şi simplu de la țară.

Mama cu el m-adormea
Şi, la viersul ei cel dulce,
Puiul ei se potolea
Şi-o lăsa, frumos, să-l culce.

Azi te-adorm cu dânsul eu,
Ieri, el m-adormea pe mine
Şi-adormea pe Tatăl meu,
Când era copil ca tine.

Când voi fi şi eu mormânt,
Nu uita deloc şi zi-le,
Zi-le, doina, cântec sfânt,
La copii tăi, copile.*

Rugăciune

(la Dumnezeu şi la Maica Domnului)

Mărturisirea de credință a
poetului Mihai Eminescu

Noi, cei ce din mila Sfântului
Umbră facem pământului

---

* Tatăl nostru doinit;

Rugămu-ne-ndurărilor,
Luceafărului mărilor.
Ascultă a noastre plângeri
Regină peste îngeri,
Din neguri te arată
Lumină dulce, clară,

O, Maică Preacurată
Şi pururea Fecioară
Maria

Crăiasă alegându-te,
Îngenunchem, rugându-te:
Înalță-ne, ne mântuie,
Din valul ce ne bântuie.

Fii zid de mântuire
Şi scut de întărire.
Privirea-ți adorată
Asupră-ne coboară

O, Maică Preacurată
Şi pururea Fecioară Maria.

Ce se spune în volumul „Învățătura de Credință Creştină Ortodoxă“ despre Simbolul Credinței sau Crez

Definiție: Simbolul credinței sau Crezul este înfățișarea pe scurt a învățăturii pe care creştinul trebuie s-o cunoască, s-o primească cu credință şi s-o mărturisească.

Simbolul de credință se numeşte şi **niceo-constantinopolitan**, pentru că a fost alcătuit de primele două Sinoade ecumenice: Primele şapte Articole, statornicite la **Sinodul de la Niceea (325)** cu 318 Sfinții Părinți, sunt îndreptate **contra ereziei lui Arie** şi se ocupă cu **învățătura despre Dumnezeu Tatăl şi Dumnezeu-Fiul**, şi ultimile cinci Articole, îndreptate **contra ereziei lui Macedonie**, se ocupă cu **învățătura despre Dumnezeu, Sfântul Duh, Sfânta Biserică, Sfântul**

Botez, învierea morților şi viața cea veşnică şi au fost statornicite la **Sinodul II ecumenic, Constantinopol (381)** de către 150 Sf. Părinți. /1.

Simbolul Credinței **are patru părți**, statornicite în **12 articole**.

Partea I Despre Sfânta Treime (art. I-VIII)

Partea II Despre Biserică (art. IX)

Partea III Despre Sfintele Taine (art X)

Partea IV Despre viața viitoare (art. XI-XII)

Simbolul Credinței: Articolul 1.

Învățătura despre Dumnezeu Tatăl *

Cuvântul „crez" sau „credință" întreține legătura omului cu Dumnezeu. Sf. Apostol Pavel spune despre credință că „este adeverirea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute." /1.

Roadele credinței sunt:

Înțelegerea tainelor dumnezeieşti ce depăşesc puterile minții;

Ridicarea sufletului până la Dumnezeu, cu Care, unindu-ne, să ne putem mântui.

Cunoaşterea existenței lui Dumnezeu se face **prin descoperire**, prin revelație. Această cunoaştere ne-o dă Dumnezeu însuşi, spre a ne-aduce la credință. Dar mai e şi **cunoaşterea lui Dumnezeu prin conştiință:** căci „Prima lege, care ne duce spre Dumnezeu, prin cele văzute, este rațiunea." spune Sfântul Grigorie Teologul. /2

Nu există mai mulți dumnezei ci numai unul singur. Credința într-un singur Dumnezeu, sau monoteismul este susținută de toți Părinții şi Scriitorii bisericeşti ce s-au ocupat de acest adevăr.

Dumnezeu are multe însuşiri, pe lângă că este unul (I Cor. 8,6) neîmpărțit şi duh nevăzut (Ioan 4,24), mai este şi veşnic (Apoc. 4,8), necuprins, atotprezent (Ps. 138,8-10), atotputernic (Lc. 18,27), atotştiutor (Rom. 11,33), drept (Ps. 36,28) şi bun (Mt. 19,17). Dumnezeu este iubire

---

1. Toate Sinoadele ecumenice care au urmat după aceea, au recunoscut şi au întărit învățătura de credință statornicit de primele două Sinoade.

* „Cred întru unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor."

1. Evrei 11,1;

2. Din Cuvântul II Teologic.

(I Ioan 4,8 şi 16), lumină (I Ioan 1,5) şi este desăvârşit, după cuvântul Mântuitorului: „Fiţi dar desăvârşiţi, precum Tatăl vostru din ceruri desăvârşit este.“ (Mt. 5,48) Dumnezeu este egal, asemenea cu Sine, nu e supus prefacerii lucrurilor, nici naşterii, nici întâmplării. El nu Se micşorează, nici nu creşte ci e totdeauna acelaşi.“ /3.

Sfânta Treime: Dumnezeu, unul după fiinţă, este în trei Persoane: Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh.. Aceste trei Persoane şi ipostasuri dumnezeieşti alcătuiesc Sfânta Treime. Nu sunt deci trei Dumnezei ci numai unul, căci: <<Unul în trei este Dumnezeirea şi trei fac una>> /4.

Cuvântul „Tatăl“ din Simbolul Credinţei de care ne vorbeşte Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiţie, **ne arată prima Persoană a Sfintei Treimi** precum şi legătura fiască a oamenilor cu Dumnezeu, „Tatăl nostru“. <<Tatăl (ca Persoană a Sfintei Treimi) este în Fiul şi în Sfântul Duh; Fiul şi Sfântul Duh Se află în Tatăl, iar Tatăl în ceilalţi doi.>> /5.

Cele trei Persoane ale Sfintei Treimi lucrează împreună cu o singură voinţă, lucrare, putere şi autoritate; au împreună însuşirea de a fi nefăcute precum şi Dumnezeirea. Tatăl este nenăscut, Fiul este născut din Tatăl iar Sfântul Duh este de la Tatăl purces şi trimis de Fiul.

Dumnezeu Tatăl (despre care ni se vorbeşte în primul Articol al Crezului), este **„Atotţiitorul, Făcătorul cerului şi al pământului, văzutelor tuturor şi nevăzutelor“**.

„Atotţiitor“, adică este „Atotputernic“ Creator şi Stăpân asupra lumii nevăzute a îngerilor şi a tuturor lucrurilor materiale cele văzute. Dumnezeu, voind, a făcut din nimic (în şase zile) lumea cea nevăzută a numeroşilor îngeri, precum şi lumea cea materială a „văzutelor tuturor“ pe care a făcut-o numai cu cuvântul. Omul, pe care l-a zidit şi l-a aşezat Dumnezeu în Rai, este legătura dintre lumea spirituală şi cea materială. El a fost ultima creaţie a Sfintei Treimi, şi cea mai complexă, căci la ea s-a participat nu indirect, prin cuvânt, ci prin directă conlucrare, prin care putem vedea Chipul lui Dumnezeu în om, prezenţa activă a Duhului Sfânt şi înzestrarea cu puteri sufleteşti; raţiunea şi voia liberă de-a alege pe Dumnezeu cu binele şi-adevărul.

Înainte de păcatul originar, omul trăia fericit în Rai, împărtăşindu-se cu bucuria de a fi în preajma lui Dumnezeu. El avea

---

3. Sfântul Chiril al Ierusalimului, Catehezele IV şi V;
4. Sfântul Grigorie Teologul: „Contra arienilor şi despre sine“;
5. Sfântul Chiril al Alexandriei: „Despre Sfânta şi cea de o fiinţă Treime“;

trup duhovnicesc, luminos şi curat, înzestrat cu minte sănătoasă, inimă curată şi voinţă liberă şi era îmbrăcat cu haina nemuritoare a Duhului Sfânt.

Prin neascultare şi săvârşirea păcatului originar, omul a devenit muritor, a fost alungat din Rai şi a pierdut toate privilegiile de care se bucurase până atunci. Cea mai mare nefericire şi pedeapsă pentru el a fost, însă, despărţirea de Dumnezeu.

Dumnezeu, însă, în iubirea şi bunătatea Lui, nu l-a abandonat pe omul cel neascultător şi păcătos. Prin pronie, El a limitat şi a oprit răul, întorcându-l spre bine. Dovada iubirii Sale nemărginite a fost că L-a trimis în lume, s-o mântuiască, pe însuşi Fiul Său iar planul acesta era conceput încă de la facerea lumii. /6.

Simbolul Credinţei: Articolele II-VII *
Despre Dumnezeu Fiul

Articolul II: „Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut.“

Omul, în starea de păcătoşenie acumulată, în care se afla, până la venirea Mântuitorului, **nu putea nădăjdui la mântuire**, aşa încât era neapărată nevoie de venirea Fiului lui Dumnezeu pe pământ (7), ca Mântuitor, pentru salvarea lumii şi restaurarea ei, pentru împăcarea omului cu Dumnezeu şi accesul lui în Împărăţia Cerurilor. Acest lucru,

---

6. Prin Pronie Dumnezeu opreşte răul şi-l întoarce spre bine „Cele rele le ştie mai dinainte şi le îngăduie Dumnezeu, dar El nu se îngrijeşte de ele, pentru că nici nu le-a făcut. Dar odată întâmplate, ele sunt îndreptate spre ceva folositor de către nesfârşita bunătate, care, fără să le fi făcut, le îmboldeşte spre mai bine, cât este în puterea acestora.“; „Mărturisirea lui Dositei“ (Pr. Irineu Mihălcescu);

* Şi întru Unul Domn Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toţi vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; Cel de o fiinţă cu Tatăl, prin Care toate s-au făcut. / Care pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara, şi S-a făcut om. / Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponţiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat. / Şi a înviat a treia zi după Scripturi. / Şi S-a înălţat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui. / Şi iarăşi va să vină cu slavă, să judece viii şi morţii, a Cărui împărăţie nu va avea sfârşit.

7. Doar Dumnezeu putea face lucrarea aceasta mântuitoare, care era imposibilă de înfăptuit chiar şi pentru îngerii din cer.

însă, nu dorea să-l facă Fiul lui Dumnezeu, stând sus în cer şi nefăcându-Se om.. Trebuia să vină El însuşi ca om şi să trăiască în mijlocul oamenilor spre a-i face să respecte Legea şi să-i înveţe cum să asculte voia lui Dumnezeu, căci „Precum prin neascultarea unui om s-au făcut păcătoşi cei mulţi, tot aşa şi prin ascultarea Unuia, se vor face drepţi cei mulţi.“ /8.

Moartea intrase în lume prin neascultare şi Ful lui Dumnezeu trebuia să moară şi să-nvieze „cu moartea pre moarte călcând“, şi trebuia să-i aducă şi pe oameni, prin jertfa Sa, la viaţa cea veşnică. Mare este dragostea lui Dumnezeu pentru noi, păcătoşii, pentru care El a trimis, spre salvare, pe unicul Fiu. Căci „Cum putea omul de pe pământ, căzut în moarte, să se întoarcă la nestricăciune? Era nevoie ca trupul muritor să se împărtăşească din puterea de viaţă a lui Dumnezeu... Cuvântul Cel Unul Născut.“ /9.

Dar **trebuia o pregătire a oamenilor, ca să-L primească cu credinţă pe Fiul lui Dumnezeu**, să-L asculte şi să se lase învăţaţi de El. Această pregătire s-a făcut prin creşterea răului şi dorinţa oamenilor de a scăpa de rău. Proorocii au fost trimişi de Dumnezeu să vestească venirea pe pământ a Mântuitorului, şi înainte de întruparea Lui s-au îndesit aceste proorociri, culminând cu predicile Înaintemergătorului Prooroc Ioan Botezătorul. Era necesară venirea Mântuitorului şi pentru că Legea veche trebuia să se înnoiască. Legea Vechiului Testament era dată omului, ca să-i fie şi spre moarte şi spre pedeapsă, ori Mântuitorul, venind, a adăugat la ea şi Legea Dragostei şi-a Harului, ca să-i fie spre izbăvire.

Să vedem acum **ce ne învaţă primul Articol al Simbolului Credinţei: C**rezul ne învaţă că Domnul Iisus Hristos, Care ne-a mântuit pe noi, este Însuşi Fiul lui Dumnezeu, Făcătorul tuturor, prin Dumnezeirea Lui; Tatăl toate le face dar le face prin Fiul.

Cel de-al doilea Articol al Crezului ne învaţă să credem şi în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, căci fără credinţa în Fiul, nu-L putem cunoaşte nici pe Tatăl. Mântuitorul este Domnul şi Stăpânul vieţii noastre, prin Care ne putem mântui. El este Calea, Adevărul şi Viaţa, prin care putem ajunge la viaţa cea veşnică, la Tatăl, în Împărăţia lui Dumnezeu.

---

8. Rom. 5,19;
9. Sfântul Chiril al Alexandriei „La Luca“ ;

Numele „Iisus“ dat de îngerul la porunca Tatălui, **înseamnă** în lb. ebraică „**Mântuitor“** şi Iisus este cu adevărat Mântuitorul lumii mult aşteptat şi vestit de Prooroci; Tatăl a ştiut de mai-nainte care va fi lucrarea Fiului Său în lume. Îngerul l-a vestit şi pe Iosif de naşterea lui Iisus şi de lucrarea divină: „Că Acesta va mântui pe norodul Său“. (Mt. 1,20-21)

Numele „Hristos“ înseamnă „Uns“. Unsul de Dumnezeu, Hristosul, primeşte de la Tatăl toată puterea Sfântului Duh (10) şi este Dumnezeu Cel întrupat, adevăratul Arhiereu, Împărat şi Prooroc. „Duhul Domnului este peste Mine, pentru care M-a uns a binevesti săracilor“, spune El. (11) Şi în Sfânta Scriptură se vorbeşte deci despre aceste Sfinte Slujiri ale lui Hristos, Cel Care, prin ungerea ce o are de la Duhul Sfânt este adevăratul nostru Arhiereu, Împărat şi Prooroc. Un astfel de Arhiereu, ca Dumnezeu, nu are nevoie să aducă Tatălui pe-Altar jertfe sângeroase, ca să-I câştige bunăvoinţa, pentru că El Însuşi e Dumnezeu. Şi „Nu prin sânge de ţapi şi de viţei, ci prin Însuşi Sângele Său a intrat odată pentru totdeauna în Sfânta Sfintelor şi a dovedit o veşnică răscumpărare.“ (12) Şi prin Iisus, Cel Care Se va jertfi pentru noi iar şi iar, pân-la sfârşitul veacurilor, vor înceta în lume altfel de jertfe, El fiind pentru noi unica Jertfă şi singurul nostru Răscumpărător.

Articolul al II-lea al Simbolului Credinţei Îl mărturiseşte pe Iisus Hristos, că e unicul Domn şi „Fiul lui Dumnezeu Unul-Născut“, Care a trăit ca om pe pământ, S-a născut din Fecioara Maria, a petrecut între oameni, a fost răstignit, a înviat şi S-a înălţat la cer. Despre acest Hristos mărturiseşte Biserica în Simbolul Credinţei.

Zicerea: „Fiul lui Dumnezeu Unul-Născut“ „Carele din Tatăl S-a născut“ a Crezului arată că Fiul lui Dumnezeu S-a născut din Tatăl ceresc, în slavă şi are aceeaşi dumnezeire cu Tatăl, sunt amândoi Unul Dumnezeu, dar se deosebesc ca Persoane., fiindcă „în Dumnezeu o persoană e mereu Tatăl şi altă persoană mereu Fiu.“ (Din „Învăţătura de Credinţă Creştină Ortodoxă“)

„Mai înainte de toţi vecii“ ne arată că Dumnezeu Fiul este mai înainte de orice timp şi e veşnic. Căci „Dumnezeu nu a fost mai înainte

---

10. Preoţii, prin ungerea cu mir, primeau numai o parte din această putere, devenind purtători de Dumnezeu şi slujitori.
11. Lc. 4,18;
12 Evrei 9,12;

fără de Fiu şi mai pe urmă a devenit Tată, ci totdeauna are pe Fiul". (13) Dumnezeu Fiul este, la fel ca şi Dumnezeu Tatăl, veşnic Fiu şi fără de vreo schimbare; Tatăl şi Fiul sunt două Persoane egale-n Dumnezeire şi cinste, dar una e Tată şi alta Fiu dar legate între Ele prin dragoste, căci Dumnezeu este dragoste.

Dar ce vrea să spună Crezul despre zicerea **„Lumină din Lumină",** ce vrea să-nsemne ea ?

„Eu sunt Lumina lumii, cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla întru întuneric, ci va avea lumina vieţii", spune Mântuitorul. (14) dar „Dumnezeu este Lumină şi nici un întuneric nu este întru El." zice Sfântul Apostol Ioan. Nu este nici o îndoială, deci că Fiul, Care S-a născut din Tatăl e întru totul ca Tatăl Cel din Care S-a născut şi între Ei nu există deosebire

„Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat" întăreşte egalitatea între Tată şi Fiu deja enunţată. Nu există deosebire-n Dumnezeire căci „Desăvârşit este Cel Care a născut şi desăvârşit Cel născut." /15

Crezul mai mărturiseşte şi că Fiul lui Dumnezeu este „născut iar nu făcut", e singurul Fiu născut din Tatăl şi nu cea dintâi creaţie a Lui, (aşa cum susţinea ereticul Arie). Fiul lui Dumnezeu nu face parte dintre făpturi, căci El este chiar Dumnezeu. **„Cel ce este de o fiinţă cu Tatăl" (**mărturiseşte „Crezul" pentru a întări toate cele spuse mai sus), pentru că una e fiinţa Tatălui şi-a Fiului iar Persoane sunt două. În comun au Tatăl şi Fiul: veşnicia, atotputernicia, voinţa, bunătatea, sfinţenia şi slava iar noi, creştinii, după cum spune Sf. Ioan Damaschin, „Credem într-o singură fiinţă, într-o singură Dumnezeire, într-o singură putere, într-o singură voinţă, într-o singură activitate, într-un singur izvor, într-o singură stăpânire, într-o singură domnie, într-o singură împărăţie, cunoscută în trei ipostasuri desăvârşite" /16.

„Prin Carele toate s-au făcut", aceste cuvinte fac trecerea de la Articolul II la Articolul III al Crezului şi se referă la lucrarea mântuitoare Dumnezeiască, care va fi posibilă prin întruparea Fiului lui Dumnezeu. Cuvintele acestea înseamnă că tot ceea ce face Tatăl face şi

---

13. Sfântul Chiril al Ierusalimului: „Cateheze", vol. I;
14. Ioan 8,12;
15. Sfântul Chiril al Ierusalimului: „Cateheze", vol. I;
16. Sfântul Ioan Damaschin, „Dogmatica" Partea I cap. 8;

Fiul, deci şi lumea „a creat-o prin Fiul, a aşezat-o în Fiul şi îi poartă grijă prin Fiul“ (17) căci Tatăl le face pe toate prin Fiul, pentru că nu e despărțit de Fiul, ci una.

Articolul III al Simbolului Credinței* se referă la venirea Fiului lui Dumnezeu pe pământ pentru mântuirea oamenilor şi întruparea Lui de la Duhul Sfânt şi Fecioara Maria

Dacă toate le-a făcut Dumnezeu Tatăl prin Fiul, atunci şi mântuirea lumii trebuia s-o săvârşească tot prin Fiul. Prin dragoste dumnezeiască, trebuiau strânse toate legăturile slăbite, prin păcat, ale creației, trebuia restaurată creația. Şi cum Tatăl a lucrat, lucrează şi va lucra prin Fiul tot ce-a gândit, tot Fiul trebuia să vină să facă această lucrare reparatoare. „Căci întru El au fost făcute toate... şi toate întru El sunt aşezate... Că întru El a binevoit (Dumnezeu) să sălăşluiască toată plinirea... Şi într-Însul toate cu Sine să le împace.“ /18.

Prin întrupare, Fiul lui Dumnezeu S-a făcut om, fără să înceteze a fi Dumnezeu iar prin cea de-a doua naştere însuşirile dumnezeieşti nu sunt pierdute, Fiul lui Dumnezeu rămânând acelaşi, tot Dumnezeu.

Sfânta Biserică spune că Mântuitorul este o Persoană, un ipostas în două firi: **„firea dumnezeiască şi firea cea omenească.“** Cele două firi s-au unit în Hristos, fără să se schimbe sau să se-amestece.

Mântuitorul a trebuit să fie o persoană în două firi nedespărțite, pentru lucrarea de mântuire, căci dacă aceste două firi s-ar fi despărțit, moartea pe cruce ar fi fost numai moartea unui om, care n-ar fi luat cu sine păcatele noastre, n-ar fi înviat şi nici nu ne-ar fi mântuit.

Sfântul Grigorie Teologul spune: „Însuşi Cuvântul lui Dumnezeu... vine la chipul Său şi cu trup, Se îmbracă pentru trup şi cu suflet înțelegător pentru sufletul meu şi, împreună, pe cel asemenea cu cel asemenea curățind. Şi întru toate Se face om, afară de păcat... Şi Se arată Dumnezeu cu firea luată, una (adică o persoană) din amândouă (firile) cele potrivnice, din trup adică şi din Duh, din care una e îndumnezeită, iar alta s-a îndumnezeit.“ /19.

---

17. Ibidem.

* Care pentru noi, oamenii şi pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri şi S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara, şi S-a făcut om.

18. Col. I 16,19;

19. Sfântul Grigorie Teologul: „Cuvânt la Sintele Paşti;

Zicerea **„pentru noi oamenii şi pentru a noastră mântuire“** semnifică faptul că Fiul lui Dumnezeu nu S-a făcut om pentru propria Sa trebuință sau pentru făpturi, ci numai **„pentru noi**, **oamenii“** cei păcătoşi **„şi pentru a noastră mântuire“**, pentru că oamenii, „oile cele pierdute“, trebuiau aflate şi readuse, tămăduite de păcat, în staulul zidirii, spre a da slavă lui Dumnezeu. Şi pentru aceasta, **Fiul lui Dumnezeu „S-a pogorât din ceruri“**, spre a trăi în mijlocul oamenilor şi a-i face să nu mai păcătuiască; să înțeleagă că mântuirea vine prin ascultare şi pocăință.

Dar, prin această **„pogorâre“** noi nu trebuie să înțelegem că Fiul lui Dumnezeu a părăsit cerul, căci El nu a încetat, devenind om, să fie şi Dumnezeu. El n-a părăsit firea cea dumnezeiască. Însuşi afirmă despre Sine adevărul acesta, căci: „Nimeni nu s-a suit la cer, decât Cel ce S-a coborât din cer, Fiul Omului, Care este în cer.“ /20.

Fiul lui Dumnezeu, pentru noi, oamenii **„S-a întrupat de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara şi S-a făcut om“. „S-a întrupat“**, adică „S-a zămislit“ Şi **„S-a făcut om“**, adică Fiul lui Dumnezeu S-a arătat printre oameni, prin naşterea din Sfânta Fecioară Maria şi această lucrare s-a făcut în chip deosebit, căci aici a fost lucrare dumnezeiască..

Mântuitorul nu S-a pogorât cu trup omenesc din cer ci, Şi-a alcătuit trup material adevărat, aici, pe pământ, în pântecele Preasfintei Fecioare Maria, sfințind-o pe Ea cu Dumnezeirea Lui şi **„S-a făcut om“** deplin, cu trup şi suflet cuvântător.

Deci **„de la Duhul Sfânt şi din Maria Fecioara“** S-a zămislit ca om Mântuitorul dar în chip minunat, prin lucrarea Duhului Sfânt, şi fără de sămânță bărbătească. „Iosife, fiul lui David, –spune îngerul– nu te teme a lua pe Maria logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt“ (21) Tot îngerul se arătase şi Sfintei Fecioare spre a o vesti de ce mare cinste o va învrednici Dumnezeu: „Duhul Sfânt Se va pogorî peste tine şi puterea Celui Preaînalt te va umbri...“ /22.

Dar Duhul Sfânt nu a fost singur în momentul adumbririi aceleia, căci chiar Fiul lui Dumnezeu a fost Acela Care a intrat atunci în Sfânta Fecioară, Duhul Sfânt fiind nedespărțit de Ful lui Dumnezeu ci una cu El. „Duhul Sfânt S-a pogorât peste ea, dându-i puterea de a primi

---

20. Ioan 3,13;
21. Mt. 1,20;
22. Luca 34,35;

Dumnezeirea Cuvântului şi puterea de a naşte. (23) Atunci a umbrit-o înţelepciunea ipostatică şi Puterea Preaînaltului Dumnezeu, adică Fiul lui Dumnezeu, Cel de o fiinţă cu Tatăl, ca o sămânţă dumnezeiască şi Şi-a alcătuit Luişi din sângiurile ei trup însufleţit.“

Maica Domnului a fost o fecioară din seminţia lui David, din care trebuia, după făgăduinţa dumnezeiască, să Se nască Mântuitorul. Ea, trăind până la 12 ani la Templu, într-o curăţie desăvârşită, a fost logodită mai apoi cu bătrânul Iosif, ce era de aceeaşi seminţie cu ea şi care-i era tutore. Fecioara Maria Îl zămisleşte pe Ful lui Dumnezeu ca fecioară şi chiar după naştere, ea rămâne pururea fecioară. Iar că fecioria ei a rămas nestricată şi la naştere învăţăm şi de la Proorocul Iezechel, care spune: „Poarta aceasta va fi închisă, nu se va deschide şi nici un om nu va intra pe ea, căci Domnul Dumnezeul lui Israil a intrat pe ea. De aceea va fi închisă.“ /24.

I se spune Fecioarei şi „Preasfântă“ şi „Prea Curată“ pentru că Însuşi Fiul lui Dumnezeu, locuind în pântecele ei, a sfinţit-o pe ea şi a curăţit-o de păcatul cel strămoşesc. Este şi Născătoare de Dumnezeu, pentru că Cel ce S-a născut din ea, după firea cea omenească, este Însuşi Fiul lui Dumnezeu şi Dumnezeu.

Mântuitorul, fiind şi Fiul lui Dumnezeu, nu numai Fiul Omului, S-a născut ca un Dumnezeu şi fără de prihană, fără de păcat strămoşesc. Dar nici după aceea Iisus n-a păcătuit, pentru că fiind Dumnezeu, n-ar putea face lucrul acesta. Dar a fost de trebuinţă să vină şi asupra Lui ispita, şi Dumnezeu a îngăduit, ca să ne-nveţe şi pe noi cum să ne ferim de ispită; a fost de trebuinţă pentru mântuirea noastră.

Articolul al IV-lea al Simbolului Credinţei * ne arată cum a decurs lucrarea mântuitoare a Domnului Iisus Hristos. Mântuirea, însă, începe cu întruparea Fiului lui Dumnezeu, dar deplin ea se înfăptuieşte prin moartea lui Iisus Hrstos pe Cruce şi prin Învierea Lui. Mântuitorul luptă contra păcatelor noastre şi le biruieşte prin luptă, căci „Împăratul cerurilor, din moment ce a coborât în ţinutul omenirii noastre şi a locuit într-un trup ca al nostru, toate atacurile duşmanilor contra omului au fost înfrânte iar stricăciunea morţii, puternică odinioară, a încetat.“/25.

---

23. Spune Sfântul Ioan Damaschin în „Dogmatica“ Cartea III, cap.2;

24. Iez. 44,1-2;

* „Şi S-a răstignit pentru noi în zilele lui Ponţiu Pilat şi a pătimit şi S-a îngropat“

25.Sfântul Atanasie cel Mare: „Despre întruparea Cuvântului“, cap IX; şi „Scrieri“ partea I;

Şi poate că vă-ntrebaţi pentru ce **„S-a răstignit (Domnul) pentru noi“**? Mântuitorul S-a răstignit şi-a pătimit moarte pe Cruce pentru noi, pentru a ne mântui şi-a ne feri de păcat şi de moarte. Şi ştim că în urma păcatului strămoşesc toţi oamenii erau supuşi pedepsei morţii. (26) şi aceasta pentru că firea noastră trăia potrivnic Legilor lui Dumnezeu (şi tot ceea ce se-mpotriveşte acestor legi este păcat). Oamenii cei păcătoşi disprețuiau mărirea lui Dumnezeu şi se supuneau ispitelor şi voii lor iar pentru aceasta acum plăteau.

Dar iubirea lui Dumnezeu nu a îngăduit ca toţi oamenii, chiar şi cei drepţi, să meargă la moarte veşnică. Şi pentru a fi scăpaţi ei de pedeapsa morţii, trebuia să se găsească cineva fără de prihană, chiar din partea lor, care să restabilească în firea sa omenească respectul Legii dumnezeieşti şi să rabde pedeapsa morţii cea cuvenită păcătoşilor. Un om obişnuit, însă, n-ar fi putut îndeplini aceste condiţii, căci nu există om fără de păcat. Tatăl ceresc L-a trimis atunci pe Unicul Său Fiu, să restabilească, prin viaţa cea curată a unui Om fără de păcat, respectul Legii divine. Prin moartea Sa Iisus i-a răscumpărat pe oameni de la pedeapsa morţii. De aceea S-a răstignit Fiul lui Dumnezeu pentru noi iar Crucea a fost Altarul pe care s-a adus Jertfa Sa.

Şi Jertfa pe Cruce a Mântuitorului a fost un adevăr istoric ce s-a petrecut într-un moment sigur din istoria Imperiului Roman adică **„În zilele lui Ponţiu Pilat“**. Prin această zicere din Simbolul de Credinţă Sfinţii Părinţi au vrut să marcheze lucrul acesta. Dar cât de jos ajunseseră legile omeneşti, ca să permită uciderea unui om nevinovat, întru apărarea strâmbătăţii lor! Cuvintele „şi a pătimit“ arată încă o dată că Fiul lui Dumnezeu avea ca om în trup toate nevoile şi slăbiciunile noastre, căci, cu adevărat El a pătimit pe Cruce ca om, ce cu greu a suportat această imensă durere, terminată cu moarte. /27.

Iisus ca om a murit cu adevărat „**şi S-a îngropat“** ca orice trup mort în mormânt. El cu-adevărat a murit ca om dar a înviat mai apoi ca un Dumnezeu. Şi trei zile, cât timp trupul Lui a stat în mormânt, sufletul Lui s-a coborât la iad (28) ca să-i elibereze de-acolo pe drepţii Vechiului Testament, care muriseră cu credinţa în venirea Sa.

Articolul al V-lea din Simbolul Credinţei: „Şi a înviat a treia

---

26. Rom. 5,12;
27. Ca Dumnezeu, Mântuitorul nu a pătimit, căci Dumnezeu nu poate pătimi.
28. Efes. 4,9; Petru 3,19;

zi după Scripturi“ se referă la Învierea Mântuitorului aşa cum au prezis Proorocii precum şi la mântuirea noastră. Prin Învierea Sa, moartea a putut fi învinsă şi toate proorociile Mântuitorului s-au adeverit, devenind realitate. Astfel Învierea lui Hristos este temelia credinţei noastre. De aceea şi Sfântul Apostol Pavel spune: „Iar dacă Hristos n-a înviat, zadarnică este credinţa voastră, sunteţi încă în păcatele voastre. Şi atunci şi cei care au adormit întru Hristos au pierit. Iar acum Hristos a înviat din morţi, fiind începătură (a învierii) celor adormiţi. Căci de vreme ce printr-un om a venit moartea, tot printr-un om şi învierea morţilor. Că precum în Adam toţi mor, aşa şi în Hristos toţi vor învia.“/29

Învierea lui Hristos nu aduce însă o revenire la viaţă a trupului cel dinainte de moarte., căci se produce o prefacere totală a lui. Dar şi trupul nostru, atunci când va învia, nu va mai fi la fel ci va fi, ca al lui Hristos, trup duhovnicesc desăvârşit, nemuritor şi eliberat de dureri şi trebuinţe materiale. Prin înviere Hristos a scos din firea noastră stricăciunea şi moartea. Căci, precum spunea Apostolul: „Aşa este învierea morţilor: Se seamănă (trupul) întru stricăciune, înviază întru nestricăciune; se seamănă întru necinste, înviază întru slavă; se seamănă întru slăbiciune, înviază întru putere; se seamănă trup firesc, înviază trup duhovnicesc.“ (30) Căci „Hristos a murit pentru păcatele noastre, **după Scripturi,** şi cum că a fost îngropat şi că **a înviat a treia zi, după Scripturi**.“ (31) întocmai aşa cum au prezis Proorocii Vechiului Testament şi toate acestea s-au întâmplat potrivit Scripturilor. Dar şi Sfinţii Evanghelişti relatează minuţios despre minunea Învierii Mântuitorului. /32.

Articolul al VI-lea din Simbolul Credinţei: **„Şi S-a înălţat la ceruri şi şade de-a dreapta Tatălui“** ne învaţă că, după ce fiul lui Dumnezeu S-a smerit, coborându-Se din cer şi făcându-Se om, după înviere, S-a umplut de putere şi slavă dumnezeiască, înălţându-Se cu trupul la cer şi şezând de-a dreapta Tatălui. După Înviere deci Fiul lui Dumnezeu nu a lepădat firea noastră, ci S-a suit cu ea la cer, cârmuind lumea. Dar aceasta este încă o mare Taină, căci Iisus, ca Dumnezeu a

---

29. I Cor. 15,17-18,20-22;
30. I Cor. 15,42-44;
31. I Cor. 15,3,4;
32. Mt. 28,1-10; Marcu 16,1-8; Luca 24,1-12, 15-31, 36-50; Ioan 20 ºi 21;

fost totdeauna în sânul Tatălui dar şi prezent în tot locul şi Se-ntrupează şi-acum, după-nălțare, în Sfântul Potir, la Sfânta Euharistie.

Articolul al VII-lea din Simbolul Credinței: „Şi iarăşi va să vie cu slavă să judece viii şi morții a Cărui împărăție nu va avea sfârşit“ ne învață că slava dumnezeiască la care a fost ridicat Iisus Hristos ca om, se va arăta tuturor, atunci când va veni să judece lumea, Dumnezeu Tatăl dându-I să facă judecată tuturor oamenilor, începând cu Adam şi până la ultimul om. „Că Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului, ca toți să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl.“/33.

Zicerea **„Şi iarăşi va să vină cu slavă“** arată felul triumfător în care va veni pentru a doua oară Mântuitorul ca drept Judecător **„să judece viii şi morții“**. Şi dacă la prima Lui venire El a fost singur şi nu S-a arătat lumii (ca să nu silească pe nimeni să creadă în El), a trăit discret şi smerit ca un rob, a doua oară va veni cu slavă şi Se va arăta tuturor ca un slăvit Împărat şi drept Judecător, înconjurat de îngerii Săi. „Şi vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere şi cu slavă multă.“ /34.

Stăpânirea lui Iisus Hristos ca om **„a Cărui împărăție nu va avea sfârşit“** şi slava Lui, trâmbițată de îngeri, nu vor înceta vreodată ci vor dura veşnic.

III Despre Duhul Sfânt

Articolul VIII din Simbolul Credinței: „Şi întru Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Care de la Tatăl purcede, Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit, Care a grăit prin prooroci.“

Zicerea: **„Cel ce împreună cu Tatăl şi cu Fiul este închinat şi slăvit**“ arată că Sfântul Duh este întru totul egal cu Tatăl şi cu Ful, fiind ca şi Ei: veşnic, atotputernic, atotştiutor, pretutindeni de față şi cuvenindu-I-se aceeaşi închinare şi cinste ca Tatălui şi Fiului. Sfântul Duh este împreună cu Tatăl şi cu Fiul şi Lui trebuie să Îi dăm aceeaşi închinare împreună cu Primii doi, căci e nedespărțit de Aceştia, Duhul Sfânt fiind a treia Persoană a Sfintei Treimi. Toți trei au o singură ființă şi substanțialitate; aceeaşi voință, putere şi slavă şi alcătuiesc Sfânta Treime, Unul Dumnezeu arătat în trei ipostasuri, în trei Persoane „aşa

33. Ioan 5,22-23;
34. Mt. 24,30;

cum soarele are disc, rază şi lumină, dar e un singur soare". /35..

Avem temeiuri despre această învățătură în Sfânta Scriptură şi în Sfinții Părinți. Vedem cum Sf. Apostol Petru mărturiseşte Dumnezeirea Duhului, atunci când îi spune lui Anania: „Pentru ce a umplut Satana inima ta, ca să minți tu Duhului Sfânt... Nu ai mințit oamenilor ci lui Dumnezeu." /36.

Cuvintele: **„Care de la Tatăl purcede"** ne arată că Duhul Sfânt e din Tatăl, dar nu prin naştere ca Fiul, ci prin purcedere. „Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, Care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine."/37.

Din păcate, celelalte culturi creştine, care s-au desprins de dreapta credință, romano-catolicii şi protestanții, spun că Sfântul Duh ar purcede nu numai de la Tatăl ci **„şi de la Fiul"** (38) şi chiar au adăugat la Simbolul Credinței aceste cuvinte. (39) Şi mai susțin că dacă Fiul Îl trimite pe Duhul în lume, acesta ar fi un semn că Îl şi purcede din veşnicie. Dar şi aceasta este o rătăcire pentru că Însuşi Mântuitorul spune despre Sine: „Duhul Domnului este peste Mine, pentru Care M-a uns a binevesti săracilor." /40.

Adevărul este acela pe care-l spun şi Sfinții Părinți, că Sfântul Duh purcede numai de la Tatăl şi este trimis de Fiul să fie Mângâietor. **Sfântul Atanasie** spune că „Sfântul Duh este din Tatăl, nu făcut, nici plăsmuit, nici născut, ci purces" (41) „ Duhul (este) din singur Tatăl pricinuit şi purces, iar prin Fiul în lume, trimițându-Se" (42) Sau „Fiul şi

---

35. Exemplu dat de Sfântul Atanasie cel Mare la cel de-al II-lea Sinod Ecumenic, pentru combaterea ereziei lui Macedonie; „Întrebări oarecare, Întrebarea 4 la Atanasie de la Paros, Epitoma dumnezeieştilor dogme, Mănăstirea Neamț, 1816;

36. Fapte 5,3,4;

37. Ioan 15,26;

38. Despre „Filioqve": A fost adăugat la anul 589 de către un Sinod din Spania, dar la Roma s-a introdus în anul 809 în timpul Papei Leon al III-lea, care s-a opus la această erezie. Mai târziu, călcându-se astfel porunca Sinoadelor ecumenice, s-a generalizat erezia, ajungându-se la Marea Schismă de la 1054;

39. Erezii împotriva Duhului Sfânt au exstat şi în primele secole ale creştinătății şi în anul 381 au fost combătute ideile eretice ale lui Macedonie, care contestau chiar şi dumnezeirea Duhului. În Sinodul al II-lea ecumenic de la Constantinopol.

40. Luca 4,18;

41. Cuvânt „La Atanasie de la Paros", întrebarea 4;

42. Ibidem.

Sfântul Duh sunt din Tatăl, după cum raza şi lumina sunt din soare.“/43.

Orice fel de lucrare pe care o înfăptuieşte Dumnezeu în lume, e săvârşită de cele trei Persoane Dumnezeieşti. Lucrarea porneşte din Tatăl, e înfăptuită de Fiul şi e desăvârşită de Duhul Sfânt. „Că de la El şi prin El şi întru El sunt toate“ (44) De aceea este numit Duhul Sfânt în Simbol: **„Domnul de viaţă făcătorul“**, fiincă Duhul e Cel Care a umplut de viaţă zidirea, pe cei mântuiţi din stricăciune şi din moarte. El este Cel Care pune viaţă în materie şi S-a pogorât în ziua Cincizecimii peste lume, prin Apostoli, dând naştere Bisericii, căci „Duhul este Cel ce dă viaţă“ (45) şi desăvârşeşte lucrarea pornită din Tatăl şi săvârşită de Fiul.

Duhul Sfânt este Cel **„Care a grăit prin Prooroci“** şi a pregătit mântuirea pe care avea s-o împlinească Fiul lui Dumnezeu. Pregătirea omenirii pentru primirea Mântuitorului a fost împlinită de Duhul Sfânt, Care a anunţat prin prooroci tot ceeace va fi. Duhul, a luminat mintea proorocilor Vechiului Testament şi le-a arătat lucrarea dumnezeiască.

Sfântul Duh Se mai numeşte şi „Gura lui Dumnezeu“ iar Fiul Se numeşte Dumnezeu Cuvântul, căci Fiul lui Dumnezeu nu poate fi cunoscut sau auzit, dacă nu Se descoperă prin Prea Sfântul Duh.“ /46.

Dar pentru mântuirea noastră nu ajunge numai lucrarea Fiului lui Dumnezeu, căci Sfântul Duh este Cel Care o desăvârşeşte. El desăvârşeşte orice lucrare dumnezeiască îndreptată spre lume, deci şi lucrarea mântuirii. „Duhul pregăteşte pe om în Fiul, Fuil îl duce la Tatăl iar Tatăl îi dă nestricăciunea pentru viaţa veşnică“. (47) Chiar Persoana Duhului Sfânt e aceea prin Care vedem prin har dumnezeiesc, pe Hristos şi ne unim cu El. De aceea se spune că noi, oamenii ne mântuim prin har, îndumnezeindu-ne, căci harul precum este al Tatălui şi al Fiului, este şi al Duhului Sfânt. E comun tuturor celor trei Persoane Dumnezeieşti de aceea e numit şi har al lui Dumnezeu Hristos este însă Cel Care trimite Duhul în noi spre a ne umple de har. (48) Darurile cele dumnezeieşti pot fi simple dar şi rare şi deosebite. Acestea din urmă se

---

43. Sfântul Ioan Damaschin: „Dogmatica“, Cartea 1, cap. 8;
44. Rom 11,36;
45. Ioan 6,63;
46. Sfântul Simeon, Noul Teolog: „Cuvântul 52“;
47. Sfântul Irineu: „Contra erezilor“;
48. Harul cel mântuitor este unul singur şi se dă tuturor, dar după trebuinţa şi puterea de a-l primi al fiecăruia.

numesc roade ale Duhului şi harisme, sunt foarte rare şi ajută la răspândirea şi întărirea creştinismului. (49) Dintre darurile obişnuite Isaia pomeneşte doar şapte: duhul înţelepciunii, duhul înţelegerii, duhul sfatului, duhul puterii, duhul cunoştinţei, duhul temerii de Dumnezeu şi duhul bunei credinţe. (50) Sfântul Apostol Pavel pomeneşte şi alte roade ale Duhului precum: „dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețea, înfrânarea poftelor.“/51.

Harul este o lucrare necreată a lui Dumnezeu în sufletul omului şi fără de har, fără de prezența roadei Duhulu Sfânt, omul nu se poate mântui Căci „Roada Duhului este întru orice bunătate, dreptate şi adevăr.“/52.

Scopul vieții creştine, spun Sfinții Părinți, este prezența şi păstrarea Duhului Sfânt în noi, căci de harul Duhului Sfânt avem permanentă nevoie. Prin acest har, Dumnezeu lucrează în oameni: „Dumnezeu este Cel Care lucrează în voi şi ca să voiți, şi ca să săvârşiți, după a Lui bunăvoință“ (53) căci omul este dator să conlucreze în chip liber cu harul ce i s-a dat, pentru mântuirea sa şi contribuția lui constă în credință şi fapte bune. Sunt legate una de alta căci spune Apostolul Iacov: „Păzeşte-te pe tine însuți...Precum trupul fără de suflet este mort, astfel şi credința fără de fapte, moartă este.“/54.

Şi Mântuitorul nu cere aceste fapte bune pentru că nu ar ajunge Jertfa Sa, căci faptele nu sunt un preț de schimb plătit de om lui Dumnezeu pentru mântuire, ci sunt mijloace prin care se desăvârşeşte omul. Deci prin aceste virtuți: har, credință şi fapte bune, se desăvârşeşte viața duhovnicească a omului întru Hristos. Naşterea spirituală la viața întru Hristos (îndreptarea) are loc la Botez şi cu timpul putem propăşi, putem creşte duhovniceşte „până ce vom ajunge toți la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos.“ /55.

La deplinătatea maturității duhovniceşti omul ajunge la „bărbăția cea duhovnicească“ adică la „starea de sfințenie“ ce constă

---

49. Harisme: vindecări miraculoase, proorocii, înaintevedere, rugăciune în extaz etc.
50. Isaia 11,2;
51. Gal 5,22;
52. Efes. 5,9;
53. Filip. 2,13;
54. Iacov 2,26;
55. Efes. 4,13-14;

într-o astfel de întărire a omului în bine, prin virtuți, încât să nu mai săvârşească nici o faptă rea, nici măcar cu gândul. Atunci omul ajunge să fie liber de orice patimă, ajunge la virtutea nepătimirii iar dragostea este virtutea lui supremă.

IV Despre Sfânta Biserică

Articolul IX din Simbolul Credinței: **„Întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică“** ne învață să credem în Sfânta Biserică care este una, sfântă, sobornicească şi apostolească, pentru că ea este „Trupul lui Hristos şi plinirea Celui ce plineşte toate în toți.“ /56.

Cuvântul Biserică are două sensuri: Mai întâi, Biserica este comuniunea şi comunitatea sacramentală a oamenilor cu Dumnezeu, întemeiată de Hristos şi lucrarea Duhului Sfânt spre sfințirea oamenilor.

Biserica este şi acel locaş sfânt public de închinare al creştinilor, întemeiată de Mântuitorul şi de Sfinții Apostoli, începând cu foişorul în care a avut loc Cina cea de Taină şi în care este preamărit Dumnezeu, săvârşindu-se Sfânta Liturghie şi toate Sfintele Taine. În Biserica creştină, Iisus Se jertfeşte în continuare dar în chip nesângeros pentru mântuirea noastră (la Sfânta Euharistie), prin lucrarea Duhului Sfânt prezent în Biserică, dar Care coboară, prin invocarea Preotului sau episcopului în Tainele Bisericii.

Din Biserică fac parte toți cei uniți prin aceeaşi credință-n Hristos, care se împărtăşesc din aceleaşi Sfinte Taine. Mântuitorul a întemeiat Biserica prin însăşi Jertfa Sa pe Cruce şi Învierea din morți. Descoperirea Dumnezeiască ne arată că Mântuitorul este capul Bisericii iar Biserica este Trupul Lui aşa cum ne învață Sfântul Apostol Pavel: „şi L-a dat pe El cap Bisericii, care este Trupul Lui, plinirea Celui ce plineşte toate întru toți.“/57.

Când spunem „Trupul lui Hristos“ sau „Trupul Domnului“, înțelegem semnul văzut al mântuirii noastre, adică al întrupării Fiului lui Dumnezeu, căci Biserica a luat naştere prin întruparea lui Hristos. În calitate de cap, Mântuitorul conduce Biserica în chip nevăzut iar Duhul Sfânt, ca „Domnul de viață făcătorul“, o însufleţeşte.

Noi, credincioşii, devenim membri ai Bisericii, prin harul Sfintelor Taine, îndeosebi cel al Sfântului Botez, prin care suntem

---

56. Efes. 1,23;
57. Efes. 1,22-23;

încreştinaţi (putând primi şi celelalte Sfinte Taine), prin Taina Mirungerii, prin care primim pecetea Duhului Sfânt, şi prin Taina Sfintei Împărtăşanii, prin care ni-L încorporăm pe Hristos şi ne unim cu El. Despre aceasta Sfântul Chiril al Alexandriei spune: „Primind în noi Trupul, trupeşte şi duhovniceşte, pe Fiul Cel după fire şi adevărat, unit după ființă cu Tatăl, am primit mărirea de a ne face părtaşi şi de a ne împărtăşi cu firea cea mai presus de toate.“ /58.

Numai prin toate aceste trei Sfinte Taine: **Botezul, Mirungerea şi Euharistia**, omul se încorporează deplin în Hristos, devenind mădular al Trupului Său, Biserica şi obține calitatea plenară de creştin.

Biserica e înfățișată ca „mireasă“ a lui Hristos. Despre aceasta, iată ce le scrie Sfântul Apostol Pavel Corintenilor: „V-am logodit unui singur bărbat, ca să vă înfățişez lui Hristos fecioară neprihănită“ (59) Iar Apocalipsa preamăreşte Ierusalimul cel ceresc ca pe „mireasa“ Mielului. Biserica în calitate de zidire nouă şi de „mireasă a lui Hristos“ se înfățişează ca un ‚cer nou şi pământ nou“ (II Petru 3,13), o lume nouă.

În această lume nouă, care este Biserica, are loc iar şi iar întruparea Mântuitorului cu fiecare Sfântă Euharistie (sau Sfânta Împărtăşanie). Sfinții Părinți mărturisesc că „Trupul euharistic al lui Hristos este Trupul lui Iisus Cel răstignit, biciuit, însângerat, străpuns cu lancea şi dând întregii lumi izvoare mântuitoare de sânge şi apă.“ /60.

Biserica este alcătuită din obştea văzută a creştinilor dar şi din toți creştinii adormiți în adevărata credință, care formează obştea cea nevăzută. **Biserica celor vii de pe pământ este numită** de învățătura ortodoxă **„Biserica luptătoare“**, iar pe **cea nevăzută o numeşte „Biserică biruitoare“** (căci este formată din creştinii care-au adormit în dreapta credință şi au biruit moartea.). Prima luptă încă împotriva păcatului şi înfruntă răul sub toate formele, în timp ce cea de-a doua e biruitoare, membrii ei primind în viața de veci „cununile măririi“. /61.

Membrii Bisericii luptătoare de pe pământ sunt creştinii rămaşi în trup, care au fost botezați şi au primit Taina Mirungerii şi a Euharistiei, încorporându-se în Hristos care mărturisesc dreapta credință

Se numeşte Biserica „una“, pentru că Iisus a întemeiat o

---

58. Sfântul Chiril al Alexandriei: „Comentar la Ioan“;
59. II Cor. 11,2;
60. Sfântul Ignatie: „Scrisoare către smirneni“ 7,1;
61. I Petru 5,4;

singură Biserică şi nu mai multe (62) şi fiindcă ea are un singur cap, pe Domnul nostru Iisus Hristos şi este înfăţişată drept singura „mireasă a lui Hristos“ E Biserica „una“ pentru că „E un singur Dumnezeu, un singur Hristos şi o singură Biserică.“ zice Sfântul Ciprian în Scrisoarea 43,5. „E o singură credinţă, un singur Hristos, un singur Dumnezeu Tatăl, un singur Domn Iisus Hristos, Fiul Său şi un singur Duh Sfânt“/63.

În Sfânta Biserică slujesc lui Dumnezeu preoţi şi episcopi. La începutul creştinismului Apostolii au fost cei care au întemeiat biserici şi au pus în fruntea lor câte un episcop ca urmaş al lor.

Biserica se numeşte şi „sfântă“ pentru că sfânt e şi capul ei, Mântuitorul Iisus; sfânt, Duhul Sfânt Care sălăşluieşte-n Biserică până la sfârşitul veacurilor precum şi învăţătura propovăduită şi Trupul Domnului, Care e sfinţenia însăşi.

În Biserică intră şi bun şi rău, nădăjduind să se mântuiască, păcătoşii însă nu ating sfinţenia Bisericii. Misiunea ei este tocmai îndreptarea păcătoşilor şi nici un om nu e lipsit de păcat.

Biserica se mai numeşte şi „sobornicească“ pentru că e răspândită în toată lumea, cuprinzându-i pe credincioşii din toate locurile şi toate timpurile precum şi din toate neamurile. Aşa spunea Mântuitorul apostolilor, poruncindu-le să răspândească în lume învăţătura Bisericii: „Mergând, învăţaţi toate neamurile.“ /64.

Biserica mai este sobornicească şi pentru faptul că Soboarele a toată lumea (Sinoadele ecumenice) sunt autoritatea cea mai înaltă a obştii creştine. Biserica „sobornicească“ înseamnă şi „ortodoxă“, „dreptmăritoare“ sau „dreptcredincioasă“ ceea ce înseamnă unitatea în învăţătură şi conducere.

Biserica se numeşte şi „apostolească“, pentru faptul că ea a fost întemeiată de Mântuitorul pe temelia Sfinţilor Apostoli (65) şi a fost organizată şi răspândită în lume tot de Sfinţii Apostoli. Cu ajutorul Sfântului Duh Care se află-n Biserică încă de la Cincizecime, este păstrată neschimbată învăţătura dată ei de Iisus Hristos prin Sfinţii Apostoli. Darurile Sfântului Duh sunt păstrate în Sfânta Biserică încă de

---

62. Mt. 16,18;
63. Zice Rufin la „Comentar la Simbolul Apostolic 39“.
64. Mt. 28,19;
65. Efes 2,20;

la Sfinții Apostoli, care prin succesiune apostolică păstrează până astăzi legătura harului neîntreruptă.

Aşezământul prin care Biserica îşi asigură succesiunea apostolică este **ierarhia bisericească harică sau sacramentală**, care îşi are originea în preoția sau Arhieria lui Hristos, Arhiereul nostru în veac de la Tatăl. Mântuitorul i-a chemat pe toți Apostolii să-I urmeze (66) apoi le-a dat puterea arhieriei sau a preoției, prin Duhul Sfânt şi prin ei, urmaşilor acestora în Taina Hirotoniei, investindu-i pe ei, în ziua Cincizecimii, cu toată puterea Duhului Sfânt, pentru a fi iconomi ai Tainelor lui Dumnezeu în Biserica Sa.

Ierarhia bisericească are trei trepte mărturisite de Sfânta Scriptură şi Sfânta Tradiție: **diaconi, preoți şi episcopi.** Faptele Apostolilor ne arată alegerea şi hirotonirea celor 7 diaconi (episcopii fiind cea mai mare autoritate în Sfânta Biserică).

V Despre Sfintele Taine

Articolul X din Simbolul Credinței: „Mărturisesc un Botez spre iertarea păcatelor“ ne învață că Sfântul Botez este întâia dintre Tainele Sfintei Biserici; este Taina prin care se intră pentru prima oară în Sfânta Biserică. Importanța sa, între cele şapte Taine ale Bisericii, constă în aceea că , numai devenind membri, părtaşi ai Bisericii lui Hristos, putem primi şi toate celelalte Sfinte Taine. Botezul este aşa cum spune Sfântul Chiril al Ierusalimului, „uşa tainelor“. Necesitatea Botezului pentru toți este arătată prin aceea că: „de nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va putea să intre în Împărăția lui Dumnezeu.“ /67.

Taina Botezului a fost aşezată de Mântuitorul prin cuvintele: „Mergând, învățați toate neamurile, botezându-le în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh.“ /68.

Taina Sfântului Botez nu se repetă, căci „este un Domn, o credință, un botez.“ (69) După cum cineva nu se naşte trupeşte decât o singură dată, tot aşa naşterea sufletească nu poate fi decât una.

---

66. Primii 12 Apostoli şi mai apoi 72 (Lc. 10,1);
67. Ioan 3,5;
68. Mt. 28,19;
69. Efes. 4,5;

Primul botezător a fost Sfântul Ioan, Înaintemergătorul Domnului, cel care a botezat creştini în apa Iordanului. Dar botezul lui doar închipuia curățirea de păcate prin credință şi pocăință, dar nu avea puterea curățitoare a botezului în numele lui Iisus Hrstos. Chiar Sfântul Prooroc Ioan spunea: „Eu unul vă botez cu apă spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine... Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc.“ /70.

Mai târziu, Sfântul Apostol Pavel, aflând pe unii care s-au botezat cu botezul lui Ioan, confirmă: „Ioan a botezat cu botezul pocăinței, spunând poporului să creadă în Cel ce avea să vină după el, adică în Iisus Hristos.“ (71) Atunci aceştia s-au botezat în numele Domnului nostru Iisus Hristos, adică au primit Botezul creştin.

Sfânta noastră Biserică săvârşeşte Botezul prin afundare de trei ori în apă, nu prin turnare sau prin stropire, pentru că însuşi cuvântul Botez înseamnă „a afunda“. De asemenea validitatea lui constă în efectuarea sa în numele Sfintei Treimi: „Se botează robul lui Dumnezeu (N) în numele Tatălui şi al Fului şi al Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin!“

Efectele primirii Tainei Sfântului Botez sunt: iertarea păcatulu Strămoşesc şi a tuturor păcatelor săvârşite înainte de Botez, în situația celor maturi; naşterea la o viață duhovnicească nouă, curată şi sfântă. Prin Botez se face primirea celui botezat în sânul Bisericii, adică numărarea celui botezat între fiii ei cu putința de a se împărtăşi şi cu toate celelalte Sfinte Taine şi de darurile duhovniceşti pe care Sfânta Biserică le dăruieşte membrilor săi.

Săvârşitorii Tainei Sfântului Botez sunt episcopii şi preoții, căci lor le-a încredințat Mântuitorul Iisus Hristos puterea de a săvârşi Sfintele Taine. În caz de nevoie, diaconul sau un simplu credincos poate să boteze, având însă grijă să rostească cuvintele care arată că lucrarea se face în numele Sfintei Treimi. Ulterior preotul va citi şi celelalte rugăciuni din rânduiala Botezului şi va administra Taina Mirungerii şi a Împărtăşaniei.

Deşi sunt unii creştini de altă confesiune, care spun că nu trebuie să-i botezăm pe prunci, pentru că la această vârstă nu-şi pot exprima credința, noi ştim de la Sfinții Apostoli că ei săvârşeau botezul

---

70. Mt. 3,11;
71. Fapte 19,4-5;

pruncilor. (72) Pruncul cel botezat are drept garant pe naşul, care mărturiseşte pentru credința lui, rostind în numele pruncului, Crezul. Naşul îşi ia îndatorirea ca noul creştin să fie crescut în credința Bisericii. Dar ca să poată face mărturisirea de credință, naşului i se cere să fie creştin ortodox. Părinții pruncului nu pot fi naşi.

Pe lângă botezul obişnuit, Biserica mai cunoaşte şi un **Botez al muceniciei sau al sângelui** (73), cunoscut în cele dintâi veacuri al martirilor care nu apucaseră să se boteze. Sfântul Grigorie Teologul îl socoteşte şi pe acesta asemenea Botezului din apă şi din Duh.

VI Despre viața viitoare

Articolul XI din Simbolul Credinței: „Aştept învierea morților"

Articolul XII din Simbolul Credinței: „şi viața veacului ce va să vie. Amin!

Aceste două articole ne învață despre ultima țintă la care vom ajunge, după trecerea din viața noastră cea pământească în sânul Bisericii. Ținta aceasta este viața cea fericită şi veşnică care va urma după „veacul" pământesc şi după învierea morților. Atunci oamenii vor învia, toți odată, cu trupuri duhovniceşti, spre a-şi primi judecata de la Mântuitorul, Care va veni pentru a doua oară pe norii cerului, să judece viii şi morții.

Dar ca să învieze, omul trebuieşte mai întâi să moară, pentru a renaşte la viața cea veştică (la fel ca bobul de grâu). Şi vor muri şi vor învia atunci şi cei drepți şi cei păcătoşi, căci moartea a rămas pentru toată lumea, chiar şi pentru drepți ca o lege de obşte a tuturor oamenilor ce viețuiesc pe pământ. (74) Moartea a rămas în lume pentru că trupul omului e stricăcios şi poartă în el toate slăbiciunile, intrate în el prin păcatul cel strămoşesc.

Şi trupul acesta trebuie să moară la fel ca trupul omenesc al lui Hristos, pentru ca omul să poată primi un alt trup, fără păcate, slăbiciuni şi trebuințe materiale, trup duhovnicesc, nestânjenit de materie, care să dureze în viața cea veşnică şi care să nu-l împiedice pe om să fie fericit

---

72. Fapte 16,15;
73. Mt. 10,32; 16,25;
74. Rom. 5,12; Evr. 9,27;

în viaţa lui viitoare. Prin Hristos, moartea celui drept nu mai este o pedeapsă pentru păcat, ci trecerea spre viaţa cea veşnică şi desăvârşită şi aceasta pentru că omul se ridică prin credinţă şi prin iubirea în Hristos, mai presus de moarte, încă din viaţă. Dreptul aşteaptă fără teamă moartea, ca pe-un prilej de a fi cu Hristos şi e întărit de Duhul Sfânt să treacă prin moarte ca printr-o poartă spre Împărăţia Cerurilor.

Îndată după moarte şi încă mai înainte de învierea trupurilor, sufletele celor credincoşi şi curăţiţi de păcate, se duc la viaţa cea fericită. Sufletele celor necredincioşi, însă, sunt îndată date osândei.

Vedem aceasta din pilda dată de Iisus despre „Bogatul cel nemilostiv şi săracul Lazăr“. (75) Şi să vedem ce se întâmpă cu sufletele noastre, după moartea cea trupească.

Primul lucru care i se face sufletului, eliberat de materie, este o judecată. Această judecată, care se face cu fiecare suflet în parte, se numeşte **judecata particulară** şi se deosebeşte de **judecata de obşte** cea universală, care se va face cu toate sufletele la sfârşitul veacului pământesc. Judecata particulară cercetează starea în care iese omul din viaţa pământească; şi dacă această stare este bună, sufletul este dus de îngeri la fericire, în „Sânul lui Avraam“ (76), pentru a aştepta acolo Judecata de obşte, ce-i va da o stare definitivă şi veşnică. Sufletele celor găsiţi în păcat şi necredincioşi, la judecata particulară, vor fi trimise la chinurile iadului şi vor aştepta şi acolo Judecata de obşte defnitivă. Că această primă Judecată va trimite sufletele la Rai sau la iad o ştim şi din vorbele Mântuitorului, Care îi spune tâlharului cel mântuit de pe cruce: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai“. (77) Apostolul zice: „Rânduit este oamenilor odată să moară, iar după aceea să fie judecata.“ /78.

Atât Judecata particulară cât şi cea de obşte sunt făcute de Însuşi Mântuitorul, căci Tatăl I-a lăsat-o întreagă Fiului lui Dumnezeu. „Că Tatăl nu judecă pe nimeni, ci toată judecata a dat-o Fiului“. /79.

La judecata particulară Mântuitorul se foloseşte de conştiinţa omului, ca cel judecat să nu poată spune că a fost nedreptăţit. Conştiinţa este mai întâi judecătorul omului în timpul vieţii pământeşti. Aceasta,

---

75. Lc. 16,22-23;
76. Lc. 16,22;
77. Lc. 23,43;
78. Evrei 9,27;
79. Ioan 5,22;

după moarte, va fi sporită de Dumnezeu, Care-i va lumina şi-i va conştientiza toate păcatele, făcând în aşa fel ca omul să şi le cunoască pentru că „Fiecare în vremea morții îşi cunoaşte păcatele lui“ /80.

Mai întâi osindirea din partea conştiinței va produce sufletului o spaimă grozavă iar neosândirea o mare linişte a sufletului.

Mântuitorul Se foloseşte la judecata particulară şi de Sfinții Îngeri, care pledează pentru noi şi se străduiesc să ne apere de atacul demonilor, mărturisind în fața Judecătorului faptele noastre cele bune, chiar şi cele uitate pe care nu le mai ştim. Dracii sunt admişi şi ei la judecata noastră, pentru că ei cunosc şi contabilizează faptele noastre cele rele, chiar şi cele uitate şi cele de care nu vrem să ştim. Dreaptă va fi atunci judecata Domnului care va cântări toate gândurile, vorbele şi faptele noastre.

La această judecată se va avea în vedere credința omului în Domnul nostru Iisus Hristos (81) precum şi faptele bune, izvorâte din această dreaptă credință. (82) Va intra în cumpănă căința puternică şi părerea de rău a celor păcătoşi, care, prin mila lui Dumnezeu, la fel ca şi tâlharul de pe cruce, se vor mântui. Faptele bune şi rele deci nu se vor pune în cumpănă după numărul lor, căci se poate ca cel care-a trăit toată viața în credință şi bunătate, să moară-n necredință şi în păcat şi să nu se mântuiască. (83) Ceea ce se are în vedere deci la judecată este starea cu care se duce omul din această lume (stare care se va continua şi în viața cea viitiare). Starea de credință şi de iubire față de Domnul nostru Iisus Hristos şi faptele bune, devenite deprinderi statornice, îi aduc omului fericirea, iar starea din care lipseşte Iisus Mântuitorul şi bunătatea va aduce imposibilitatea mântuirii, pierzarea, căci Iisus este „Calea, Adevărul şi Viața“.

Patimile, care alcătuiesc necurăția omului, trebuiesc înlocuite cu tot atâtea virtuți şi pentru dobândirea lor toată viața e-o luptă. Fiecare virtute adaugă în noi câte o trăsătură a Chipului lui Dumnezeu, căci este o lucrare a lui Dumnezeu în noi, atunci când Mântuitorul vrea pe de-a-ntregul în noi să Se sălăşluiască. Sfântul Apostol Pavel spune că „La judecată Domnul nostru Iisus Hristos va lua lângă Sine pe cei ce se vor

---

80. Mărturisirea Ortodoxă I,61;
81. Marcu 16,16;
82. II Cor. 5,10;
83. Există o vorbă din bătrâni, care spune: „urma alege“;

înfăţişa cu pecetea chipului Său pe fiinţa lor, pe cei ce vor fi devenit, prin viaţa lor asemenea Lui.“/84.

Între Rai şi iad nu există un loc de mijloc (aşa cum afirmă catolicii) şi nici cei ce se duc în Rai şi în iad nu pot fi pe aceeaşi treaptă de sfinţenie sau de păcat. Pentru cei luaţi la Rai, spre exemplu, Mântuitorul spune: „În casa Tatălui Meu sunt multe locaşuri.“ (85) Iar pentru cei trimişi la iad spune: „Iar sluga aceea, care a ştiut voia Domnului său şi nu s-a pregătit, nici n-a făcut după voia Lui, va fi bătut mult; iar cea care nu a ştiut, dar a făcut cele vrednice de bătăi, va fi bătută puţin“ /86.

Toată fericirea cea veşnică în Rai constă în unirea şi petrecerea sufletului drepţilor cu Hristos, Sfinţii şi Îngerii Lui în veşnică lumină, fericire şi dragoste. Suprema nefericire a celor din iad, însă, este petrecerea vieţii celei veşnice în întunericul minţii, departe de Dumnezeu (căci Dumnezeu este iubire), în chinuri şi foc, în întunericul cel mai din afară. Şi pedeapsa aceasta va începe, ca arvună, din viaţa materială, căci mântuirea depinde de starea în care moartea ne va găsi.

Până la Judecata de obşte, care va fi la sfârşitul veacului pământesc, e posibil să scape din chinurile iadului şi unii din cei judecaţi la judecata particulară, care nu este definitivă, şi aceasta prin rugăciunile Bisericii şi ale fiecăruia dintre noi; prin milostenile noastre, întru numele lor. „Să ne rugăm unii pentru alţii“, ne îndeamnă pe noi Mântuitorul Iisus, căci mare bucurie se face în cer când se mântuieşte un păcătos. Maica Domnului este cea care ajută mult sufletelor din iad şi prin rugăciunile aduse ei, se-mbunătăţeşte mult starea sufletelor condamnate la chinuri. Ea are trecere în faţa Fiului, chiar să scoată suflete cu păcate mai uşoare din iad şi să le ridice la iertare şi fericire, prin rugăciunile ei.

Există deci o strânsă legătură între Biserică, sufletele celor în trup şi a sufletele celor adormiţi. Şi Sfinţii se roagă pentru noi şi împreună cu noi iar rugăciunile noastre se înalţă prin rugăciunile Sfinţilor (mijlocitori) până la Dumnezeu. Şi Sf. Apostol Pavel ne vorbeşte despre cinstirea mai marilor noştri-n credinţă: „Aduceţi-vă aminte de mai marii voştri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu;

---

84. Rom. 8,29;
85. Ioan 14,2;
86. Lc. 12,47-48;

priviți cu luare aminte cum şi-au încheiat viaţa şi urmaţi-le credinţa“/87.

Dar este diferită cinstirea pe care o dăm Sfinţilor şi cinstirea şi slava pe care I-o acordăm lui Dumnezeu. „Noi ne închinăm lui Hristos pentru că e Fiul lui Dumnezeu, cât despre Sfinţii şi martirii, care sunt ucenicii şi următorii Domnului, le mărturisim iubirea, care li se cuvine din pricina cinstei fără seamăn pe care au adus-o Împăratului lor.“/88

Prin cinstirea Sfinţilor, noi, creştinii dobândim deci un mare folos, căci cunoscând viaţa şi martiriul lor, luându-i pe ei drept modele, ne vom smeri şi vom creşte duhovniceşte. Mai mult decât pe toţi Sfinţii şi îngerii o cinstim, însă, pe Maica Domnului. Ei i se cuvine această prea-cinstire, pentru că ea este Maica lui Dumnezeu „mai cinstită decât heruvimii şi mai fără de asemănare decât serafimii“.

Trebuiesc cinstite, însă, şi moaştele Sfinţilor pentru că aceştia, cât au fost în trup au purtat în ei sporit harul Duhului Sfânt cu care încă din viaţă au făcut minuni iar moaştele lor au păstrat harul acesta. (89) Cinstirea Sfintelor Moaşte se îndreaptă tot către Dumnezeu, a Cărui putere sălăşluieşte în ele. Dar şi icoanele poartă în ele semnele şi puterea lui Dumnezeu.

Starea provizorie a sufletelor în Rai şi în iad va ţine până la sfârşitul lumii, la învierea cea de obşte cu trupurile, până la cea de-a doua venire a Domnului când va avea loc Judecata definitivă de apoi.

Toate acestea vor veni deodată sau repede una după alta, fără nici o pauză între ele, căci venirea Domnului le va declanşa pe toate celelalte. Timpul venirii Domnului sfârşitul lumii şi Judecata nu le ştie însă nimeni, nici Fiul, nici îngerii ci numai Dumnezeu Tatăl. „Iar de ziua şi ceasul acela nimeni nu ştie, nici îngerii din ceruri, nici Fiul, ci numai Tatăl singur“, spune Sfânta Evanghelie după Matei. (90) Semne, însă ni se vor da, când va fi aproape sfârşitul, căci atunci: a) Se vor predica Evangheliile la toate popoarele (91) b) Se va converti poporul iudeu la creştinism (92) c) Se va ivi Antihrist, omul nelegiuirii sau „fiara“, lucrând împreună cu uneltele sale, prooroci şi hristoşi mincinoşi

---

87. Evrei 13,7;
88. Din „Martiriul Sfântului Policarp“, scriere veche de la începuturile Bisericii;
89. Puterea minunată din moaşte se-arată şi prin faptul că ele au minunată mireasmă şi nu putrezesc.
90. Mt. 24,36;
91. Mt. 24,14;
92. Rom. 11,15,26;

cu tot felul de semne, făcute prin puterea Satanei. Ca să-i prigonească pe aleşii Domnului. (93) d) Vor veni să propovăduiască Ilie şi Enoh. Şi apoi e) Va avea loc înmulţirea fărădelegilor şi răcirea iubirii între oamneni. f) Se vor înmulți peste tot pământul războaiele şi veştile de războaie. g) Se vor ivi molimile, calamitățile naturale şi foametea. h) Se va tulbura toată firea cu eclipse de soare şi de lună şi producere de inundații şi cutremure. i) Şi ultimul semn care va însoți venirea Domnului va fi arătarea pe cer a Sfintei Cruci, „semnul Fiului Omului“./94

La sfârşitul veacului pământesc vor învia deodată şi drepții şi păcătoşii, căci spune Sfânta Scriptură că un singur seceriş va fi atât pentru grâu cât şi pentru neghină (95) atunci când va veni Mirele pentru toate fecioarele şi va cere socoteală Stăpânul pentru lucrarea viei şi chivernisirea talanților vieții, vremelnic încredințați. Atunci toți vor învia într-o clipită şi vor veni la Judecata finală de obşte „când trâmbița cea de apoi va suna“ /96.

Trupurile cele materiale se vor schimba şi ele într-o clipită. Cele ale morților vor învia iar trupurile vi ale drepților vor deveni trupuri duhovniceşti. Pentru a se împărtăşi de fercire sau de osândă, toate trupurile vor arăta la fel dar vor fi veşnice: şi nestricăcioase, față de cele materiale stricăcioase.

Trupurile duhovniceşti ale drepților vor avea multe calități: **„Vor fi zidite întru slavă“**, față de cele care au fost întru necinste; trupurile înviate **„vor fi pline de putere“**, față de trupurile cele pământeşti, supuse slăbiciunii căci ele vor fi **„trupuri duhovniceşti, străbătute de Duh de viață făcător“**, față de trupurile cele pământeşti posesoare doar de suflet.

Trupurile păcătoşilor pentru a fi judecate, vor avea doar însuşirea învierii întru nestricăciune, căci vor fi şi ele veşnice dar întru osândă. Celelalte însuşiri nu le vor avea.

Lumea aceasta, zidită de Dumnezeu, la sfârşiturile omenirii nu va dispare cu totul, dar se va înnoi fundamental. Chipul de-acum al lumii va pieri, arzând în foc şi se vor ivi un cer nou şi un pământ nou.

---

93. Mt. 24,5,11;92. Apoc. Cap. 11; 93. Mt. 24,10,12;94. Mt. 24,6-7;
94. Mt. 24,8; 96. Mt. 24,29,6;97. Mt. 24,30;
95. Mt. 13,30,42-43;
96. I Cor. 15,52 si I Tes. 4,16;

Despre aceasta Apostolul zice: „Iar ziua Domnului va veni ca un fur, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiile, arzând, se vor desface şi pământul şi lucrurile de pe el vor arde... Şi ceruri noi şi pământ nou după făgăduinţa Lui aşteptăm, în care locuieşte dreptatea.“ /97.

Iar judecata din urmă a omului, pe care Dumnezeu Tatăl i-a lăsat-o întreagă Fiului, se va face la vedere, ca acesta să-şi vadă prin conştiinţa sa păcatele şi că Judecata divină e dreaptă. Atunci omul va vedea şi care au fost în timp urmările faptelor sale, impactul şi influienţa păcatelor asupra aproapelui, a întregii omeniri, asupra mediului şi-asupra propriei persoane.

Pe când judecata particulară a fost provizorie, Judecata de obşte va fi veşnică şi definitivă. La Judecata din urmă, la fel ca şi la prima, se vor avea în vedere credinţa şi iubirea faţă de Dumnezeu precum şi faptele noasre cele bune, prin care omul a crescut duhovniceşte şi-a devenit tot mai aproape de chipul şi-asemănarea lui Hristos. Dumnezeu este dragoste iar fericirea viitoare stă tot în dragoste pe care am avut-o faţă de Dumnezeu şi faţă de-aproapele. Şi după cum a săvârşit faptele cele bune ale dragostei va fi judecat omul la fericire sau la osândă iar cei ce-şi iau plată de la oameni nu mai primesc plată de la Dumnezeu. (98) De aceea Dumnezeu la Judecată va spune celor din dreapta Sa, care-au făcut faptele dragostei faţă de-aproapele pentru numele lui Hristos: „Veniţi, binecuvântaţii Tatălui Meu, moşteniţi împărăţia care vă este gătită vouă de la întemeierea lumii. Căci am flămânzit şi Mi-aţi dat să mănânc; am însetat şi Mi-aţi dat de băut; străin am fost şi M-aţi primit; gol am fost şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi M-aţi cercetat... Adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintre aceşti fraţi ai Mei prea mici, Mie Mi-aţi făcut.“ Aşa le va zice Domnul drepţilor şi le va deschide porţile Împărăţiei Cerurilor. Iar celor de-a stânga, care n-au făcut toate aceste dovezi de dragoste pentru aproapele lor întru numele lui Hristos, Mântuitorul le va spune: „Întrucât nu aţi făcut unuia dintr-aceşti prea mici, nici Mie nu Mi-aţi făcut. Şi vor merge aceştia la osânda veşnică iar drepţii la viaţa veşnică“. (99) Pedeapsa păcătoşilor va fi în iad „în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui.“ (100) Iar chinurile vor fi cu atât mai mari, întrucât vor fi

97. II Petru 3,10,13;
98. Mt. 5,4;
99. Mt. 25,34-46;
100. Mt. 25,41;

suferite atât de suflet cât şi de trupul cu care s-a păcătuit şi vor fi veşnice şi definitive.

Fericirea celor drepţi va consta, însă, în viaţa cea veşnică întru Împărăţia lui Dumnezeu şi fericirea va fi cu mult mai mare decât cea dobândită le Judecata particulară. Şi dacă după prima Judecată s-a bucurat numai sufletul (fiind despărţit de trup), acum după Judecata de obşte, îndumnezeirea drepţilor, care a început încă din viaţa aceasta şi care s-a continuat după moarte, va fi acum deplină, căci şi trupul se va împărtăşi de ea, „Căci lucrarea îndumnezeirii în noi, fiind mai presus de fire, e fără hotar.“ /101.

Şi ultimul articol al Simbolului de Credinţă se termină cu cuvântul „Amin!“ care înseamnă „aşa să fie“, iar aceasta este ca o pecete pusă la sfârşitul „Crezului“ prin care cel ce rosteşte învăţătura aceasta pecetluieşte şi mărturisirea sa.

MULŢUMESC CERULUI

De Micu Serafim

Mulţumesc, Doamne, că încă mai pot să respir
Sărut urma Sfintelor Tale picioare
Şi mă-nclin, fir de iarbă,
La poarta Iubirii cea unsă cu mir,
Pe unde-ai păşit, ca o boare,
Pe rana din mine ce încă mă doare.

Mulţumesc pentru viaţa în Duh şi-Adevăr,
Pentru sănătatea-ntre fraţi şi izvoarele Tale,
Pentru firele blonde sau albe din păr,
Amintiri răsucite pe culmi nestelare,
Presărate pe cale.

Mulţumesc c-ai oprit securea războiului rău,
Aruncând dintre noi,
Câinii vrajbei în mare.
Mulţumesc sărutului,
Ce l-ai stins pe rănile noastre mereu

---

101. Sfântul Maxim Mărturisitorul: „Răspuns către Talasie“, Filocalia Vol. III;

Şi le-ai închis cu lumina din soare.
Mulțumesc pentru prietenii sprijin,
Ce ni i-ai dat,
Pe care ne-am ridicat vertical oasele noastre,
Pentru pâinea, ce-ai înmulțit-o curat,
Din firimiturile dragostei,
Ferindu-ne viața de alte dezastre.

Mulțumesc pentru degetul alb al razei de soare,
Care pe frunte ne-a mângâiat
Cu primul sărut al luminii.
Mulțumesc pentru nețărmurita răbdare,
Cu care ne-ai aşteptat,
Măturându-ne din cale,
Cu dragostea cerului, spinii.

Mulțumesc pentru pacea şi oaza cuvintelor noastre
Pentru lipsa deşertului minții confuze,
Pentru tot ce atingem
Şi ne mângâie ochii, pentru zările-albastre.
Mulțumesc pentru verbul flămând al rugăciunii
Ce-nfloreşte pe buze.

Mulțumesc pentru omul frumos,
Poposit încă bun la fereastră cu darul,
Pentru pasărea vieții,
Ce-a zburat luminos,
Colorându-ne,
Cu soarele vieții izvorul.

Mulțumesc pentru Duhul Iubirii,
Ce-a bătut la uşa cea mare,
Pentru marele zid ce-ai răpus
Dintre noi, c-un cuvânt,
Prinzând cu aripa, deasupra capului,
Sulița razei de soare..

Mulțumesc. Ai făcut ca dușmanul din noi
Să se-ntoarcă-n țărână,
Şi mânile albe să-ntindem, cu alte nevoi,
Spre Iubirea cea veşnică
Ce a răpus oscilația minții, căzută-n rătăcire păgână.

Îți mulțumesc pentru speranța şi-amintirile Sfinților,
Pentru dușmanii în privirile cărora
Am citit cu sinceritate
Imaginea păcatelor noastre.,
Pentru jertfa venită spre noi, din bunătatea Părinților
Şi iubirea de frate, ce mai dăinuie încă
Pe-albastrele astre.

Îți mulțumesc c-ai purtat pe umerii Tăi
Poverile crucilor robilor,
Pentru armă şi scut, antidot la otravă semeață;
Mulțumesc pentru Jertfa şi-nălțarea la cer
A Fiului Omului, pe flacăra norilor,
Pentru secera cu care ai secerat
Neghina din viață.

Mulțumesc pentru urma lăsată
De taina iubirii de frate;
Pentru lumina ce duce la Tine,
Pentru ploaia şi vântul din cer,
Ce până la mine străbate;
Pentru leacul surâsului vieții,
Ce vine cu bine.

Mulțumesc pentru mila ce lacrima spală
Această durere din mine;
Pentru inima caldă
Din pieptul de carne-al materilei noastre,
Pentru clipele de evlavie şi nestricăciune,
Trăite prin Tine,
Pentru-adâncimile munților,

Cu sihaştri bătrâni, îngenunchiaţi în rugăciune măiastră.
Mulţumesc pentru vorba cea dulce a Ta,
Din Cărţile Sfinte.
O, cât de bun e Stăpânul inimii mele!
Veacul se face mai mic sau mai mare,
Prin acele cuvinte,
Ce-n palmele Lui odihnesc mătănii de stele.

Mulţumesc pentru
Poarta ce ne-ai deschis-o, prin rugăciune;
Pentru clipa, devenită eternă,
Sub picioarele veşnice;
Pentru neîntrerupta şi repetata, mărita minune,
Sclipind cu iubire-n cereştile cerului sfeşnice.

Mă-nchin în aerul proaspăt al privirilor drepte.
Ochiul din cer
Ne veghează pe noi, răii pământului.
Pe praf şi cenuşă haric se odihnesc
Mâinile Tale atât de-nţelepte
Şi-adorm picioarele Tatălui
Pe moaştele Sfântului.

Slavă se strigă pe culmi şi-n afundul zidirii
Mulţumesc c-ai rămas în aerul,
Pe care-l respir,
Mulţumesc c-ai rămas cu Duhul în mine,
Pe tărâmul iubirii,
Te ating, şi-Ţi zăresc pretutindeni
Fruntea cea unsă cu mir.

Privesc. În zidire pulsează Sângele Tău.
În aorta materiei, în mine
Şi-n vinele tâmplei Cuvântului.
Sunt fericit de-a avea ca Tată pe Dumnezeu,
Ce-a coborât cu scânteia iubirii în lut,
Să semene dragoste, până-n adâncul pământului,

Îți mulțumesc
Pentru simplul răspuns al tăcerilor.
Când bați și la ușa inimii mele,
Cu Crucea rămasă-n picioare;
Numeri cu bobul răbdării
Numărătoarea cea simplă a primăverilor
Și faci rana mea să se-nchidă cu o dragoste mare.

Te oprești în lumina ochilor mei
Și-mi arăți calea pe unde voi merge,
Ca s-ajung la palatele Tale;
Netezești rana lăsată
De plugul păcatelor mele
Și vrei a le șterge,
Dar mai trebuie mărturisirea ochilor mei.
Cu lacrimi să plângă păcatul încălcării de Lege.

Mulțumesc că ne-mpaci cu Iubirea eternă,
Punând pacea în inima flacără
Și pentru că pregătești locuința în care sufletul
O să se simtă iubit și păstrat
Ca-ntr-o cupă ferită de amforă.

Mulțumesc că împarți între noi
Răniții salvați din războaiele vitrege.
Tot valul de ură, ce-aleargă cu trupul flămând
L-ai înghețat și l-ai scos din noroi,
Dându-i sens și formă umană cu suflet rotund,
Trestie gânditoare zidită de-a pururi spre a înțelege.

Mulțumesc că ne dai înapoi demnitatea
Și-amintirile despre virtute.
Mulțumesc pentru putința de-a-nfăptui
Faptele bune, întru Numele Tău și a le-nțelege,
Pentru milă, pentru Raiul ce bate la ușă
Cu degetul victorioasei redute.
Depinde numai de suflet ce va alege.

Dar ce vânt aleargă-ntre noi şi se zbate cu ură,
Vuind, la picioarele Tale?
Sunt vorbele rele-ale răului,
Ce ne-atacă pe drum cu-ncălțări de veninoase ocale.
Pe toate le-mparți, Tu, Dreptate
Şi de-a stânga în eternitate pui semnele rele
Să se împingă spre întuneric,
Iar semnele bune rămân la picioarele Tale.

Şi mai întinzi, o, Dreptate, mâna albă de frate
Încă o dată spre gândul cel bun
Şi de-a dreapta îl pui cu mâini de azur,
Şi eternitate-a Cuvântului,
În timp ce vrerea cea stricăciosă-a duşmanului
Va sta lipită de şarpe, şi-i carne de tun.

Îți mulțumesc pentru toate comorile vieții
Ce le-ai păstrat în cer pentru drepți,
Pentru toată bucuria ce o aştepți, o, tu, omule
Şi spre care azi te îndrepți.
Pentru lada de zestre din cer a sfântului
Ce-ascultă de Tine;
Pentru lacrima pocăinței, care încă mai plânge în mine.

Ajută-mă, Doamne, să nu fac păcate prea mari,
Care să-mi năruie sufletul cu-amărăciune!
Ia de la mine, cel slab,
Ispita purtătoare de moarte din lume
Şi nu lăsa, să cadă cu duhul din cer
Lada de zestre a faptelor bune.

Mulțumesc cerului că încă exist
Şi-mi dai timp să-mi răscumpăr povara păcatului,
Mulțumesc pentru sângele dragostei
Ce încă-mi mai curge prin vine,
Pentru bucata de pâine-a săracului

Şi-acoperişul credinţei care în viaţă ne ţine.
În numele meu şi-al fraţilor mei mulţumesc.

Cu Părintele episcop-vicar Iustnian Chira Maramureşanul despre „una, sfântă, sobornicească şi-apostolească Biserică“ şi despre darurile ei.*

„Priveam de departe armonia plină de suavă dulceaţă a cântării clopotelor unei Biserici şi am înţeles mai bine ca oricând care este menirea sfântă a Bisericii pe pământ şi, dimpreună cu Psalmistul, am strigat: „Cât îmi sunt de iubite locaşurile Tale, Doamne al Puterilor, doreşte şi se sfârşeşte sufletul meu spre curţile Domnului, spre altarele Tale, Împăratul meu şi Dumnezeul meu. / Că mai bună este o zi în curţile Tale şi mai bine să fiu lepădat în casa Domnului meu, decât să locuiesc în locaşurile păcătoşilor.“ /1.

Glasul clopotului le îmbracă pe toate într-o lumină, ce nu avea nimic pământesc. Iluminare şi trâmbiţă, ce chemă la viaţă întru sfinţenie făptura era acel glas... Dar nu numai acum, ci întotdeauna noi, creştinii, nu vom putea îndeajuns preţui lumina pe care Sfânta Biserică a lui Iisus Hristos a împrăştiat-o pe pământ.

Câte n-a făcut ea pentru credincioşi? Din vremurile de demult, ea a fost palatul săracilor. Ea a îndrumat poporul dreptcredincios în sentimentul binelui şi frumosului. Ea a fost marea „şcoală“, care, pe lângă învăţătura despre Dumnezeu, a ocrotit toate, chiar şi ştiinţa şi artele. Biserica s-a făcut punte între pământ şi cer, între vremelnicie şi veşnicie, a adus în inimile noastre lumina de har şi pace cerească din harul şi pacea lui Iisus Hristos, care umple fiinţa omenească de o negrăită bucurie...

Sub cupolele sale sfinte, niciodată nu s-a făcut deosebire între om şi om, ci ea, prin legile ei divine, a propovăduit deplina înfrăţire între fiii pământului. Condamnând sclavia, păcatul şi nedreptatea, sfinţind hărnicia şi munca, ca pe cele mai sfinte virtuţi, dând binecuvântarea de mamă chiar şi pruncului din leagăn şi patului de nuntă. Iar când umbrele înserării şi ale morţii se lasă peste pleoapele

---

* „Darurile Bisericii“, Ed. Episcopiei Ortodoxe Române“, Cluj Napoca, 1983;
1. Psalmul 83;

ostenite ale omului, în mâna acestuia Biserica pune toiagul nădejdii în viața cea veşnică în care nu este nici plâns, nici durere, ci bucuria cea fără de sfârşit.

Sfânta Biserică creştină ortodoxă „una, sfântă, sobornicească şi-apostolească“ este Golgota mântuirii noastre, e grădina unde se ridică Mormântul cel plin de viață şi de lumină al lui Hristos. E viața nouă cu Hristos şi întru Hristos, condusă de Mângâietorul, Duhul Sfânt. Biserica este şi locaşul Adevărului şi Adevărul lui Hristos e în Duhul Bisericii şi trăieşte împreună cu noi, oamenii, până la sfârşitul veacurilor, ca o corabie a mântuirii, împlinindu-şi menirea ei, plutind peste valurile spumegânde ale acestei vieți şi culegând sufletele celor ce vor să se prindă în ancorele ei salvatoare ce duc la odihnă, pace şi veşnică fericire.

Biserica, ca prezență a lui Dumnezeu în lume, şi aşezământ văzut al lui Dumnezeu pe pământ, după venirea lui Dumnezeu pe pământ, a fost întemeiată ca o realitate vie de Însuşi Mântuitorul Iisus Hristos, prin Jertfa Sa pe Cruce, şi a fost inaugurată la Pogorârea Duhului Sfânt. Biserica are un trup cu însuşiri ce-i dau individualitate şi personalitate. **Duhul Sfânt ne învață că Biserica lui Hristos e: „Una, Sfântă, Sobornicească şi Apostolească (Apostolică) Biserică“** (Din „Crez“)

Ca nişte mijloace, izvoare prin care se revarsă în lume Harul lui Dumnezeu, Biserica are cele 7 Taine, ce sunt întemeiate de Iisus Haistos şi care, în primul rând, împlinesc toate nevoile sufleteşti ale omului.

Dar pe lângă însuşiri şi Taine, Biserica lui Hristos mai acordă fiilor ei şi unele Daruri, pe care suntem datori să le cunoaştem, ca să le prețuim mai mult şi să ştim că aceste daruri, pe care Biserica ni le dă nouă celor ce suntem fiii şi membrii ei adevărați, împodobesc, îmbogățesc, înalță şi împlinesc viața noastră cu calități ce ne-ajută să ne ridicăm până la „starea bărbatului desăvârşit“ (2), ce şi-a refăcut iarăşi, pe lângă chip, şi „asemănarea“ cu Dumnezeu.

Toate darurile Bisericii sunt de la Dumnezeu, date prin Iisus Hristos, Care este „Capul Biseicii“ /3.

Biserica „care este mama noastră“, după cum zice Scriptura (4)

---

2. Ef. 4,13;
3. Ef. 5,23;
4. Galateni 4,26;

se îngrijeşte să acorde fiilor ei tot ce are mai frumos, mai bun şi mai de preţ în lume. Cu generozitate ne dă darurile, pe care noi, oamenii, primindu-le, ne împodobim cu ele, ne luminăm şi cu ajutorul lor, trăim în lume, feriți de-ntuneric. Prin Biserică, vom trăi ca o societate care-şi are rădăcinile înfipte în cer. Biserica ne ajută să avem fiecare dintre noi, aşa cum are şi Biserica lui Hristos, individualitate, personalitate şi identitate, calități ce dau consistență ființei umane şi nu o lasă să se risipească în masa fără chip şi fără asemănare a veacului.

Şi vorbind mai departe despre „darurile Bisericii“, **cel dintâi dar pe care îl dobândim în sânurile ei este „numele de creştin“**. Acest preafrumos nume, pe care îl purtăm noi, fiii Bisericii lui Hristos, este însoțit şi de o mare răspundere.

A fi şi a te numi creştin înseamnă, aşa cum a poruncit Hristos: „Fiți dar voi desăvârşiți, precum şi Tatăl vostru Cel ceresc este desăvârşit. (5) Desăvârşirea în toate este culmea spre care tind toți cei ce poartă acest nume sfânt, numele de „creştin“.

A fi şi a te numi creştin înseamnă să-ți aminteşti mereu că tu faci parte dintre cei cărora Iisus Hristos „le-a dat putere, ca să se facă fiii lui Dumnezeu“/6.

A fi şi a te numi creştin înseamnă să fi un om deplin, pentru că nu te poți numi şi nu poți fii creştin cu adevărat, dacă nu eşti om deplin.

Grija cea mai sfântă a unui creştin trebuie să fie aceea de a nu face, cu păcat, de ruşine numele de creştin şi aceasta pentru că el poartă un nume „care este mai presus de orice nume“ (7); el ştie că numele lui „e scris în ceruri“ (8) iar un nume de cinste trebuie purtat cu cinste şi te obligă om să fii. Orice creştin luminat ştie că va răspunde în fața lui Dumnezeu de cum a purtat numele de creştin şi va răspunde în fața lui Hristos despre cum a purtat, a păzit şi-a cinstit numele Lui. Va răspunde în fața Bisericii, deci şi în fața tuturor sfinților şi drepților, mucenicilor şi cuvioşilor, în fața tuturor celor ce fac parte din Biserica luptătoare şi cea biruitoare, cum a purtat numele de creştin şi cum s-a-ngrijit de puritatea cămăşii ce i s-a dat la Sfântul Botez.

Purtăm numele cel sfânt de creştini demult, din timpul Sfinților

---

5. Mt. 5,48;
6. Ioan i,12;
7. Filip 2,9;
8. Lc. 10,20;

Apostoli (9) care îi îndemnau pe toți cei ce purtau acest nume „să nu se ruşineze, ci să preamărească pe Dumnezeu pentru numele acesta.“ /10;

Noi am primit acest nume atunci când ne-am botezat şi ne-am lepădat de satana, îmbrăcându-ne întru Hristos. /11.

Numele de creştin pe care **l-am primit la Botez,** împreună cu sacralitatea pe care am primit-o de la Hristos, ne obligă să împlinim porunca Celui ce ne-a dat acest nume şi Care zice: „ Aşa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre cele bune şi să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri.“ /12.

Tot un dar sfânt şi preţios, pe care l-am primit de la Dumnezeu, prin Biserică, este şi Dreapta Credinţă Ortodoxă.

Dreapta Credință Ortodoxă ne învață cum să trăim ca fii ai luminii (13) ca să ne mântuim.

Credințe sunt multe şi de multe feluri „şi dracii cred şi se cutremură“ (14) şi ei au frică de Dumnezeu dar nu se mântuiesc.

Credința cea mântuitoare este numai credința cea dreaptă, pe care ne-a dat-o Hristos, au propovăduit-o Sfinții Apostoli, au păstrat-o Sfinții Părinți, şi, prin Sfintele Sinoade, au întărit-o; Sfinții Mucenici au apărat-o; primii creştini au trăit în ea; moşii şi strămoşii noştri de la început au primit-o şi au cinstit-o cu statornicie, iar astăzi neschimbată, Sfânta Biserică Ortodoxă cea strămoşească ne-o dăruieşte şi nouă.

Prin credință dreptmăritoare noi păstrăm legătura cu martirii şi strămoşii noştri. În lumina candelelor aprinse de Dreapta Credință, în tinda locaşurilor de cult ctitorite de moşii şi strămoşii noştri dreptcredincioşi ne-am cultivat sufletul, ne-am luminat mintea şi din vremuri vechi, cu sânge ne-am scris istoria. Toți domnitorii noştrii s-au luminat la Dreapta credință, pe care ei au numit-o „Legea românească“ sau „Credința strămoşească“, cu care ei se mândreau.

Să luăm mărturie de la strămoşi, de la Dreapta credință, să nu ne-abatem „chiar dacă... un înger din cer v-ar vesti o altă Evanghelie, decât aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema!“ (15) ne atrage atenția

---

9. F.Ap. 11,26; 26-28;
10. I Petru 4,16;
11. Gal. 3,27; Rom. 6,2-4;
12. Mt. 5,16;
13. Ef. 5,9;
14. Iacob 21,19;
15. Gal 1,8-9;

Apostolul. Aspru şi categoric cuvânt este acesta, prin care Duhul Sfânt, prin gura Apostolului, apără Dreapta credință şi ne porunceşte să o păstrăm cu sfințenie şi să rămânem statornici în ea.

Dar un alt dar negrăit, pe care îl primim prin Sfânta Biserică este şi Harul lui Dumnezeu, dar prin care noi ne facem „părtaşi dumnezeieştii firi“. (II Petru 1,4) „Prin Harul lui Dumnezeu sunt ce sunt“ (16), spun Sfinții Apostoli şi cu ei într-un glas, toți Sfinții Părinți şi toți creştinii care de la început au trăit şi s-au unit cu Dumnezeu, îndreptându-se, curățindu-se şi luminându-se prin El.

„Prin Har suntem mântuiți“ (17) căci Harul este puterea sau energia cea necreată, care izvorăşte din Dumnezeul cel în Treime adorat şi în Biserică, prin mijlocirea Sfântului Duh, Care coboară încărcat de daruri peste făptura noastră, sfințindu-o şi îndumnezeindu-o.

Harul lui Dumnezeu, atât de necesar mântuirii noastre, se revarsă în lume prin cele şapte Sfinte Taine ale Bisericii lui Hristos. Căci, spune Mântuitorul, „De nu se va naşte cineva din apă şi din Duh, nu va intra în Împărăția lui Dumnezeu.“ (18) Harul este „apa vieții“ şi legătura vie prin care se revarsă puterea lui Dumnezeu în noi. Prin această putere, prin revărsarea dumnezeieştii energii în sânul făpturii, în chip tainic şi nepriceput de mintea noastră, făptura omenească se ridică până la starea de îndumnezeire (stare duhovnicească în care poate intra în Împărăția lui Dumnezeu). Îndumnezeirea omului este rod al Întrupării lui Dumnezeu, al unirii firii dumnezeieşti cu firea cea omenească în persoana lui Iisus Hristos.

În Iisus Hristos s-a realizat armonia desăvârşită între creat şi necreat, între Dumnezeu şi om, prin tainică legătură care a deschis neamului nostru posibilitatea neamului omenesc de a se ridica până la înalt grad de desăvârşire şi strălucire cerească.

Prin mila, bunătatea, dreptatea şi dragoste lui Dumnezeu, Care aşa de mult „a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibe viață veşnică.“ (19) Prin Har noi am devenit „fii ai lui Dumnezeu prin credința lui Hristos Iisus“. (20)

---

16. I Cor. 15,10; Rom. 15,15; Ef. 3,7-8;
17. Ef. 2,5;
18. Ioan 3,5;
19. Ioan 3,16;
20. Gal. 3,26;

Iar Fiul, Care „S-a deşertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, şi la înfăţişare aflându-Se ca un om“ (21), prin Întruparea Sa, care, după cum spun Sfnţii Părinţi „este cea mai mare minune din univers“. (22) a dat neamului omenesc posibilitatea să se ridice până la cele mai înalte piscuri ale desăvârşirii. De toate acestea ne învrednicim prin dumnezeiescul Har, pe care noi îl dobândim „în dar“ de la Dumnezeu în Biserică, prin cele şapte Taine. /23

Prin Har renaştem şi creştem, prin Har se desăvârşeşte viaţa noastră duhovnicească. Harul lu Dumnezeu este viaţa veşnică în Hristos Iisus, Domnul nostru.“ /24.

Înainte de întruparea lui Iisus Hristos, lumea era lipsită de Har. Harul era absent din lume. Fiii lui Adam zăceau sub Lege. Prin venirea lui Iisus Hristos, noi nu mai suntem „sub lege, ci sub har.“ (25) Prin zămislirea şi naşterea lui Iisus Hristos pe pământ, Sfânta Scriptură ne încredinţează că: Harul şi adevărul au venit, şi „din plinătatea Lui noi toţi am luat har peste har.“ (26) Prin Har lumea s-a luminat, s-a schimbat, s-a înnoit, s-a îndumnezeit.

Prin Harul Său, după cum ne vesteşte Evanghelia, Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, tuturor celor ce „cred în numele Lui le-a dat puterea ca să se facă fii ai lui Dumnezeu“. /27.

Aşadar prin dumnezeiescul Har, Biserica ne dăruieşteşi ne împărtăşeşte tot ce are mai sfânt, mai preţios şi mai luminos.

Omul se ridică spre Dumnezeu prin credinţă (28), prin fapte bune, prin care omul face să devină roditoare credinţa lui, ştiind că fără fapte credinţa e moartă. (29) Harul e darul lui Dumnezeu, care coboară peste noi, de sus prin Biserică, peste viaţa noastră, îndumnezeindu-o.

---

21. Filip. 2,7;
22. Sf. Grigore de Nyssa: „Marele cuvânt catehetic“, cap. 24;
23. Romani 3,24-25;
24. Rom. 6,23;
25. Rom. 6,14-15;
26. Ioan 1,16-17;
27. Ioan 1,12;
28. Evr. 11,6;
29. Iac. 2,20;

Cu Părintele Sofian Boghiu
„Despre Judecata cea de Apoi“ *
(Din Sfintele Evanghelii)

Despre Venirea a doua a Mântuitorului, sfârşitul lumii şi Judecata lui Hristos, din Articolul VII şi din ultimile două Articole ale Simbolului de Credinţă, despre „învierea morţilor“ pentru Judecata de Apoi „şi viaţa veacului ce va să vie“ a sufletelor, înviate pentru veşnicie, ne vorbeşte Părintele Sofian Boghiu în predica sa cu privire la plata sufletelor, după învierea cea de obşte:

„Lumea aceasta nu va dura la infinit în forma care se află acum. Va veni o vreme când se va sfârşi această lume şi va începe alta, în care şi cerul şi pământul se vor înnoi şi neamul omenesc, care va exista la ora aceea, va fi transformat, va fi transfigurat. Din oameni pământeşti, materiali, cum suntem fiecare din noi, vom deveni nişte oameni cu însuşiri duhovniceşti, oameni nestricăcioşi; materia aceasta, care este în noi, se va transfigura. Aceste lucruri par de necrezut, însă aşa va fi.

Mântuitorul a spus aceste cuvinte: „Cerul şi pământul vor trece, dar cuvintele Mele nu vor trece“. Ce a spus Iisus Hristos rămâne valabil în toată veşnicia, căci este Dumnezeu din Dumnezeu, Dumnezeul întrupat, Care ştie toată această perioadă a lumii şi tot viitorul ei şi sfârşitul ei şi continuarea ei cu veşnicia cea fără de sfârşit.

Aşadar vom muri. Fiecare moare la timpul său. Dar, după ce murim, se întâmplă ceva cu noi: nimeni nu scapă de Judecată! Este o Judecată particulară, pentru fiecare, şi mai este una obştească, la sfârşitul lumii. Judacata particulară este numită şi provizorie, pentru că este judecat numai sufletul. Dar sufletul nu este singur în lumea aceasta. Sufletul îşi are viaţa împreună cu trupul. Şi împreună fac şi fapte bune, fac şi fapte rele. De aceea sufletul va fi judecat după cum şi-a dus viaţa, împreună cu trupul, fie în fapte bune fie în fapte rele.

La Judecata particulară sunt trei elemente care contribuie: conştiinţa fiecăruia dintre noi, îngerii buni şi îngerii răi (diavolii). Conştiinţa, la Judecata particulară dar şi la cea universală, va fi foarte luminoasă; nu-i va scăpa nimic din ceea ce s-a întâmplat în viaţa ei. Va

---

* „Ne vorbeşte Părntele Sofian“, vol. I, Ed. Episc. Romanului 1997;

vedea faptele rele mai ales. Le va vedea foarte clar şi va simți o mustrare de conştiință foarte mare şi un regret pentru că nu a făcut fapte bune. Atunci îşi va da seama fiecare ce valoare mare are o faptă bună sau una rea (şi cât va atârna ea în balanța Judecății). Deci conştiința va fi foarte activă şi va avea un rol foarte important.

Mai apar şi îngerii şi demonii. Demonii se țin de noi în toată viața aceasta. Chiar dacă vrem să facem fapte bune, ei caută să ne târască la fapte urâte, murdare, care Îl jignesc pe Dumnezeu şi Îl supără. Dumnezeu S-a întrupat pentru noi anume, ca să mergem pe calea Lui, să ajungem în lumină, nu în întuneric. Ori diavolii sunt foarte egoişti. Vor ca, dacă se poate, toată lumea să meargă pe calea lor, după indicațiile lor. Adică să trăiască lumea în fel de fel de păcate urâte (dar toate păcatele sunt urâte) şi să meargă împotriva lui Dumnezeu.

Diavolii nu îndrăznesc să batjocorească pe Dumnezeu, dar ne conving pe noi, oamenii, să facem fapte care nu-I plac lui Dumnezeu. Aşa încât diavolii ne bagă în foc. Ei întâi ne obligă (poruncitori) să facem fapte rele, iar după aceea, la Judecată, ei ne vor condamna că am făcut cutare sau cutare faptă rea. Îngerii lui Dumnezeu, care vor fi de față, dar şi îngerii păzitori ai fiecăruia dintre noi vor urmări să ne apere, să arate faptele noastre bune, să arate momentele în care ne-am pocăit.

Totuşi, cât ar fi un om de rău, are din când în când momente când se căieşte că face lucruri rele. Pentru îngerul păzitor contează această mustrare de conştiință şi se bucură când un om păcătos caută să se întoarcă, să renunțe la viața lui ticăloasă, ca să se întoarcă pe calea cea bună, calea lui Dumnezeu.

Acest rol îl au îngerii, să arate toate faptele bune ale noastre, ale fiecăruia, deşi Dumnezeu ştie despre fiecare ce a făcut. Faptele noastre bune sau rele sunt înscrise în noi. Încât când vom apărea la ziua Judecății, ne vom vedea cum suntem pe dinlăuntru şi, mai ales, ne va vedea Hristos, Care ne va judeca. Va fi o primejdie şi o privelişte foarte grea, apăsătoare, pentru că faptele noastre vor fi văzute de toată lumea, de lumea pământească şi cea îngerească. De aceea va fi o mare ruşine pentru noi, care am trăit în fapte urâte şi o mare bucurie pentru cei buni, căci se vor sublinia faptele noastre făcute în smerenie şi dragoste.

Ne va judeca Hristos după felul cum am trăit fiecare. Cei drepți vor trece de-a dreapta Lui, spre bine; iar cei păcătoşi, de-a stânga, pentru iad. Nu vor intra de-odată nici în fericirea cea veşnică şi nici în

munca veşnică cei care vor fi judecaţi, ci mai întâi într-un loc, într-o stare de provizorat. Şi vor fi aşa cum se întâmplă în procesele omeneşti, la judecată.

La Judecata particulară nu se dă nici răsplată, nici pedeapsă definitivă, pentru că omul nu a făcut păcate sau virtuţi singur, numai cu sufletul lui, ci a făcut şi cu trupul. Şi de aceea se aşteaptă Judecata universală, la sfârşitul istoriei mântuirii neamului omenesc, când vom da seama fiecare de faptele noastre bune sau rele.

Sunt foarte importante rugăciunile pe care le face Biserica pentru cei adormiţi, căci prn acestea se şterg anumite pete pricinuite de păcat, întipărte pe suflet, şi care umbresc mântuirea. Însă nu la toţi. Marii păcătoşi păţesc ce a păţit acel bogat cu săracul Lazăr, din Evanghelia Sfântului Luca, când bogatul, care era foarte nemilostiv, egoist, crunt de rău, nu-i dădea voie măcar frimiturile, care cădeau de la masa Lui, să le mănânce săracul Lazăr.

Lazăr, plin de bube, bolnav şi flămând, cerea ajutor de la acel bogat, care se lăfăia în toate bucuriile vieţii. Dar mor şi unul şi altul. Şi Spune Mântuitorul în Evanghelie: „Bogatul a intrat în iad, iar Lazăr, săracul necăjit, a intrat în Sânul lui Avraam, adică în Rai.“ Lazăr se bucura de locul în care-l duseseră îngerii, pentru faptele sale bune, iar bogatul cerea măcar să-şi moaie degetul în apă, ca să-şi umezească buzele, deoarece ardea de văpaia care era sub el.

Deci săracii, săracii cei credincioşi, care se roagă şi care rabdă; săracii care sunt smeriţi, cinstiţi şi care suferă în tăcere toată mizeria ce se află asupra lor, sunt oameni buni şi-omenoşi. (Este vorba şi despre ţăranii săraci, care-şi ţin cuminţi posturile, care se roagă-n tot ceasul şi-n tot locul la Dumnezeu şi fac fapte bune, după puterea lor). Aceşti oameni mai mici, anonimi, sunt cei care merg de-obicei la Rai, în Ierusalimul cel ceresc.

Milostenia făcută cu interes, nu are valoare, însă, înaintea lui Dumnezeu. Milostenia, care este dată, aşa cum spune Mântuitorul: „Să nu ştie stânga ce face dreapta, şi invers.“ (adică milostenia să fie dată cu discreţie, cu bunătate, din compătimire pentru cel care suferă întru numele lui Hristos) acea milostenie este plăcută şi bineprimită înaintea lui Dumnezeu.

Aşadar Biserica îi ajută pe oamenii, care au murit creştineşte, pe oamenii, care au fost credincioşi, însă au făcut multe păcate în viaţa lor;

pe cei care s-au căit, care s-au spovedit şi s-au împărtăşit mai ales. Prin spovedanie, păcatele noastre se şterg, se curăță, se îndepărtează aceste fapte rele de la noi. Ele se şterg, dacă această spovedanie este făcută cu toată căința şi cu hotărârea de a nu mai repeta păcatele pe care le-am făcut până atunci.

Sunt păcătoşi, care au făcut fel de fel de fapte rele şi vin la Spovedanie, tremurând de emoție şi de frământare lăuntrică a conştiinței pentru păcatele lor. Sunt în starea tâlharului de pe cruce, care era lângă Iisus şi suferea. El recunoaşte dumnezeirea lui Iisus, că nu are nici un păcat, nu are nici o vinovăție, pe când el şi cu celălalt tâlhar erau răstigniți pentru faptele lor acolo. Cutremurarea lui, părerea lui de rău pentru ce a făcut în viață şi mărturisirea aceasta adevărată față de Mântuitorul Hristos, l-a învrednicit pe el de acel răspuns din partea lui Iisus: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai!“ Deci şi el, ca şi săracul Lazăr, în ziua aceea, prin moarte, intră direct în fericire, scapă de aceste judecăți, de Judecata particulară şi de cea universală de la sfârşitul istoriei omenirii.

Cel care trece prin moarte, dincolo, încărcat cu păcate grele, crime de tot felul, păcate trupeşti cumplite precum homosexualitatea, acestea degradează ființa umană şi aduc mânia lui Dumnezeu şi pedeapsa Sodomei şi Gomorei peste cei păcătoşi, care nu se pocăiesc; sau cine a făcut crima avortului şi moare fără pocăință, nu va vedea Fața lui Dumnezeu la Judecată, ci va trece direct la chinuri, ca bogatul din parabola cu săracul Lazăr, care-a ajuns în „fundul iadului“. Poporul foloseşte această expresie, căci există şi-n iad o adâncime şi o gradare a suferințelor, pentru sufletele celor ce ajung în hotarele răului. Deasupra stau neamurile păgâne, care-au crezut într-un Dumnezeu, n-au făcut rău şi care au avut conştiința îndreptată pe calea cea bună.

În acest „pridvor“ al iadului, partea de la suprafață, a stat poporul ales înaintea lui Hristos; acolo au stat şi profeții şi drepții Vechiului Testament; până şi Sfântul Ioan Botezătorul, care a fost ucis înainte de Învierea Mântuitorului, tot acolo a coborât şi el. La fel şi profeții cei curați şi sfinți: Isaia Ieremia şi Daniil, au coborât tot acolo, pentru că porțile Împărăției Cerurilor, pentru oameni, nu se deschiseseră. Raiul l-a închis Arhanghelul Mihail, când au fost scoşi din Rai primii oameni, Adam şi Eva şi a fost deschis de Mântuitorul la Înviere, când a spus tâlharului din dreapta Lui: „Astăzi vei fi cu Mine în

Rai!“ Şi într-adevăr, după ce Domnul moare cu trupul pe Cruce, Se coboară în adâncurile iadului şi de acolo scoate pe toţi cei ce-aşteptau în acest „pridvor“ de la suprafaţa iadului; pe cei care totuşi, după conştiinţa lor, nu au greşit atât de mult.

În acest loc de bine al Raiului ne aduc pe noi credinţa în Dumnezeu şi faptele bune, dar şi faptele de milostenie şi rugăciune ale Bisericii de la Sfânta Liturghie. La Sfânta Liturghie Domnul nostru Iisus Hristos Se jertfeşte aievea, în chip nevăzut, şi suferă pentru noi, pentru iertarea păcatelor noastre. De aceea avem Sfânta Liturghie, milosteniile, faptele bune şi sfinţenia trupului. Acestea sunt bunurile, de care ne bucurăm noi, ca să ne izbăvim de această urgie de la sfârşitul vieţii noastre şi mai ales de la sfârşitul lumii.

Toţi cei care fac parte din această instituţie divină, care este Biserica, toţi aceştia au corespondent în ceruri. Pe pământ este Biserica luptătoare, iar sus, în ceruri este Biserica triumfătoare a celor care au scăpat de Judecată, care au scăpat de pedepse şi sunt acolo în fericire nesfârşită. Sfinţii, care sunt dincolo, în Împărăţia lui Dumnezeu, se roagă şi ei pentru noi, aşa cum şi Mântuitorul Hristos este prezent în viaţa noastră, prin fiecare persoană. Când te rogi la Domnul nostru Iisus Hristos sau la Maica Domnului, prin harul dumnezeiesc, Ei sunt acolo defaţă. Aşa şi cu sfinţii.

Când citim un acatist, suntem în faţa unei icoane şi ne-ndreptăm cu inima şi cu mintea la Iisus, Maica Domnului şi la Sfinţi, toţi sunt prezenţi la rugăciunea noastră, pentru că icoana este un obiect sfânt, prin care vedem ca printr-o fereastră pe cel ce e zugrăvit în ea. El e acolo, în Împărăţia lui Dumnezeu şi noi suntem aici şi privim către el şi ne rugăm lui. Atunci Sfântul coboară aievea în chip nevăzut şi răspunde la rugăciunile sincere ale noastre. (Rugăciunile ce nu sunt făcute sincer şi din inimă, nu sunt ascultate şi primite la Dumnezeu)

Dumnezeu este atotprezent şi-atotştiutor; El ştie tot ce facem, ce spunem şi ce gândim, ştie tot ce este cu noi. Când mintea noastră se uneşte, prin rugăciune, cu prezenţa lui Dumnezeu, El ne răspunde, şi Sfinţii şi Maica Domnului la fel. Dar când mintea noastră nu e prezentă la rugăciune, atunci nu ne aude nimeni şi nimeni nu ne răspunde.

Sfinţii cei din ceruri, care fac parte din Biserica triumfătoare se roagă pentru vii şi morţi, dacă îi rugăm să intervină ca mijlocitori. Şi Maica Domnului este grabnic ajutătoare.

La Judecata particulară nici fericirea nici pedeapsa nu sunt întregi (pentru că este judecat numai sufletul). Se aşteaptă sfârşitul istoriei omenirii, ziua cea de apoi, şi Judecata cea de obşte viitoare şi universală, când împreună cu sufletul, va fi judecat şi trupul. Până atunci, Biserica are dreptul de a se ruga pentru păcătoşi. Iar la acea ultimă şi definitivă Judecată nu va mai fi răspuns la rugăciunile celor care se roagă. Judecata de apoi se va produce cândva, dar nu ştie nimeni când va fi timpul acesta cutremurător, când va coborî Fiul Omului din cer, să judece viii şi morţii.

Despre Judecata de obşte Sfântul Apostol Pavel spune că „Dumnezeu amână ceasul judecăţii, ca să salveze pe cei mai mulţi dintre păcătoşii care se întorc la El şi care se întorc la Împărăţia lui Dumnezeu, schimbându-şi viaţa din rea în bună.“ Omul nu a fost făcut pentru iad, ci pentru Rai şi Dumnezeu S-a-ntrupat ca să ne-ajute şi să ne-nveţe ce să facem, ca să moştenim Împărăţia cerurilor, veşnicia în lumină şi nu în chinuri.

La Judecata de apoi va fi un proces cu păcatele trupului nostru, ce le-am făcut de-a lungul vieţii, pentru că sunt fapte care angajează pe unii în bine sau pe alţii în rău. Când citim vieţile Sfinţilor Părinţi ne umplem de Duh Sfânt dar dacă citim cărţi nelegiuite, ce sporesc patimile noastre, atuci ne umplem de păcate şi de osândă. Oamenii foarte păcătoşi, care vor fi aduşi la judecată, vor avea parte de de o osândă mai mare, mai către fundul iadului. Cei care au făcut fapte bune, care au mângâiat şi au ajutate pe aproapele, în măsura în care au făcut fapte bune sau rele, vor primi răsplata cuvenită binelui sau răului pe care l-au făcut, cu aceeaşi măsură în bine sau în rău. Pe cei care au făcut fapte bune îi aşteaptă sufletele lor care odihnesc la bine. Fiecare persoană în parte îşi are trupul său iar trupul va merge, după învierea lui, acolo unde îi este şi sufletul. Dacă trupul a murit, a trecut în nefiinţă, la Judecată a-nviat aşa cum a fost, dar nestricăcios pentru viaţă sau osândă veşnică.

După Înviere, Mântuitorul S-a arătat cu trupul aşa ca mai-nainte. „Pipăiţi-mă şi vedeţi, că Eu sunt!“ Aşa i-a îndemnat Mântuitorul pe ucenici ca să-L atingă şi să se-ncredinţeze că El este, acelaşi Iisus şi nu vreo nălucă. Aşadar şi oamenii vor rămâne şi vor răzbate prin înviere, aşa cum au fost în viaţa pământească, afară de un singur lucru: vor fi transfiguraţi întru nestricăciune spre a fi veşnici. Şi-aceasta înseamnă că

materia nu-i mai împiedică. Mântuitorul intră la ucenici prin uşile încuiate, apoi, la întâlnirea cu Luca şi Cleopa, Iisus dispare de la masă, din încăpere.

Cam în genul acesta vor fi trupurile noastre înviate şi pentru păcătoşi şi pentru drepți. Drepții însă, se vor bucura veşnic cu aceste trupuri, în timp ce păcătoşii veşnic vor suferi. Trupul păcătosului este înviat pentru ca prin el oamenii să sufere aceste dureri, la care vor fi supuşi pentru viața lor netrebnică, zadarnică. La judecata de veci şi sufletul şi trupul vor primi direct şi corect prețul vieții lor pământeşti.

Acolo drepții vor fi în Împărăția lui Dumnezeu, bucurându-se pentru că vor fi îndumnezeiți. În afară de această transfigurare, drepții vor avea multe însuşiri deosebite, date lor prin har şi prin darul lui Dumnezeu şi acestea se dobândesc prin trăirea dreptului în Dumnezeu.

A trăi în Dumnezeu, a simți Duhul Sfânt, harul lui Dumnezeu în inimă, este o bucurie, care nu se poate compara cu nici una din bucuriile lumii acesteia, pentru că toate bucuriile pământeşti nu sunt depline, ele au un amar la sfârşit. Bucuriile divine vor avea mereu o dulceață, o mângâiere şi o pace care nu se va sfârşi, pentru că suntem adumbrirea Duhului Sfânt şi a harului dumnezeiesc.

Aşa va fi în Împărăția lui Dumnezeu pentru sufletele şi trupurile bune ale celor care vor învia, însă dimpotrivă, va fi foarte greu, foarte greu pentru cei care vor fi aflați cu păcate grele, căci aceştia nu vor fi scoşi din iad şi vor suferi în veşnicie. Aceste suferințe vor începe de la conştiința omului. Conştiința în acele împrejurări este foarte vie, foarte activă şi foarte prezentă. Îți vin în minte valuri de rele, pe care le-ai făcut în lume şi conştiința te ceartă, te mustră şi chiar te doare această conştiință, mai ales regretul că nu ai făcut pocăință şi fapte bune în viață. Atunci îți dai seama de toate faptele rele făcute în viața aceasta pământească.

Aflând de la Sfintele Scripturi cum va fi judecata noastră pentru ceea ce am făcut în viața cea pământească, ar trebui să luăm cu adevărat în serios pocăința şi să mergem la preot să ne mărturisim. Câte spun Scripturile Sfinte despre Judecată, să ştiți că toate sunt adevărate. Toți cei ce nu iau în seamă şi nesocotesc Cuvântul lui Dumnezeu din Scripturi şi nu țin seama nici de făgăduințe, nici de amenințări, aceia toți (şi nu le doresc să li se-ntâmple aceste lucruri), aceia toți nu vor vedea fața lui Dumnezeu şi vor ajunge direct la iadul cel fără margini

din răutatea lor. Sfinții şi Drepții, însă, toți cei ce au mers pe calea lui Dumnezeu, vor fi împărțiți în diferite cete în „viața veacului ce va să vie“, pentru ceea ce-n trup au suferit şi-au împlinit.

Sfinții martiri şi mucenici, care au suferit chinuri cumplite, până la moarte, pentru Hristos, vor avea ceata lor şi vor merge în Împărăție într-un loc anume de fericire supremă.

Cei care au dus o vață obişnuită, însă, fiind cu frică de Dumnezeu şi făcând fapte bune şi cu milă față de cei din jurul lor, aceştia vor avea şi ei parte de fericire, însă o fericire mai mică. Că spune şi Mântuitorul în Sfânta Scriptură: „În casa Tatălui Meu, multe locaşuri sunt. Mă duc să vă pregătesc vouă locaş.“ Aşa le spunea Mântuitorul Apostolilor mai nainte de a merge la patimă.

Şi dincolo la iad sunt locaşuri diferite pentru păcătoşi pentru că şi păcatele sunt diferite: sunt păcate uşoare, mai grele, dar şi păcate foarte grele unde sunt coborâți din ce în ce mai jos în întunericul chinurilor cei păcătoşi.

Să ne îngrijim de starea de pocăință a sufletelor noastre şi să privim cu atenție păcătoşenia vieții noastre care nu e lungă. Unii aşteaptă la bătrânețe să se pocăiască şi să se mărturisească la preot, dar Doamne fereşte, există şi accidente şi omul, deşi tânăr, moare pe loc iar căderea lui este definitivă. Nu ştim când ne cheamă Dumnezeu de aceea să fim pregătiți mereu pentru judecată. Mântutorul ne avertizează la sfârşitul parabolei cu fecioarele cele înțelepte: „Privegheați şi vă rugați, că nu ştiți în care ceas vi se va lua sufletul de la voi!“, căci moartea vine ca un fur, atunci când nu te aştepți să vină.

Moartea este o certitudine. Să ne-aşteptăm la sfârşitul vieții noastre şi la judecată, căci după acest sfârşit, o altă viață pământească nu ni se va mai da ca răgaz, ca să ne mântuim sufletul. După ce murim, nu ne vom mai întoarce la viața pe care-am dus-o. Rămâne numai regretul sau bucuria pentru ceea ce am trăit, iar dacă am trăit o viață care să Îi placă lui Dumnezeu, ne vom duce-n lumină.

Rugați-vă la Dumnezeu neîncetat, la Maica Domnului şi la îngeri şi Sfinți, ca să vă ajute să vă călăuzească pe calea aceea care duce către lumină. E vai de cei ce merg spre întuneric, punând patimile trupului mai presus decât propria lor mântuire. Să fim atenți la conştiința noastră, pentru că ea este tribunalul din noi înşine care ne spune ce e bine şi ce este rău. Să nu-L supărăm cu nimic pe Dumnezeu

şi să nu facem nimic care să nu-I placă lui Dumnezeu. Pentru aceasta nu e nevoie de savante învățături. Să ne luăm după conştiință, căci ea ne va spune cum suntem“.

Şi aici Părintele Sofian Boghiu încheie predica sa cu următorul sfat, adresat tuturor celor care vor voi să se mântuiască şi să stea fără prihană la Judecată:

„Să ascultați glasul conştiinței, să ascultați glasul Mântuitorului Iisus Hristos din Sfintele Evanghelii şi sfaturile Sfinților, căci toți ne îndeamnă către bine. Pocăiți-vă şi mărturisiți-vă păcatele la preoți şi organizați-vă viața aceasta pământească în aşa fel, încât să fiți oricând gata pentru marele examen de la Judecata particulară şi cea finală, de obşte, când va fi judecat şi trupul împreună cu sufletul şi vom fi condamnați sau răsplătiți, după fapte, definitiv. Amin!“

MĂRTURISIRE DE CREDINȚĂ *

versuri de Micu Serafim

I

CREDINȚA MEA

Credința mea cea pentru Domnul
e mai presus decât zidirea;
E-o pasăre de abur moale,
care tresare-n suflet, vie;
E seva arborelui vieții,
care aduce nemurirea;
E scară albă de mătase,
ce suie la Împărăție.

Oricâte suferinți vor trece,
peste simțirea noastră slabă
Şi peste lutul care geme,
răpus, cândva, de neputințe,

---

* Bunul nostru Dumnezeu trebuie să fie iubit, mai presus decât orice zidire. Numai Lui să-I închinăm toate gândurile şi sentimentele noastre cele mai înalte. Să ne predăm cu totul voii lui Dumnezeu şi să nu-L părăsim, oricâte suferințe s-ar abate asupra noastră.

Nimic, venit din întuneric,
să nu ne risipească-n grabă.
Să nu se lepede de Domnul
neputincioasele ființe.

Orbire-aduc acele inimi
ce cred, că Domnul are milă
Şi va ierta mereu păcatul,
de-l înmulțim, ca firul ierbii.
Păcat va fi şi pentru somnul,
în care-o inimă fragilă,
Iertarea n-o nădăjduieşte
şi-şi pierde coarnele, ca cerbii.

Mai dă-ne, Doamne, ca să plângem
făptura noastră vinovată
Şi-nțelepțeşte-ne cu plata,
ce ne mai scade din păcate.
Mai dă-ne-o inimă supusă
şi-o viață simplă, nepătată;
Cei buni să se-ntâlnească-n ceruri,
cu marea de seninătate.

Să ne împodobim făptura
cu trei virtuți, lumină-n sfeşnic:
Credința, Dragostea, Nădejdea
în noi, să fie nestemate;
Şi, mai presus decât zidirea,
să fie-n noi Stăpânul Veşnic,
Pe care, de-L cinstim cu fapte,
o să ne apere de noapte.

Aşa ne vrea Stăpânul viei:
smeriți şi buni şi cu credință;
Să ascultăm, până la capăt,
pe placul Lui, de-aceeaşi Lege,

Şi, chiar dacă suflarea noastră
s-ar ridica din suferință,
Să Îl slujim, cu dor, pe Domnul,
ca să avem şi ce culege.

II

RĂSCUMPĂRĂ-MĂ, DOAMNE

Neputincios sunt, Doamne,
de nu vei întări,
Cu har făptura mică,
atinsă de iubire.
Un bulgăre de tină
hulub nu poate fi;
Nu creşte firul ierbii,
fără a Ta privire.

Sunt orb, Mărite Doamne,
de nu vei lumina
Cu raza Ta fierbinte
privirea mea uscată.
Atinge-mă, Părinte,
cu mângâierea Ta.
Fără sărutul vieții,
n-oi trece niciodată.

Legat şi rob în lanțuri
sunt, Doamne, pe pământ,
De-Ți vei întoarce Fața
şi gândul de la mine.
Desleagă-mă, Părinte,
trimite-mi Duhul Sfânt,
Să port la piept tot darul
şi harul de la Tine.

Fricos şi strâmb, ca ciotul,
ce stă neputincios,

Mi-e sufletul, Părinte,
rămas fără iubire.
Apleacă-Ți brațul liber
spre fluierul de os,
Ce-ar vrea în veci, să-Ți cânte,
cuvinte cu-ndrăznire.

Fă să zâmbească iarăşi
Lumina Ta din cer;
Răscumpără-mă, Doamne,
cu darurile sfinte
Şi voi sluji, Stăpâne,
în Duh şi Adevăr,
Cu versuri de zăpadă
şi pacea din cuvinte.

III
VREAU*

Vreau să mă cufund în vorbe
şi n-am glas, să-mi strig cuvântul.
Singur sunt şi n-am puterea
să mă apăr şi de vânt.
Vino, Tu, cu braț puternic
şi mă duce spre Cuvântul,
Să-mplinesc o rugăciune
şi să-nchin pân la pământ.

Glasul îmi răsună singur,
ca un clopot în pustie.
Roagă-Te în mine, Doamne,
cu putere şi cu har.
De la Tine pân' la ceruri,
arde-n suflet o făclie
Şi, fără suflarea-Ți vie,
n-aş putea să-ngaim măcar.

---

* „Cere şi ți se va da..." a spus Iisus , "Îndrăzniți că Eu am biruit lumea!"

Doamne, dă-mi puteri să stărui
în cereasca rugăciune,
Să aştept cu suflet liber
pacea Ta, sporită-n gând;
Să primesc tot ce-mi aduce,
cu necaz, ziua de mâine,
Să fiu plin de-nțelepciune,
chiar dacă voi fi flămând.

Orice veste, care vine:
ziua plină de lumină
Sau întunecata noapte,
şi ce-i bine, şi ce-i rău
Să fiu fericit de toate,
mulțumit de ce-o să vină;
Să dau slavă pentru toate,
mulțumind lui Dumnezeu.

Tu învață-mă, Stăpâne,
să primesc cu bucurie
Şi cu inima-mpăcată,
multa patimă ce-mi dai,
Că voința Ta cea sfântă,
ca o rază, mă va prinde,
Şi-mi va face, din durere,
punte trainică spre Rai.

Dă-mi puterea să mă dărui
şi să-nchin puterea toată;
În voința Ta cea blândă
să m-afund, ca-ntr-un abis,
Şi în fiecare clipă
stai în preajma mea cu Duhul,
Ca un abur de nădejde,
de lumină şi de vis.

Întăreşte-mă, Stăpâne,
că sunt orb fără Cuvântul
Care vine de la Tine,
ca un sâmbure rotit.
Voia Ta să fie-n toate
şi să semene pământul;
Cu Lumina de la ceruri,
voi fi arbore-nverzit.

Fie ca în tot şi-n toate
voia Ta să-mi stăpânească
Cugetul, fiinţa toată,
cu-Adevărul din Cuvânt.
Nici o pasăre flămândă,
nici un duh din întuneric
Să nu-şi semene pe cale
vreo sămânţă pe pământ.

Ajutor din cer să fie,
să-mplinesc cu bunătate,
După voia Ta cea sfântă,
planul vechi, ce l-ai zidit;
Să-mi întind, către durere,
braţul repede de frate,
Fără să-l întreb, niciunde,
de ce-i trist şi părăsit.

Limba şarpelui cea veche
nici o rană să nu-mi facă;
Să nu osândesc, mă-nvaţă,
să nu-l judec pe cel trist;
Şi mâhnit să nu se-ntoarcă
de la casa mea săracă,
Nici un suflet în nevoie
de sub Crucea Ta de Hrist.

Ia-mi povara cu blândețe
şi o poartă lângă mine,
Dacă eu, lovit şi singur,
voi cădea, fără puteri!
Fericit voi strânge-n brațe
toate cerurile pline
Cu lumina Ta cea blândă
şi tot gândul, ce mi-l ceri.

Mari sunt darurile, Doamne,
dar păcatul meu e mare;
Nu mă lepăda, Stăpâne,
de la fața Ta cu har,
Pentru multa rugăciune,
pentru îndrăzneala, care
Mai vârtos sporeşte-n mine
zelul, să Te chem cu dar.

Roagă-Te în mine, Sfinte,
şi învață-mă Iubirea,
Fericit să trec prin lume,
să mă rog, să cred, să sper,
Să îndur, ce nu se poate
şi să zbor cu nemurirea;
Şi, păzind calea iertării,
să-mi adun comori în cer. 20.06.1998

IV
INIMA MEA *

Inima mea e-un fluier
prin care Duhul Sfânt
Respiră şi doineşte
simțire şi iubire.
O clipă ridicată,
în zbor, de la pământ,

* Pentru maica mea, Elena.

M-apropii de Lumină
c-o altfel de trăire.

Inima mea e harfă,
din fragezii lăstari,
Prin care trece vântul,
cu plete gânditoare,
Când stelele se pleacă,
cu ochi rotunzi şi mari,
Şi cad la rugăciune,
pe fiecare floare.

O ceteră de aur
e azi inima mea,
Prin care trece Duhul,
cu amintiri duioase.
Să se preschimbe-n slavă,
smerit, de s-ar putea,
Vrea cântecul să urce,
pe scara-i de mătase.

Inima mea e-un flaut
din lemn de chiparos,
Purtat în cer de îngeri
cu aripi de zăpadă.
E cântecul luminii
în fluierul de os
Şi ochiul meu cel tainic
şi însetat să vadă.

În inima mea zburdă
un câmp de mieluşei
Şi înverzeşte iarba
în holde de iubire.
Îşi scutură argintul
un nor de clopoţei

Şi sufletul rodeşte
o altfel de simțire.

Priveşte-mă, Stăpâne,
cum înfloresc şi zbor,
Acoperă-mă haric
cu ploi de-nțelepciune.
Simt cum sclipeşte-n mine
un însetat izvor,
Ce-ar vrea să se reverse
în ploi de rugăciune.

V
DORINȚA

Aş dori să capăt darul,
să ajung să mă cunosc
Şi să lepăd, ca pe-o boală,
haina mea de gânduri rele.
Ca un sâmbure de smoală,
cu mirosul greu, de mosc,
Pâlpâie sub jar păcatul,
cu acoperiş de piele.

Tinde mâna Ta cea vie
şi-ocroteşte-mă, de vrei,
Nu sunt vrednică, Stăpâne,
să primesc atâtea haruri.
Vreau mai alb să-mi fie pasul,
decât lâna de pe miei
Şi să strâng la piept lumina,
coborâtă printre daruri.

Şi ca fierul, sub rugină,
să lucească steaua mea
Şi cu mâna Ta să scuturi
zgura inimii furate.

Să-mi arăți sclipind păcatul
neştiut, de s-ar putea,
Chiar de s-ar ascunde-n gânduri
şi-n priviri nevinovate.

Vreau să capăt curăția
din petalele de crin
Şi să lepăd, cu grăbire,
ce-a fost ars, ce-a fost rugină.
Pe cămaşa mea subțire,
am cusut cu fir de in:
Lacrimi, rugi la Preacurata,
aripi albe de lumină. 8.05.1998

VI
DOR DE RAI

Ai rămas cu mâna-ntinsă
şi cu ochii a mirare,
Soare năpădit de gânduri
şi de semne de-ntrebare?
Păsări, Sfinți şi-aripi de îngeri
ai dorit să iei la Tine
Şi pe mine, cel nevrednic,
m-ai lăsat printre suspine.

Mai arată-mi Paradisul
şi Arhanghelii cum zboară
Şi, sub fruntea dimineții,
cum iubirea Ta coboară.
Mai arată-mi firul ierbii
cum se-ntoarce spre lumină
Să se sature de pacea
din a Domnului grădină.

Cer cu dar se lasă haric,
să-l sărute fiecare

Şi pe frunte să ne-atingă
dinţii razelor de soare.
Mai înalt decât Carpatul
mai întins decât vecia,
Stăpâneşte peste toate
Tatăl, şi-Şi lucrează via.

Mai îngăduie-mi, Stăpâne,
să citesc din Cartea Sfântă
Şi cu duhu-n cer să dăinui,
ca izvoarele ce cântă;
Să sporesc cu amintirea
jertfelor nemuritoare,
Să mă-ntorc, precum lumina,
după raza Ta de soare. 30.08.2001

VII
EU SIMT
(După un vis al fratelui Mihail)

Eu simt şi locu-acela
în care-o să mă-nchei,
Când n-oi mai fi în lume
decât o amintire.
Şi ştiu şi prispa veche
a unui sfânt bordei,
Unde, prin rugăciune,
voi fii o altă fire.

Acolo-n vârf de munte,
nu-i moarte şi nici rău.
În jur, doar capre urcă
şi te sărută vântul.
Salcâmii cei sălbatici
stau spânzuraţi în hău,
Cu florile lor albe,
încărunţind pământul.

O liniște adâncă,
din buruieni de leac,
Pe creste, se lățește
și fericit se-ntâmplă.
Respiră, lângă tine,
o pace din alt veac
Și-un dor de veșnicie
te mângâie pe tâmplă.

Eu știu de locu-acela,
căci el e rupt din Rai
Și își descuie poarta
cu rugăciuni în șoapte.
Salcâmii albi în floare
cu sufletul de mai,
Își oglindesc în mine,
miresmele de noapte.

Doar Domnul vede clipa,
când poarta voi găsi
Și voi urca poteca
cu pomii plini de floare.
Așa cum crește iarba,
cu fiecare zi,
Va triumfa Iubirea
și-a Mirelui chemare. 15.06.1999

Evoluție de la mărturisirea de credință la „crezul“ martorilor iubirii lui Hristos, mărturisite în Legea veche și pericopele Noului Testament

Crezul Creștin Ortodox este un act de rezumare și precizare a credinței creștine în vederea adevăratei mântuiri. Iată identificate și comentate momentele de mărturisire a credinței martorilor iubirii lui Hristos, anticipate de momentele revelatoare în care a fost dezvăluită oamenilor dumnezeirea Mântuitorului prin Prooroci.

La Sfântul Botez omul intră, prin mărturisirea Crezului, în

adevărata viață creştină. Formularea completă a simbolului mărturisirii de credință a apărut în anul 381 la Sinodul al doilea ecumenic, atunci când s-a statornicit elaborarea celor 12 articole ale Crezului Niceo-constantinopolitan.

Crezul creştin a fost elaborat în timp şi definitivat în două Sinoade, după temeiurile Sfintelor Evanghelii şi a Sfintei Tradiții. Formulule de credință au început întâi cu precizări simple care au evoluat de la o Sfântă Evanghelie la alta, până la precizări mai elaborate precum mărturisirea de credință a Sfântului Apostol Petru, spusă în fața Domnului şi-a Apostolilor: Şi iată ce mărturisire amplă face Apostolul în Sfântele Evanghelii de la Ioan şi Matei cu privire la Dumnezeirea Mântuitorului:

„Doamne, la cine ne vom duce? Tu ai cuvintele vieții celei veşnice. Şi noi am crezut şi am cunoscut că Tu eşti Hristosul, Fiul Dumnezeului Celui viu.“ /1.

Apoi, a venit şi momentul de răspuns al lui Petru, care a făcut diferența între Dumnezeu Tatăl şi Dumnezeu Cuvântul, dovedind continuitatea credinței lui în Fiul lui Dumnezeu şi astfel mărturisindu-L: „Tu eşti Hristosul, Fiul Dumnezeului Celui viu.“ (2) Aici mărturisirea lui Petru nu este numai credința lui şi-a Apostolilor, este adevărata credință a tuturor creştinilor din toate timpurile şi o parte a Crezului de la Niceea.

Da, aşa îşi mărturisea Apostolul crezul în numele fraților lui întru credință: „noi am crezut şi am cunoscut că Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu“ sau aşa cum mărturisea şi Sfântul Apostol Toma, constatând Învierea lui Hristos şi Dumnezeirea Lui: „Domnul meu şi Dumnezeul meu“ (3) eşti Tu, Doamne. Şi aici Toma Îl recunoştea pe Iisus ca Dumnezeu ceresc şi Om, Domn pământesc.

Iată, însă, şi care au fost momentele din Sfintele Evanghelii în care Iisus S-a descoperit oamenilor, prin revelație divină şi fapte mai presus de fire prin care aceştia au crezut în Dumnezeirea lui Iisus şi în Sfânta Treime.

Naşterea Fiului lui Dumnezeu a fost prezisă de Proorocii Vechiului Testament, deci se ştia din vechime că va veni Mântuitorul,

---

1. Ioan 6,68-69;
2. Mt. 16,16;
3. Ioan 20,28;

pe Care ei Îl numeau Emanuel, adică: „Cu noi este Dumnezeu“ (Şi proorocirea după Isaia: „Iată, Fecioara va avea în pântece şi va naşte Fiu şi vor chema numele Lui Emanuel, care se tâlcuieşte: <<Cu noi este Dumnezeu.>>“). /4.

Apoi, Sfânta Fecioară Maria a fost vestită de Arhanghelul Gavriil că va fi umbrită de Duhul Sfânt şi va lua în pântece pe Fiul lui Dumnezeu:

„Nu te teme, Marie, căci ai aflat har la Dumnezeu.

Şi, iată, vei lua în pântece şi vei naşte Fiu şi vei chema numele Lui Iisus. / Acesta va fi mare şi Fiul Celui Preaînalt. Se va chema şi Domnul Dumnezeu Îi va da Lui tronul lui David, părintele Său /5.

Şi va împărăți peste casa lui Iacov în veci şi împărăția Lui nu va avea sfârşit“/6.

Şi dreptul Iosif, tutorele Sfintei Fecioare, a fost vestit tot de Arhanghelul că Pruncul pe care Maria îl poartă în pântece este de la Duhul Sfânt şi să nu o gonească, să aibe grijă de ea: Aşa îi spune îngerul bătrânului Iosif:

„Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, logodnica ta, că ce s-a zămislit într-însa este de la Duhul Sfânt.

Ea va naşte Fiu şi vei chema numele Lui Iisus, căci El va mântui poporul său de păcatele lor.“ /7.

Şi magii, celor trei crai de la Răsărit li s-a arătat prin mersul astrelor, că se va naşte al Lumii Împărat, şi-au mers după stea şi au întrebat în Israel unde S-a născut regele iudeilor şi, aflându-L în peştera din Bethleem, I s-au închinat şi I-au adus Lui scumpe daruri:

„Unde este regele iudeilor, Cel ce S-a născut? Căci am văzut la Răsărit steaua Lui şi am venit să ne închinăm Lui?“ întrebau ei şi-apoi, mergând după raza stelei, au aflat Pruncul, a Cărui naştere a fost prezisă de prooroci că se va petrece în Bethleem: „Şi tu, Betleeme, pământul lui Iuda, nu eşti nicidecum cel mai mic între căpeteniile lui Iuda, Căci din tine va ieşi conducătorul, Care va paşte pe poporul Meu, Israel.“ /8.

Dar Mântuitorul S-a născut în chip minunat, nestricând peceţile

---

4. Is. 7,14 si Mt. 1,23 ºi Lc. 1,31;.
5. Părinte după trup;
6. Luca 1,30-32;
7. Mt. 1,20-22;
8. Mt. 2,6;

Mariei, aceasta rămânând mai departe fecioară; păstorii şi îngerii au cinstit şi ei naşterea Fiului lui Dumnezeu:

„Că vi S-a născut azi Mântuitor, Care este Hristos Domnul...“ /9.

Sfântul Prooroc Ioan Botezătorul vesteşte venirea Mântuitorului, arătând care este misiunea Acestuia pe pământ:

„Eu unul vă botez cu apă, spre pocăință, dar Cel ce vine după mine este mai puternic decât mine; Lui nu sunt vrednic să-I duc încălțămintea; Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc.“ /10.

Şi după Botezul Domnului, Sfântul Ioan Botezătorul, cel care a văzut Duhul Sfânt coborându-Se asupra Mântuitorului şi auzise glasul din cer al lui Dumnezeu, mărturiseşte ucenicilor săi Dumnezeirea lui Iisus, îi face pe aceştia să creadă în El şi să Îi urmeze. Prin aceasta mulți ucenici ai Proorocului trec în ucenicie la Iisus precum Sf. Ap. Andrei sau Nathanael: „Şi a mărturisit Ioan, zicând: <<Am văzut Duhul, coborându-Se din cer, ca un porumbel şi a rămas peste El.

Şi eu nu-L cunoşteam pe El, dar Cel ce m-a trimis să botez cu apă, Acela mi-a zis: <<Peste Care vei vedea Duhul coborându-Se şi rămânând peste El, Acela este Cel ce botează cu Duh Sfânt.

Şi eu am văzut şi am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu.“/11.

Dar iată cum îşi mărturiseşte Sfântul Ioan Credința sa în Fiul lui Dumnezeu. El face trecerea în Noul Testament de la mărturisirea monoteistă în Iahve, Dumnezeu Tatăl, la credința în Treime, la credința în Fiul lui Dumnezeu Cel întrupat, Mesia cel mult aşteptat „Şi eu am văzut şi am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu“ (12), mărturiseşte el ucenicilor.

Acest crez al Proorocului Ioan vine după extraordinara revelație petrecută la râul Iordan, în timpul Botezului lui Iisus, când a fost prezentă Sfânta Treime şi chiar Dumnezeu Tatăl a poruncit oamenilor să-L preamărească pe Fiul lui Dumnezeu: „Şi iată glas din ceruri, zicând: <<Acesta este Fiul Meu cel iubit întru Care am binevoit!>>“/13.

După baia Botezului, Mântuitorul posteşte 40 de zile pe muntele

---

9. Lc. 2,11;
10. Mt. 3,11; si Marcu 1,3-5;
11. Ioan 1,32-34;
12. 12. Ioan 1,34;
13. Mt. 3,17;

Carantaniei, spre a spori puterea Omului din El, după care Îşi face ucenici şi începe activitatea misionară şi minunile Lui cele dumnezeieşti.

Primii ucenici, uimiți de puterea dumnezeiască a lui Mesia au fost fiii lui Iona, Simon Petru şi Andrei. Dar iată şi **ascultarea şi revelația lui Simon devenit (Chifa) Petru**, pescar pe mare, **şi prima mărturisire de credință a lui** după „pescuirea cea minunată“, după care Petru a devenit „pescar de oameni“, ucenic şi Apostol:

„Învățătorule, toată noaptea ne-am trudit şi nimic nu am prins, **dar după cuvântul Tău, voi arunca mrejele“,** spune Petru, şi-au aruncat mrejele şi-au pescuit mulțime de peşti.

„Iar Simon Petru, văzând (minunea) aceasta, (şi Dumnezeirea Mântuitorului) a căzut în genunchi înaintea lui Iisus, zicând: <<Ieşi de la mine, Doamne, că sunt om păcătos!>>

Căci spaima îl cuprinsese pe el şi pe toți cei ce erau cu el, pentru pescuitul peştilor pe care îi prinseseră.“

„Şi a zis Iisus către Simon: <<Nu te teme; de acum înainte vei fi pescar de oameni.>>“ /14.

Şi de-atunci pescarul Simon, cel pe care Domnul l-a numit (Chifa) adică Petru L-a urmat pe Mântuitorul şi s-a făcut ucenic al Lui şi Apostol, unul dintre cei doisprezece, care-a primit puterea Duhului Sfânt de la Iisus şi care a fost trimis în lume să propovăduiască Cuvântul lui Dumnezeu.

Sfântul Apostol Nathanael, fost ucenic al Botezătorului, devenind şi el ucenic al Mântuitorului, îşi mărturiseşte credința în fața lui Hristos în zicerea: „Rabi, Tu eşti Fiul lui Dumnezeu, Tu eşti Regele lui Israel.“ (15) Această declarație este însă mai amplă, căci se referă nu numai la Dumnezeirea Mântuitorului dar şi la faptul că Iisus este şi Domn aici, pe pământ, Rege al lui Israel. Aici Iisus este privit ca Domn ceresc şi pământesc, împărățind ca rege al tuturor, asupra întregii creații, asupra regatului lui Israel, şi-asupra lumii văzute şi nevăzute. /16.

Tuturor celor care-L urmau pretutindeni şi pentru care Iisus

---

14. Lc. 5,4-11;

15. Ioan 1,49;

16. Din păcate Poporul lui Israel nu L-a perceput pe Iisus în felul acesta complex ci L-a aşteptat doar ca rege lumesc ce-a venit să-i elibereze din robia romană şi nu L-au văzut ca Mântuitor care să-i mântuiască şi să-i elibereze din robia păcatului

făcuse minuni, îi tămăduise, îi învățase şi îi hrănise-n pustie, Mântuitorul le va spune să creadă în El, căci El este „Lumina lumii“, „Calea, Adevărul şi Viața“ ce duce spre mântuire:

Dar celor ce nu căutau să creadă în Dumnezeu şi puneau trupul mai presus de suflet „Iisus le-a răspuns şi a zis: <<Adevărat, adevărat zic vouă: Mă căutați nu pentru că ați văzut minuni, ci pentru că ați mâncat din pâini şi v-ați săturat. / Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci pentru mâncarea ce rămâne spre viața veşnică şi pe care o va da vouă Fiul Omului, căci pe El L-a pecetluit Dumnezeu Tatăl.“ /17.

Iar pentru cei interesați să creadă şi să facă lucrările lui Dumnezeu Mântuitorul le-a spus:

„Aceasta este lucrarea lui Dumnezeu, ca să credeți în Acela pe Care El L-a trimis.“ (18) Adică să credeți în Mesia, Fiul lui Dumnezeu Cel Întrupat, „Că aceasta este voia Tatălui Meu, ca oricine vede pe Fiul şi crede în El să aibă viață veşnică şi Eu îl voi învia în ziua cea de apoi.“/19.

Mântuitorul doreşte ca oamenii să creadă în El şi să se mântuiască, doreşte să salveze „oile cele pierdute ale casei lui Israel“ dar şi întregul neam omenesc. Discuțiile Sale cu oamenii însă nu sunt înțelese şi urmate de toți cei ce primesc de la El minunile şi învățătura. Sunt însă şi mulți martori ai acestora, care, impresionați de Dumnezeirea Sa, Îl mărturisesc, cred în El şi-I urmează. Mărturie avem chiar de la începutul activității misionare a lui Iisus, când întâlneşte pe Fiii lui Iona, Petru şi Andrei, şi aceştia, copleşiți de minunea înmulțirii peştilor, lasă corabie, peşti, mreje şi tot şi-I urmează Lui, devenind „pescari de oameni“.

Şi mulți martori ai iubirii Fiului lui Dumnezeu, care au beneficiat de sprijin şi vindecări, pentru ei şi aproapele lor, au putut fi ajutați, pentru tăria credinței lor în Hristos. Pe toți i-a testat într-un fel sau altul Mântuitorul şi pe cei bolnavi sufletește i-a schimbat întru totul, făcând din vameşi şi păcătoşi ucenici, apostoli şi sfinți.

Mântuitorul a fost impresionat de credința sutaşului, cel care se ruga lui Iisus Dumnezeu pentru însănătoşirea aproapelui, a slugii sale bolnave, spunând: „Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperişul

---

17. Ioan 6,26-27;
18. Ioan 6,29;
19. Mt. 6,40;

meu, ci numai zi cu cuvântul şi se va vindeca sluga mea.“

„Auzind Iisus, S-a minunat şi a zis celor ce veneau după El: <<Adevărat grăiesc vouă: La nimeni în Izrael n-am găsit atâta credinţă / Şi zic vouă că mulţi de la Răsărit şi de la Apus (dintre cei dintre neamuri care) vor veni şi vor sta la masă cu Avraam, cu Isaac şi cu Iacov (pentru credinţa lor, mântuiţi) în Împărăţia Cerurilor.“>>“ /20.

Sutaşul, care apelase la minunile şi Dumnezeirea Mântuitorului, era comandant roman şi, pe vremea când romanii credeau în zei, acesta credea în Dumnezeu mai cu tărie decât poporul lui Israel, de aceea a fost uimit Mântuitorul, arătând cum, pentru credinţa lor, aveau să se mântuiască mai întâi neamurile.

Aceeaşi credinţă puternică a găsit-o Iisus şi la femeia cea cananeeancă, care-L urma pe Iisus, rugându-se pentru fiica demonizată, care nici nu era de faţă. Nici această femeie nu făcea parte din neamul lui Israel, dar tăria în credinţă a ei şi răspunsul uimitor pe care l-a dat Mântuitorului, arătând ea cum crede „într-Unul Dumnezeu“ şi „într-unul Domn Iisus Hristos“, Cel Care poate „să răsară soarele şi peste buni şi peste răi“ şi să hrănească chiar şi cu „firimiturile de pâine rămase“ de la masa poporului ales şi cu iubirea Lui neamurile, ca să se tămăduiască şi să se mântuiască.

„Iar ea venind, s-a închinat Lui, zicând: <<**Doamne, ajută-mă!**>> (21) Dar aflându-Se faţă către faţă cu femeia şi văzând că vorbele Sale n-au fost bine-nţelese, Domnul îi va răspunde acum direct ei cu vorbe aspre, pentru a scăpa definitiv de insistenţele ei supărătoare:

„Nu este bine să iei pâinea copiilor şi s-o arunci câinilor.“ Aici Iisus se referă la cuvântul lui Dumnezeu şi la toată lucrarea Sa mântuitoare pe care El trebuia s-o dea poporului Său. Cei din neamul Său sunt copiii iar pâinea sunt binefacerile şi darurile pe care le dă Dumnezeu, ori Iisus nu mai voia să Se-oprească şi să dăruiască nimic păgânilor din cuvântul Său, pâinea vieţii. /22.

Femeia, însă, nu se întimidează la vorbele-acestea şi ţine piept provocării lui Iisus, răspunzându-I cu îndrăzneala, izvorâtă (23) din puterea credinţei. „Dar ea a zis: <<Da Doamne, dar şi câinii mănâncă

---

20. Mt. 8,8-10;
21. Mt. 9,26;
22. Mt. 15,22-23;
23. Mt. 15,24-25;

din fărâmiturile care cad de la masa stăpânilor lor.>>“ Adică dacă şi câinii pot trăi, mâncând resturile de frimituri, rămase de la masa stăpânilor, pentru ce neamurile nu s-ar putea şi ele mântui cu acele cuvinte ziditoare de suflet pe care Domnul le-ar putea revărsa şi asupra lor, după mântuirea copiilor casei lui Israel.

Mult L-au uimit şi L-au bucurat pe Domnul Iisus vorbele acelei femei păgâne şi totuşi atâta de credincioase, încât a exclamat: „<<O, femeie, mare este credinţa ta; fie ţie după cum voieşti.>> Şi s-a tămăduit fiica ei din ceasul acela“, că mult face rugăciunea pentru aproapele. /24.

Şi cum să nu creadă ucenicii şi Apostolii în Învăţătorul lor că este Fiu al lui Dumnezeu, cum să nu creadă în Dumnezeirea Lui, când I-au văzut minunile şi L-au văzut schimbându-Se la Faţă, sus pe muntele Taborului şi au văzut cerurile deschizându-se, au văzut pe Iisus stând de vorbă cu Moise şi cu Ilie şi-au auzit din cer tunând glasul lui Dumnezeu:

„Şi S-a schimbat la Faţă înaintea lor, şi a strălucit faţa Lui ca soarele iar veşmintele Lui s-au făcut albe ca lumina.

Şi, iată, Moise şi Ilie s-au arătat lor, vorbind cu El... iată un nor luminos i-a umbrit pe ei, şi iată glas din nor, zicând: <<Acesta este Fiul Meu Cel iubit, în Care am binevoit; pe Acesta ascultaţi-L!>>“ /25.

Mântuitorul îi întreabă pe Apostoli cine este El şi-i încearcă mereu pe ucenicii îndemnându-i la credinţă.

„Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului?“ (Dar oamenii încă mai credeau că Mântuitorul este un Prooroc) „Dar voi cine ziceţi că sunt?“ Iar Petru răspundea în numele tuturor cu-adevărata învăţătură de credinţă în Hristos, Fiul lui Dumnezeu: „Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu.“ /26.

Şi Iisus va comenta apoi acest răspuns mai presus de firea cea omenească, care dezvăluie primele două Persoane ale Treimii, răspuns insuflat prin Duhul Sfânt, de voia Tatălui din cer. „Fericit eşti, Simone, fiul lui Iona, că nu trup şi sânge ţi-au descoperit ţie aceasta, ci Tatăl Meu cel din ceruri.“ /27.

---

24. Mt. 15,28;
25. Mt. 17,2-5;
26. Mt. 16,16;
27. Mt. 16,17;

Îi trimite Mântuitorul apoi pe Apostoli în lume ca să propovăduiască cuvântul Domnului şi să sporească şi-n alţii credinţa în Dumnezeu. Acum, iată, mărturisirea de credinţă a Fiului lui Dumnezeu, cel Care Se închină Tatălui şi face ascultare până la jertfa supremă. Sfânta Evanghelie după Matei evidenţiază acest lucru şi îndemnul lui Iisus pentru ascultare şi credinţă este valabil din toate timpurile şi va fi mărturisire de credinţă şi pentru noi:

„Te slăvesc pe Tine, Părinte, Doamne al cerului şi al pământului.. Toate mi-au fost date de către Tatăl Meu şi nimeni nu cunoaşte pe Fiul, decât numai Tatăl, nici pe Tatăl nu-L cunoaşte nimeni, decât numai Fiul şi cel căruia va voi Fiul să-i descopere.“ /28.

De la Mântuitorul au învăţat creştinii dreapta credinţă în Dumnezeu iar Duhul Sfânt a făcut şi face lumină mereu în sufletele celor ce vor să se mântuiască.

Şi Mântuitorul a crezut în învierea lui Lazăr, căci cu putere de sus a făcut Mântuitorul cea mai mare minune asupra aproapelui, învierea unui mort deja descompus. Marta, sora lui Lazăr, a crezut cu tărie în această putere dumnezeiască şi de-aceea chiar I-a spus cu tristeţe lui Iisus: „Doamne, dacă ai fi fost aici, fratele meu n-ar fi murit.“ Dar acum, dacă Lazăr deja murise şi Marta credea în învierea morţilor de la sfârşitul veacurilor, eternitatea şi durerea despărţirii de fratele ei nu putea fi alinată.

Iisus atunci, în câteva cuvinte, i-a arătat Martei ce putere mare are Dumnezeu iar lucrarea Lui va dovedi, acolo, prezenţa Dumnezeiască. El îi va spune Martei, ca să-i întărească credinţa în Dumnezeirea Sa:

„Eu sunt învierea şi viaţa; cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi. / Şi oricine trăieşte şi crede în Mine nu va muri în veac.“

Apoi Mântuitorul o întreabă pe Marta:

„Crezi tu aceasta?“ Urmează apoi mărturisirea de credinţă a Martei care va spune:

„Da, Doamne. Eu am crezut că Tu eşti Hristosul, Fiul lui Dumnezeu, Care a venit în lume“ (29) Apoi Iisus face imposibilul şi-l învie pe Lazăr.

Cea mai mare minune a Sa, care a dovedit că Iisus cu adevărat a

---

28. Mt. 11,27-30;
29. Ioan 11,21-27;

fost Fiul lui Dumnezeu, a fost Învierea propriei Sale persoane, care a întărit crezul în învierea morţilor „şi viaţa veacului ce va să vină“.

Şi S-a arătat apoi Iisus, cu trup duhovnicesc, după Înviere şi până la Înălţare, ucenicilor şi multora. S-a arătat chiar şi lui Saul, făcând dintr-un prigonitor al creştinătăţii, cel mai mare predicator şi scriitor creştin, Sfântul Apostol Pavel, vasul cel mai ales al propovăduirii Cuvântului Fiului lui Dumnezeu.

„Că Hristos... S-a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece. În urmă S-a arătat deodată la peste cinci sute de fraţi dintre care cei mai mulţi trăiesc până astăzi, iar unii au şi adormit. După aceea S-a arătat lui Iacov, apoi tuturor apostolilor. Iar la urma tuturor, ca unui născut înainte de vreme, mi S-a arătat şi mie.“ /30.

În Epistolele Sfântului Apostol Pavel aflăm idei ale Crezului cu privire la Sfânta Treime, Biserică şi Judecata ca va să vină:

Apostolul mărturiseşte dreapta credinţă în Dumnezeu, în Epistola I către Corinteni, silit de vremurile vitrege în care exista sclavie şi idolatrie; mărturiseşte că există un singur Dumnezeu, Tatăl cel ceresc, şi un singur Domn, Domnul nostru Iisus Hristos: „Căci deşi sunt aşazişi dumnezei, fie în cer, fie pe pământ, precum sunt şi dumnezei mulţi şi domni mulţi, totuşi pentru noi, este un singur Dumnezeu, Tatăl, din Care sunt toate şi noi întru El; şi un singur Domn, Iisus Hristos, prin Care sunt toate şi noi prin El.“ (31) Căci Dumnezeu Tatăl împreună cu Fiul lucrează şi veghează asupra creaţiei care există prin Fiul din voia Tatălui.

Idei ale Crezului, mărturisite de creştini până astăzi, precum Patimile lui Iisus, moartea pe cruce, îngroparea şi Învierea Lui, precum şi arătările Domnului de după Înviere, sunt prezente în vestirea Evangheliei şi ni se arată şi pe mai departe în Epistola Sfântul Apostol Pavel către Corinteni: „Vă aduc aminte, fraţilor, Evanghelia pe care v-am binevestit-o, pe care aţi şi primit-o, întru care şi staţi, prin care şi sunteţi mântuiţi; cu ce cuvânt v-am binevestit-o, dacă o ţineţi cu tărie, afară numai dacă n-aţi crezut în zadar. Căci v-am dat, întâi de toate, ceea ce şi eu am primit, că Hristos a murit pentru păcatele noastre, după Scripturi, şi că a fost îngropat şi că a înviat a treia zi, după Scripturi, şi că S-a arătat lui Chefa, apoi celor doisprezece. În urmă S-a arătat

30. I Cor. 15,6-8;
31. I Cor. 6,8;

deodată la peste cinci sute de fraţi“ /32.

Crezul în Înălţarea la cer a Mântuitorului, în purcederea către noi a celei de-a treia Persoane a Sfintei Treimi, „Sfântul Duh, Domnul de viaţă făcătorul, Care de la Tatăl purcede“ în Sfânta Biserică este prezent la Apostolul în „Epistolele către Sfântul Apostol Timotei“:

„Să petreci în casa lui Dumnezeu care este Biserica Dumnezeului Celui viu, stâlp şi temelie a adevărului. Şi cu adevărat mare este taina dreptei credinţe: Dumnezeu S-a arătat în trup, S-a îndreptat în Duhul, a fost văzut de îngeri, S-a propovăduit între neamuri, a fost crezut în lume, S-a înălţat întru slavă.“ (33) De aici reiese împreună-lucrarea Fiului lui Dumnezeu cu cea de-a treia Persoană dumnezeiască, Duhul Sfânt. Cu ajutorul Duhului Sfânt prin care Dumnezeu lucrează în lume, noi putem păstra neştirbită dreapta credinţă şi orice mărturisire de credinţă este rod al lucrării în noi a Duhului Sfânt: „Ţine dreptarul cuvintelor sănătoase pe care le-ai auzit de la mine, cu credinţa şi cu iubirea ce este în Iisus Hristos– spune Apostolul – Comoara cea bună ce ţi s-a încredinţat, păzeşte-o cu ajutorul Sfântului Duh, Care sălăşluieşte întru noi.“ /34.

Acatistul Preasfintei şi de viaţă Făcătoarei Treimi.

Închinare Preasfintei Treimi

Toate puterile sufletului meu, veniţi să ne închinăm unuia Dumnezeu în Treime: Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh.

Toate cugetele inimii mele, veniţi să ne închinăm Treimii celei ce se cinsteşte într-o o unime.

Toate simţirile trupului meu, veniţi să ne închinăm şi să plângem înaintea Domnului, Celui ce ne-a zidit pe noi.

Cuvine-se cu adevărat a ne închina Ţie, şi a Te slăvi, şi a mulţumi Ţie, Preasfântă şi de o fiinţă Treime, pe Care toate puterile cereşti, Heruvimii şi Serafimii cu cântări întreite Te laudă; toate cetele sfinţilor cu glasuri de mulţumire Te preaînalţă şi Căreia toată zidirea în cer şi pe pământ cu cuviinţă sfântă se închină.

---

32. I Cor. 15,1-6;
33. I Tim. 3,15-16;
34. II Tim. 1,13-14;

Condacele şi Icoasele

Condacul 1

Împărate al veacurilor şi Doamne cel mai înainte de veci, Făcătorule a toată făptura cea văzută şi nevăzută, Dumnezeule cel slăvit în Sfânta Treime, Căruia se închină tot genunchiul; al celor cereşti, al celor pământeşti şi al celor de dedesubt. Pentru aceasta şi noi, ca cei ce suntem luminaţi cu Sfântul Botez întru numele Tău cel întreit sfânt, deşi nevrednici fiind, îndrăznim a-Ţi aduce această cântare de laudă. Iar Tu, ca Făcătorul, Purtătorul de grijă şi Judecătorul noastre, ia aminte spre glasul rugăciunii robilor Tăi, şi nu depărta mila Ta de la noi, pentru ca din adâncul sufletului, pururea să strigăm Ţie: Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Icosul 1

Arhanghelii şi îngerii, Începătoriile şi Puterile, Scaunele şi Domniile, stând înaintea Scaunului slavei Tale, nu pot a vesti mărimea desăvârşirilor Tale. Heruvimii cei cu ochi mulţi şi Serafimii cei cu câte şase aripi, acoperindu-şi feţele, cu frică şi cu dragoste, strigă unii către alţii: Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot. Iar noi, ca unii ce suntem praf şi cenuşă, cu lesnire a fi mai ales a iubi tăcerea; însă pentru ca să nu ne-arătăm neaducători aminte şi nemulţumitori, pentru atâtea îndurări revărsate întru zidirea şi răscumpărarea cea asupra noastră, urmând doxologiei celei de sus, cu credinţă şi cu dragoste strigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce eşti înălţimea desăvârşirilor celor nespuse şi adâncul tainelor celor neurmate.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce pretutindenea eşti şi toate le împlineşti, Cel ce unul eşti, acelaşi ieri, astăzi şi în veac.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce pe toate le faci numai cu voia, aducând întru fiinţă pe cele ce nu sunt, ca şi cum ar fi; Cel ce cobori până la iad şi iarăşi ridici.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce cerci inimile şi

rărunchii oamenilor; Cel ce numeri stelele şi lor tuturor nume le dai.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, ale Cărui toate căile sunt adevărate şi toate judecăţile drepte şi totodată şi dorite.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce răsplăteşti păcatele părinţilor asupra fiilor, miluieşti şi ajuţi din neam în neam

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 2-lea

Văzându-Te pe Tine Isaia, pe scaun înalt şi preaînălţat, a strigat: O, ticălosul de mine, că om fiind şi buze necurate având, am văzut pe Domnul Savaot cu ochii mei; iar când cărbunele cel de foc, purtat de înger, s-a atins de buzele lui, cu curăţie Te lăuda pe Tine: Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh, pe Unul Dumnezeu. Deci, o, Preasfântă Treime, arde cu focul Dumnezeirii Tale spinii fărădelegilor noastre celor multe, ca să cântăm Ţie cu inimă curată: Aliluia!

Icosul al 2-lea

Înţelegerea cea neînţeleasă, căutând să o înţeleagă marele între prooroci Moise, a zis: Arată-mi mie faţa Ta! Însuţi cunoscut să Te văd pe Tine. Iar Tu ai zis către dânsul: Spatele Meu vei vedea, dar faţa Mea nu se va arăta Ţie; că nu va vedea omul faţa Mea şi să fie viu. Dar nouă, deşi nevrednici fiind, ai binevoit a Te arăta pe Tine în faţa Unuia Născut, Fiului Tău; pentru aceasta cu mulţumire strigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce eşti dragostea cea cu văpaie arzătoare a Serafimilor şi înţelepciunea cea pururea luminătoare a Heruvimilor.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce eşti Împăratul cel mai presus de Scaunele cereşti şi Domnul cel adevărat al Domniilor celor mai presus de lume.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce eşti tăria cea nebiruită a Puterilor cereşti, şi atotputernice Stăpânitorule al Stăpâniilor celor înalte.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce eşti bunavestire cea plină de bucurie a Arhanghelilor şi propovăduirea cea fără tăcere a

Îngerilor.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce eşti începutul a toată începerea începătoriilor celor înțelegătoare şi a tuturor Puterilor cereşti, Atotțiitorule poruncitor.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai nemurire şi petreci în Lumina neapropiată; iar cu aleşii Tăi, ca şi cu nişte prieteni, față către față vorbeşti.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 3-lea

Cu puterea cea nespusă a puterniciei Tale, toate le ții; cu cuvântul înțelepciunii Tale celei neurmate, toate le chiverniseşti; şi cu Duhul gurii Tale, toate le înviezi şi le faci a se bucura. O, Cel în trei Sori, a toate Făcătorule, Tu ai măsurat cerul cu dreapta şi pământul cu palma, Care porți şi hrăneşti toată făptura, toate pe nume le chemi; şi nu este nimeni ce poate a se tăinui de puternicia dreptei şi a vederii Tale. Pentru aceasta, împreună cu toate puterile cele de sus şi de jos, cu umilință căzând, strigăm Ție: Aliluia!

Icosul al 3-lea

Având toată zidirea slujitoare poruncii Tale, pretutindenea arăți urmele proniei şi a desăvârşirilor Tale celor neurmate; pentru aceasta pe cele nevăzute ale Tale, şi puterea cea pururea fiitoare şi Dumnezeirea, de pe făpturi cugetându-le, le vedem; pentru care cu mirare şi cu bucurie strigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, puternice Făcătorule al celor văzute şi nevăzute, şi Chivernisitorule cel cu dragoste îmbelşugată al celor de acum şi al celor viitoare.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce din patru stihii ai alcătuit făptura şi cu patru timpuri ai încununat crugul anului.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai poruncit soarelui să lumineze ziua, şi luna cu stelele să lumineze noaptea.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce scoți vânturile din vistierii; Cel ce îmbraci cerul cu nori şi trimiți ploaie şi rouă, spre

răcorirea căldurii.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce încingi dealurile cu bucurie şi văile cu veselie; Cel ce împodobeşti crinii ţarinei şi încununezi câmpiile cu roade

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce trimiţi hrană puilor de corbi şi adăpi toate fiarele câmpului şi trimiţi îndurările Tale peste toate lucrurile Tale.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 4-lea

Vifor având înăuntru eresul cel pierzător de suflete, al doilea Iuda, Arie nebunul s-a lepădat de Tine, Fiul lui Dumnezeu a fi unul din Sfânta Treime; iar noi, deşi pe un ipostas al Tatălui, altul al Fiului şi altul al Sfântului Duh, numim, însă, o Dumnezeire în Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh, deopotrivă puterea, de o fiinţă slava, cu inima şi cu buzele mărturisim, şi cu Lumina cea întreită luminătoare în baia Sfântului Botez, luminaţi fiind: Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, unul Dumnezeu ne închinăm, strigând: Aliluia!

Icosul al 4-lea

Auzind păstorii şi învăţătorii Sfintei Biserici pe Arie, ca o fiară cumplită intrând în turma cea cuvântătoare a lui Hristos, şi răpind oile de la adevărata mărturisire a dreptslăvitoarei credinţe, adunându-se în Niceea la Sobor, au mărturisit pe Hristos, Dumnezeu, iar nu făptură; şi deopotrivă Tatălui, pe Fiul şi pe Sfântul Duh cinstindu-L, cu glas ca de tunet au strigat:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, Dumnezeule Părinte şi Dumnezeule Fiule şi Dumnezeule Duhule Sfinte, unule adevăratul Dumnezeu, iar nu trei dumnezei.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Părinte nezidit, Fiule nezidit, Duhule Sfinte, unule împreună nezidit, iar nu trei îndeosebi neziditi.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru: Părinte, Cel ce-ai născut pe Fiul mai înainte de veci; Fiule, Cel ce Te-ai născut fără de ani din

Tatăl; Duhule Sfinte, Care din veac Te purcezi de la Părintele, dar nu Te naşti.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru: Părinte, Care ne-ai chemat pe noi dintru nefiinţă; Fiule, Cel ce ne-ai răscumpărat pe noi cei căzuţi, prin Crucea Ta; Duhule Sfinte, Cel ce sfinţeşti şi înviezi pe toţi cu darul Tău.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai binevoit a întemeia în duhul, în sufletul şi în trupul nostru, cortul cel cu trei părţi, spre a Ta sălăşluire şi nu l-ai lăsat pe el întru noi până în sfârşit a se strica prin păcat.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai pus semnul fiinţei Tale celei în trei ipostasuri, pentru toate lucrurile Tale, în lumea aceasta văzută şi în cea nevăzută.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 5-lea

Treime cea fără de început şi a toate făcătoare, zidindu-ne pe noi după chipul şi asemănarea Ta, ai poruncit nouă a face cele plăcute înantea Ta; iar noi, ticăloşii, voia noastră cea rea iubind-o, făgăduinţele Sfântului Botez, am lepădat şi chipul Tău l-am întinat. Deci acum iarăşi alergâm către Tine şi ne rugăm: Trimite nouă darul Tău, scoate-ne pe noi din mâna vrăşmaşilor celor văzuţi şi nevăzuţi şi ne mântuieşte pe noi cu judecăţile care le ştii, ca în vecii vecilor să strigăm Ţie: Aliluia!

Icosul al 5-lea

Văzând înţelegerea, care covârşeşte desăvârşirile Tale şi nespusele faceri de bine către fiii cei săraci ai lui Adam: că tot cel ce crede cu adevărat întru Tine, Dumnezeul cel în trei ipostasuri, cel mort cu duhul se înviază, cel întinat cu ştiinţa se curăţeşte şi cel pierdut se mântuieşte; deci cu minte mulţumitoare, cu inimă mulţumitoare şi cu buze de mulţumire zidite de Tine, plecând genunchii, atrigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai hotărât întru sfatul Tău cel în trei ipostasuri a zidi pe om, şi în trupul lui cel luat din ţărână, suflare de viaţă din gura Ta ai insuflat.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce în faţa lui Adam, cu chipul şi asemănarea Ta, pe noi, pe toţi ne-ai cinstit şi bunătăţilor Raiului moşteni ne-ai făcut.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce cu înţelepciune ne-ai înălţat pe noi mai presus decât toate cele văzute şi pe toată făptura cea de jos, sub picioarele noastre ai supus-o.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ne-ai dăruit nouă pomul vieţii întru hrană, şi cu darul nemuririi ne-ai îmbogăţit.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce pe strămoşii noştri, cei care au călcat porunca, nu i-ai părăsit nici după greşeală, ci întru nădejdea mântuirii, în preajma Edenului i-ai sălăşluit.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ne-ai scos şi pe noi din pântecele maicii noastre şi cu darul Evangheliei după naştere ne-ai sfinţit.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 6-lea

Propovăduitorul dreptăţii şi râvnitorul Sfântului Tău nume, Ilie cel preaminunat, chemat fiind de înger, a stat pe muntele Horeb, deci s-a făcut mai întâi vânt mare şi tare, risipind munţii, apoi s-a făcut cutremur mare şi foc arzător; ci nu întru acestea Te-a văzut pe Tine. Iar după foc, glas de vânt subţire, şi acolo Te-a văzut; deci acoperindu-şi faţa cu cojocul, cu veselie şi cu frică a strigat: Aliluia!

Icosul al 6-lea

Răsărit-ai Lumina cunoştinţei celei cu trei Raze strălucitoare a Dumnezeirii Tale la toată lumea; gonit-ai toată rătăcirea cea idolească, Dumnezeule cel în trei ipostasuri şi Doamne; iar pe tot neamul omenesc din întunericul cel mare al păgânătăţii, întru lumina cea minunată a Evangheliei l-ai adus, prin care noi cei luminaţi, slăvind atotputernică a Ta pronie, strigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai pierdut până în sfârşit cu apele potopului toată făptura cea stricată prin păcat, şi în faţa lui Noe, ai înnoit tot neamul omenesc.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai despărţit pe părintele credincioşilor, Avraam, din amestecarea limbilor, şi în semînţia lui ai întemeiat adevărata Biserică.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai scos pe poporul Tău din Egipt, l-ai hrănit pe el cu mană în pustie şi l-ai dus în pământul în care curge miere şi lapte.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai ridicat pe David, plinit-ai cu Duhul Tău pe prooroci; şi printr-înşii, în mijlocul lui Israel ai păzit credinţa în Răscumpărătorul cel făgăduit.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai pedepsit pe poporul Tău cel ce greşise, prin robia Babilonului, după sfârşitul căreia, iarăşi ai poruncit a se zidi Ierusalimul.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce i-ai arătat pe Macabei nemişcaţi până la moarte în credinţa şi predaniile cele părinteşti, iar pe Biserica cea de sub Lege, ca pe o mireasă, până la venirea Iubitului Mire, ai păzit-o întreagă.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 7-lea

Vrând a arăta mărimea dragostei şi a milostivirii Tale celei către neamul omenesc cel căzut, când s-a împlinit vremea, ai trimis pe Cel Unul Născut Fiul Tău; Care, născându-Se din Fecioară, S-a supus Legii, pentru ca pe cei de sub Lege să-i răscumpere; Care, petrecând pe pământ, ca un om şi răscumpărându-ne pe noi, prin Crucea Sa, S-a înălţat la cer, de unde, împlinind făgăduinţa, a trimis nouă pe Preasfântul Duh, ca să strigăm toţi: Aliluia!

Icosul al 7-lea

Minunată în adevăr şi nouă minune ai arătat, minunatule întru cele înalte, Doamne, când după trimiterea Preasfântului Duh peste aleşii Ucenici şi Apostoli, i-ai trimis pe ei la propovăduire în toată lumea, ca să vestească marele nume al Preasfintei Treimi, şi să aducă toate neamurile la ascultarea credinţei. Pentru aceasta, minunându-ne de puterea şi lucrarea cuvintelor lor, celor insuflate de Dumnezeu, cu

bucurie strigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai ales pe cele neputincioase, de neam prost şi nebăgate în seamă ale lumii, ca să ruşineze pe cele tari, slăvite şi înțelepte.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai întărit nenumărate cete de mucenici, ca prin nenumărate chinuri şi omorâri să fie pecetluit adevărul Evangheliei şi puterea darului lui Hristos.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce prin semnul Crucii ai plecat inima marelui Constantin, cel întocmai cu Apostolii, şi prin acela ai pus sfârşit cumplitelor prigoniri asupra creştinilor.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai îndrăgit Biserica, prin cele şapte Soboare a toată lumea, ca şi cu şapte stâlpi, a purtătorilor de Dumnezeu Părinți, şi de învăluirile eretice nevătămată ai păzit-o.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai dăruit învățătorilor celor de Dumnezeu înțelepțiți şi marilor nevoitori ai bunei cinstiri, ca unor prealuminate stele, pe tăria Bisericii a străluci.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai povățuit şi pe stăpânitorul împărăției romanilor, Constantin, la lumina credinței celei adevărate şi prin acela ai izbăvit toată lumea de înşelăciunea multei necredințe.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 8-lea

Străin şi minunat, la stejarul Mamvri, Te-a văzut Avraam pe Tine, adevăratul Dumnezeu: adică trei bărbați văzând, ca şi către unul a grăit: Doamne, de am aflat har înaintea Ta, nu trece pe robul Tău. Deci Celor trei Care i s-au arătat în trei fețe: Tatălui şi Fiului şi Sfântului Duh, iar unuia Dumnezeu întru o ființă, până la pământ s-a închinat, strigând: Aliluia!

Icosul al 8-lea

Cu totul pretutindenea eşti şi totdeauna purtător de grijă pentru toată zidirea Ta, nu numai cu puternicia nemăsuratei puterii Tale, ci şi cu bogăția cea atotlucrătoare; iar nouă, precum a zis Fiul Tău, că şi perii

capului toți sunt numărați la Tine, ca niciunul dintr-înșii să nu cadă fără voia Ta. Pentru aceasta, nădăjduind spre pronia Ta, cu îndrăzneală şi cu dragoste strigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai binevoit ca tot neamul omenesc să se împartă în semințiі şi neamuri, şi fiecăruia din ele i-ai rânduit locul şi timpul vieţuirii.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, prin Care împărații împărățesc şi cei puternici fac dreptate, şi păzeşti pe aleşii Tăi ca lumina ochiului.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, din Care izvorăşte toată înțelepciunea şi înțelegerea, toată tăria şi puterea, toată sănătatea şi frumusețea.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce rânduieşti războaie şi iarăşi le opreşti pe ele; Cel ce încununezi cu biruință arma ce poartă dreptate; iar pe cea nedreaptă, chiar în mijlocul biruințelor, mai înainte o hotărăşti spre sfărâmare.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce faci semne pe cer şi pe pământ, trimiți foc, boli şi foamete asupra oamenilor, ca să nu rătăcească ei până în sfârşit din căile Tale cele drepte.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce înalți pe cei smeriți pe pământ şi îi pui să şadă cu domnii poporului Tău; iar pe cei mândri îi nimiceşti, ca să nu se afle locul lor.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 9-lea

Toată firea, sus şi jos, neîncetat Te slăveşte pe Tine, Făcătorul cel preaveşnic şi Dumnezeu: În cer unii strigă zi şi noapte: Sfânt, Sfânt, Sfânt, iar alții cununile lor le pun la picioarele Tale; însă noi, pe pământ, împreună cu toată făptura, ca cei împodobiți cu chipul slavei Tale celei de o ființă, Ție ne rugăm şi de la Tine aşteptăm mare şi bogată milă, strigând: Aliluia!

Icosul al 9-lea

Ritorii cei multvorbitori, deşi mult se ostenesc cu mintea a ispiti despre taina Preasfintei Treimi, dar nu pot a înțelege: cum este un

Dumnezeu de o fire, însă în trei desăvârşite feţe; iar noi întru aceasta credem şi mărturisim; dar cum nu o cercăm. Şi nenumăratele faceri de bine cele către noi ale Fiecăreia din cele trei Dumnezeieşti feţe, bine ştiindu-le, cu credinţă şi cu mulţumire strigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai rânduit cu dreapta Judecata a nouă, tuturor, a ne întoarce în pământul, din care suntem luaţi şi în ziua Învierii iarăşi a ne scula.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce mai înainte ai hotărât soarelui, lunii şi stelelor să se întunece oarecând, iar pământului şi tuturor celor ce sunt pe el cu foc a se lămuri, pentru ca în locul lor să se arate cer nou şi pământ nou, întru care petrece dreptatea.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce a rânduit ziua, în care vor sta înaintea Ta la Judecată toate seminţiile şi neamurile, ca să îşi ia fiecare plată după faptele sale.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce vei zice drepţilor în ziua răsplătirii: „Veniţi binecuvântaţii Părintelui Meu, de moşteniţi Împărăţia care vă este gătită vouă de la întemeierea lumii.“

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, de la Care păcătoşii cei care nu s-au pocăit, cu frică atunci vor auzi: „Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui.“

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai făgăduit ca Biserica Ta să o păzeşti până la sfârşitul lumii nemişcată, spre a nu fi ea biruită nici de porţile iadului.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 10-lea

Vrând să mântuieşti lumea, Te-ai arătat la râul Iordanului, Preasfântă şi Dumnezeiască Treime: Tatăl într-un glas din cer, mărturisind pe Fiul cel iubit; Fiul în chip omenesc, primind Botezul de la rob, şi Duhul Sfânt pogorându-Se în chip de porumbel peste Cel ce Se boteza. Deci întru numele a unui Dumnezeu, însă în trei feţe: a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, ne-am învăţat a lumina cu Botezul pe tot omul ce vine în lume, cântând: Aliluia!

Icosul al 10-lea

Împărate preaveşnice, Care răsari soarele peste cei buni şi peste cei răi; cel ce iubeşti pe cei drepţi şi pe cei păcătoşi miluieşti, spală necurăţia noastră cea sufletească şi trupească; binevoieşte a face în noi locaşul Tău, deşi nevrednici robi ai Tăi suntem. Pierde gândurile noastre cele necurate, şterge faptele cele necuvioase, îndreptează limba noastră spre a vorbi cele plăcute înaintea Ta, pentru ca, cu inimă şi cu buze curate, cu umilinţă să strigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, despre Care ceata Apostolilor învederat vorbeşte şi către Care soborul proorocilor pururea priveşte.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, pe Care ceata mucenicilor cu dumnezeiască cuviinţă Îl mărturiseşte şi oastea preacuvioşilor Sfântul Tău nume îl slăveşte.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, pentru Care mulţimea pustnicilor neîncetat suspină şi de la Care nevoinţele pustniceşti se încununează.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Căruia ierarhii şi păstorii Bisericii aduc cântare de mulţumire; iar învăţătorii lumii, spre a noastră mântuire, prin El teologhisesc.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, primeşte rugăciunea cea pentru noi şi mijlocirea tuturor Sfinţilor; iar mai ales a Preasfintei Fecioare, care îşi întinde mâinile sale către Tine pentru noi.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, îngrădeşte-ne pe noi cu Sfinţii Tăi Îngeri şi goneşte de la noi duhurile cele rele de sub cer.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 11-lea

Toată cântarea, ce se aduce Ţie nu poate a-Ţi aduce mulţumirea cuvenită pentru toţi şi pentru toate, Dumnezeului celui slăvit în Treime, căci nu se află nici minte, care să poată a se întinde cu cugetul către mulţimea îndurărilor Tale celor asupra noastră; nici cuvânt prin care cu vrednicie să le povestească; însă pentru toate cele văzute de noi, şi care ni se dau nouă, fie Ţie, Preasfântă Treime, mulţumire de la noi, cinstea

şi slava pe care Tu însuţi le ştii că ar fi vrednice şi plăcute de slava Ta; deci noi, închinându-ne Ţie, cu smerenie şi cu dragoste strigăm: Aliluia!

Icosul al 11-lea

Luminătorule cel în trei Sori, ca un dădător de lumină Te-ai arătat, în făgăduinţele Tale, nouă celor ce suntem întru întunericul necunoştinţei, despre soarta noastră cea viitoare; cu mulţumire, însă, Te mărturisim, ca măcar uneia din fericirile cele prevestite de Unul Născut Fiul Tău să ne învredniceşti pe noi; pentru care acum cu umilinţă şi cu dragoste strigăm:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai gătit aleşilor Tăi bunătăţile pe care ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, pe care toţi cei curaţi cu inima Te vor vedea precum eşti şi Te vor cunoaşte precum Tu însuţi îi cunoşti pe ei.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, întru care toţi cei flămânzi şi însetaţi vor afla dreptate, pe saţiul ce niciodată nu se împuţinează.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, de la Care făcătorii de pace fii iubiţi se vor chema, ca cei ce sunt următori Unuia Născut Fiului Tău, Celui ce pe toate le-a împăcat.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, întru care cei blânzi vor moşteni pământul; iar cei săraci cu duhul se vor învrednici de Împărăţia Cerurilor.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ai făgăduit veşnică plată celor ce miluiesc, şi nesfârşită bucurie celor ce plâng.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 12-lea

Preasfântă Treime, dă-ne nouă darul Tău cel atotputernic; primeşte mărturisirea păcatelor noastre înaintea slavei împărăţiei Tale; caută la suspinurile noastre, trimite-ne nouă duhul umilinţei şi al îndurărilor; pentru ca să ne învrednicim, cu suflet şi cu inimă curată,

fără de osândă a striga către Tine pe pământ, precum strigă îngerii în cer: Aliluia!

Icosul al 12-lea

Cântând pronia Ta cea iubitoare de oameni, Te slăvim pe Tine toți, Treime fără de început; credem întru unul Dumnezeu Tatăl şi Dumnezeu Fiul şi Dumnezeu Duhul Sfânt; că pe altul afară de Tine Dumnezeu nu ştim, către Tine cădem şi Ție ne rugăm, strigând:

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, dă-ne nouă ajutor, ca să nu ne temem de nici un rău, şi spre apărarea vieții noastre, spre a nu ne înfricoşa de nici un vrăşmaş.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce mântueşti pe păcătoşii cei ce se pocăiesc; deci mântuieşte-ne şi pe noi mult păcătoşii.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce înmulțeşti mila Ta tuturor, înmulțeşte-o şi asupra noastră, şi ne miluieşte pe noi, că neputincioşi suntem.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, prelungeşte-ne nouă tuturor vremea veții, spre a ne pocăi, şi nu ne osândi pe noi spre tăiere, ca pe smochinul cel neroditor.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, izbăveşte-ne pe noi de ispitele ce ne împresoară de lume, de trup şi de diavol şi ne întăreşte în credința şi dragostea cea către Tine.

Sfânt eşti, Doamne, Dumnezeul nostru, învredniceşte-ne pe noi a Te vedea față către față şi a intra în cămara Ta cea luminoasă la nunta Mielului.

Sfânt, Sfânt, Sfânt eşti Doamne, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pe noi, zidirea Ta cea căzută, pentru numele Tău cel sfânt.

Condacul al 13-lea

O, Preasfântă, de viață făcătoare, nedespărțită şi a toată făcătoare Treime; Părinte şi Fiulu şi Duhule Sfinte, Unule adevăratul Dumnezeu şi Făcătorul nostru, primeşte această de acum mulțumire a noastră; trimite-ne nouă darul şi puterea din înălțimea sfântului Tău locaş, ca toate poftele trupeşti, călcându-le, să viețuim întru toată buna cinstire şi curăție, până la sfârşitul vieții noastre, pururea lăudând preasfânt numele Tău şi strigând: Aliluia!*

---

* Se zice de trei ori, apoi Icosul întâi şi Condacul întâi;

Rugăciune către Preasfânta Treime

Preasfântă Treime, Stăpânie de o ființă, pricinuitoare de tot binele; ce vom răsplăti Ție pentru toate câte ne-ai dat nouă, păcătoşilor şi nevrednicilor, pe care mai înainte de a ne naşte noi în lume le-ai rânduit, şi pentru toate cele ce ne dai fiecăruia din noi în toate zilele şi pe cele ce ai gătit nouă tuturor în veacul cel viitor?

Deci se cuvenea pentru atâtea binefaceri şi îndurări, să mulțumim Ție nu numai cu cuvintele, ci mai ales cu faptele, păzind şi împlinind poruncile Tale; iar noi, cu patimile noastre şi cu obiceiurile cele rele în nenumărate păcate şi fărădelegi ne-am aruncat. Pentru aceasta, ca cei ce suntem necurați şi întinați, nu numai că nu îndrăznim a ne arăta înaintea preasfintei feței Tale celei întreit strălucitoare, ci nici preasfânt numele Tău a-l chema, de nu ai fi binevoit însuți Tu spre a noastră mângâiere a ne vesti nouă: că pe cei drepți şi curați iubeşti, iar pe păcătoşii care se pocăiesc îi miluieşti şi cu milostivire îi primeşti.

Deci caută, o, Dumnezeiască Treime, din înălțimea Sfintei slavei Tale asupra noastră, mult păcătoşilor; şi bunăvoința noastră, în loc de fapte bune o primeşte, şi ne dă nouă duhul pocăinței celei adevărate; ca, urând tot păcatul, întru cuvioşie şi dreptate până la sfârşitul vieții noastre să petrecem, făcând voia Ta cea sfântă şi slăvind cu cuget curat şi cu fapte bune preadulcele şi preaîncuviințat numele Tău. Amin!

Bibliografie

Ne vorbeşte Părntele Sofian“, Ed. Episc. Romanului, 1997;

Rugăciunile începătoare (Din cartea de rugăciuni)

Textul „Crezului“

„Învățătura de Credință Creştină Ortodoxă“.“, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune B.O.R., Bucureşti 1992;

Viețile Sfinților Vol. I-XII;;

„Cartea Facerii“ a Pr. Serafim Ros;

Sfinții Ioan Gură de Aur şi Sf. Vasile cel Mare „Omilii la Facere“, Ed. Instit. Biblic Bucureşti, 1970;

Despre „Judecata de apoi“ ca Părintele Sofian, „Predici“;

Catehezele Sfântului Chiril al Ierusalimului, vol. I-II;

Pr. Irineu Mihălcescu:„Dogmele Bisericii Creştine Ortodoxe“, Ed. Bisericii Ortodoxe din Moldova, 1995;

Catehism Creştin Ortodox, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R. Bucuresti 1990;

Poezii de Radu Gyr, Bucureşti 1990;

Șt. O. Iosif „Poezii“, Biblioteca Pentru Toți, 1985;

Mihai Eminescu: „Poezii“, Ed. Polirom, Buc. 2010;

„Sfânta Treime“ cu PFP Daniel, Calendarul Creştin Ortodox 2010;

Acatistier: „Acatistul Sfintei Treimi“, Ed. Instit. Biblic, Buc. 1990;

„Ist. Bisericii Universale“, Ed. Instit. Biblic şi de Misiune, Buc. 1989

Laudele (Ceaslovul), Ed. Instit. Biblic şi de Misiune Buc. 1989;

Laudele Treimice Idem.

Doxologia Mare (Din Carte de rugăciuni);

Rugăciuni cu Sfânta Treime (Din Carte de Rugăciuni);

Călăuza Ortodoxă în Biserică

Pr. Nicodim Mândiță „Sfânta Liturghie“ şi Crezul;

Sfântul Ioan Damaschin: „Dogmatica“, Ed. Scripta, Buc. 1993;

Sfântul Ioan Damaschin: „Despre Credința Ortodoxă“, Ed. Parohiei Valea Plopului, Prahova, 2000;

Părintele Iustinian Chira Maramureşanul, Episcop Vicar, „Darurile Bisericii“, Ed. Arhiepiscopiei Ortodoxe române, Cluj-Napoca 1983;

Prof. Univ. Dr. I. Coman: „Despre Sinoadele ecumenice“, Rev. Studii teologice, 1962, nr. 3;

Pr. Nicodim Mândiță: „Dumnezeu Atotcreatorul“, Ed Lumină din Lumină, Bucureşti, 1999;

Sfântul Irineu de Lyon (+ 202)

„Dumnezeiasca Liturghie cu însemnătatea ei“ de Protos Nicodim Mândiță, ed. Buna Vestire, Bacău, 1994;

Sfântul Chiril al Ierusalimului: „Cateheze“, Ed. Înstitutului Biblic, Bucureşti, 1943;

Sfântul Chiril al Ierusalimului: „Catehezele“ vol. I-II, Izvoarele Ortodoxiei, traducere Pr. D. Fecioru, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune al B.O.R., Bucureşti 1943;

Tertulian „Contra ereticilor“, cap. 21;

Sfântul Ioan Gură de Aur: „Tâlcuiri la Epistola a doua către Tesaloniceni“;

„Prelegere“ Preafericitului Teoctist, ținută cu prilejul comemorării Sinodului II ecumenic, la conferința preoțească din luna mai 1987.

Toma de Kempis: „Urmarea lui Hristos“, ed. Neamþ, 1927;

Din Prof. Dr. Ion Brie, art. „Dogma Sfintei Treimi“, rev. Studii teologice, 1991

Pr. Ioanichie Bălan „Călăuza Ortodoxă în Biserică“, Partea I, Ed. Sf. Mănăstire Sihăstria, 1991;

PARTEA A II A

AUTOCEFALIE

I Definiție

Autocefalia constituie o formă tradițională de organizare administrativă în cadrul Bisericii Ortodoxe, în sensul de cârmuire prin cap propriu (avtos chefali), adică prin căpetenia proprie a unei Biserici. Dar iată şi care este **etimologia şi definiția** acestei noțiuni.

Prin „autocefalie“ (din grecescul aftokefales, avtokefalon) = „autonomie“ „suveranitate“, „independență“ şi „autoguvernare“ dar, în limbaj canonic autentic, înțelegem „Stare de independență administrativă şi jurisdicțională sau de conducere a unei Biserici Ortodoxe față de alte unități bisericeşti, egale în drepturi, care se găsesc în stare de interdependență, sub raport dogmatic, cultic şi canonic, formând împreună ortodoxia ecumenică“ /1.

Ce este autocefalia: „Cuvântul acesta defineşte principiul de organizare ecleziastică, în temeiul căruia ierarhia unei Biserici, constituită canonic în Sinod, în cuprinsul unui stat suveran, exercită puterea bisericească deplină, în mod independent de conducerea oricărei alte Biserici, organizată în acelaşi mod, recunoscând drept căpetenie supremă numai pe Întemeietorul Bisericii, Domnul nostru Iisus Hristos.“

II Autocefalia şi istoricul Bisericilor autocefale

Toate Bisericile întemeiate de Sfinții Apostoli, precum cele din Ierusalim, Antiohia, Efes, Tesalonic, Corint sau Filipi, se conduceau în chip autocefal. Din cuprinsul Epistolelor adresate de Sfântul Apostol Pavel, întâi stătătorilor acestor Sfinte Biserici, aflăm despre autonomia organizatorico-administrativă a acestora. În Asia existau pe vremea aceea şapte Biserici autocefale precum: Bisericile din Efes, Smirna, Pergam, Tiatira, Sardes, Filadelfia şi Laodicea. /2.

Mitropoliile s-au format la început, ținându-se seama de

---

1. L. Stan: „Autocefalia şi autonomia în Ortodoxie“, rev. Mitropolia Olteniei, 1961, 5-6, p. 283;
2. Sfântul Apostol Ioan Evanghelistul: Apocalipsa 1,4,12;

apartenența etnică a credincioşilor. Acest principiu a determinat pe vremea administrației romane, împărțirea administrativă a Împeriului Roman. Pe timpul împăraților Dioclețian şi Constantin cel Mare, însă, împărțirea administrativă s-a făcut nu numai după apartenența etnică ci şi după aşezarea geografică şi interesele economice determinante. Mitropoliții din capitala diacezelor au primit numele de arhiepiscopi, de ierarhi şi mai târziu de patriarhi iar unitățile Bisericeşti conduse de ei erau recunoscute drept autocefale. Mai târziu, mitropoliile şi-au pierdut autocefalia, fiind silite să se supună conducerii autocefale a patriarhiilor ecumenice (cu excepția Egiptului). Odată cu declararea independenței statelor naționale, Bisericile autocefale reapar împreună cu acestea, de-abea în secolul al X-lea, precum: Biserica Bulgară, Sârbă, Rusă, Armeană, Georgiană şi Română.

III Istoricul autocefaliei Bisericilor din ținutul carpato-danubiano-pontic

Tradiția şi mulțimea descoperirilor arheologice de pe teritoriul spațiului carpato-danubiano-pontic reprezintă probe incontestabile asupra prezenței, şi permanenței românilor ortodocşi pe aceste meleaguri. Strămoşii noştri cei încreştinați acum două mii de ani chiar de Sfântul Apostol Andrei, prin continuitatea viețuirii lor pe aceste meleaguri, precum şi toate vestigiile, care au fost descoperite de-a lungul vremii, în legătură cu locaşele de cult, credința şi spiritualitatea lor, reprezintă indicii serioase asupra existenței sigure a unei vieți religioase organizate în spațiul locuit de strămoşii noştri daco-romani.

Cea mai veche Episcopie atestată documentar este Episcopia Tomisului (1) iar episcopul de Tomis (Bretanion sau Vretanion) spun istoricii vremii şi documentele, a participat la primul Sinod ecumenic de la Niceea şi a lucrat la elaborarea temeiurilor Învățăturii dreptei credințe (Crezul) combătând erezia lui Arie. (2,3)

Mai târziu, în sec. IX-X, când s-au format cnezate şi voevodate, a fost în spațiul carpato-danubiano-pontic o viață religioasă organizată

---

1. Această Episcopie a fost numită mai târziu Arhiepiscopie;
2. Documentele atestă că Episcopia Tomisului a trimis episcopi la toate sinoadele ecumenice din primele secole ale creştinătății.
3. Au participat la Niceea şi episcopi ai locului arieni.

condusă de episcopi şi arhiepiscopi ce au ridicat biserici şi mănăstiri.

În secolele XIII-XIV a existat Mitropolia atestată documentar cu reşedinţa la Vicina (Isaccea) ai căror ierarhi greci se aflau sub jurisdicţia canonică a Patriarhiei de Constantinopol şi care controlau toate episcopiile de la sud de munţii Carpaţi precum şi cele existente de-a lungul Dunării şi la Pontul Euxin. După întemeierea Ţării Româneşti înaite de anul 1330 de voevodul Basarab I <<Întemeietorul>> cu reşedinţa la Curtea de Argeş, ţinuturile Vicinei (ale Sulinei şi Dobrogei) trebuiau să fie anexate şi ele ca fiind teritorii româneşti. /4.

Unificarea statală are loc şi la est de Carpaţi, Voevodul Bogdan <<Descălecătorul>> întemeind în anul 1359 Ţara Moldovei cu sediul la Suceava. Cum însă, <<desăvârşirea întemeierii>> unei ţări necesita şi organizarea canonică a Bisericii acesteia; a trebuit mai târziu în Ţările Române să se facă şi acest lucru. Pentru o vreme nu era posibilă însă, conducerea Bisericii de către un ierarh al locului, căci regii maghiari căutau în continuare să-şi manifeste autoritatea asupra teritoriilor româneşti, pe care abea le pierduseră, şi acest lucru îl încercau prin acţiuni de prozelitism, de atragere a creştinilor ortodocşi la catolicism. Voevodul Basarab, al Ţării Româneşti, însă, nu a reuşit să dea o organizare ortodoxă Bisericii din ţara sa şi a lăsat lucrul acesta spre înfăptuire fiului său, care i-a urmat la tron, voevodul Nicolae-Alexandru Basarab (1352-1364), care nu s-a temut de presiunea politică a Ungariei şi a optat la fel ca şi tatăl său, pentru sistemul ortodox de organizare al Bisericii româneşti. Voevodul s-a adresat de mai multe ori Patriarhiei ecumenice de la Constantinopol, solicitând recunoaşterea funcţionării unei conduceri bisericeşti în ţara sa. Ca urmare al acestor cereri, Patriarhul ecumenic Calist I, cu binecuvântarea Sinodului şi cu consimţământul Împăratului Bizantin Ioan V. Paleologul, a strămutat la Argeş pe mitropolitul Ioachint de la Vicina, aşa cum ceruse şi voevodul Ţării Româneşti, căci la Curtea de Argeş era şi scaunul domnesc.

În anul 1359 s-a realizat în Ţara Românească, condusă de voevodul Nicolae- Alexandru Basarab, fiul lui Vodă Basarab I, o **mitropolie**, numită **a Ungrovlahiei.** (5) Crearea, în cooperare cu

---

4. Domnitorul Nicolae Alexandru Basarab, fiul lui Basarab I, mută scaunul episcopal de la Vicina la Argeş cu mitropolitul Ungro-Vlahiei Ioachint în anul 1359.

5. Mitropolie care s-a păstrat (sub această denumire) până în zilele noastre. La 17 mai 1990 i s-a schimbat numele în **Mitropolia Munteniei şi Dobrogei,** denumirea de azi.

Bizanțul (6) a acestei instituții superioare bisericești în Țara Românească <<a consacrat ruptura între Nicolae-Alexandru Basarab şi Ludovic de Anjou>> care nu mai putea emite vreo pretenție <<de a exercita o autoritate superioară>> asupra Țării Românești. Acest lucru a pus stavilă şi <<prozelitismului catolic>> şi a pus capăt şi <<încercării lui Ludovic de a smulge Țara Românească confesiunii răsăritene şi de a o converti la catolicism>>. (7) Prin acest act, s-a desăvârşit desprinderea instituționalizată a țării de sub tutela regatului ungar. /8

În Moldova, în anul 1400 în scaunul domnesc a fost înscăunat domnitorul Alexandru cel Bun (1400-1432), care a continuat lucrarea voevozilor Basarabi. La data de 26 iulie 1401, Patriarhia ecumenică de la Constantinopol, Patriarhul Matei I şi Sinodul, după un deceniu de dispute aprinse, a recunoscut ființarea Mitropoliei Moldovei, a binecuvântat şi aprobat ființarea acestei Mitropoli românești de la est de Carpați şi a aşezat, după dorința domnitorului țării, Alexandru, ca întâi stătător, un cleric al locului, mitropolitul moldovean Iosif Muşat, rudă a domnitorilor muşatini. Acum Biserica moldovenească se bucura de autonomie şi o conducere a unui întâistătător pământean <<şi de neam cu domnii noştri>>. Pe timpul mitropolitului Iosif Muşat, Moldova devenise un stat politic, administrativ stabil cu o Biserică legal şi canonic organizată. După moartea acestuia, din 1416 şi până în anul 1452 când a fost ales vrednicul mitropolit moldovean Teoctist I, n-au mai fost înscăunați multă vreme în Moldova întâistătători ai Bisericii, mitropoliți de-ai locului. /9.

Mitropolitul Teoctist (1452-1477), în timpul păstoririi sale, a restabilit situația canonică a Bisericii Moldovei. El şi urmaşul său, mitropolitul Gheorghe David (1477-1508) au sprijinit acțiunile domnitorului Ştefan cel Mare de păstrarea independenței statale şi spirituale a Moldovei. A urmat apoi independența națională şi unirea

---

6. Noua Mitropolie autohtonă depindea direct de Patriarhia ecumenică de la Constantinopol iar întâistătătorii ei trebuiau aleşi şi hirotoniți tot de ea şi trebuiau să fie şi membrii ai Sinodului Marii Biserici din Constantinopol.

7. Constantin C. Giurăscu: „Întemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei“, în revista „Biserica Ortodoxă Română“ an LXXVII nr. 7-10, î959;;

8. Ceea ce a făcut tatăl, luptând cu arma în mână, a desăvârşit fiul.

9. După moartea Mitropolitului Iosif Muşat la 1416, Patriarhia ecumenică de la Constantinopol a încercat să ştirbească autoritatea Bisericii moldovene timp de aproape patru decenii, trimițând la Suceava <<vlădici de neam grec>>.

tuturor teritoriilor carpato-danubiano-pontice ocupate de români, înfăptuită de către domnitorul Mihai Viteazul (1593-1601), urmată de un tratat de alianță, cu Craiul Transilvaniei Sigismund Bathory, semnat în 1895 la Alba Iulia şi de ierarhii Bisericii, în cuprinsul căruia s-a introdus şi un articol ce semăna a <<autocefalie>> pentru Biserica românească şi care stipula că: <<Toate Bisericile româneşti existente în ținuturile serenității sale (10) vor fi sub jurisdicția sau ascultarea arhiepiscopului din Târgovişte (loc unde era şi scaunul domnesc) după prevederile dreptului Bisericii şi a rânduielilor acestei țări>>. Prin acest document erau puse toate ținuturile româneşti sub aceeaşi jurisdicție, ceea ce însemnă în fața celorlalte națiuni, tot declarație de autonomie, autocefalie.

Dar Mihai Viteazul a mai semnat şi alte tratate de bună vecinătate cu Ungaria, Germania, Rusia şi Poarta Otomană, care prevedeau independență națională, libertate şi conducere de sine bisericească. Şi-au mai fost şi alte demersuri ale întâistătătorilor Bisericii româneşti pe lângă Patriarhia ecumenică pentru recunoaşterea acestei autocefalii, dar nu s-au obținut decât în parte nişte drepturi, căci continua <<amestecul tot mai indiscret al Patriarhiei ecumenice din Orient>> (de la Constantinopol Țarigrad) cu insistența ca grecii să cotroleze în continuare activitatea Bisericii româneşti. Încă Biserica era departe de recunoaşterea autonomiei; hotărârea finală trebuia s-o dea un Sinod al patriarhilor apostolici, care din pricina frământărilor istorice, până în sec. XVII nu s-a putut întruni aşa că lucrurile din Biserica Moldovei au rămas neschimbate.

În sec. XVII s-au petrecut însă fapte care au tulburat viața politică şi bisericească a tuturor celor trei țări române. Spre exemplu în Țara Românească şi Moldova domniile fanariote fac să sporească influiența grecească asupra politicului şi a vieții Bisericii iar în Transilvania sporeşte influiența calvină. Episcopii ortodocşi Iorest şi Sava au fost tulburați şi persecutați în exercitarea misiunii lor de către principii calvini ai Transilvaniei. Dar s-o luăm mai din urmă şi să vedem în Transilvania care au fost cele mai îndepărtate evenimente istorice, premergătoare autonomiei bisericeşti:

În Transilvania încă din **secolele IX-X** s-au organizat formații statale politice conduse de cnejii români Glad, Gelu şi Menumorut şi

---

10. Ținuturile româneşti unificate într-un singur stat de domnitorul Mihai Viteazul;

episcopate la Dăbâca, Alba Iulia, Biharea etc. Erau ridicate în secolul X-XIV numeroase biserici şi mănăstiri româneşti din piatră la Densuş (sec. X), Strei-Sângiorgiu (sec. XII), Strei (sec. XIII), Prislop, Râneți (sec. XIV) (11) precum şi multe altele de pe tot cuprinsul Transilvaniei. Când la anul 1541 Ungaria a fost transformată în paşalâc turcesc, Transilvania a devenit Principat autonom cu capitala la Alba Iulia (1572). Aici a fost stabilit şi sediul Mitropoliei Transilvane până în sec. XVIII unde au păstorit Mitropoliții Bisericii Ortodoxe din Transilvania: Teoctist, Ghenadie II, Ilie Iorest (1640-1643, 1678), Simion Ştefan (1643-1656), Sava Brancovici (1656 şi 1680-1683) mitropiliți patrioți, care au ținut piept presiunilor uniatiste cu Roma. Stăpânia habsburgică a desființat în anul 1701 Mitropolia Transilvaniei, spre a catoliciza populația românească. În urma presiunilor românilor la Curtea de la Viena, în anul 1861 au fost numiți episcopi români ortodocşi cu sediul la Răşinaria şi va reînvia Mitropolia Ardealului cu sediul de data aceasta la Sibiu.

IV Condițiile istorice ale recunoaşterii Autocefaliei B. O. R de către Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol (1885)* Autocefalia şi Patriarhatul

a. Viața religioasă în sec. XVII-XVIII

În anul 1639 domnitorul Matei Vodă Basarab dă o importantă prevedere cu privire la mănăstirile din Țara Românească, fără nici o consultare a Patriarhiei ecumenice, faimosul hrisov de <<dezinchinare>> a marilor mănăstiri din țară, un <<act de libertate în acțiune>>, o largă autonomie bisericească şi politică de neatârnare a țării față de nici una din marile puteri. Apoi îi urmează domnitorul Mihnea al III lea (Mihail Radu Voevod) Domnitorul a început în anul 1659 revolta contra turcilor, luptând pentru independența țării şi şi-a manifestat grija față de Biserica munteană iar la 21 ianuarie 1659, fără nici o aprobare a Patriarhiei ecumenice, a adunat la Târgovişte un sinod de clerici şi a discutat cu privire la nedumeririle sale cu privire la

11. Pe o inscripție de la Mănăstirea Râmeți din 1377 se consemnează numele Arhiepiscopului Ghelasie; pe o alta numele Episcopului Ioan de Hunedoara 1456 şi Episcopii Sava şi Gheorghe de la Geoagiu.

disciplina bisericească. Atitudinea independenței sale față de Patriarhia ecumenică de la Constantinopol, a arătat poziția sa față de păstrarea autonomiei Bisericii muntene, în raport cu pretențiile de subordonare ale Patriarhiei.

În secolul al XVIII-lea ambii mitropoliți ai Țărilor Române: Antim Ivireanul din Țara Românească şi Iacob Putneanul, mitropolitul Moldovei, au luat atitudine în fața Patriarhiei ecumenice, pledând pentru independența țărilor lor, pentru neamestecul străin în treburile interne şi pentru autonomia Bisericilor româneşti. Pentru a spori independența, mitropolitul Antim Ivireanul face alianțe în Țara Românească cu celelalte țări creştine (1716).

Şi în Moldova domnitorul Vasile Lupu împreună cu mitropolitul Varlaam sprijină autonomia bisericească care era legată de independența Moldovei, iar mai târziu mitropolitul Iacob, vrând să păstreze conştiința autocefalică a Bisericii, la 1 Ianuarie 1752 a adunat la Iaşi un sobor de ierarhi şi egumeni şi-au refăcut conştiința autocefalică a Bisericii, stabilind în viitor ca nici un străin să nu mai pătrundă la conducerea ierarhică din Moldova.

Şi în Transilvania au avut loc în sânul Bisericii Ortodoxe, astfel de evenimente pentru libertatea credinței populației ardelene. După răscoala lui Horia, Cloşca şi Crişan, intelectualitatea românească a redactat şi a trimis la Curtea de la Viena (1791-1792) o cerere numită „Supplex Libellus Valachorum“ prin care se solicita egalitatea națiunii române din Transilvania cu celelalte națiuni din țară şi drepturi egale ale clerului ortodox cu clerul celorlalte confesiuni religioase, precum şi autonomia Bisericii..

b. Viața religioasă în perioada modernă a sec. XIX
Autocefalia:

În timpul Revoluției lui Tudor Vladimirescu au participat în 1821 şi clerici munteni iar printre <<Cererile norodului românesc>>, formulate de Tudor Vladimirescu în luna februarie a acelui an cu revendicări, revolte şi frământări sociale, cuprinsul celui de-al doilea <<pont>> al Cererii revendicative are iz de autocefalie pentru Biserica Ortodoxă din Țara Românească. Prin el se stipula ca <<toate scaunele arhiereşti şi toate mănăstirile țării să fie apărate cu totul de către

călugări greci, rămânând pe seama țării..“>> Deci Biserica românească trebuia apărată de imixtiunile insistente ale grecilor de la Patriarhia ecumenică, care se implica prea mult în treburile religioase ale țării noastre. Trebuia ca mitropolit să fie numai un cleric pământean şi numai acela „pe care îl va pohti norodul“, (pontul 15).

Deci revoluțiile cu caracter național-social din anii 1821 (a lui Tudor Vladimirescu) şi Revoluția de la 1848, care au marcat principalele etape în procesul istoric de creare a statului român modern, au deschis o epocă nouă şi pentru Biserică, atât în ceea ce priveşte viața religioasă, cât şi organizarea ei.

Şi Regulamentul Organic, elaborat la începutul secolului al XIX-lea, se referă la autonomia internă a Bisericii şi prevedea ca mitropoliții şi episcopii eparhioți <<să se aleagă după driturile şi obiceiurile pământului>> iar păstorul ales de popor şi de domn <<numaidecât să se înscăuneze într-a sa dregătorie şi să o cârmuiască după canoanele Bisericii şi după pravilele şi obiceiurile ce sunt legiuite până acum în țară.>> („Regulamentul Organic al Țării Româneşti“, Bucureşti, 1832 şi „Regulamentul Organic al Principatului Moldovei“, Iaşi 1846)

Conştiința autocefalică a Bisericii Ortodoxe române reiese şi din proclamațiile date cu prilejul Revoluției de la 1848, la care au participat şi clerici, mitropoliții Sofronie Miclescu al Moldovei şi Neofit II al Țării Româneşti, care au protestat față de încercările ecumenicilor greci de la Constantinopol de a se amesteca în treburile interne ale Bisericilor româneşti, mai cu seamă în anul 1857, în timpul premergător unirii şi al lucrărilor Divanului Ad-hoc, ținute la Iaşi (4 noiembrie) şi Bucureşti.

Prin **Proclamația de la Iaşi** s-a cerut <<Recunoaşterea neatârnării Bisericii Ortodoxe a Răsăritului din Principatele Unite de orice chiriahie, păstrându-se însă unitatea credinței cu Biserica ecumenică a Răsăritului, în privința dogmelor.>> iar Adunarea Ad-hoc din 21 decembrie a votat aceleaşi principii în care se stipula şi se întărea <<Aftochefala Biserică a Moldo-României>>.

Acum era pentru prima dată-n istorie când se solicita printr-un act, în chip oficial autocefalia Bisericii Ortodoxe Române. Trimise Comisiei Europene de la Bucureşti, aceste „principii“ au fost prezentate la Conferința de la Paris, în anul 1858 şi-au rămas, pentru moment, simple doleanțe ale poporului român, premergătoare Unirii

Principatelor.

Unirea Moldovei cu Țara Românească de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza în anul 1859 a dus la formarea Statului Național Român sub un singur conducător, principele Alexandru Ioan Cuza (1859-1866), unire administrativ-teritorială care a atras după sine şi unificarea organizației bisericeşti. Domnitorul, pe lângă treburile statului, s-a angajat a îmbrățișa cu toată căldura problemele religioase ale țării sale, căutând să asigure şi autocefalia, adică „independența sau neatârnarea" bisericească dorită de națiunea română şi să scoată Biserica de sub tutelă străină dar din cauza treburilor țării, deabea la 3 decembrie 1864, domnitorul a ridicat în fața Patriarhiei ecumenice această problemă ce a iscat chiar un conflict care s-a soluționat de-abea după abdicarea în anul 1866 a domnitorului Cuza.

La 3 decembrie anul 1864 prin eforturile multiple ale mitropoliților români şi ale domnitorului Alexandru Ioan Cuza, a fost proclamată mai întâi pe plan local, intern, Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române şi s-a constituit un Sinod General al acestei Biserici, iar la 10 ianuarie 1865 s-a acordat Mitropolitului Nifon al Ungro-Vlahiei titlul de <<Mitropolit Primat>>. Trebuia recunoscută, însă, şi la Constantinopol independența Bisericii Ortodoxe Româneşti față de Patriarhia ecumenică tutelară, aşa încât, după anul 1866, au continuat demersurile Bisericii pentru a obține recunoaşterea autocefaliei constituite deja pe plan intern la anul 1864.

Şi în Transilvania s-a luptat pentru independența Bisericii Ortodoxe Române. La 24 decembrie 1864, la insistențele mitropolitului Transilvaniei Andrei Şaguna, s-a reînființat Mitropolia Transilvaniei, care fusese desființată în anul 1701 Şaguna a despărțit-o de Patriarhia de la Carlovitz şi s-a legiferat autocefalia internă a principatului.

Câțiva ani mai târziu, **pe plan local, s-a dat în Romania mai întâi, în anul 1872 Legea Organică, prin care s-a constituit Sfântul Sinod, cea mai înaltă autoritate în Biserica Ortodoxă Română.**

Demersurile de recunoaştere a independenței Bisericii româneşti, față de ecumenicii de la Constantinopol, începute de Domnitorul Cuza au fost continuate din anul 1881 de regele Carol I.

A urmat **Războiul de Independență româno-ruso-turc de la 1877**, prin care România şi-a dobândit în fața marilor puteri, definitiv şi complet independența de Stat.

După proclamarea independenței de stat a României, la 9 mai 1877, au urmat tratative ale Domnitorului Carol, ale Bisericii şi ale Ministrului Cultelor, Dimitrie Sturdza, cu Patriarhia ecumenică, care a devenit după anul 1884 mai receptivă la cererile românilor, căci la Constantinopol fusese înscăunat noul Patriarh ecumenic **Ioachim IV**, care în cele din urmă, **la data de 25 aprilie 1885 a acordat împreună cu Sfântul Sinod ecumenic <<Tomosul>> pentru recunoaşterea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române. Prin acest act se recunoaşte Bisericii Ortodoxe Române independența şi autonomia față de orice altă Biserică Ortodoxă şi dreptul de a se administra şi a se conduce de către propriul ei Sinod.**

La 1 mai 1885 la convocarea regelui Carol I, s-a întrunit la Bucureşti Sfântul Sinod prin care s-a adus la cunoştință în plen de primirea „Tomusului" de acordare a autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române şi includerea ei în rândul celorlalte biserici autocefale surori.

Mai târziu s-au primit şi scrisori de felicitare ale Bisericilor Ortodoxe, căci Patriarhia ecumenică trimisese tuturor scrisori în care informa recunoaşterea autocefaliei Bisericii româneşti.

Visul împlinirii unității spirituale a tuturor românilor avea să se întregească, însă, după **Marea Unire de la 1 Decembrie 1918**, când, după terminarea Primului Război Mondial, la **Marea Adunare Populară de la Alba Iulia** a fost citită **Proclamația de independență şi formare a Statului Național Unitar Român, independența şi unirea cu Țara a tuturor teritoriilor româneşti**. Prin această Unire, implicit **se unificau şi toate bisericile româneşti.**

c. Din notele şi documentele vremii:

1. Din textul Scrisorii de cerere a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române şi a mitropolitului României, Calinic, către mitropolitul Constantinopolului Ioachim IV, pentru recunoaşterea oficială a autocefaliei B. O.R.

La 26 aprilie 1885 Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a cerut Patriarhiei Ecumenice de la Constantinopol recunoaşterea autocefaliei Bisericii româneşti, păstrând principiile canonice ale

Bisericii Răsăritului, în care se spune că <<în unire cu datinile cele vechi, Biserica Ortodoxă Română a fost declarată autocefală, bucurându-se de o independență egală cu aceea a celorlalte Biserici autocefale>> şi doreşte ca Patriarhia Ecumenică să binevoiască <<a da binecuvântarea acestui fapt şi a recunoaşte Biserica autocefală a României ca soră în acelaşi rit şi credință întru toate>> şi să comunice <<acest fapt celorlalte trei scaune patriarhiceşti a Răsăritului şi tuturor Bisericilor autocefale.>>/12.

Prin acest act, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române declară că <<va ține intacte dogmele sacre ale Sfintei noastre credințe ortodoxe şi tradiția Bisericii şi va da Preasfințitului Tron Ecumenic şi Patriarhicesc din Constantinopol întâietatea onorifică şi va pomeni numele Patriarhului, stând în legătură dogmatică şi canonică cu acesta şi cu toate Bisericile Ortodoxe autocefale.>> /13.

2. Din textul „Tomosului“ de recunoaştere a autocefaliei (25 04 1885)

În „Tomosusul“ de autocefalie, Sfântul Sinod al Patriarhiei ecumenice a Constantinopolului scoate în evidență acest act de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Române prin următoarea precizare: <<...o recunoaştem prin acest act sfânt patriarhicesc şi sinodal tom, autocefală şi de sine administrativă întru toate şi proclamăm pe Sfântul ei Sinod, frate în Hristos prea iubit, bucurându-se de toate prerogativele şi de toate drepturile chiriarhiceşti inerente unei Biserici autocefale; încât, în toată podoaba bisericească, ordinea şi în toată libertatea, conform cu Tradiția continuă şi neîntreruptă a Bisericii sobornicești Ortodoxe, şi tot astfel să se cunoască de către celelalte Biserici Ortodoxe ale pământului şi să se numească cu numele Sfântului Sinod al Bisericii României.>> /14.

În „Tomusul“ sinodal se mai spune: <<Declarăm că Biserica Ortodoxă din România să fie şi să se zică şi să se recunoască de către toate, neatârnată şi autocefală, administrându-se de propriul său Sfânt Sinod... Să se administreze şi să se conducă de sine>> şi obligația <<să

12. Din arhiva Sfântului Sinod;
13. Idem.
14. Preotul Niculae I. Şerbănescu: „Optzeci de ani de autocefalie“ p. 266;

pomenească pe căpeteniile celorlalte Biserici autocefale şi să se înţeleagă cu acestea în toate chestiunile importante canonice şi dogmatice, care au trebuinţă de o chibzuire mai mare, după sfântul obicei al părinţilor, păstrat de la început.>> /15.

În prezent în lume există 14 Biserici Ortodoxe autocefale:
Patriarhia Constantinopolului;
Patriarhia Alexandriei;
Patriarhia Antiohiei;
Patriarhia Ierusalimului;
Patriarhia Rusă;
Patriarhia Sârbă;
Patriarhia Română
Patriarhia Bulgară;
Biserica Ciprului
Biserica Greciei;
Biserica Poloneză;
Biserica Georgiei;
Biserica Cehiei şi Slovaciei;
Biserica Albaniei;

3. Condiţiile pentru existenţa unei Biserici autocefale:

– Orice unitate bisericească nu se poate proclama autonomă (autocefală), dacă nu cere acest drept din partea Bisericii autocefale sub jurisdicţia sub care se poartă;

– Conform principiului sinodalităţii, unitatea bisericească ce solicită autonomia trebuie să aibe cel puţin doi sau trei episcopi pentru a-şi putea constitui un sinod al său;

– Conferirea autonomiei cade numai în sarcina Sinodului Bisericii autocefale, dar nu în cea a conducătorului acesteia.

4. Din drepturile Bisericii autocefale:

Sfinţeşte Marele Mir pentru Biserica autonomă sau recunoaşte acest drept Bisericii autonome;

Alege, hirotoneşte şi confirmă ierarhii Bisericii autonome;

---

15. Revista Biserica Ortodoxă Română, 1910-1911, nr. 7;

În cazuri de abateri, judecă ierarhii Bisericii autonome;

Ierarhii Bisericii autonome pomenesc la Sfintele Slujbe căpetenia ierarhilor Bisericii autocefale;

Întocmeşte statutele de organizare şi funcționare ale Bisericilor autonome;

Trimite pastorale şi circulare Bisericii autonome;

Stabileşte legături cu alte Biserici autocefale şi autonome prin intermediul Bisericii autocefale;

Hotărăşte participarea (obligatorie) a ierarhilor Bisericii autonome la Sinoadele Bisericii autocefale;

Dispune trimiterea de reprezentanți din partea Bisericii autocefale la Sinoadele Bisericii autonome e.t.c.

d. Vața religioasă în Romania. Patriarhatul:

Unirea Transilvaniei şi a celorlalte ținuturi româneşti cu România la **1 decembrie 1918**, prin care s-a desăvârşit statul național unitar român a adus României prestigiu de care a beneficiat şi Biserica aşa încât, la data de 4 februarie 1925 Sfântul Sinod a hotărât să se înființeze Patriarhia Ortodoxă Română iar Mitropolitul Primat să fie ridicat la rangul de Patriarh. La 6 mai s-a promulgat Legea pentru înființarea Patriarhiei; la 1 XI 1825 a avut loc investitura şi înscăunarea primului Patriarh al României, **Miron Cristea** (1925-1939) /16.

Prin **Tomosul 1579** Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol a recunoscut înălțarea Bisericii Ortodoxe Române ca Patriarhie, situată astfel în al şaptelea loc canonic în dipticele şi ierarhia Bisericilor Ortodoxe Autocefale din lume.“ /17.

---

16. I-au urmat apoi patriarhii: **Nicodim Munteanu** (1939-1948), **Justinian Marina** (1948-1877), **Iustin Moisescu** (1977-1986) şi **Teoctist Arăpaşu** (1986-2007);

17. Sinteză din articolul Pr. Prof. Dr. Nicolae Şerbănescu: „Autocefalia Bisericii şi independența națională“ şi din articolul Părintelui Vicar Constantin Pârvu: „Organizarea şi dezvoltarea B.O.R. în spiritul Autonomiei şi Autocefaliei“ publicat în volumul omagial „„Autocefalie, patriarhie, slujire sfântă“, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune a B.O,R, Buc. 1995;

AUTOCEFALIE

versuri Micu Serafim

Independența flăcării divine
A coborât cu harul să sfințească
Vremelnicia casei pământeşti.
Puterea ei ne-nvie şi ne ține
În haina cea de lut aşa firească
Împodobită-n zori duhovniceşti.

Stăpânul a zidit în noi palate,
Ne-a dat în mână pâinea şi cuțitul
Şi libertatea să ne facem sfinți.
A pus în noi iubirea cea de frate
Şi ne-a condus cu dor spre infinitul
Independenței vremilor cuminți.

Cuvântul Lui ne ține-n libertate.
Independența este-n firea noastră,
Doar ascultarea să ne facă loc.
Aportul minții, dragostea de frate
Sunt în Biserici mângâierea noastră
În aşteptarea Flăcării de foc.*

Când armistițiul autocefalic
Va recunoaşte steaua ce ne leagă
Întru concertul clar şi definit,
Strălucitor orhestrei bucuriei,
Vom dărui Biserica întreagă,
Stăpânului din cer ce ne-a iubit. 3. 02. 2010.

---

* Duhul Sfânt care pogoară în Biserică la Sfânta Liturghie.

Vechimea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române

(Sinteză din studiul Părintelui prof. dr. Mircea Păcurariu)*

Noțiunea de „autocefalie“ pentru terminologia canonico-juridică a Bisericii noastre, înseamnă independența, neatârnarea, autoguvernarea sau conducerea de sine a unei Biserici ortodoxe naționale. /1.

Cu toate acestea, autocefalia nu înseamnă şi o rupere de celelalte Biserici surori şi conducerea lor ci reprezintă numai o independență administrativ-jurisdicțională a unei Biserici Ortodoxe, față de alte unități bisericeşti, egale în drepturi, formând împreună cu acestea <<Ortodoxia ecumenică>>.

S-au împlinit anul acesta 125 ani de când Patriarhia Ecumenică din Constantinopol (2) –cârmuită pe atunci de Ioachint IV– a recunoscut Autocefalia Bisericii Ortodoxe Româneşti la data de 25 aprilie 1885.

Autocefalia a fost practicată, (ca formă de organizare şi de conducere bisericească), încă din primele veacuri creştine şi a evoluat paralel cu dezvoltarea organizării şi conducerii ierarhice şi sinodale a întregii Biserici. La început şi fiecare Biserică locală avea şi calitatea de autocefală, independentă. Chiar şi pe teritoriul țării noastre a existat în sec. IV-VI o asemenea unitate administrativ-bisericească autocefală, Episcopia Tomisului (ulterior şi Arhiepiscopie). Ulterior, evoluând creştinismul şi extinzându-se, şi organizarea bisericească se va modifica. Apar pe lângă episcopii şi mitropoliile şi exharhatele. Această nouă organizare a fost recunoscută în anul 451 de către părinții participanți la cel de-al IV-lea Sinod ecumenic de la Calcedon, când s-a fixat şi ordinea celor cinci scaune <<patriarhale>> existente atunci la Roma, Constantinopol, Alexandria, Antiohia şi Ierusalim.

---

* Studiu apărut în vol. „Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române“, Ed Instit. Biblic şi de Misiune al BOR, 1987, la aniversarea a 100 de ani de la Proclamarea Autocefaliei B.O.R. de către Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, şi reprodus şi în al doilea vol. omagial aniversar „Autocefalie, patriarhie, slujire sfântă“, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune a B.O,R, Bucureşti, 1995;

1. Notiunea de „autocefalie“ este un cuvânt compus, care provine din grecescul „avtos“= „însuºi“ şi „kefali“= cap, conducător, căpetenie;

2. Odinioară Constantinopol, după numele împăratului Constantin cel Mare, cel care a dat numele capitalei Imperiului Roman de Răsărit de Constantinopol, denumit astăzi Istambul (şi oraşul Tomis a fost numit Constanța după numele împăratului).

De acum autocefalia se limitează numai la anumite Biserici, la cele cu individualitate proprie, căci o biserică putea fi considerată autocefală numai dacă era aptă să constituie un Sinod al episcopilor locali cu propriul ei întâistătător (arhiepiscop sau patriarh), având un teritoriu limitat de jurisdicție. Ca să devină autocefală, Biserica trebuia să țină seama de raporturile ierarhice în care se găsea în cadrul Bisericii autocefale din care făcuse parte până atunci şi să ceară desprinderea din aceste raporturi. Bisericile care voiau să se desprindă, trebuiau să ceară autocefalia (autonomia administrativ-teritorială) de la Patriarhia ecumenică, considerată de toate celelalte Biserici autocefale surori, ca prima dintre ele, ori până în anul 1433 la Constantinopol era capitala Imperiului bizantin aşa că prima Biserică întâistătătoare a fost considerată cea de la Constantinopol. Aşa din aceasta s-au desprins de-a lungul vremii şi alte Biserici creştine, devenind autocefale precum cea din Cipru (recunoscută la Sinodul III ecumenic din anul 431), Patriarhia Georgiei (sec. VIII şi recunoscută în anul 1053), cele trei Arhiepiscopii bulgare de Dârstor, Ohrida şi Târnovo (care ulterior au şi dispărut); Mitropolia autocefală a Moscovei (1448), devenită Patriarhie în anul 1579; Arhiepiscopia Muntelui Sinai (autocefală în 1575); Biserica Greciei (autocefală în 1833); Biserica Ortodoxă Română, proclamată autocefală în anul 1864 şi recunoscută la Constantinopol în anul 1885.

Problema autocefaliei Bisericii Româneşti începe să fie pusă în discuție mai ales după anul 1821, când încetează în Țarile Române regimul turco-fanariot şi se revine la <<domniile pământene>> şi mai ales ca urmare a abuzurilor Patriarhiei ecumenice în această perioadă.

După anul 1821, autocefalia Bisericii noastre se afirmă prin legi şi lucrări scrise.(3) Se fixau în scris şi o seamă de rânduieli tradiționale, respectate cu strictețe în trecut, mai ales în Moldova, alegerea ierarhilor numai dintre români de către Adunarea obştească a țării, mitropolitul urmând să ceară întărirea canonică din partea patriarhului ecumenic şi altele.

Pe la mijlocul sec. al XIX-lea, paralel cu mişcarea pentru unirea Țării Româneşti cu Moldova, într-un singur stat, a început şi lupta pentru recunoaşterea autocefaliei bisericeşti, pentru legalizarea sau

3. De pildă, art. 413 din Regulamentul organic al Moldovei prevedea ca mitropolitul să fie judecat pentru abateri canonice şi disciplinare de către un sobor de 12 arhierei din ambele Principate.

oficializarea unei stări a Bisericii, existente de fapt. Acțiunea patrioților moldoveni a fost determinată de atitudinea patriarhului ecumenic Chiril, care adresase o scrisoare mitropolitului Sofronie Miclescu al Moldovei, mustrându-l pentru faptul că sprijinea deschis Unirea Principatelor.

După primirea acestei scrisori, care reprezenta un amestec direct şi nejustificat al patriarhului Constantinopolului în problemele noastre interne, arhimandritul Neofit Scriban a publicat lucrarea „Scurtă istorisire şi hronologie despre Mitropolia Moldovei“ (Paris 1857), care prezenta şi apăra vechea autocefalie a Bisericii Româneşti. În toamna anului 1857, la dorința unor deputați clerici şi mireni, Divanul Ad-Hoc al Moldovei a cerut şi <<Recunoaşterea neatârnării Bisericii Ortodoxe din Principatele Unite de orice chiriarhie, păstrându-şi însă unitatea credinței cu Biserica ecumenică a Răsăritului>>.

Această dorință a românilor a fost realizată în scurt timp după constituirea statului român unitar România (1859) în timpul domnitorului Alexandru Ioan Cuza. La 3 decembrie 1864 s-a promulgat un „Decret organic pentru înființarea unei autorități sinodale centrale“. Prin această lege se urmărea unificarea organizației bisericeşti existente până la anul 1859 cu două Biserici şi două mitropolii, în două state (Țara Românească şi Moldova). Pentru înlăturarea oricărei dependențe de Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol, primul articol al Legii prevedea că <<Biserica Ortodoxă Română este şi rămâne independentă de orice autoritate bisericească străină întru tot ce priveşte organizarea şi disciplina>>.

Aceasta a fost prima legiferare oficială a autocefaliei sau a independenței Bisericii Ortodoxe Române. La 11 ianuarie 1865 mitropolitul Nifon al Ungrovlahiei a fost ridicat la treapta de mitropolit primat. Dar existând o Biserică autocefală, în mod firesc ea avea nevoie şi de un sinod, iar articolul al doilea al Decretului din 3 decembrie 1964 prevedea constituirea unui <<Sinod general al Bisericii Ortodoxe Române>>. Acest Decret, ca şi alte legi bisericeşti ale domnitorului Alexandru Ioan Cuza, inclusiv cel privind secularizarea, din 1863, au nemulțumit adânc pe patriarhul ecumenic şi Sinodul patriarhal de la Constantinopol, care au declarat legile sale bisericeşti drept necanonice.

În aprilie 1865 a fost trimis în țară arhimandritul Eustație Cleobul cu misiunea de a încerca o împăcare cu statul şi Biserica românească. Cei doi mitropoliți, ca şi domnitorul Ioan Cuza, în

scrisorile trimise atunci patriarhului ecumenic, au respins cu multă demnitate orice încercare de amestec în treburile interne ale Bisericii româneşti. Domnitorul Cuza declara despre libertatea Bisericii:

<<Vreau ca Biserica Ortodoxă Română să aibă o expresie legală în stat, iar în Biserica de Răsărit, rangul şi independența, pe care le-a dobândit demult în fața celorlalte Biserici Ortodoxe>>.

Autocefalia Bisericii noastre a fost prevăzută şi de câteva legi de stat sau bisericeşti de mai târziu, de exemplu, în prima Constituție a României din iulie 1866 iar în anul 1872 s-a votat şi sancționat <<Legea organică pentru alegerea mitropoliților şi a episcopilor eparhioți, cum şi a constituirii Sfântului Sinod al Sfintei Biserici Autocefale Ortodoxe Române>>. Prin această lege s-a constituit şi Sfântul Sinod, în forma în care există şi azi, Sinod alcătuit din toți mitropoliții, episcopii şi arhiereii vicari în funcțiune, sub preşedinția mitropolitului primat. Această lege face o proclamare oficială a autocefaliei din partea autorității bisericeşti de la noi.

La 9 mai 1877 s-a proclamat „Independența de Stat a României“, recunoscută şi de Congresul de pace de la Berlin, fapt care a dus la creşterea prestigiului țării în afara hotarelor ei. Acest act a contribuit şi la afirmarea autocefaliei Bisericii româneşti. Dar Patriarhia ecumenică de la Constantinopol nu s-a arătat nici acum dispusă să dea tomosul de recunoaştere a autocefaliei Bisericii româneşti şi trimite chiar o scrisoare în care arată că nu recunoaşte autocefalia şi întăreşte faptul că Biserica românească e dependentă administrativ de Patriarhia ecumenică de la Constantinopol. Mitropolitul Calinic îi răspunde cu argumente solide, Patriarhului Ioachim III, că Biserica românească este independentă şi patriarhul nu are nici un drept să se-amestece în treburile Bisericii Ortodoxe româneşti.

Mai târzu, are loc pentru prima dată, în România unificată la 25 martie 1882, sfințirea Sfântului şi Marelui Mir. Patriarhia ecumenică din nou protestează. Atunci episcopul academician Melhisedec Ştefănescu a întocmit un document<<Memoriu canonic istoric>> în care respinge învinuirile aduse Bisericii şi dovedeşte că Biserica Ortodoxă Română este demult autocefală, independentă. Acest document a fost acceptat de Sfântul Sinod sub titlul: <<Act sinodal care cuprinde autocefalia Bisericii Ortodoxe Române>>. Memoriul acesta nu a primit nici un răspuns din partea Patriarhiei ecumenice.

După plecarea patriarhului Ioachim III şi alegerea lui Ioachim IV, se schimbă la Constantinopol atitudinea Patriarhiei ecumenice pentru România şi se vor putea începe demersurile şi tratativele pentru recunoaşterea autocefaliei Bisericii româneşti, deja existente şi se ajunge la un acord în această problemă. După ultima scrisoare a episcopului primat Calinic Miclescu din 20 aprilie 1885, patriarhul ecumenic de la Constantinopol a convocat Sinodul patriarhal, luând în discuţie cererea Bisericii româneşti. La 25 aprilie 1885, patriarhul a răspuns mitropolitului Calinic şi ministrului cultelor D. A. Sturdza, arătând că atât el cât şi Sinodul au considerat cererea Bisericii româneşti ca <<raţională, dreaptă şi corespunzătoare cu aşezămintele bisericeşti>>, fapt pentru care au recunoscut-o ca <<autocefală şi întru toate de sine administrată>>.

Au fost înştiinţate apoi de Patriarhia ecumenică, şi celelalte Biserici Ortodoxe Răsăritene în legătură cu recunoaşterea autocefaliei B.O.R. Acelaşi lucru l-a făcut şi episcopul Calinic, informând şi celelalte Biserici surori în legătură cu recunoaşterea autocefaliei B.O.R. Biserica românească fusese acceptată însfârşit oficial şi cu drepturi depline, în rândul Bisericilor Ortodoxe Autocefale răsăritene şi putea întreţine relaţii cu ele de la egal la egal, aceasta după mai bine de douăzeci de ani de la legiferarea şi oficializarea în ţară a autocefaliei Bisericii româneşti.

Aceleaşi demersuri le-au întreprins şi Bisericile din Transilvania şi Bucovina, pentru proclamarea autocefaliei lor în ţară, dar nu au mers mai departe întru recunoaşterea acestei situaţii, neadresându-se Patriarhiei ecumenice de la Constantinopol în acest scop. După realizarea statului naţional român unitar în 1918 a urmat în chip firesc şi unificarea organizaţiei bisericeşti iar în anul 1919, Bisericile Ortodoxe Autocefale din Transilvania şi Bucovina au devenit parte integrantă a Bisericii autocefale ortodoxe române (şi Patriarhie în anul 1925)*

---

* Din articolele Părinţilor Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Ioan N Floca şi P. S. Nicolae, Mitropolitul Banatului: „Centenarul autocefaliei B.O.R.“, Bucureşti 1987;

Bibliografie

Din articolele Părinților Prof. Dr. Mircea Păcurariu, Ioan N Floca, P S. Nicolae, Mitropolitul Banatului: „Centenarul autocefaliei B.O.R.“, Buc. 1987;

Preot Vicar patriarhal Constantin Pârvu: articolul „Organizarea şi dezvoltarea B.O.R. în spiritul autonomiei şi autocefaliei“, din volumul omagial „Centenarul autocefaliei B.O.R.“, Ed. Instit. Biblic Bucureşti 1987;

Preot Prof. Dr. Mircea Păcurariu: articolul: „Câteva considerații privind vechimea <<Autocefaliei>> Bisericii Ortodoxe Române“ din volumul omagial „Centenarul autocefaliei B.O.R.“, Ed. Instit. Biblic Bucureşti 1987;

Arhid. Prof. Dr. Ioan N. Floca articolul: „Autocefalia Bisericească şi independența națională“ din volumul omagial „Centenarul autocefaliei B.O.R.“, Ed. Instit. Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti 1987;

P. S. Nicolae, Mitropolitul Banatului: articolul: „Autocefalia şi comuniunea frățească cu Bisericile Ortodoxe surori“, din volumul omagial „Centenarul autocefaliei B.O.R.“, Ed. Instit. Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti 1987;

Prof. Dr. Iorgu D. Ivan: articolul: „Etnosul – namul – temei divin şi principiu fundamental canonic al autocefaliei Bisericeşti“ din volumul omagial „Centenarul autocefaliei B.O.R.“, Ed. Instit. Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti 1987;

Preot Prof. Dr. Alexandru Moraru în articolul: „Biserica autocefală şi diaspora ei“ tipărit idem.

L. Stan: „Autocefalia şi autonomia în Ortodoxie“, Rev. Mitropolia Olteniei, 1961, 5-6, p. 283;

Sf. Ap. Ioan Evanghelistul: Apocalipsa 1,4,12;

Constantin C. Giurăscu: „Întemeierea Mitropoliei Ungrovlahiei“, în revista „Biserica Ortodoxă Română“ an LXXVII nr. 7-10, î959;;

Preotul Niculae I. Şerbănescu: „Optzeci de ani...“ p. 266;

Revista Biserica Ortodoxă Română, 1910-1911, nr. 7;

Studii apărut în vol. „Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române“, Ed Instit. Biblic şi de Misiune al BOR, 1987, la aniversarea a 100 de ani de la Proclamarea Autocefaliei B.O.R. de către Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, şi reprodus şi în al doilea vol. omagial aniversar „Autocefalie, patriarhie, slujire sfântă“, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune a B.O,R, Bucureşti, 1995;

PARTEA A III A
PATRIARHATUL

Istoric

Atunci când o Biserică autocefală devine Biserica majoritară a unui neam, respectiva Biserică este ridicată la rangul de Patriarhie iar întâistătătorul său este proclamat patriarh.

Cuvântul patriarh vine din limba greacă şi este un cuvânt compus din cuvintele „patrie“ şi „primul“.

Biserica Ortodoxă Română s-a dezvoltat pe teritoriu românesc astfel că încă din secolul al XIV lea existau două principate române suverane, Moldova şi Ţara Românească cu două mitropolii autocefale: Mitropolia Moldovei, autocefală din anul 1401 şi Mitropolia Ungrovlahiei (de pe teritoriul Țării Româneşti), autocefală din 1359.

În anul 1859, ca urmare a unirii Țărilor Române şi a formării României ca stat unitar, cele două mitropolii ortodoxe româneşti s-au unit pentru a forma Biserica Ortodoxă Română cu întâistătătorul ei, mitropolitul Ungrovlahiei cu reşedința la Bucureşti. Obținerea oficierii autocefaliei noastre în fața Patriarhiei ecumenice de la Constantinopol, de către Domnitorul Alexandru Ioan Cuza şi Mitropolitul Calinic Miclescu nu s-au putut finaliza cu o acceptare a ecumenicilor (deşi domnitorul Cuza elaborase în anul 1864 un proiect de lege în care, în articolul 2 se preciza că „Biserica Ortodoxă Română este independentă de orice Biserica“ adică e autocefală iar la 3 dec. 1864 apăruse şi „Decretul organic pentru înființarea unei autorități centrale pentru afacerile religiei române“, decretul 1703, în care se preciza în art. 1. că „Biserica Ortodoxă Română este şi rămâne independentă de orice autoritate bisericească străină“). De-abea după 20 de ani, când s-a schimbat Patriarhul Constantinopolului şi când la 20 aprilie 1885 Mitropolitul Primat al României, Calinic Miclescu a trimis din nou o scrisoare de cerere pentru acordarea autocefaliei B.O.R. acesta răspunde favorabil şi trimite la 25 aprilie „Tomusul“ de recunoaştere formală oficială a Autocefaliei Bisericii româneşti cea care era de facto deja declarată pe plan local autocefală încă din anul 1864.

După terminarea Primului Război Mondial şi declararea

independenței României cu formarea României Mari, prin recuperarea teritoriilor ocupate (Basarabia, Bucovina şi Transilvania), la 1 Decembrie 1918 a fost posibilă pentru prima dată în istorie unificarea integrală a ortodoxiei româneşti.

Acum Biserica Ortodoxă Română unificată, sporindu-şi numărul eparhiilor şi căpătând prestigiu în lume, trebuia ridicată la rangul de Patriarhie şi a face pe întâistătătorul ei Arhiepiscop al Bucureştilor şi Patriarh a toată România. Inițiativa ridicării Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie a fost unanimă atât în rândul credincioşilor, care au venit în întâmpinare cu studii istorice doveditoare şi scrisori de cerere în această privință, cât şi a clerului şi a tuturor autorităților statului român.

În anul 1924 Mitropolitul Pimen al Moldovei şi Sucevei face oficială propunerea ca „Mitropolia Ungro-Vlahiei (Munteniei) cu scaunul Mitopolitan din Bucureşti să fie ridicată la rangul de Patriarhie; iar Mitropolitul Ungro-Vlahiei ca primat al României, care de drept e şi preşedinte al Sfântului nostru Sinod, să poarte titlul de PATRIARH AL BISERICII ORTODOXE NAȚIONALE ROMÂNE, cu reşedința la Bucureşti“ Această propunere a fost înaintată spre analizare şi lucrare Sfântului Sinod care s-a întrunit la şedința istorică din 4 februarie 1925 pentru a-şi susține lucrările cu privire la soluționarea cererilor istorice înaintate.

În acea vreme Biserica Ortodoxă Română număra trei Mitropolii şi 13 eparhii „sufragane“ şi trebuia să devină Patriarhie cu întâistătător Patriarh. Deci data de 4 februarie anul 1925 este data de naştere a Patriarhiei Române, căci la sfârşitul dezbaterilor acestei şedințe istorice a Sfântului Sinod s-a hotărât în unanimitate înființarea Patriarhiei Române şi ridicarea arhiepiscopului şi mitropolitului Ungro-Vlahiei, Miron Cristea, la rangul de Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române. Iată aici reprodusă ad literam „Hotărârea Sfântului Sinod“ din februarie 1925

Hotărârea Sfântului Sinod din februarie 1925 privind ridicarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române *

„Sfântul Sinod în unanimitate şi cu însufleţire hotărăşte:

1. Se înfiinţează în Ţara Românească pentru Biserica ortodoxă autocefală Română demnitatea de PATRIARH;

2. Arhiepiscopul şi Mitropolitul Ungro-Vlahiei se ridică, în calitatea sa de Primat al României, la rangul de PATRIARH al Bisericii ortodoxe autocefale române;

3. Înalt Prea Sfinţitul D. D. MIRON, actualul Arhiepiscop şi Mitropolit al Ungro-Vlahiei, devine, în calitatea sa de Primat al României, PATRIARH al Bisericii Ortodoxe Române;

4. Patriarhul Bisericii ortodoxe române se va bucura de toate drepturile recunoscute de Sf. Canoane şi legile ţării;

5. Hotărârea aceasta va fi înaintată Onor. Guvern spre legiferare, printr-o lege specială şi sancţionată de M. S. Regele;

6. Alegerea, confirmarea şi învestirea viitorilor patriarhi se va face potrivit unei legi speciale;

7. Nu vor putea fi eligibili la demnitatea de Patriarh decât Mitropoliţii şi Episcopii în funcţiune ai Sfintei noastre Biserici;

8. Se va comunica această hotărâre şi tuturor celorlalte Biserici surori ortodoxe de răsărit;

9. Se deleagă o Comisiune alcătuită din I.P.S. Mitropolitul Nectarie şi P.P.S. S. Episcopi Vartolomeu al Râmnicului Noului Severin şi Lucian al Romanului care să întocmească actul de notificare ce se vor face celorlalte Biserici ortodoxe surori şi care se va înscrie în Condica Sfântă a Sf. Sinod;

I.P.S. Arhiepiscop Gurie Preşedinte salută şi mulţumeşte P.P.S.S. Membri pentru însufleţirea cu care a primit propunerea făcută de a se înfiinţa Patriarhat în Biserica noastră şi pentru hotărârea luată, apoi părăseşte scaunul presedinţial;

---

* Conţinutul documentelor a fost reprodus după „Patriarhia Românească acte şi documente“, Bucureşti, Tipografia Cărţilor Bisericeşti 1925 şi Ziarul Lumina, 4 februarie 2010;

I.P.S. Mitropolit Primat D.D. Miron.

Prin glasul unanim al Sfântul Sinod, exprimat cu însufleţirea izvorâtă din importanţa epocală a faptului şi din motivarea atât de strălucită a reprezentantului Onor Guvern, Dl. Ministru de Culte Al. Lapedatu, putem constata că factorul bisericesc legal şi competent a ridicat Biserica noastră la rangul de Patriarhat. Iară cât priveşte împrejurarea, ca în aceste timpuri de epocale prefaceri în viaţa poporului român şi a ţării sale, umila mea persoană ocupă în mod vremelnic scaunul de Mitropolit Primat al României şi astfel demnitatea Patriarhiei încoronează şi munca încordată depusă de mine timp de 30 de ani în via Domnului, ridicându-mă la cel mai înalt grad de cinste, aceasta, daţi-mi voie s-o înţeleg, în hotarele principiilor noastre ortodoxe şi a Sfintelor Canoane. Suprema putere în Biserica noastră nu e individuală ci colectivitatea şi anume colectivitatea în Sf. Sinod <<Unde sunt doi sau trei adunaţi în numele meu>> acolo şi Sf. Duh călăuzeşte destinele noastre. El dă normele, după care cei chemaţi conduc Biserica.

Deci, dat fiind acest principiu, ridicarea Bisericii la rangul de Patriarhie şi ridicarea mea la rangul de PATRIARH, nu este o onoare numai pentru persoana mea vremelnică, ci – daţi-mi voie – să o răsfrâng asupra Sf. Sinod în genere şi asupra fiecăruia dintre P.P.S.S. Voastre în parte, cari toţi formaţi episcopatul ei, eu nefiind decât, după zisa Sf. Apostol, un <<vas vremelnic în care se concentrează azi, cinstea întregii Biserici române.

În această nouă situaţie eu doresc, ca – după ce Dumnezeu ne va ajuta să desăvârşim prin lege această hotărâre de ridicare a Bisericii noastre la această înaltă demnitate – să stăruim ca ea să se manifesteze tot mai simţitor, atât în viaţa internă a Bisericii, cât şi în afară.“

La 25 februarie 1925 şi Regele Ferdinand a promulgat o lege pentru confirmarea hotărârii istorice, statornicite de Biserică, şi anume **„Legea pentru ridicarea Scaunului mitropolitan al Ungrovlahiei la rangul de Scaun Patriarhal“.** Iată care este şi conţinutul acestei legi, publicată la acea dată în Monitorul Oficial No. 44 din anul 1925:

Lege pentru ridicarea Scaunului Arhiepiscopal şi Mitropolitan al Ungro-Vlahiei, ca Primat al României, la rangul de Scaun Patriarhal*

Ferdinand I

Prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României

La toţi de faţă şi viitori, sănătate.

Corpurile legiuitoare au votat şi adoptat, iar Noi sancţionăm ce urmează:

Art. 1. – Scaunul Arhiepiscopal şi Mitropolitan al Ungro-Vlahiei se ridică, ca Primat al României, la rangul de Scaun Patriarhal.

Art. 2. – Actualul Arhiepiscop şi Mitropolit al Ungro-Vlahiei, Înalt Prea Sfinţitul D.D. Dr. Miron Cristea devine, în calitatea sa de Primat al României, Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Art. 3. – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române se va bucura de toate drepturile recunoscute de Sfintele Canoane şi legile ţării.

Un regulament special, întocmit de Sfântul Sinod va determina mai deaproape aceste drepturi.

Art. 4. – Pe viitor alegerea Patriarhului Bisericii ortodoxe române se va face de un colegiu electoral compus din membrii Adunării, care după legea de organizare a acestei Biserici, va alege pe Arhiepiscopul şi Mitropolitul Ungro-Vlahiei şi din membrii de religiune ortodoxă ai Corpurilor legiuitoare.

Un regulament special întocmit de Ministerul Cultelor, de acord cu Sfântul Sinod şi aprobat de consiliul de miniştri va determina modul după care se va săvârşi actul alegerii.

Confirmarea alegerii o face la propunerea Sfântul Sinod şi a guvernului, Maiestatea sa Regele, care va da apoi investitura, potrivit datinilor ţării, pentru capii Bisericii Ortodoxe Române.

Art. 5. – Nu vor putea fi aleşi în demnitatea de Patriarhi ai Bisericii ortodoxe române decât Mitropoliţii şi Episcopii în funcţiune ai acestei Biserici.

Această lege s-a votat de Senat în şedinţa de la 12 Fevruarie anul 1925 şi s-a adoptat cu majoritate de optzeci şi nouă voturi contra două.

---

* Lege tipărită în Monitorul Oficial No. 44, Miercuri 25 Februarie 1925;

Preşedinte M. Pherekyde.

(L.S.S.) Secretar Preotul Gr. Poposcu Breasla.

Această lege s-a votat de Adunarea deputaților în şedința de la 17 Aprilie anul 1925 şi s-a adoptat cu umanitate de una sută cincizeci şi şase voturi.

Preşedinte M.G. Orleanu (L.S.A.D)

Secretar Petre P. Gârboviceanu.

Promulgăm această lege şi ordonăm, ca să fie investită cu sigiliul Statului şi publicată în Monitorul Oficial. Dat în Bucureşti la 23 Februarie 1925.

(L.S.St.) FERDINAND

Ministrul Cultelor şi Artelor Al. Lapedatu

No. 669 Ministrul Justiției G. G. Mârzescu"

La 12 martie 1925 Bisericile Ortodoxe surori au fosat înştiințate, printr-o scrisoare irenică de înființarea Patriarhatului românesc **În luna mai anul 1925 a ajuns şi la Patriarhia ecumenică de la Constantinopol această înştiințare în care se şi cerea recunoaşterea oficială a înfiinţării Patriarhatului românesc**. Această scrisoare, însă nu a fost luată în considerare, pentru că Patriarhul Constantin VI, a fost nevoit să se retragă din scaun şi Sinodul ecumenic nu s-a mai întrunit în acest sens pentru a răspunde scrisorii trimise.

Cererea românească a fost abordată de-abea în luna iulie de către noul Patriarh Vasile al III lea, care, luînd în considerare hotărârea Bisericii Ortodoxe Române, a răspuns la scrisoarea de cerere a Sfântului nostru Sinod prin „Tomosul" cu numărul 1579, prin care recunoştea ridicarea Scaunului mitropolitan al Ungro-Vlahiei la rangul de Scaun Patriarhal. O delegație specială a Patriarhiei ecumenice de la Constantinopol a adus şi a prezentat în ziua de duminică 27 septembrie 1925 în Catedrala Patriarhală din Bucureşti „Tomusul" de recunoaştere a Patriarhiei române. Dar iată şi care a fost conținutul „Tomusului" constantinopolitan, emis la data de 30 iulie 1925:

Tomosul Nr. 1579
de recunoaştere a ridicării Bisericii Ortodoxe Române
la rangul de Patriarhie de către
Patriarhia ecumenică de la Constantinopol
Recunoaşterea şi investitura primului Patriarh

Patriarhia Ecumenică
Nr. 1579

„Prea Fericite şi Prea Sfinţite Arhiepiscop al Bucureştilor, Mitropolit la Ungro-Vlahiei şi Patriarh al Bisericii ortodoxe autocefale a României, în Hristos Dumnezeu şi prea iubite şi prea dorite frate conliturghisitor al smereniei noastre, Domnule Miron şi Prea Fericirea Voastră, Prea scump Nouă, frăţeşte îmbrăţişându-Vă, întru Domnul, prea dulce Vă salutăm.

Cu căldură felicităm pe Prea Fericirea Voastră pentru noua vrednicie de-naltă cinste, care, prin hotărârea unanimă, este recunoscut de către Sfântul şi veneratul Nostru Sinod. Sfânta noastră Biserică a lui Hristos, ca mamă iubitoate, preţuind şi înţelegând avântul şi hotărârea prea iubitei şi prea cinstitei sale fiice şi soră în Hristos, Prea Sfânta Biserică a României, nu a găsit nici o piedică invincibilă, ca folosind cu bun chip iconomia, de acum, să-şi dea cu dragoste consimţământul şi recunoaşterea Sa, la cele ce prin hotărâre comună a Bisericii şi a Statului s-au săvârşit în România.

Bine înţeles aceasta cu convingerea că nădejdea, că şi toată Sfânta Noastră Biserică Ortodoxă, la primul prilej, adunată într-un Sinod ecumenic sau altfel de Sinod mare, care după rânduiala strict canonică are căderea de a decide în ultimă instanţă, asupra unor astfel de chestiuni, nu va judeca altfel cele ce cu bun scop şi spre folosul şi slava Bisericii mai înainte s-au săvârşit.

De asemenea, ţinând socoteală şi de alte exemple reale de mai înainte, avem convingerea sigură, că, în aceste vederi ale noastre vom avea cu păreri comune şi voturi unanime şi pe ceilalţi Prea Sfinţiţi Patriarhi şi întâi stătătorii tuturor Bisericilor autocefale ortodoxe surori.

Şi de acum chiar va fi asentimentul tuturora pentru ridicarea Bisericii surori din România la vrednicia patriarhală, atât pentru cinstire şi răsplată, cât şi pentru faptul că, cu binecuvântarea lui Dumnezeu,

întreg poporul bine credincios român, mărindu-se prin unirea sa politică, această cinstire este bine venită şi îndreptățită. Mai adăugând încă la aceasta şi nădejdea unui şi mai mare progres şi înflorire în credință şi evlavie, socotim că ridicarea Bisericii Române la demnitatea de Patriarhie este şi necesară şi utilă.

Urmă deci ca ridicarea Bisericii surori a României, la dreapta şi înălțimea patriarhală astfel săvârşită, să fie pentru ea punct de plecare spre o nouă şi mai mare prosperitate şi întotdeauna de sus să se coboare asupra ei tot harul şi tot darul desăvârşit.

Noi, bucurându-ne că de acum încolo urmează să ne adresăm către Prea Fericirea Voastră, ca spre capul unei Biserici Patriarhale, şi frățeşte urându-vă toată vrednicia, iarăşi vă îmbrățişăm frățeşte întru Domnul să rămânem cu multă dragoste.

30 iulie 1925

Al Prea Fericirii Voastre iubit şi prea dorit frate întru Hristos

Vasile al Constantinopolului."

Întronizarea primului Patriarh al României

La 1 noiembrie 1925 s-a împlinit ceremonia de învestitură şi înscăunare a întâiului nostru Patriarh, dr. Miron Cristea, după Sfânta Liturghie, săvârşită de acesta în Catedrala Patriarhală. Mai întâi a avut loc la Palatul Regal ceremonia de învestitură. Decretul regal de învestitură a fost citit de ministrul cultelor, Alexandru Lapedatu. Apoi i s-a oferit Patriarhului cârja patriarhală de către Mitropolitul Pimen al Moldovei şi Sucevei şi Regele Ferdinand, care i-a adresat Prea Fericitului următoarele cuvinte: „Îți încredințez cârja de Patriarh, pentru a păstori turma Patriarhiei Române." Patriarhul României dr. Miron Cristea a rostit apoi o cuvântare în care a mulțumit pentru învestitură şi a cerut să i se acorde tot sprijinul regal şi din partea oficialităților statului pentru împlinirea nevoilor Bisericii Ortodoxe Române. Ceremonia de înscăunare a avut loc mai apoi, în Dealul Patriarhiei într-o atmosferă festivă şi s-a-ncheiat cu cuvântul solemn al Patriarhului României. Gândul cel mai măreț al Prea Fericitului a fost ridicarea Catedralei Mântuirii Neamului. Din cauza frământărilor istorice visul acesta îndrăzneț nu s-a realizat, rămânând drept moştenire să se-mplinească în viitorul acestui neam.

Concluzii privitoare la Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române

Unirea Transilvaniei şi a celorlalte ţinuturi româneşti cu România la **1 decembrie 1918**, prin care s-a desăvârşit statul naţional unitar român a adus României prestigiul de care a beneficiat şi Biserica aşa încât, la data de 4 februarie 1925 Sfântul Sinod a hotărât să se înfiinţeze Patriarhia Ortodoxă Română iar Mitropolitul Primat să fie ridicat la rangul de Patriarh. La 6 mai s-a promulgat Legea pentru înfiinţarea Patriarhiei; la 1 XI 1825 a avut loc investitura şi înscăunarea primului Patriarh al României, **Miron Cristea** (1925-1939)

Prin **Tomusul 1579** Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol a recunoscut înălţarea Bisericii Ortodoxe Române ca Patriarhie, situată astfel în al şaptelea loc canonic în dipticele şi ierarhia Bisericilor Ortodoxe Autocefale din lume.“

Miron Cristea

Primul Patriarh al României

(1868-1939)

Miron Cristea, pe numele de mirean Elie Cristea (n. 20 iulie 1868, Topliţa, d. 6 martie 1939, Cannes, Franţa) a fost un teolog român, cu rangul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române (1925-1939). În perioada 1 februarie 1938 – 6 martie 1939, a fost prim-ministru al României. A fost membru al Academiei Române.

Biografie

Patriarhul dr. Miron Cristea s-a născut la 18 iulie 1868, în oraşul Topliţa (astăzi în judeţul Harghita), într-o familie de ţărani români şi a primit la botez prenumele Ilie. După mamă, provenea dintr-o familie greco-catolică.

A făcut studiile la Gimnaziul săsesc din Bistriţa (1879 - 1883), la Gimnaziul grăniceresc din Năsăud (1883 - 1887) şi apoi la Institutul Teologic din Sibiu (1887 - 1890). Ca elev la liceul din Năsăud, în anul şcolar 1886-1887, Ilie Cristea a fost ales preşedinte al societăţii culturale Virtus Romana Rediviva, pe care o prezidase cu trei ani înainte George Coşbuc.

După finalizarea examenului de bacalaureat şi absolvirea Academiei Teologice din Sibiu în anul 1890, Ilie Cristea a fost numit învățător-director la Şcoala confesională românească din Orăştie şi a început să colaboreze la Telegraful Român. După un an, Mitropolia din Sibiu l-a trimis cu o bursă să studieze la Facultatea de Litere şi Filosofie a Universității din Budapesta (1891-1895), unde a obținut la 15 mai 1895 titlul de doctor în filologie. Teza de doctorat este întitulată Viața şi opera lui Eminescu.

În timpul studenției, a colaborat ca jurnalist la ziarele Tribuna, Dreptatea şi Gazeta Transilvaniei şi a fost ales secretar al Societății studențești Petru Maior. În 1894, pe parcursul desfăşurării "procesului memorandiştilor", împreună cu alți 12 colegi, a redactat un manifest prin care țăranii din Ardeal erau chemați să participe în număr cât mai mare la proces. În luna septembrie a aceluiaşi an, a luat parte, în cadrul unei delegații numeroase de studenți ardeleni, la Congresul studențesc de la Constanța. În anii 1898 - 1900 a fost redactor la revista Telegraful Român.

Activitatea clericală

Reîntors la Sibiu, Ilie Cristea a devenit funcționar la Centrul mitropolitan din oraş, întâi ca secretar eparhial al Arhiepiscopiei Sibiului (1895-1902), unde a avut o activitate publicistică asiduă şi meritorie, şi în continuare în funcția de consilier mitropolitan la Arhiepiscopia Sibiului (1902-1909). În această calitate, Cristea s-a distins şi ca bun administrator şi organizator. Între altele, s-a îngrijit de proiectul edificării frumoasei catedrale ortodoxe din Sibiu.

În acest răstimp, Cristea a devenit şi membru al clerului, fiind hirotonit la 30 ianuarie 1900 ca diacon, necăsătorit şi apoi ridicat la rangul de arhidiacon, la 8 septembrie 1901. Este tuns în monahism la 23 iunie 1902 la Mănăstirea Hodoş-Bodrog, de lângă Arad, când a primit numele de monah Miron, iar la 13 aprilie 1903 a fost hirotonit ieromonah. La 1 iunie 1908 a fost ridicat la rangul de protosinghel.

Ieromonahul Miron Cristea a militat asiduu pentru emanciparea culturală a românilor din Transilvania. A promovat în acest sens:

- înființarea Băncii Culturale Lumina, care îşi propunea să acorde din dobânzi burse elevilor şi studenților români şi să ajute financiar familiile doritoare să învețe meserii;
- participarea la reuniunile "Asociației pentru cultura şi literatura

- poporului român din Transilvania" (ASTRA), fiind, din 1905, preşedintele Despărţământului Sibiu;
- susţinerea înfiinţării Muzeului etnografic şi de artă din Sibiu, căruia i-a scris statutul asociaţiei;
- înfiinţarea Societăţii pentru crearea unui fond de teatru român;
- înfiinţarea, tot la Sibiu, a Reuniunii române de muzică, căruia i-a fost preşedinte;
- publicarea unei colecţii de proverbe, strigături şi zicale româneşti;
- sprijinirea intensă a şcolilor confesionale aflate sub îndrumarea Bisericii. Cristea a iniţiat şi prezidat conferinţe învăţătoreşti;
- întreţinerea unei corespondenţe ample cu oameni de cultură contemporani, din toate ţinuturile locuite de români. Împreună, între alţii, cu marele filantrop basarabean, totodată prieten apropiat, Vasile Stroescu, Cristea a ctitorit şi salvat numeroase biserici şi şcoli româneşti din Transilvania.

Episcop al Caransebeşului

Prin activitatea sa de sprijinire a emancipării românilor din Austro-Ungaria, viitorul episcop Miron Cristea s-a impus încă din tinereţe atenţiei generale şi astfel a fost ales, la 21 noiembrie /3 decembrie 1909, episcop al Caransebeşului. A fost hirotonit arhiereu la 3 mai 1910, fiind instalat în scaun la 25 aprilie /8 mai 1910. În această calitate, a apărat şcolile confesionale româneşti din Banat de încercările guvernului ungar din Budapesta de a le desfiinţa.

La sfârşitul primului război mondial, preasfinţitul a participat, ca episcop al Caransebeşului, alături de episcopul unit Iuliu Hossu, la Marea Adunare Naţională de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, dând actului unirii binecuvântarea Bisericii strămoşeşti.

Mitropolit-primat

Odată înfăptuită Marea Unire din 1918, episcopul Miron Cristea a făcut parte din delegaţia românilor transilvăneni care a prezentat actul unirii la Bucureşti. Ca recunoaştere a meritelor sale în procesul unificării, P.S. Miron Cristea a fost ales de Marele Colegiu Electoral, la 18/31 decembrie 1919, să ocupe scaunul (rămas vacant) de mitropolit primat al Bisericii din România întregită. Învestitura şi înscăunarea au

avut loc a doua zi.

La 7 iunie 1919 a fost ales membru de onoare al Academiei Române, recunoscându-i-se prin aceasta şi activitatea publicistică desfăşurată până atunci. Mitropolitul Miron publicase anterior o serie de lucrări, între care o monografie despre Alexandru Roman (1897) şi o alta dedicată mitropolitului Miron Romanul (1898), apoi mai multe broşuri care conţineau cuvântări pe teme morale şi patriotice, lucrarea "Proverbe, maxime, asemănări şi idiotisme", colectate din graiul românilor din Transilvania şi Ungaria (1901), iar în anul 1905 tipărise "Iconografia şi întocmirile din internul bisericei răsăritene", un valoros tratat de artă creştină, republicat ulterior, pe capitole, în periodicul Telegraful Român.

În calitate de mitropolit primat al Bisericii Ortodoxe Române din România Mare, Miron Cristea a realizat definitivarea unificării ecleziale prin întocmirea rânduielilor şi aşezămintelor fundamentale ale Bisericii româneşti unificate. Dintre iniţiativele în acest sens:

- unificarea bisericească a tuturor românilor ortodocşi în baza principiilor Statutului şagunian, care a dat laicilor un rol sporit în administrarea chestiunilor bisericeşti;
- înfiinţarea Institutului Biblic, care continuă să fiinţeze şi astăzi, cu editură şi tipografie, această instituţie dovedindu-şi utilitatea şi rosturile misionare.

Mitropolitul Miron a sprijinit de asemenea înfiinţarea unor eparhii noi, între care Episcopia Armatei (cu sediul la Alba Iulia), precum şi în Basarabia (la Bălţi şi Ismail), şi a reînfiinţat vechile centre episcopale de la Tomis (Constanţa), Oradea Mare şi Cluj, alegând pentru ele episcopi.

Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române

La 4 februarie 1925, mitropolitul primat Miron Cristea a fost ales în rangul de patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, fiind învestit şi înscăunat la 1 noiembrie 1925, devenit astfel primul patriarh al creştinismului ortodox românesc. În calitate de întâistătător al Bisericii Ortodoxe Române, el a desfăşurat o intensă activitate cultural-misionară:

- revigorarea revistei "Biserica Ortodoxă Română";
- înfiinţarea la Bucureşti a publicaţiei eparhiale "Apostolul", acest

- exemplu generalizându-se şi la alte eparhii şi chiar în unele parohii, care au scos foi parohiale;
- a stăruit asupra importanței predicii şi a determinat publicarea unor părți din Sfânta Scriptură cu explicații pentru credincioşi, precum şi tipărirea şi răspândirea unor broşuri cu cuprins religios şi moral;
- a susținut intensificarea învățământului religios în şcolile secundare, iar în privința pregătirii clerului, încă puțin numeros în raport cu cerințele timpului, a reînființat seminarii şi a pus bazele altora noi.
- a sprijinit activitatea filantropică prin crearea Fondului Milelor, ajutorarea tinerilor teologi la studii în străinătate etc.

Prea Fericitul Miron a contribuit la strângerea legăturilor Bisericii Ortodoxe Române cu celelalte Biserici Ortodoxe surori, prin măsuri cum ar fi:

- trimiterea de delegații la conferințele interortodoxe de la Constantinopol (1923) şi de la Muntele Athos (1930), ca şi la întrunirile Mişcării Ecumenice;
- călătoriile sale în Orient, până la Locurile Sfinte (1927);
- intervenția sa la Patriarhia Ecumenică pentru ridicarea aşa-numitei "Schismele bulgare" şi pentru recunoaşterea autocefaliei Bisericii Ortodoxe Albaneze;
- edificarea a două biserici româneşti la Ierusalim şi la Iordan;
- înființarea Episcopiei Ortodoxe Române în Statele Unite şi Canada (1934);
- primirea vizitelor efectuate la Bucureşti de către ierarhi şi reprezentanți ortodocşi şi neortodocşi.

Importanța şi prestigiului Bisericii Ortodoxe Române din acei ani au fost ilustrate de faptul că Biserica Ortodoxă Bulgară şi-a luat o vreme Sfântul şi Marele Mir de la Biserica Ortodoxă Română, iar patriarhul Ierusalimului a ținut să călătorească personal în România pentru a reînnoi vechile legături, uitate într-o vreme.

Fiind un important lider național român şi militant pentru unificarea teritorială a României, patriarhul Miron Cristea a răspuns cu abnegație la chemarea țării, fiind numit senator, regent (20 iulie 1927 - 8 iunie 1930) şi, în cei din urmă ani ai vieții, în împrejurări deosebit de grele, prim-ministru, între 10 februarie 1938 şi 6 martie 1939, dată la care a

murit la datorie, în funcția de prim-ministru al României. Decesul a survenit la Cannes (Franța), unde plecase pentru tratament medical. Trupul neînsuflețit al patriarhului a fost înmormântat în Catedrala Patriarhală din Bucureşti.

Inițiator al proiectului Catedralei Mântuirii Neamului

Între anii 1926-1929, au avut loc dispute în ziarele vremii privind locul pe care urma să fie construită viitoarea catedrală a Patriarhiei în Bucureşti. Patriarhul Miron Cristea a prezidat la 19 februarie 1929 şedința de la reşedința patriarhală la care a participat o comisie de experți care a analizat cele douăsprezece locuri propuse pentru amplasarea noii catedrale. În a doua şedință din 23 februarie 1929, în final, comisia a reținut trei propuneri:

- piața Bibescu Vodă, la poalele Dealului Mitropoliei şi pe locul Halelor Centrale;
- terenul pe care în prezent se află Hotelul Intercontinental şi clădirea Teatrului Național;
- terenul de pe Dealul Mihai Vodă, unde se afla Arsenalul Armatei, ce urma să fie mutat la marginea oraşului.

Despre Dealul Mihai Vodă (Dealul Arsenalului), cei adunați dimpreună cu patriarhul au apreciat că locul era înalt şi bun pentru catedrală, aflat şi el în inima oraşului, însă Preafericitul ceruse trasarea de străzi şi bulevarde, concomitent cu asanarea împrejurimilor, ceea ce ar fi complicat proiectul şi ar fi fost foarte costisitor. Ridicarea construcției pe Dealul Arsenalului sau în locul Teatrului Național ar fi presupus un amplu proces de expropriere. În consecință, a fost ales atunci, pentru Catedrală, locul de la poalele Dealului Mitropoliei, în piața Bibescu Vodă, dar ridicarea efectivă a edificiului a rămas pentru posteritate.” *

---

* http://ro.wikipedia.org/wiki/Miron_Cristea

Bibliografie

„85 de ani de la ridicarea Bisericii Ortodoxe Române la rang de Patriarhie“, studiu de George Grigoriță tipărit în Ziarul Lumina, duminică 7 februarie 2010

„Patriarhia Română – 85 de ani de la proclamarea de către Sfântul Sinod a înființării sale“, studiu de pr. Dr. Florin Şerbănescu, editat în „Ziarul Lumina“ din 4 februarie 2010;

Legi, Hotărâri, scrisori şi alte acte de recunoaştere ale înfiinţării Mitropoliei şi a înscăunării primului Mitropolit din „Patriarhia Românească, Acte şi documente“, Bucureşti, Tipografia cărţilor bisericeşti, 1925;

Monitorul Oficial No. 44, 25 februarie 1925;

Studii apărut în vol. „Centenarul autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române“, Ed Instit. Biblic şi de Misiune al BOR, 1987, la aniversarea a 100 de ani de la Proclamarea Autocefaliei B.O.R. de către Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, şi reprodus şi în al doilea vol. omagial aniversar „Autocefalie, patriarhie, slujire sfântă“, Ed. Institutului Biblic şi de Misiune a B.O,R, Bucureşti, 1995;

L. Stan: „Autocefalia şi autonomia în Ortodoxie“, Rev. Mitropolia Olteniei, 1961, 5-6, p. 283;

Mircea Păcurariu - Dicţionarul Teologilor Români (Ed. Univers Enciclopedic, Bucureşti, 1996);

Gheorghe Vasilescu - Patriarhul Miron Cristea - Un luptător pentru unitatea neamului. În Glasul Bisericii, revista oficiala a Sfintei Mitropolii a Munteniei şi Dobrogei, anul LIV, nr. 5-8, mai-august 1998, p. 127-130;

Antonie Plămădeală - Mitropolitul Ardealului, Patru trepte în cei 60 de ani de patriarhat ortodox român. În vol. "Alte file de calendar de inimă românească", Sibiu 1988, p. 44-69 (cuvântare ţinută în Sala Sinodală din Palatul Patriarhal din Bucureşti în ziua de 29 septembrie 1985);

Romulus Cândea - Patriarhul Miron Cristea. În Candela, an. XXXVI, 1925, nr 3-7, p. 73-95 (şi extras, 23 p.) ;

Ion Rusu Abrudeanu - Înalt Prea Sfinţia Sa Patriarhul României Dr. Miron Cristea. Omul şi faptele, I (Bucureşti, 1929);

Vasile Netea - Înalt Prea Sfinţia Sa Patriarhul României Dr. Miron Cristea, la împlinirea vârstei de 70 de ani (1868-1938) (Târgu Mureş, 1938).

http://ro.wikipedia.org/wiki/Miron_Cristea

CUPRINS

PARTEA I

MĂRTURISIREA DE CREDINȚĂ ŞI SIMBOLUL DREPTEI CREDINȚE ORTODOXE (CREZUL).....5

Sfânta Treime – izvorul mântuirii noastre 5

Când rosteşte credinciosul „Crezul“?.....6

Rugăciunile începătoare.....7

„Crezul“ sau „Simbolul Credinței“.....7

Cu Părintele Episcop Justinian Chira Maramureşanul despre Sfânta Tradiție.....8

Noul Testament, temelie a vieții creştine.....12

Despre libertatea credinței creştine sub Sfinții Împărați Constantin şi Elena.....14

Împrejurările şi perioadele când a fost conceput Crezul precum şi necesitatea întocmirii lui 16

Erezia lui Arie.....18

Ereziile primelor veacuri ale creştinătății şi necesitatea îndreptării eresurilor în cele şapte Sinoade Ecumenice.....19

Laudele: Psalmul 148.....23

Psalmul 149.....24

Psalmul 150 24

Doxologia Mare.....24

Cântările Treimice la Laudele Treimice 26

Rugăciuni pentru Preasfânta Treime.....29

Rugăciunea Sfântului Macarie cel Mare 30

Sfântul Botez şi Simbolul Dreptei Credințe Ortodoxe (Din „Călăuza Ortodoxă“) 31

Ce mărturisim în Simbolul Credinței despre Biserică (Din „Călăuza Ortodoxă în Biserică“) 32

Istoricul rostirii în Sfânta Biserică a Simbolului Credinței 33

Sfânta Liturghie şi Simbolul Credinței 34

Rostirea Crezului la Sfânta Liturghie 35

Despre momentul când se rosteşte, în Sfânta Liturghie, Crezul 38

Ce semnificație au articolele „Crezului“ în Sfânta Liturghie 39

Concluziile Sfinților Părinți cu privire la Simbolul Credinței 48

Alte hotărâri formulate la lucrările Sinoadelor Ecumenice niceo-constantinopolitane 51

Sfinți Părinți care au participat la combaterea ereziilor şi la elaborarea Crezului, la Sinoadele niceo-constantinopolitane 52

Sfântul Atanasie cel Mare din Alexandria.....52

Sfântul Alexandru, Patriarhul Constantinopolului 53
Preacuviosul Părinte Antonie cel Mare 53
Sfântul Macarie Pustnicul 54
Sfântul Macarie cel tânăr, Alexandrinul 54
Sfântul Pafnutie Egipteanul, ucenicul Sf. Antonie 54
Sfântul Ier. Nicolae, Arhiepiscop al Mirelor Lichiei (+340).54
Din Acatist, Condacul al 2-lea 55
Preacuviosul Sfânt Ierarh Spiridon (+347) 56
Sfântul Eustatie, arhiepiscopul Antiohiei 56
Sf. Meletie, Arhiepiscopul Antiohiei celei Mari (+381) 57
Sfântul Amfilohie, Episcopul Iconiei 57
Decretele Sinoadelor Ecumenice de la Niceea şi Constantinopol cu privire la formularea finală a Simbolului Dreptei Credinţe Ortodoxe 58
Sinodul Întâi Ecumenic de la Niceea (325) Despre Dumnezeirea lui Hristos. Împotriva arienilor 58
Sinodul al doilea Ecumenic de la Constantinopol (381) Despre Duhul Sfânt. Împotriva pnevmatomahilor 59
Sfântul Ierarh Nicolae, Arhiepiscopul Mirelor Lichiei 60
Apariţia Literaturii Patristice ca armă împotriva ereziilor 63
Sfinţii Părinţi Capadocieni, care au participat la elaborarea Crezului, la lucrările celui de-al doilea Sinod Ecumenic de la Constantinopol (381) şi-au luptat împotriva ereziilor 65
Sfinţii Trei Ierarhi: Vasile cel Mare, Grigorie Teologul şi Sfântul Ioan Gură de Aur 65
TREI IERARHI.....68
Sfântul Grigorie de Nazianz, Teologul de Dumnezeu Cuvântătorul, Arhiep. Constantinopolului (25 Ianuarie +389)……..70
PĂSTORUL BUN.....72
Momentul istorico-dogmatic al „Celor cinci Cuvântări despre Dumnezeu“ 74
IMN CĂTRE DUMNEZEU-Sf. Grigorie Teologul.75
Sfântul Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadochiei (1 Ian. +379) 76
SFINŢII 78
Sfântul Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Constantinopolului (13 Noiembrie +407) 80
Alţi apărători ai dreptei credinţe la cel de-al doilea Sinod Ecumenic constantinopolitan 80
Sfântul Grigorie, Episcopul de Nyssa (10 Ianuarie +396)....80
Sfântul Chiril, arhiepiscopul Ierusalimului-18 martie +386..81
Simbolul Credinţei şi „Catehezele“

Sfântului Chiril al Ierusalimului 83
I. Despre Dumnezeu (Tatăl) 85
II. Despre Mântuitorul Hristos 86
III Despre Sfântul Duh 89
IV Despre Biserică 90
V. Despre baia Botezului 91
VI Despre învierea trupului (morților) și viața cea veșnică 92
Sfântul Chiril, patriarhul Alexandriei, luptător contra ereziilor și sprijinitor al dreptei credințe la cel de-al treilea Sinod Ecum. de la Efes…...93
Despre istoricul și necesitatea întocmirii Simbolului Credinței (Cel de-al II-lea Sinod Ecumenic de la Constantinopol-381).....94
MĂRTURISIRE DE CREDINȚĂ.....100
CRED.....100
LA FACEREA LUMII 101
FIUL LUI DUMNEZEU 104
IISUS OM ȘI DUMNEZEU 105
SĂPTĂMÂNA PATIMILOR 107
ÎNVIEREA 109
LA ÎNĂLȚARE 112
LA JUDECATĂ 116
DUH SFÂNT 117
IMN PREASFINTEI TREIMI 119
CORABIA MÂNTUIRII NOASTRE 121
BOTEZUL 122
DREPȚII 124
AȘTEAPTĂ-L PE DOMNUL 126
CÂND VEI VENI, IISUSE 128
Rugăciune 130
Mitropolitul Irineu Mihălcescu despre Crezul Ortodox 131
CREZUL De Radu Gyr.....139
CÂNTEC SFÂNT DE St. O. Iosif.....140
RUGĂCIUNE de Mihail Eminescu 140
Ce se spune în volumul „Învățătura de Credință Creștină Ortodoxă“ despre Simbolul Credinței sau Crez 141
MULȚUMESC CERULUI 169
Cu Părintele episcop-vicar Iustnian Chira Maramureșanul despre „una, sfântă, sobornicească și-apostolească Biserică“ și despre darurile ei..175
Cu Părintele Sofian Boghiu „Despre Judecata cea de Apoi“ 181
MĂRTURISIRE DE CREDINȚĂ 189
I CREDINȚA MEA 189

II RĂSCUMPĂRĂ-MĂ, DOAMNE 191
III VREAU 192
IV INIMA MEA 195
V DORINȚA 197
VI DOR DE RAI 198
VII EU SIMT 199
Evoluție de la mărturisirea de credință la „crezul“ martorilor iubirii lui Hristos, mărturisite în Legea veche şi pericopele Noului Testament.....200
Acatistul Preasfintei şi de viață Făcătoarei Treimi. 210
Rugăciune către Preasfânta Treime 224
Bibliografie 224
PARTEA A II A
AUTOCEFALIE 226
I Definiție 226
II Autocefalia şi istoricul Bisericilor autocefale 226
III Istoricul autocefaliei Bisericilor din ținutul carpato-danubiano-pontic 227
IV Condițiile istorice ale recunoaşterii Autocefaliei B. O. R de către Patriarhia Ecumenică de la Constantinopol (1885) Autocefalia şi Patriarhatul 231
AUTOCEFALIE 239
Vechimea Autocefaliei Bisericii Ortodoxe Române 240
Bibliografie 245
PARTEA A III A
PATRIARHATUL 246
Istoric.....246
Hotărârea Sfântului Sinod din februarie 1925 privind ridicarea la rangul de Patriarhie a Bisericii Ortodoxe Române 248
Lege pentru ridicarea Scaunului Arhiepiscopal şi Mitropolitan al Ungro-Vlahiei, ca Primat al României, la rangul de Scaun Patriarhal-……...250
Tomosul Nr. 1579 de recunoaştere a ridicării Bisericii Ortodoxe Române la rangul de Patriarhie de către Patriarhia ecumenică de la Constantinopol.....252
Recunoaşterea şi investitura primului Patriarh.....253
Concluzii privitoare la Autocefalia Bisericii Ortodoxe Române.....254
Miron Cristea Primul Patriarh al României.....254
Bibliografie.....260
Cuprins.....261

Tipărită la Tipigrafia Digitală
– ECAS TRADE –
București
2010

ISBN: 978-973-0-08068-1